

Mavlyanova Z.F.
Usmanxodjayeva A.A.
Burxanova G.L.
Ravshanova M.Z.
Butabayev M.T.

XALQ
TABOBATI
FALSAFASI

615.89
X210

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI
SAMARQAND DAVLAT TIBBIYOT INSTITUTI

MAVLYANOVA ZILOLA FARXADOVNA
USMANXODJAYEVA ADIBAXON AMIRSAIDOVNA
BURXANOVA GULNOZA LUTFILLOYEVNA
RAVSHANOVA MAFTUNA ZOXIDJONOVNA
BUTABAYEV MAXMUDJON TUXLIBAYEVICH

XALQ TABOBATI FALSAFASI ASOSLARI

O'quv qo'llanma Samarqand davlat tibbiyot instituti Ilmiy Kengashining 26-may 2021-yilda bo'lib o'tgan yig'ilishidagi "10"- son bayonnomasiga ko'ra tasdiqlanib, chop etishga ruxsat berilgan.

Ta'lim sohasi: 500 000 - "Sog'liqni saqlash va ijtimoiy ta'minot"

Bilim sohasi: 510 000 - "Sog'liqni saqlash"

Ta'lim yo'nalishi: Xalq tabobati - 5511100

TIBBIYOT KO'ZGUSI

Samarqand 2021

Sam DTI

axborot-resurs markazi

317 365

UO'K: 615.89(075.8)

KBK: 53.59

X 21

Mavlyanova Z. F., Usmanxodjayeva A.A., Burxanova G.L., Ravshanova M.Z., Butabayev M.T.

Xalq tabobati falsafasi asoslari [Matn]: O'quv qo'llanma / Mavlyanova Z. F., Usmanxodjayeva A.A., Burxanova G.L., Ravshanova M.Z., Butabayev M.T. - Samarqand: TIBBIYOT KO'ZGUSI, 2021. - 172 b.

Tuzuvchilar:

Mavlyanova Z. F. – Samarqand davlat tibbiyot instituti Tibbiy rehabilitatsiya, sport tibbiyoti va xalq tabobati kafedrasini mudiri, t.f.n., dots.

Usmanxodjayeva A.A. - Toshkent tibbiyot akademiyasi Rehabilitologiya, xalq tabobati va jismoniy tarbiya kafedrasini mudiri, t.f.n., dots.

Burxanova G.L. - Samarqand davlat tibbiyot instituti Tibbiy rehabilitatsiya, sport tibbiyoti va xalq tabobati kafedrasini assistenti

Ravshanova M.Z. - Samarqand davlat tibbiyot instituti Tibbiy rehabilitatsiya, sport tibbiyoti va xalq tabobati kafedrasini assistenti

Butabayev M.T. – Andijon davlat tibbiyot instituti Rehabilitatsiya va jismoniy tarbiya kafedrasini mudiri, t.f.n., dots.

Taqrizchilar

Visogorseva O.N. - Toshkent tibbiyot akademiyasining rehabilitologiya, xalq tabobati va jismoniy tarbiya kafedrasini dotsenti, t.f.n.

Yuldoshev R.N. – Andijon davlat tibbiyot instituti Ichki kasalliklar propedevtikasi kafedrasini mudiri, t.f.n., dots.

Dunyo yaralibdiki, turli tuman kasallik, xastaliklar inson bilan yonma-yon yashaydi. Shuning uchun ham tabobat eng qadim rivojlangan ilmlardan bo'lib, qadimgi dunyo olimlari uni tabobat san'ati deb ataganlar.

Taqdim etilgan o'quv qo'llanma an'anaviy tibbiyot tushunchasi, uning tarixi, umumiy tamoyillari va an'anaviy tibbiyot usullari va vositalarini amaliy qo'llash bilan tanishtiradi. An'anaviy tibbiyotning nafaqat asosiy yo'nalishlari va usullarining batafsil tavsifi, balki muqobil tibbiyotda qo'llaniladigan davolash usullariga ilmiy sharh berilgan.

Ushbu o'quv qo'llanmada xalq tabobatining zamonaviy yo'nalishlari hamda xalq tabobatining yaratilish tarixi to'liq yoritilib berilgan. O'quv qo'llanma bir vaqtning o'zida dolzarb va tarixiy foydali ma'lumotlarni birlashtirish bilan ham qulaydir. U mavzuga doir rasmlar, ko'rsatmalar, yuqoridagi usullarga qarshi ko'rsatmalar ro'yxati, shuningdek davolash usullari bilan to'ldirilgan. O'quv qo'llanma har bir bo'limining oxirida test shaklida o'z-o'zini tekshirish uchun savollar va topshiriqlar kiritilgan.

ISBN 978-9943-7386-9-0

© MAVLYANOVA Z. F., USMANXODJAYEVA A.A.
BURXANOVA G.L., RAVSHANOVA M.Z., BUTABAYEV M.T. 2021-y.

© TIBBIYOT KO'ZGUSI, 2021-y.

MUNDARIJA

KIRISH.....	4
«XALQ TABOBATI FALSAFASI» FANI, UMUMIY TUSHUNCHASI VA VAZIFALARI.	8
XALQ TABOBATI AMALIYOTIDA PROFILAKTIKA, DAVOLASH CHORA- TADBIRLARI VA USULLARINI O'RGANISHDA FALSAFIY YONDASHUVNING O'RNI	15
XALQ TABOBATIDAN FOYDALANISHDAGI MUAMMOLARI	28
AN'ANAVIY TIBBIYOT VOSITALARI	31
XALQ TABOBATI: RETSEPTLAR, AN'ANAVIY VOSITALAR BILAN DAVOLASH	33
NOAN'ANAVIY TABOBATDA QO'LLANILADIGAN DAVOLASH USULLARINING ILMIY SHARHI. XALQ TABOBATIDA QO'LLANILADIGAN DAVOLASH USULLARINING ILMIY SHARHI	39
XITOIY ANA'NAVIY TABOBAT TIZIMI O'ZAGI	66
QADIMGI XITOIY TABOBATINING KLASSIK ASARLARI O'ZAGI – "HUANDI NEY-TSZIN" ("ICHKI AZOLAR BITIGI").....	76
XITOIY TABOBATIDA DAVOLASHNING NAZARIY TIZIMIDAGI O'ZARO KURASH VA BOG'LIQLIK XAQIDA TA'LIMOT	87
IN-YAN VA BESH ELEMENT NAZARIYALARI.....	97
KOREYA VA XITOIY AN'ANAVIY TIBBIYOTINING FARQLI TOMONLARI	114
IN-YAN VA BESH ELEMENT NAZARIYASINING ZAMONAVIY INTERPRETATSIYASI	122
ZAMONAVIY SHARQ TIBBIYOTI TASHXISLASHDA IN-YAN VA BESH ELEMENT NAZARIYASINING AHAMIYATI.....	135
ZAMONAVIY SHARQ TIBBIYOTI DAVOLASHDA IN-YAN VA BESH ELEMENT NAZARIYASINING AHAMIYATI.....	148
FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR.....	170

KIRISH

Tibbiyot sohasida dolzarb bo'lgan kasalliklar hamda muammolar bo'yicha zamonaviy ma'lumot, bilimlarga ega bo'lish va faoliyati davomida ular to'g'risidagi ma'lumotlar bilan muntazam tanishib borish va bunda xalq tabobati usullarini to'g'ri qo'llash to'g'risida zamonaviy tushunchalar berish.

Ma'lumki, uzoq tarixga ega xalq tabobati avloddan-avlodga o'tib, necha ming yillik tajribalar natijasida sayqallandi va bizgacha yetib keldi. Tadqiqotchilar xalq tabobati tarixi insoniyat paydo bo'lishi bilan tengligini ta'kidlamoqda. 130 dan ortiq mamlakatda keng qo'llanilib kelinilayotgan xalq tabobati O'zbekistonda ham aholiga tibbiy yordam ko'rsatishning qo'shimcha usuli sifatida tan olinib, uning huquqiy asosi yaratildi. Xalq tabobati assotsiatsiyasi tashkil etildi, uning usul va yutuqlaridan samarali, xavfsiz foydalanish uchun shart-sharoitlar yaratildi, maqsad va yo'nalishlar belgilandi.

Biroq tahlillar shuni ko'rsatmoqdaki, bu borada amalga oshirilayotgan chora-tadbirlar hali yetarli emas. Xalq tabobati xizmatini yanada takomillashtirish, uning zamonaviy sog'liqni saqlash tizimi bilan aloqalarini mustahkamlash lozim. Bu yo'nalishda mutaxassislar tayyorlash, xalqaro tajribalarni o'rganish, tibbiyot xodimlarining malakasini oshirish zarurati paydo bo'lmoqda.

Prezident Shavkat Mirziyoevning 2018 yil 12 oktyabrdagi "O'zbekiston Respublikasida xalq tabobati sohasini tartibga solish chora-tadbirlari to'g'risida"gi 3968-sonli qarori sog'liqni saqlash tizimida olib borilayotgan islohotlarning mantiqiy davomi desak, xato bo'lmaydi.

Mamlakat aholisi o'zining sog'lig'ini asrashida zamonaviy shifokorlar bilan bir qatorda tabiblarga ham murojaat qilib, ayrim holatlarda ijobiy natijalarga erishayotganligi sir emas. Davlat rahbari tomonidan qabul qilingan ushbu hujjat aholining zamonaviy tibbiyot yutuqlaridan foydalanishi bilan bir qatorda, xalq tabobatining ko'p yillik ko'nikmalar hamda amaliyotda tasdiqlangan ijobiy yutuqlaridan ham samarali foydalanishlariga keng imkoniyat yaratib beradi.

So'nggi yillarda xalq tabobati yo'nalishida ko'rsatilayotgan tibbiy xizmatlarda nazoratning yetarli darajada emasligi, shuningdek, xalq tabobatining zamonaviy tibbiyot tizimida tutgan maqomi va roli xususida qator savollar yuzaga kelayotgan edi. Mazkur hujjat shunisi bilan ham ahamiyatliki, xalq tabobati faoliyatini tartibga solish, to'plangan tajriba va salohiyatdan samarali foydalanish, ushbu sohadagi normativ-huquqiy

bazani shakllantirish hamda xalqtabobatining usullari va yutuqlaridan samarali va xavfsiz foydalanish uchun shart-sharoit yaratish maqsadida xalq tabobati aholiga tibbiy yordam ko'rsatishning qo'shimcha usuli sifatida e'tirof etildi.

Endilikda xalq tabobati usulida xizmat ko'rsatish bo'yicha faoliyatni litsenziyalash uchun belgilangan tartibda amalga oshirilishi va bunda tibbiy ta'lim ma'lumotiga bo'lgan talab bo'lmasligi hamda xalq tabobati usullaridan foydalangan holda tibbiy xizmat ko'rsatuvchi shaxslar o'z faoliyatining natijalari bo'yicha tibbiyot xodimlari uchun qonun hujjatlarida nazarda tutilgan hajmda javobgarligi belgilandi.

Sog'liqni saqlash vazirligi huzurida xalq tabobati usullaridan foydalangan holda tibbiy xizmat ko'rsatish faoliyatini litsenziyalash bo'yicha maxsus komissiya tashkil etilishi ko'rsatib o'tildi. Shu bilan birga, ushbu qarorda xalq tabobatini rivojlantirishning asosiy yo'nalishlari belgilab berildi. Jumladan:

- xalq tabobati usullaridan foydalangan holda tibbiy xizmat ko'rsatuvchi shaxslarning huquqiy maqomini va ular tomonidan ko'rsatilgan xizmatlar oqibati uchun javobgarligini belgilash;

- xalq tabobati usullaridan foydalangan holda tibbiy xizmat ko'rsatuvchi tashkilotlar va mutaxassislar, ularning ish tajribasi, ko'rsatadigan xizmat turlari haqidagi ma'lumotlarni o'z ichiga olgan yagona ma'lumotlar bazasini shakllantirish;

- ko'rsatilayotgan tibbiy xizmatlar sifatini oshirish hamda aholiga tibbiy xizmatdan foydalanishda ongli ravishda tanlash imkoniyatini yaratish uchun xalq tabobatining ko'p yillik ko'nikmalari hamda amaliyotda tasdiqlangan ijobiy yutuqlarini zamonaviy tibbiyotga integratsiyalash orqali uning salohiyatidan foydalanish;

- xalq tabobati sohasida yetakchi mahalliy va chet el tibbiyot muassasalari hamda sog'lomlashtirish amaliyot markazlari bilan yaqin hamkorlik qilish asosida xalq tabobati mutaxassislarini tayyorlash, qayta tayyorlash va malakasini oshirish tizimini yaratish belgilanmoqda.

Shuningdek, Respublika tibbiyot oliy o'quv yurtlarining "Davolash ishi", "Pediatriya", "Tibbiyot-pedagogika" bakalavriat yo'nalishlaridagi o'quv dasturlariga xalq tabobati bo'yicha maxsus o'quv siklini joriy etish ham nazarda tutilgan edi.

Mazkur qaror bilan xalq tabobati bilan shug'ullanishni tartibga solish maqsadida: 2018 yil 15 noyabrga qadar davlat ta'lim standartlarining talablari asosida xalq tabobati bo'yicha o'quv dasturini hamda xalq tabobati usullaridan foydalangan holda tibbiy faoliyatni

amalga oshirishga mo'ljallangan binolarning sanitariya qoidalari, me'yorlari va gigienik normativlarini ishlab chiqilishi;

2018 yil 1 dekabrga qadar xalq tabobati usullaridan foydalangan holda tibbiy faoliyatni amalga oshirishda ishlatiladigan asbob-uskunalar va boshqa texnik vositalar, shu jumladan, tibbiy texnikaga nisbatan minimal talablarni belgilash ham nazarda tutilgan. Eng asosiysi mazkur faoliyat turini tartibga soluvchi normativ-huquqiy xujjatlarni ishlab chiqilishini belgilanganligi natijasida.

Insonga berilgan ne'matlar ichida eng qimmatli salomatlik desak, adashmaymiz. Fuqarolarining salomatligi mustahkam davlat esa, albatta qudratli sanaladi. Salomatlik inson hayotining mustahkam poydevori, asosi hisoblanadi. O'qish, kasb egallash, baxtli oila qurish, sog'lom farzandlarni dunyoga keltirish, ularni komil inson etib tarbiyalash, oilada, shuningdek jamiyat hayotida o'z o'rniga ega bo'lish kabi maqsadlarga erishishning asosiy shartlaridan biri salomat bo'lishdir.

Dunyo yaralibdiki, turli tuman kasallik, xastaliklar inson bilan yonma-yon yashaydi. Shuning uchun ham tabobat eng qadim rivojlangan ilmlardan bo'lib, qadimgi dunyo olimlari uni tabobat san'ati deb ataganlar. Xalq tabobatining bizga ma'lum muddati 5 ming yildan oshadi. Qadim Turon zaminda tabobat eng yuqori cho'qqilarni zabt etib, bu el tabiblarining dovrug'i butun olamga yoyilgan. Barcha mamlakatlarda tabiblar otasi deb tan olingan Ibn Sino tomonidan yozib qoldirilgan to'rt yuz ellikdan ortiq kitoblarda xalq tabobati, o'simliklar dunyosi va ularning qanday kasalliklarga shifo bo'lishi haqidagi aniq ma'lumotlar bugungi kunda ham o'z ahamiyatini yo'qotmagan.

Xalq madaniyatining o'ziga xos jihatidan biri salomatlik bilan bog'liq, ya'ni salomatlikni saqlash, to'g'ri ovqatlanish, tan salomatligi bilan ruh salomatligining uzviy bog'liqligini ta'minlashdir. Bu bilimlar majmuasi tabobat ilmining asosini tashkil etadi.

Afsuski, yurtimizda 1926 yilda sovet hukumati tomonidan tabiblik faoliyati ta'qiqlandi. Tabiblar, tabobat ilmi qatag'on qilindi. Dunyo miqyosida o'ziga xos tibbiy maktablari va yo'nalishlariga ega bo'lgan davlatlarda zamonaviy tibbiyot bilan birga xalq tabobati ham huquqiy maqomi hamda qonuniy asosiga egadir. Rivojlangan davlatlarda aholiga salomatligini asrash va tiklashda xalq tabobatidan samarali foydalanib kelmoqda. Masalan, Xitoy, Yaponiya, Koreya kabi o'nlab mamlakatlarda xalq tabobatiga davlat maqomi berilgan. Xitoyda tibbiy xizmatning 40 foizidan ortig'i tabiblar tomonidan ko'rsatiladi.

Qanchalik taqiqlarga uchramasin xalqimiz orasida haqiqiy tabiblarning obro'si, ularga bo'lgan xalq ishonchi saqlanib qolgan.

Chunki tabobatda g'arb medisinasi bilan farqli o'laroq ma'lum bir organi emas, balki yaxlit insonni davolashga e'tibor beriladi. Shuningdek, kasalliklar va insonlarning mijozlariga mos ravishda dorilar va muolajalar tanlanadi. Shuning uchun ham, xalq tabobati yutuqlari asosida arzon, bezarar tibbiy xizmatni joriy qilish va sog'liqni saqlash tizimida muqobil davolash mezonlarini yaratish jahon hamjamiyati oldida turgan dolzarb masalalardan biri hisoblanadi.

Mamlakatimizda aholi salomatligini mustahkamlash, sog'lom turmush qoidalarini keng joriy qilish davlatning muhim vazifalaridan hisoblanadi. Shuning uchun ham Prezidentimizning «**O'zbekiston Respublikasida xalq tabobatini rivojlantirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida**»gi qarorga asosan, 2021-2025 yillarga mo'ljallangan O'zbekistonda xalq tabobatini rivojlantirish konsepsiyasi ishlab chiqiladi. Xalq tabobati aholiga tibbiy yordam ko'rsatishning qo'shimcha usuli sifatida tan olinib, davlat tibbiy muassasalarida tabobat xonalari faoliyat ko'rsatadigan bo'ldi.

Qarorga muvofiq, 2020 yil 1 maydan davlat muassasasi shaklidagi yuridik shaxs maqomiga ega Respublika xalq tabobati ilmiy-amaliy markazi (Respublika markazi) va yuridik shaxs maqomiga ega bo'lmagan Xalq tabobatini rivojlantirish markazlari (Hududiy markazlar) tashkil etiladi.

Xalq tabobati markazining asosiy vazifasi qilib o'zbek xalq tabobatining tarixiy an'ana va o'ziga xos merosidan foydalangan holda kasalliklarning oldini olish, va davolash, bemorlarga kasallik sabablarini tushuntirish va sog'lom hayot kechirish asoslarini targ'ib qilish kabi bir qator asosiy vazifalari belgilab berilgan.

Umuman, qarorda xalq tabobati rivoji bilan bog'liq yana ko'plab muhim vazifalar ularning ijrosi bo'yicha tegishli vazirlik va idoralarga topshiriqlar berildi, uning ijrosi bo'yicha aniq muddatlar belgilandi. Aholi salomatligini ta'minlash, tibbiy sanitar yordam ko'rsatish, turli xil, ayniqsa surunkali kasalliklar profilaktikasida va ularni davolashda sifat, xavfsizlik va samaradorlik jihatidan amalda sinalgan xalq tabobati muhim o'rin tutadi.

Xalq tabobatining mamlakatimiz tibbiyot tizimida rasman tan olinishi va tabiblarimizning huquqiy maqomi belgilanishi bizning bugungi dunyoqarashimiz, o'zligimizni anglashimiz, tarixiy merosimizdan samarali foydalanishimiz uchun qonunuy asos bo'ldi.

**«XALQ TABOBATI FALSAFASI» FANI, UMUMIY
TUSHUNCHASI VA VAZIFALARI.**

Xalq tabobati falsafasi faniga kirish

Dars joyi: dars auditoriyasi

Maqsad: tibbiyot tushunchalari bilan tanishish, tibbiyot tarixini o'rganish, tibbiyot ilk rivojlanish davrida paydo bo'lgan davo usullarini o'rganish, xalq tabobatining umumiy asoslari hamda xalq tabobatining amaliyotda qo'llanilishi.

Pedagogik vazifalar:

- azaldan bizga ma'lum bo'lgan sog'lom turmush tarzi tamoyillari
- bemorlar uchun jismoniy faollikni ahamiyatini targ'ibot qilish
- shifoxona ichi dasturida ularni qo'llash va tavsiya qilish
- harakat tartibotini to'g'ri aniqlash
- kasalliklarni davolashda tabiiy biologik usullardan foydalanib davolashni umumiy asoslarini o'rgatish
- xalq tabobatida an'anaviy usullarni tutgan o'rni haqida tushuncha berish
- an'anaviy usul terapevtik vositalarni tutgan o'rni
- xalq tabobatida noan'anaviy usullarni tutgan o'rni haqida tushuncha berish
- noan'anaviy usullarning kelib chiqish tarixi
- noan'anaviy usullarning turlari, effektlari

Dars natijalari

Talaba bilishi kerak:

- tibbiyotning fan sifatida shakllanishi
- "Xalq tabobati" tushunchasini bilish
- Xalq tabobati tarixini bilish
- Xalq tabobatining vazifalarini sanab berish
- O'tmish va hozirgi xalq tabobatining xususiyatlarini bilish
- O'tmish va hozirgi xalq tabobati, talabalarni O'zbekiston Respublikasida xalq tabobatini rivojlantirish konsepsiyasi bilan tanishtirish

Talaba quyidagilarni bajarishi shart:

- tibbiyotning fan sifatida rivojlanishiga hissa qo'shgan buyuk olimlarni ayting

- bemorlar bilan deontologik usulda muloqot qiling
- tibbiyotda qo'llaniladigan usullarning xususiyatlarini tushuntiring
- zamonaviy terapiyaning umumiy strategiyasini aytib bering
- sog'liqni saqlashning asosiy tarkibiy qismlarini bilish
- tibbiyotda qo'llaniladigan noan'anaviy usullarning xususiyatlarini tushuntiring
- muqobil tibbiyot samaradorligini aytib bering
- muqobil tibbiyot usullarini tushuntiring

O'qitish usullari va texnikasi: miya hujumi; texnika: klaster.

O'quv qo'llanmalari: darsliklar, o'quv materiallari, slaydlar, markerlar, A3, A4 qog'oz formatidagi varaqlar.

O'qitish shakllari: individual ish, guruhlarda ishlash, jamoaviy ishlash.

Mashg'ulot shartlari: auditoriya, guruhga mos.

Monitoring va baholash: og'zaki nazorat: nazorat savollari.

«Xalq tabobati falsafasi» fani, tushunchasi va vazifalari

Xalq tabobati usuli bilan tibbiy xizmat ko'rsatayotgan shaxslar tomonidan ko'rsatilayotgan xizmatlarda salbiy oqibatlarni oldini olinishi hamda sohta tabiblik bilan shug'ullanuvchi shaxslarning javobgarliklarini belgilanishiga;

Xalq tabobati usuli bilan xalqimizga xizmat ko'rsatayotgan shaxslar tomonidan ko'rsatilayotgan xizmatlarni davlat standartlari asosida amalga oshirilishiga;

Yetarli tajriba va ko'nikmalarga ega bo'lmasdan inson salomatligiga xalq tabobati usuli bilan aralashuvlarni qonuniy tarzda cheklanishiga olib keladi.

Prezident Shavkat Mirziyoev tomonidan qabul qilingan ushbu qaror mamlakatimizda sog'liqni saqlash tizimida xalq tabobatining zamonaviy tibbiyotga integratsiyalashuvini ta'minlash bilan bir qatorda, aholi salomatligini asrashda xalq tabobatining samarali usullaridan keng foydalanish imkoniyatini yaratib beradi. Bu esa o'z navbatida aholi uchun tibbiy xizmat turini tanlashda yana bir imkoniyatdir.

Shu bilan birga Prezidentimiz tomonidan shu yilning 10 aprelida qabul qilingan "O'zbekiston Respublikasida xalq tabobatini rivojlantirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi qarori yuqorida ta'kidlab o'tilgan kamchiliklarga tezroq yechim topishga

qaratilgan bo'lib, unga ko'ra, 2021-2025 yillarga mo'ljallangan O'zbekistonda xalq tabobatini rivojlantirish konsepsiyasi ishlab chiqiladi.

Shu yilning 1 mayidan boshlab davlat muassasasi shaklidagi yuridik shaxs maqomiga ega Respublika xalq tabobati ilmiy-amaliy markazi, tibbiyot oliy ta'lim muassasalari va Abu Ali ibn Sino nomidagi Jamoat salomatligi texnikumlarida yuridik shaxs maqomiga ega bo'lmagan Xalq tabobatini rivojlantirish markazlari tashkil etiladi. Shuningdek, tuman (shahar), viloyat va respublika darajasidagi ko'p tarmoqli davlat tibbiyot muassasalari hamda nodavlat tibbiyot tashkilotlarida xalq tabobati xonalari ochiladi.

Qarorda xalq tabobati markazining o'zbek xalq tabobatining tarixiy an'ana va o'ziga xos merosidan foydalangan holda kasalliklarni profilaktika qilish, tashxis qo'yish va davolash, boshqa tibbiy xizmatlar ko'rsatishning samaradorligini tahlil qilish va o'rganish bilan bog'liq bir qator asosiy vazifalari belgilandi. 2020 yil 1 iyulga qadar talab yuqori bo'lgan dorivor o'simliklarni yetishtirish va tayyorlash hamda xalq tabobati sohasida ilmiy tadqiqotlar o'tkazish maqsadida mini-plantatsiyalar tashkil qilish uchun qishloq xo'jaligiga mo'ljallangan yerlarni tanlash va ajratish ishlari amalga oshiriladi.

Xalq tabobati eng yaxshi rivojlangan Xitoy, Koreya, Yaponiya, Hindiston, Vetnam, Fransiya va Rossiya davlatlari bilan bu boradagi hamkorlik yanada rivojlantiriladi va O'zbekistonning xalq tabobati sohasidagi xalqaro professional tashkilotlarga a'zo bo'lishi masalalari hal qilinadi. Umuman, qarorda xalq tabobati rivoji bilan bog'liq yana ko'plab muhim vazifalar belgilangan bo'lib, ularning ijrosi bo'yicha tegishli vazirlik va idoralarga topshiriqlar berildi, uning ijrosi bo'yicha aniq muddatlar belgilandi.

2019 yil 22 mayda qabul qilingan "O'zbekiston Respublikasining ayrim qonun hujjatlariga o'zgartish va qo'shimchalar kiritish to'g'risida"gi qonunga muvofiq, 1996 yil 29 avgustdagi "Fuqarolar sog'lig'ini saqlash to'g'risida"gi O'zbekiston Respublikasi qonunining 41-moddasiga qo'shimcha va o'zgartirish kiritildi. Unga ko'ra, «Tibbiy ma'lumotga ega bo'lmagan shaxslar ham O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligi huzuridagi Xalq tabobati usullaridan foydalangan holda tibbiy xizmat ko'rsatish faoliyatini litsenziyalash bo'yicha maxsus komissiyaning xulosasi asosida xalq tabobati

usullaridan foydalangan holda tibbiy faoliyat bilan shug'ullanish huquqiga ega bo'ladilar» deya belgilab qo'yildi.

– Qonunga kiritilgan o'zgartirishlar asosida Sog'liqni saqlash vazirligi tomonidan Xalq tabobati usullaridan foydalangan holda tibbiy xizmat ko'rsatish faoliyatini litsenziyalash bo'yicha maxsus komissiya faoliyatini tashkil etish hamda xalq tabobati bilan shug'ullanishga da'vogarlik qiladigan shaxslarning murojaat qilish tartibini belgilovchi hujjat loyihalari tayyorlanmoqda. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018 yil 12 oktyabrdagi PQ-3968-sonli "O'zbekiston Respublikasida xalq tabobati sohasini tartibga solish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qaroriga binoan tashkil etilgan *komissiya tarkibiga shifokorlar bilan bir qatorda, psixolog, texnika mutaxassislari, diniy va xalq tabobati kabi bir qancha soha vakillari kiritilgan*. Ma'lumki, avval tabiblar qonuniy ro'yxatdan o'tmasdan faoliyat yuritgan. Shu boisdan, ular ishlab topgan pullardan davlatga soliq ham to'lanmagan. Endi esa ular yuridik shaxs sifatida davlat ro'yxatidan o'tib, shundan so'nggina faoliyat olib borishi belgilanmoqda. Adliya vazirligida 3111-son bilan ro'yxatdan o'tgan "Xalq tabobati usullaridan foydalangan holda tibbiy faoliyat ko'rsatish tartibi va hajmlari to'g'risidagi nizom"da *okkultizm-afsun, shuningdek, diniy marosimlar orqali davolash xalq tabobati usullariga kirmasligi ko'r satilgan*. *SHu bois, diniy yo'nalishda bemorlarni davolovchi shaxslarga Sog'liqni saqlash vazirligida tashkil etilgan maxsus komissiya tomonidan litsenziya berilmaydi*.

2018 yilning 27 noyabr kuni TTA da Toshkent tibbiyot akademiyasi va Koreya sog'liqni saqlash sa'noatni rivojlantirish instituti (KHIDI) hamkorligida Xalq tabobati markazining tantanali ochilish marosiimi bo'lib o'tdi. Koreyalik mutaxassis manipulyatsion xonada sharq an'anaviy tibbiyot usuli bo'lmish Chimsul davolash usuli bo'yicha tadbir ishtirokchilariga master-klass o'tkazdi.

Tabdir doirasida TTA va KHIDI hamkorligidagi Xalq tabobati markazi direktori Shin Esuk honim va TTA rehabilitologiya va jismoniy tarbiya kafedrasini boshlig'i A. Usmonxodjaeva tomonidan «Xalq tabobati kursiga kirish. Semirish, umurtqa va bo'g'im og'riqlarini davolash» mavzusida integral ma'ruza o'qilgan.

Ushbu markaz zamonaviy sog'liqni saqlash sohasi bilan yillar davomida takomillashib kelayotgan xalq tabobatining yutuqlarini uyg'unlashtirish bo'yicha ilmiy layoqatni oshirish va ushbu sohadagi

ilmiy izlanishlarni ommalashtirishga hizmat qiladi. Loyihani amalga oshirish doirasida an'anaviy sharqona tibbiyot yo'nalishi bo'yicha qo'shma ta'lim dasturini yaratish, qo'shma ta'lim tadbirlarini ishlab chiqish, Koreya Respublikasidan yetakchi mutaxassislarni ta'lim jarayoniga jalb etish va xalq tabobatini zamonaviy tibbiyotga tadbiq etish bo'yicha Birinchi ilmiy-amaliy simpozium o'tkazilishi ko'zda tutilgan.

Shu kabi loyihalar inson salomatligini saqlash va mustahkamlash bo'yicha keng qamrovli ishlarni amalga oshirishga, shuningdek xorijning sog'liqni saqlashni rivojlantirishdagi malakasini chuqur o'rganishgava TTAning amaliy va ta'lim jarayoniga yangi texnologiyalarni tatbiq etishga hizmat qiladi.

Sharqda ming yillardan buyon odamlarni tabiblar davolab kelishadi. Olimlarning ta'kidlashlaricha, sun'iy yo'l bilan dori tayyorlashni o'ylab ham ko'rmagan o'tmishdagi barcha nomdor tabib-hakimlar amaliyotida dorivor o'simliklar 70-80 foizni tashkil etgan, qolgani hayvonlar va ularning mahsulotlari, ozgina qismi esa tabiiy ma'danlardan iborat bo'lgan.

Hozirgi paytda Xitoy, Yaponiya, Vetnam, Koreya, Laos, Malayziya kabi mamlakatlarda xalq tabobatiga davlat maqomi berilgan. Birgina Xitoyda tibbiy xizmatning 40 foizi xalq tabiblari tomonidan ko'rsatiladi. Birlashgan Millatlar Tashkilotining Xalqaro Sog'liqni saqlash Tashkiloti (VOZ) o'tgan asrning oxirgi yillarida xalq tabobatini chuqur o'rganish va bu sohadagi tadqiqotlarni yanada kengaytirish bo'yicha bir necha qarorlar qabul qildi. Bu borada O'zbekiston Respublikasi Prezidentining ham 2020 yil 10 aprelda "O'zbekiston Respublikasida xalq tabobatini rivojlantirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi PQ-4668-sonli Qarori qabul qilindi.

Vazirlik va O'zbekiston xalq tabobati assotsiatsiyasining 2020 yil 1 maydan tuman, shahar, viloyat va respublika darajasidagi davlat ko'p tarmoqli tibbiyot muassasalarida xalq tabobati xonalarini ajratish va ushbu muassasalar tibbiyot xodimlarining belgilangan umumiy soni doirasida 1 nafardan shtat birliklarini ajratish, kasalliklarni profilaktika qilish, tashhis qo'yish va davolash masalalarida xalq tabobatining zamonaviy tibbiyot bilan hamkorligi va integratsiyasi ko'rsatib o'tildi. Aholi salomatligini ta'minlash, tibbiy-sanitar yordamko'rsatish, turli xil, ayniqsa surunkali kasalliklar profilaktikasida va ularni davolashda sifat,

xavfsizlik va samaradorlik jihatidan amalda sinalgan xalq tabobati muhim o'rin tutadi.

O'tgan davr ichida ko'rilgan chora-tadbirlar natijasida xalq tabiblari tomonidan xizmatlar ko'rsatish sohasida huquqiy baza shakllantirildi, O'zbekiston xalq tabobati assotsiatsiyasi tashkil etildi, xalq tabibining usullari va yutuqlarini samarali va xavfsiz tarzda qo'llash uchun birinchi navbatdagi shart-sharoitlar yaratildi, uni rivojlantirishning asosiy maqsadlari va yo'nalishlari belgilab berildi.

Respublikada so'nggi yillarda dorivor o'simliklarni muhofaza qilish, tabiiy resurslardan oqilona foydalanish, dorivor o'simliklar yetishtiriladigan plantatsiyalar tashkil etish va ularni qayta ishlash borasida izchil islohatlar amalga oshirilmoqda. Mahalliy floraga mansub 4,3 mingdan ortiq o'simliklarning 750 turi dorivor hisoblanib, ulardan 112 turi ilmiy tibbiyotda foydalanish uchun ro'yxatga olingan, shundan 70 turi farmatsevtika sanoatida faol qo'llanib kelinmoqda. Salomatlik, osoyishtalik, insonlarga qaratilgan tibbiy-sanitar yordam ko'rsatishni ta'minlash, tibbiy-sanitariya xizmatlari sifatini oshirish, sog'liqni saqlash xizmatlari bilan yalpi qamrab olishni kengaytirish hamda iste'molchilarga o'z sog'lig'i haqida g'amxo'rlik qilish borasida xalq tabobati salohiyatidan ongli tanlov uchun imkoniyat yaratildi.

Shu bilan birga oliy ta'lim muassasalarida xalq tabobati ishi bakalavriyat ta'lim yo'nalishi tashkil etilib, ushbu yo'nalish aholi salomatligini ta'minlash, tibbiy sanitar yordam ko'rsatish, turli xil, ayniqsa surunkali kasalliklar profilaktikasida va ularni davolashda sifat, xavfsizlik va samaradorlik jihatidan amalda sinalgan xalq tabobati usullarini o'rganish va amaliyotda qo'llashni o'rgatishni o'z ichiga oladi.

Nazorat savollari

Tibbiyot tarixining vrachni tayyorlashdagi ahamiyati:

Barcha javoblar to'g'ri

Maxsus tibbiy bilimlarni chuqurlashtirishga yordam beradi

Vrachning tarixiy tafakkurini tarbiyalashga ko'maklashadi

Umumiy tibbiy dunyo qarashni kengaytiradi

Vatanparvarlik tuyg'usini rivojlantirishga ko'maklashadi

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining qarori qabul qilinganda "O'zbekiston Respublikasida an'anaviy tibbiyot sohasini soddalashtirish chora – tadbirlari o'g'risida?"

12 oktabr 2018 yil

10 aprel 2018 yil

20 aprel 2018 yil

12 aprel 2018 yil

To`g`ri javob yo`q

Toshkent tibbiyot akademiyasi qoshidagi Xalq tabobati markazining tantanali ochilish marosimi qachon bo`lib o`tdi?

2018 yil 27 noyabr

2018 yil 12 jktabr

2018 yil 10 aprel

2018 yil 20 aprel

To`g`ri javob yo`q

O`zlarini davolashga bag`ishlagan odamlar qanday ataladi?

Shaman

Zombi

Sehrgar

Bereginya

Faqir

Qadimgi Xitoyda eng keng tarqalgan davolash usuli?

Yomonni davolash

Marosim raqslari

Fitna

Jarrohlik

Barcha javoblar to`g`ri

Qadimgi dunyoda simob muomala qilingan mamlakat

Hindiston

Misr

Bobil

Xitoy

Yunoniston

O`zbekiston Respublikasi Prezidenti 10 aprel 2020 yil PP- 4668 – sonli qaror qabul qildi

Ozbekiston Respublikasida an`anaviy tibbiyotni rivojlantirish bo`yicha qo`shimcha chora – tadbirlar to`g`risida

Ozbekiston Respublikasida an`anaviy tibbiyot sohasini tartibga solish chora – tadbirlari to`g`risida

Ozbekiston Respublikasining ayrim qonun hujjatlariga o`zgartirish va qoshimchlar kiritish to`g`risida

Ozbekiston Respublikasida an'anaviy tibbiyot sohasini tartibga solish va rivojlantirish chora – tadbirlari to'g'risida

To'g'ri javob yo'q

Qadimgi Misrda ko'pgina kasalliklar yomon ovqatdan kelib chiqqanligiga amin bo'lgan shifokorlar?

Ular har oy ichaklarni tozalash uchun

Davolovchi ochlik qo'llashgan

Qonni chiqarib turishgan

Mineral suvlarni istemol qilishgan

To'g'ri javob yo'q

Qadimgi dunyo qanday atalgan, u yerda ikkita yo'nalish rivojlangan asutu (tabibning san'ati) va ashiputu (sehrning san'ati)

Bobil

Misr

Xitoy

Hindiston

To'g'ri javob yo'q

***XALQ TABOBATI AMALIYOTIDA PROFILAKTIKA, DAVOLASH
CHORA-TADBIRLARI VA USULLARINI O'RGANISHDA
FALSAFIY YONDASHUVNING O'RNI***

Tibbiyot fanlari rivojlanishining muhim sharti, bu - yuqori darajadagi nazariy fikrlashdir. Falsafa va tibbiyotning o'zaro ta'siri tabiiy va biotibbiy fanlari taraqqiyoti bilan birga rivojlanadigan va dialektik fikrlash orqali shakllanadigan mantiqiy mulohazani takomillashtirishda uchraydi. Ilm-fanning boshqa sohalarida bo'lgani kabi tibbiyotda ham bilimlarni farqlash va birlashtirish jarayoni mavjud. Dialektika - tibbiyotdagi ilmiy bilimlar jarayoni yaxlitligi va samaradorligini ta'minlovchi asosiy integratsiya usulidir. Falsafa va tibbiyot fanlari birlashmasi tibbiy nazariy va amaliy faoliyat tizimida ilmiy bilimlarni birlashtirishning eng muhim uslubiy shakllaridan biridir. Nazariy tibbiyotning muhim vazifalaridan biri, bu turli xil fanlar (anatomiya, gistologiya, fiziologiya, kibernetika, biokimyoy, biofizika) tomonidan olingan inson va hayvonlar organizmi haqidagi bilimlarni tahlil qilishdir. Ushbu tahlilning obyektiv asoslari atrofdagi olamning moddiy birligi, tirik materiyaning umumiy xususiyatlari va uning o'zgarish qonuniyatlari bo'lib, ular turli xil tuzilish darajalarida namoyon bo'ladi.

Nazariy tibbiyotning asosiy tamoyillari:

1. **Evolyutsionizm tamoyili**, tirik mavjudotlarning rivojlanishi. Tirik tabiatdagi evolyutsiya tirik tizimlarning moslashuvchan imkoniyatlari doirasidagi tuzilmalarning sifat o'zgarishiga nisbatan qaraladi. Kasallikni evolyutsion nuqtai nazardan tahlil qilishga yondoshish patogenezning ziddiyatli hodisalari va jarayonlarini baholashda dogmatizmdan qochadi. Ushbu yondashuvning tibbiyotdagi ahamiyati shundaki, inson tirik tizim sifatida hayotning boshqa shakllari bilan ma'lum munosabatlarga kirisha oladi.

2. **Umumiylik tamoyili** - kasallikning mohiyatini tananing barcha tizimlari va darajalarini qamrab oladigan jarayon sifatida tushunish. Patologik hodisalarni umumiylik tamoyilini hisobga olgan holda tahlil qilish kasallik jarayonlarini lokalizatsiya qilishning qarama-qarshi xususiyatlarini tushunishga imkon beradi, bu organizmning umumiy reaktsiyalarini hisobga olmasdan tushunib bo'lmaydi.

3. **Tuzilish tamoyili** - har doim dialektik birlikda paydo bo'ladigan patologiyada funksional va morfologik buzilishlarning qarama-qarshiligini oldini olishga imkon beradi.

4. **Dinamizm tamoyili**, ya'ni tirik tizimlarning o'zini o'zi harakatlantirishi, o'zini o'zi boshqarish va rivojlantirish. Ichki qarama-qarshiliklarsiz nafaqat patologik jarayon, balki norma ham bo'lmaydi. Bu barqarorlik va o'zgarishlarning birligi va kurashining natijasidir.

5. **Reaktivlik tamoyili** – harakatlanuvchi va reaksiyaga kirishuvchi (tirik) tizimlar o'rtasidagi munosabatni ifodalaydi.

6. **Sabablilik tamoyili** - patologik jarayonning barcha bosqichlari va bosqichlarining sababliligini tan olish. Tashqi ta'sirlar, reaksiyasiga kirishadigan tizimning ichki xususiyatlari orqali maxsus ravishda o'zgaradi. Bu tiriklikni sababiy aniqlashning asosiy mohiyatidir.

Zamonaviy tibbiyot predmeti fan sifatida paydo bo'lish sabablari (etiologiyasi), rivojlanish qonuniyatlari (patogenezi), ularni aniqlash (diagnostikasi) va davolash usullari (klinik tibbiyot), kasalliklarning oldini olish usullari (profilaktika tibbiyoti), aholiga tibbiy yordamni maqbul tashkil etish shakllari (sog'liqni saqlash tashkilotlari nazariyasi). Zamonaviy tibbiyot odatdagi va patologik jarayonlarni har xil darajada o'rganadi.

Zamonaviy tibbiyot obyektining tizimli xususiyati tufayli fanlararo integratsiyaga, nazariy, eksperimental, klinik va profilaktik tadqiqotlar sinteziga ehtiyoj sezilmoqda. Bu turli xil tibbiy va biologik

mutaxassisliklar bo'yicha yuqori malakali kadrlarni tayyorlash masalasini yangitdan ko'taradi.

Zamonaviy tibbiyot tabiiy, ijtimoiy va texnik fanlarning jamlanmasi bo'lib, ulardan nafaqat tadqiqot usullarini, balki yangi g'oyalarni ham oladi. Jamiyatning barcha jabhalarini ilmiy tashkil etish tamoyillarini ishlab chiqishda muhim ahamiyatga ega bo'lgan tibbiyotning ijtimoiy funksiyalarini to'g'ri aniqlash ayniqsa muhimdir.

So'nggi o'n yillikning muhim tendentsiyasini shifokorlar tafakkurining o'sib borishi va evolyutsion-ekologik g'oyalarning tibbiyotga kirib borishi deb bilish kerak.

Nazariy tibbiyotni yaratish asosan uning obyektini ko'p darajali talqini bilan bog'liq bo'lib, uning muhim xususiyatlari nafaqat tanaga, balki bir qator ichki organlar darajalariga ham bog'liqdir. Populyatsiyaga kiritilgan organizmni o'ziga xos qonunlari bilan ko'rib chiqishda norma va patologiya o'rtasidagi harakatlanuvchi chegaralarni aniqlash mumkin.

Zamonaviy tibbiyotning ekologiya muammolariga, sanitariya-gigiyena masalalariga, organizmga, populyatsiyaga, biogeotsenozlarga va biosferaga kosmik, kimyoviy va boshqa ta'sirlarni o'rganishga bo'lgan diqqat e'tiborlari organizm sentrizmini bosqichma-bosqich yengib o'tayotganidan dalolat beradi. Albatta, inson populyatsiyalarini o'rganishda insonning murakkab biosotsial mohiyatini to'liq hisobga olishi kerak.

Dialektika taraqqiyot nazariyasi sifatida tadqiqotchilarga obyektiv jarayonlarning mohiyatini ham, norma va patologiyaning haqiqiy dialektikasini ham, bilish dialektikasining murakkabligini aks ettiruvchi qarama-qarshiliklarni, ba'zan mos kelmaydigan nazariyalarni ham tushunishga yordam beradi.

Falsafaning fan va amaliyot, umuman, jamiyat hayotini rivojlantirishdagi o'rni haqidagi savolni taqdimotini umumlashtirib, ma'ruzaning umumiy natijalarini sarhisob qilib, quyidagi xulosalarni chiqaramiz:

1. Falsafa ijtimoiy ongning maxsus shakli sifatida bilimlarning maxsus turini ham shakllantiradi, bunda voqelikning obyektiv xususiyatlari, ularning insonga bo'lgan munosabatida, uning ehtiyojlari va manfaatlari orqali aks etadi. Falsafa tomonidan shakllangan bilimlar mafkuraviy xarakterga ega.

2. Falsafa maxsus fanlardan funksiyalari bilan ajratiladi va o'ziga xos ijtimoiy ehtiyojlarni bildiradi. Barkamol dunyoqarashni.

axborot-resurs markazi

317365

shakllantirishga, insonning dunyo bilan nazariy va amaliy aloqalarining "yakuniy asoslarini" topishga qaratilgan falsafa, dunyoqarashning ma'lum tarixiy shakllangan turi bo'lib, ijtimoiy ongning maxsus shakli rolini o'ynaydi.

3. Dunyoni falsafiy tushunish savolni yechimini topishni o'z ichiga oladi: inson atrofidagi dunyo, uning narsalari va hodisalari, dam olish holatida yoki dunyo o'zgarib, rivojlanib, bir holatdan ikkinchi holatga o'tib bormoqda. Keyinchalik, ushbu qarashlarning birinchisi **metafizika** deb nomlandi; u dunyoning statik rasmini berdi, ikkinchisiga dinamik rasm berib, **dialektika** nomi oldi.

Dunyoga qarash, ma'lum bir falsafiy tushuncha bo'lib, ularning har biri universal, falsafiydir.

4. Shunday qilib, falsafa universal bilimning xususiy va umumiy ilmiy usullarini asoslab beruvchi, rivojlantiruvchi va falsafa metodologik funksiyani bajaruvchi fandır.

5. Falsafaning asosiy funksiyalarini alohida ta'kidlab, uning boshqa funksiyalari, jumladan, integratsiya, aksiologik va tanqidiy xususiyatlarga ega ekanligini ta'kidlaymiz.

Ularning o'sishi natijasida vujudga kelgan va individual fanlarni yagona bilimdan ajratishda namoyon bo'lgan ilmiy bilimlarning farqlanishi, ularning ajralib chiqishiga olib keldi. Shu bilan birga, murakkab tizimlarni o'rganish zarurati teskari tendensiyaning - integratsiya istagini keltirib chiqardi. Falsafa maxsus fanlarga tayanib, ularning xulosalarini umumlashtirib, ularni o'z funksiyalari, tabaqalanishi va bilish usullari asosida birlashtiradi.

Falsafaning **aksiologik funksiyasi** uning ma'lum qadriyatlarga (yunoncha *axia* - qadriyat) yo'nalishida ifodalanadi. Hech qanday falsafiy tizim uning qoidalarini ilgari surish va asoslash bilan cheklanmaydi; ularni ma'lum bir tarzda talqin qiladi, ularga baho beradi, qadriyatlar tizimini shakllantiradi, komillikni ilgari suradi.

Muayyan qadriyatlar va komillikni tasdiqlash bilan u yoki bu falsafiy tizim unga mos kelmaydigan hamma narsani tanqidiy baholaydi va shu bilan uning **tanqidiy vazifasida** ishlaydi.

6. Falsafaning asosiy muammolari va funksiyalarini aniqlashtirish, uning predmetini aniqlashtirishga imkon beradi. Ushbu mavzu **universal**dir - obyektiv haqiqatga ham, insonning subyektiv dunyosiga ham xos xususiyatlar, aloqalar, munosabatlar. Miqdoriy va sifatiy aniqlik, tarkibiy va sabab-oqibat aloqalari, harakat va dam olish,

dialektik inkor va qarama-qarshilik - bu va boshqa xususiyatlar, aloqalar, holatlar voqelikning barcha sohalariga: tabiat, jamiyat, fikrlash bilan bog'liq.

Shunday qilib, falsafaning predmeti voqelikning - tabiat, jamiyat, inson, obyektiv voqelik va subyektiv olam, moddiy va ideal, borliq va tafakkurning o'zaro haqiqiy aloqalari (munosabatlari)dir.

Yening barcha burchaklarida, eng qadimgi davrlardan to hozirgi kungacha davolashning empirik tajribasi to'plangan. Davolashning an'anaviy usullari va metodlari to'g'risida to'plangan dunyoviy bilimlar hozirda sayoz tarixiy ildizlarga ega bo'lsada, deyarli barcha milliy madaniyatlarda namoyish etilmoqda. Ushbu barqarorlikning asosiy sababi, xalq tabobati odamlarning ijtimoiy uyushgan jamoalarini ongli ravishda shakllantiradigan yoki shakllantirmaydigan milliy madaniyatning bir qismidir. Bunday barqarorlik va hayotiylikning asosiy sababi xalq tabobatidir, u milliy madaniyatning bir qismidir.

Xalq tabobatining yana bir jozibali tomoni - bu asrlar va ming yillar davomida qo'llanilgan usullarning va vositalarning ishonchliligidir. Ushbu usullar hech qachon ularni keyingi avlodlarga tatbiq etishda halokatli oqibatlarini keltirib chiqarmagan. Farmatsevtika sanoati tomonidan sintez qilingan dorilar 50-100 yil davomida mavjud bo'lib, ularning kelajak avlodlarga ta'sirining natijalari aniq emas. Ha, ularning barchasi klinik sinovlardan o'tmoqda, ammo ularning hech biri inson avlodlari uchun zararsizligi uchun sinovdan o'tkazilmagan. Yangi kasalliklarning paydo bo'lishi va ularning giyohvandlikka qarshi immunitetidan, sun'iy ravishda sintez qilingan dorilar biz istagan darajada xavfsiz emasligini ko'rsatmoqda. Ulardan qat'iy dozada foydalanish faqat o'ta og'ir holatlarda shifokor nazorati ostida amalga oshirilishi kerak, ammo kundalik qabul qilish odat tusiga aylanishi mumkin emasdi. An'anaviy tibbiyotning o'rni va ahamiyatini aniqlashda aniq pozitsiyaning yo'qligi sababli, uning o'miga okkultizm, sehr va jodugarlik faol ravishda targ'ib qilinishiga olib kelgan. Allaqachon kundalik hayotda "bioenergiya", "aura", "karma" va boshqalar ishlatila boshlangan.

Keyinchalik xalq tabobati dorivor o'simliklar bilan davolash, ovqatlanish va muolajalar bilan davolash tajribasi sifatida emas, balki turli xil "marosimlar" yordamida davolashning "energiya" sifatida qo'llardan o'tishi, tezkor davolanishda sehrgarlik amalga oshirishga qodir bo'lgan "kanallar"ga ta'sir qilish sifatida qabul qilinadigan bo'ldi.

Davolashda bunday usullar dastlab milliy an'analarga (qabul qilingan diniy va falsafiy qarashlarga muvofiq) kiritilgan bo'lsa, bunday usullar amalga oshirilishi mumkin. Masalan, "Dao", "chi energiyasi", "yin-yang", "energiya kanallari" tushunchalari qabul qilingan Xitoy madaniyatida ular faqat cheklangan hududda faoliyat yuritadigan maxsus xalq davolanish usullariga mos keladi. Buning sababi shundaki, Xitoyning milliy urf-odatlarini xitoy millatiga, o'ziga xos tasvir va hayot tarziga qaratilgan va eng muhimi, milliy Xitoy madaniyatining ildizlari buddizmdan kelib chiqadi. Xitoy xalq tabobatining dunyoqarashi buddizmni e'tirof etgan boshqa xalqlarni davolash usullari bilan organik ravishda bog'liq. Shunday qilib, Xitoy, mo'g'ul, tibet va vietnam xalq tabobati mukammal birlashtirilib, o'zaro to'ldiriladi va doimo bir-birini boyitadi.

Xalq tabobatining fan sifatida umumiy tamoyillarini shakllantirish uchun uning vositalari va usullarini tavsiflashdan diniy-falsafiy asoslar va milliy madaniy xususiyatlarini ajratib turish zarur. Ushbu umumiy tamoyillarga quyidagilar kiradi:

1. Har qanday bezovtalik va kasallik insonning atrof-muhiti bilan bevosita bog'liq holda ko'rib chiqilishi zarur, chunki uning normal mavjudligini ta'minlash uchun organizm ichki va atrof-muhit muvozanatini saqlashi kerak. Tashqi muhit holatidagi o'zgarishlarga muvofiq holda muvozanatga erishish uchun organizmning reaksiyalari o'zgarishi kerak. Tashqi ta'sirlarga yetarlicha javob bermaslik ichki va tashqi muvozanatni buzilishiga, buning natijasi kasallikning boshlanishiga olib keladi.

2. Vaziyatni baholash. Tananing retseptorlari atrof-muhitga ta'sir yo'nalishini va darajasini qanchalik to'g'ri baholansa, organizmning reaksiyasi shunchalik yetarli bo'ladi. Shaxs tomonidan baholash jarayoni, uning milliy madaniyati an'analariida uning ta'limiga muvofiq amalga oshiriladi va boshqariladi.

3. Tananing buzilishi - bu alohida organga zarar yetkazish emas, balki bir qator organlarning atrof-muhitda idrok etilayotgan ta'sirlarga yetarli darajada javob bermasligi natijasidir. Har bir milliy an'anaviy tibbiyot tizimida yagona tan olish blokiga kiritilgan o'ziga xos ichki organlar to'plami mavjud. An'anaviy xalq tabobatining ushbu xususiyatlari odamni ichki a'zolar to'plami sifatida emas, balki turli xil ichki organlar to'plamlari tomonidan tashkil etilgan tizim sifatida ko'rib chiqishga imkon beradi. Har bir to'plam individual ravishda tananing

ichki holatining barqarorligini saqlash uchun o'z muammolarini hal qilishga moslashtirilgan.

Davolashda tana bilan ichki organlarning ichki va tashqi muhit bilan muvozanat holatiga keltirishga qaratilgan. Shunday qilib, ichki organlardagi ortiqcha yuk olib tashlanadi, bu ularning normal ishlashiga va buzilgan funksiyalarni qayta tiklashga imkon beradi. Agar shikastlanishlardan harakat funksiyalarini tiklash jarayoniga mos kelmasa, unda faoliyat funksiyalarini boshqa organlar va tizimlarga qayta taqsimlash imkoni mavjud. Har qanday tirik organizm atrof-muhit bilan doimiy aloqada bo'ladi. Omon qolish uchun yetarlicha reaksiyaga kirishish, atrof-muhit holatini iloji boricha aniq va to'liq baholay olish talab etiladi. O'z navbatida, tananing ichki holati o'zgarganda, atrof-muhitda muayyan harakatlarni bajarish talab etiladi. Masalan, xavf-xatarlardan qochish, oziq-ovqat qidirib topish, avlodlarni himoya qilish. Bunday reaksiyalar kompleksi (hayvon instinkti) nafaqat insonga, balki barcha tirik mavjudotlarga xosdir. Xalq tabobatida bunday reaksiyalar hayvon darajasining reaksiyalari sifatida tushuniladi. Bunday reaksiyalarga qo'shimcha ravishda, odamning o'ziga xos qobiliyat - fikr yuritish - aqliy tasvirlarni o'z ixtiyori bilan o'zgartirish va birlashtirish qobiliyati beriladi. Tana bu tasvirlarga tashqi muhitga o'xshab - uning holatini o'zgartirish orqali ta'sir qiladi (mazali ovqatni aqliy tasavvur qilish kifoya, bunda organizm zudlik bilan tupurik va me'da shirasini chiqarishga ta'sir qiladi). Xalq tabobati bunday reaksiyalarni ongli reaksiyalar deb ataydi. Ular milliy madaniyat an'analari, kasbiy mehnatda, turmush sharoitida va boshqalarda shakllanadi.

Shunday qilib, xalq tabobati - bu insoniyat hayoti xavfsizligi va millat sog'lig'ini saqlash nuqtai nazaridan milliy madaniyatlarning an'anaviy bilimlari asosida shakllangan ilmiy va amaliy faoliyat sohasidir.

Xalq tabobatini o'rganish fani - bu inson tanasining turli xil ichki organlar to'plamlari tomonidan tashkil etilgan tizim sifatida va atrof-muhit bilan bevosita aloqada hamda muvozanatda bo'lgan reaksiyalari.

Xalq tabobati usuli - bu inson tanasining ichki va tashqi muhit o'zgarishiga mos keladigan reaksiyalarini tabiiy ravishda tiklash va qabul qilish usullaridir.

Yuqorida ko'rib chiqilgan reaksiyalar insonning yashash sharoitlariga va uning ichki organlar to'plamlari holatiga qo'yiladigan talablarni belgilaydigan fikrlash jarayonlarini boshqarish

ko'nikmalarining rivojlanishiga bog'liq. Xalq tabobatining vazifasi - buzilishlarning oldini olish maqsadida organlar holatini tartibga solishdir, tana ichki muhitining muvozanatini saqlay olishdir. Inson o'ziga xos jamiyatda (jamiyatda) yashaydi va xatti-harakatlari hayvon instinktlaridan ustun bo'lgan ongli reaksiyalar bilan boshqariladi. Ushbu ikki turdagi reaksiyalar yo'nalishida yuzaga keladigan qarama-qarshiliklar uch yo'l bilan hal etiladi:

1. reaksiyalarni qondirish zarurligiga nazoratsiz munosabat, hayvonlargagina instinktlariga hos;

2. hayvon instinktlari keltirib chiqaradigan reaksiyalarni cheklash yoki to'xtatish. Bu ichki organlarning individual to'plamlari holatining o'zgarishi bilan bog'liq. Bir tomondan, hayvon reflekslarini qondirish istagi, boshqa tomondan, ularni ongli reaksiyalar bilan muvozanatlash;

3. tana ichki organlar holatini bevosita boshqarish.

Insoniyat rivojlanishining har bir bosqichida o'z reaksiyasini boshqarish mexanizmi ishlab chiqilgan. Shamanizm bosqichi qat'iy xulq-atvor qoidalariga asoslangan. Oila a'zolarining umumiy madaniyat qonunlariga mos kelmaydigan barcha harakatlari taqiqlangan.

Bunday cheklovlar oilaning barcha a'zolari uchun bir xil reaksiyalar spektrini yaratishga imkon berdi, bu esa uni yuqori prognostik omon qolish darajasi bilan boshqarishga imkon berdi. Butparastlik ko'pxotinlilik bosqichida reaksiyalarning tabiatini belgilovchi xatti-harakatlar qoidalarining qat'iy asoslari kengaytirildi. Inson faoliyatining turli sohalarida shaxsiy xususiyatlarning engil namoyon bo'lish imkoniyati paydo bo'ldi.

Darhaqiqat, bugungi kunda ma'lum bo'lgan barcha xalq tabobati turlarida ular "ichki organlar to'plami" tushunchasi va ularning holatini baholashning sifati asosida amalga oshiriladi. Ushbu yondashuvning ilmiy jihatdan izohlanishi akademik P.K. Anoxinning asarlarida uchraydi.

An'anaviy tibbiyot nazariyasini yaratish muammosini hal qilishning ilmiy yondashuvi uning ba'zi asosiy qoidalarini qayta ko'rib chiqishga imkon berdi. Xususan, organlar majmuasining qat'iy ierarxiyasi va maqsadi aniqlandi:

- organlar to'plami tanani hayotiy qo'llab-quvvatlashning muayyan muammolarini hal qiladi;

- organlar to'plami nafaqat turli ichki organlarga, balki to'qimalarni ham birlashtirdi, shu bilan bir organ bir nechta to'plamlarda murakkab jarayonlarda ishtirok etayotganda turli vazidalami bajarishi mumkin;

- organlarning har bir to'plami irsiy qobiliyatga, milliy madaniyatga, ta'lim-tarbiya an'analarini, oilaviy va ijtimoiy munosabatlarni, kasb-hunar mashg'ulotlari turiga va boshqalarga bog'liq bo'lgan davlat parametrlarining o'ziga xos xususiyatlariga ega;

- tashqi muhitga ta'sir qilish reaksiyasi (organizmning uning o'zgarishiga sezuvchanligi) organlar holati bilan belgilanadi;

- ichki va tashqi muvozanatga erishish uchun mushaklardagi (amallar va harakatlar), gormonal, metabolik va ekskretsiyon reaksiyalar organlarning umumiy holatidagi o'zgarish natijasida yuzaga keladi.

Organlar majmuasining holatini o'zgartirish jarayonini bilish boshqa xususiyatni joriy etishga olib keldi - bu javob dinamikasini baholashga imkon beruvchi axborot - inson tomonidan atrof-muhit qiyofasinitanib oladi.

Shunday qilib, xalq tabobati sohasidagi an'anaviy bilimlarni turli madaniyatlar doirasida qo'llash tabiiy moddalarning organlar majmuasiga ta'sirini aniqlashga qaratilgan. Har bir o'simlik, har bir mahsulot, har bir muolaja bir nechta organlar majmuasining holatini o'zgartirishga qaratilgan. Aniq misol, xalq tabobatida ishlatiladigan barcha o'simliklarning deyarli uchdan bir qismi diuretik ta'sirga ega. Ammo an'anaviy xalq tabobatida faqatgina diuretik ta'sir yaratish yoki "buyraklarni tozalash"da hech qanday muammo yo'q reklama aksiyalarida aytilganidek. Bunday o'tlardan xalq tabobatida foydalanganda ularning bir qator organlar holatini o'zgartirishga ta'siri aniqlandi, parchalanadigan mahsulotlarning chiqarilishini tartibga solish va natijada siydik, najas yoki safro ajralishining ko'payishi kuzatiladi. Xuddi shu joyda parhez haqida ham ta'kidlash mumkin. Xalq tabobatining barcha tarmoqlari kundalik ovqat eng yaxshi dori ekanligini aytishadi. Xalq tabobatining umumiy tamoyillari umuminsoniy qadriyatlardir. Har qanday milliy madaniyatning bir elementi sifatida umumiy tibbiyotda xalq tabobati - inson va uning avlodlari salomatligi haqidagi fan bo'lib qadrlanadi.

Usullari

An'anaviy tibbiyotning aniqlangan tamoyillari diagnostika va davolashning asosiy usullari bilan birgalikda namoyon bo'ladi. Xalq

tabobatida, ma'lum bir madaniyatga tegishli bo'lishidan qat'i nazar, tanani normal holatga keltirish uchun umumiy harakatlar ketma-ketligi qo'llaniladi. Ushbu ketma-ketlik bir qator operatsiyalar sifatida ifodalanishi mumkin, masalan:

ichki organlar to'plamining boshlang'ich normal holatini aniqlash;
kasallikning xarakterini va uning paydo bo'lishining sababini aniqlash;

ichki organlarning umumiy holatini aniqlash;

ta'sir qilish usulini tanlash;

dori vositalarini tayinlash va muolajalarni qo'llash.

Ichki organlar to'plamining boshlang'ich normal holatini aniqlash

Ichki organlar to'plamining normal holatini shakllantirish odamda ichki rivojlanish bosqichida boshlanadi va bu davrda irsiy xususiyatlar bilan belgilanadi. Tug'ilganidan keyin mintaqaning jismoniy va geografik sharoitlari hamda uy sharoitlari dominant omillardir. Bolani milliy urf-odatlar bo'yicha tarbiyalash va o'qitish unda ma'lum bir dunyoqarashni shakllantiradi, bu ham ichki organlarning normal holatini shakllantirishga va tananing ichki muvozanatini ta'minlashga ta'sir qiladi. Bu davr balog'at yoshining oxirigacha davom etadi. Bundan tashqari, ichki organlarning normal holati tananing tashqi sharoitlarga (bajarilgan ishning tabiati, yashash joylarini o'zgartirish va h.k.) moslashishi natijasida yuzaga kelgan kichik o'zgarishlarga duch kelib, o'z xususiyatlarini saqlab qoladi. Eng sodda (empirik yo'l bilan) hayotning belgilangan uslubi, urf-odatlari va mehnat sharoiti bilan bir mintaqada doimiy yashovchi shaxslar uchun normal holat belgilanadi. Buning sababi, yashash va madaniyat mintaqasining barqarorligi an'anaviy bilimlar spektrini belgilaydi. Uning barcha aholisi uchun ichki organlar to'plamining normal holatini umumlashtirilgan (o'rtacha) baholash tizimi mavjud.

Ichki organlarning umumiy holatini normal holat bilan taqqoslash, ichki muvozanatni saqlab qolish holatini qondirmaydigan kombinatsiyalarni ajratishga imkon beradi. Buning uchun xalq tabobatining barcha turlari amaliyotda tekshiruvdan o'tkaziladi. Bu oshqozon-ichak tizimi xususiyatlarini aniqlash va organizmning ajralib chiqadigan funksiyalarini baholash uchun palpatsiya, teginish va tinglash, sekretsialarni tekshirish usullarining katta funksiyalarini o'z ichiga oladi. Ko'p hollarda umumiy baholash mavjud bo'lganda,

organizmga zarar yetkazishning xususiyatini aniqlash uchun bir nechta kasallik belgilari yoki kichik tekshiruv yetarli bo'ladi. Katta shaharlarda va ko'p millatli jamiyatda, odatda, faqat bitta milliy madaniyatning an'analari kuzatilmaydi, ularning turmush tarzi alohida-aralash. Bunday aholi uchun allaqachon mumkin bo'lgan sabablarning butun majmuasini diqqat bilan tahlil qilish talab etiladi, bu esa tananing ishlash holatini buzilishiga olib keladi. Masalan, organlar to'plamining individual normal holatini aniqlash. Natijada, xalq tabobati usullari aholining bir hil millatiga ega bo'lgan yirik shaharlardan uzoq joylarda saqlanib qolgan. Shaxsiy diagnostika, asosan, katta shaharlarda to'plangan bo'lib, unda umumlashtirilgan (o'rtacha) yondashuv kutilgan natijalarni bermaydi. Xalq tabobatida fan sifatida umumiy qoidalar ko'plab milliy madaniyatlarning an'anaviy bilimlaridan iborat edi. Umumlashtirilgan shaklda tananing holatini tashxislash tashqi xususiyatlar, milliy mansublik, milliy an'analari, jins va yoshni tavsiflovchi bir qator xususiyatlarni aniqlashning ketma-ketligi hisoblanadi, masalan:

✓ yashash va hayot sharoitlari, odatlar, ovqatlanish, kun tartibi, mehnat sharoiti, oilaviy ahvol;

✓ jismoniy tarbiya, yurish-turish, gapirish uslubi, yuz ifodalari va imo-ishoralar;

✓ tananing o'ziga xos xususiyatlarini sanamasdan, oddiy (odatiy) (ichaklarni bo'shatish, siydik chiqarish, nafas olish, yurak urishi va uyqu xususiyatlari, oziq-ovqat mahsulotlariga reaktsiyalar, suyuqlik iste'moli va sekretsiyasi, issiqlik, sovuqlik, namlik, iqlimga reaktsiyalar va boshqalar);

✓ teri va soch qoplamalari, mixlar, shilliq pardalar, til, og'iz, tomoq va ko'zlar, og'riqli va sezgir bo'lmagan joylar, mushaklar, bo'g'inlar va orqa miya, tananing turli qismlarida pulslar, ichki organlarni tekshirish va teginish, yurak urishi va nafas olish, siydik, tupurik, ter va najasning tabiati va boshqalar;

✓ umumiy shikoyatlar, qachon va qanday sharoitlarda paydo bo'lgan bo'lsa, bu kasallikning fikriga ko'ra, ularning paydo bo'lishiga olib kelishi mumkin. Tashxis bilan olingan ko'plab belgilarning taqqoslanishi, ularning holati normal holatdan mukammal bo'lgan va tegishli chora-tadbirlar majmuasini aniqlaydigan ichki organlarning to'plamlarini ajratishga imkon beradi.

Chora-tadbirlar va usullari

Turli xil milliy madaniyatlarda empirik tarzda olingan davolash usullari va yo'llarining xilma-xilligini ikkita asosiy yo'nalishni ajratib ko'rsatish mumkin:

bir nechta organlar majmuasining holatini o'zgartirishga qaratilgan umumiy davolash usullari;

turli moddalar yordamida yoki mexanik ta'sir yordamida to'qimalarning holatini o'zgartirishga qaratilgan mahalliy davolash.

Davolashning umumiy usullari xalq tabobatida milliy madaniyat an'analari asosida shakllangan va umumiy mustahkamlovchi va tiklovchi ta'sirga ega. Ular parhezni tartibga solish, shifobaxsh o'simliklar va minerallardan foydalanish, kunning maxsus rejimini o'rnatish, jismoniy va gimnastika mashqlarini belgilash, maxsus gigiyena qoidalarini bajarishdan iborat.

Barcha milliy madaniyatlarda an'analar ishlatiladigan mahsulotlarning asosiy spektrini, ularning kombinatsiyasini va milliy "oshxonalarda" (xitoy, fransuz, rus va boshqalar) ifodalangan pishirish usullarini aniqlaydi. Bunday ovqatlanish asosan tabiiy va geografik sharoitlar va mashg'ulotlar bilan belgilanadi. Milliy madaniyatlarning empirik tajribasi inson tanasi uchun eng maqbul bo'lgan barcha narsalarni tanladi. Ratsionda begona an'analardan doimiy foydalanish tananing buzilishiga olib keladi. Bunday namoyishga misol, Yevropa mintaqasi aholisi kichik xalqlarning yashash joylariga tushgan holatlar bo'lishi mumkin. G'ayritabiiy oziq-ovqat mahsulotlarini uzoq muddat iste'mol qilish natijasida shunday kasalliklar paydo bo'ldi va rivojlandi, ular bilan zamonaviy tibbiyot ham bartaraf eta olmadi. An'anaviy gigiyena muolajalari ham umumiy davolash usullarini keltirib chiqardi: (rus, turk va Rim vannalari, tuz, o'simlik va termal vannalar, issiq va sovuq suvda cho'milish, tozalanish). Asosiy mashg'ulotlari (baliq ovlash, chorvachilik, tuproq, ovchilik) va turmush tarzi (ko'chmanchi yoki o'troq) tasviri jismoniy tarbiya bilan bevosita aks ettirilgan. Milliy raqslar, shuningdek, mushaklar va nafas olish uchun maqbul kompozitsion gimnastikani ifodalaydi, milliy folklor qo'shiqlari va musiqasi esa ichki ritmlarning regulyatoridir.

Mahalliy ta'sir to'qimalar tarkibini yoki ularning holatini o'zgartirishga qaratilgan. To'qimalarning tarkibini o'zgartiradigan mahalliy ta'sirlar turli lasionlarni, malhamlarni, kompresslarni va boshqalarni o'z ichiga oladi. Mahalliy ta'sirlar tanadagi muayyan

reaktsiyalarga olib keladigan o'simliklar yoki minerallardan bir martalik foydalanishni o'z ichiga oladi (laksatiflar, mustahkamlovchi, tonik, taskin beruvchi, sezgirlikni kamaytiruvchi). Ular, birinchi navbatda, qon oqimini yoki oqishini kuchaytiradi, asab tugunlarining sezuvchanligini oshiradi yoki kamaytiradi. Ularning harakati ichki organlarning umumiy holatining normal holatidan chetga chiqishiga sabab bo'ladi.

To'qimalarning holatidagi mahalliy o'zgarish mexanik ta'sirga olib kelishi mumkin. Buning asosiy usuli - mahalliy massaj va suyaklarni normal holatga keltirish.

Milliy madaniyat an'alarida turli usullar va protseduralar terapevtik jarayoniga qo'shilishning umumiy ketma-ketligi ta'kidlangan. Ular oddiy tartib-qoidalardan yanada murakkab, umumiy va mahalliy jarayonlarga o'tish tartibida ifodalanadi.

Davolash bosqichlarining qat'iy ketma-ketligi nafaqat organlar to'plamining normal holatiga qaytibgina qolmasdan, balki murakkab mahalliy protseduralardan ham foydalanmaslikka imkon beradi, chunki har bir mahalliy protseduraning ta'siri tananing umumiy holatida juda tez aks etadi. Tez va ko'rinadigan ta'siri ishlab chiqarish orqali ularning bajarilish ketma-ketligini hisobga olmaganda, ichki organlarning umumiy holatini normallashtirishga yordam bermaydi. Diagnostika usullari va davolash usullari o'rtasidagi munosabatlar. An'anaviy tibbiyotning milliy tizimlarini o'rganish uchun mavjud bo'lgan diagnostika va davolashning umumiy qoidalari bilan bir qatorda ularning kombinatsiyasi va ishlatilishida umumiy tartibni aks ettiradi. Bunday munosabatlarning namunalari diagnostikaning har bir bosqichi davolash usulini tanlashda muayyan qadamga qanday mos kelishini aniqlash mumkin:

milliy madaniyat an'analari va insonning jinsi, oilaviy sharoit va uning turmush tarzi (kun tartibi, oziq-ovqat, odatiy mashg'ulotlar, dam olish va h.k.) uchun talablarni belgilaydi;

oila va maishiy sharoitlar umumiy masalalar mohiyatini aniqlash (yashash sharoiti, amalga oshirish imkoniyatlarini aniqlash: hammom, ochiq va yopiq suv omborlari, toza suv manbalari, oziq-ovqat saqlash sharoitlari, bir joyda doimiy yashash va hokazo mavjudligi);

umumiy protseduralar (cho'milish, hammom qavul qilish, isitish, umumiy massajlar) inson organizmidagi metabolik jarayonlarning xususiyatini (nafas olish, hazm qilish va boshqalarni) aniqlaydi;

metabolik jarayonlarning tabiati dorivor o'simliklar va minerallarning umumiy ta'sir ko'rsatadigan spektrini belgilaydi;

umumiy ta'sir ko'rsatadigan dorivor o'simliklar insonning tashqi xususiyatlarini o'zgartirishga (terining rangi va tabiati, nafas olish xususiyati, yog' birikmalari, mushaklarning holati, umumiy ohang va boshqalar) ta'sir ko'rsatadi.

inson tanasining tashqi xususiyatlari tanadagi to'qimalarga dorivor moddalarni mahalliy kiritish usullarini belgilaydi;

dorivor moddalarning lokal kiritilishi to'qimalarning holatidagi mexanik (qo'lda) o'zgarishlarni aniqlaydi;

mahalliy - mexanik ta'sir (nuqta va zonal massaj, qizdirish, ignalar bilan davolash va boshqalar) to'qimalarning tayanch - harakat tizimining holatini o'zgartiradi;

insonning tayanch - harakat tizimining mehnat va ijtimoiy hayotning o'ziga xos xususiyatlari sababli tayanch spektrini aniqlaydi;

tayanch spektri mahalliy dori vositalarining turini aniqlaydi;

mahalliy ta'sirga ega dori-darmonlar organizmning sekretsiya funksiyalari holatini o'zgartiradi;

tananing hazm qilish funksiyalari oziq-ovqatning individual tarkibini aniqlaydi;

oziq-ovqat tarkibi tananing ichki xususiyatlarini o'zgartiradi;

inson tanasining ichki xususiyatlari to'qimalardan moddalarni mahalliy olib tashlash usullarini aniqlaydi.

XALQ TABOBATIDAN FOYDALANISHDAGI MUAMMOLARI

Xalq tabobatiga bunday yondashuv bizni ibtidoiy davrda uning mavjudligini tushunishimizga olib keladi, chunki ma'lum bir guruh shaxslar (shamanlar) bunday faoliyatni amalga oshirgan. Bu asrda sehr va jodugarlik amallari allaqachon, yumshoq qilib aytganda, xalq tabobatida hukmronlik qilmaygan. Ular uzoq vaqt davomida kasallik sabablari va dorivor o'simliklar, minerallar va protseduralarning ta'sir mexanizmlari haqida bilimga ega bo'lishgan. Yuqorida keltirilgan tarixiy dalillardan ko'rinib turganidek, zamonaviy xalq tabobatida yakkalangan aholi guruhlarida (milliy-hududiy birlashmalar, milliy guruhlar) an'anaviy shaman va sehr bilan davolash usullari qabul qilinmasligi kerak bo'lgan.

Xalq tabobatiga bunday yondoshish, bizni uning mohiyatini tushunishda qabilaviy madaniyatlar davrida, ma'lum bir guruh odamlar (shamanlar) bunday faoliyatni amalga oshirganligini eslatadi. Bizning asrimizda sehr va jodugarlik usullari endi, yumshoq qilib aytganda,

an'anaviy tibbiyotda hukmronlik qilmaydi. Ular uzoq vaqtdan beri kasalliklarning sabablari va dorivor o'simliklarning ta'sir qilish mexanizmlari, minerallari va protseduralari to'g'risida bilimlarga yo'l qo'yishgan. Aholining alohida guruhlarida (milliy-hududiy birlashmalar, milliy guruhlar) qo'llaniladigan an'anaviy shamanik va sehrigar davolash usullarini zamonaviy xalq tabobati, yuqoridagi tarixiy tahlillardan ko'rinib turibdiki, sezmaslik kerak. Bugungi kunda aksariyat milliy madaniyatlar muayyan dinga tayanadi, bu esa an'anaviy falsafiy tizimlar nuqtai nazaridan an'anaviy davolash usullarining qarashlari va tushunchalarini shakllantiradi. Milliy madaniyatning ushbu holati ilmiy yondashuvga asoslangan xalq tabobatidan foydalanishni talab qiladi. Ajdodlar madaniyatiga asoslangan yakkalash tartibidagi (informatsion bo'lmagan) turmush tarzi saqlanib qolgan mintaqalarda, tushunishni va tushuntirishni talab qilmaydigan xalq tabobatining usullaridan foydalanish saqlanib qolingan, shuning uchun u yerda sehr va jodugarlik usullaridan foydalanish juda maqbuldir.

Hozirgi vaqtda xalq tabobatining oldida turgan bir nechta muammolarni ta'kidlash mumkin: jamiyatda an'anaviy tibbiyot texnikasi va usullarining zamonaviy ilmiy yutuqlardan orqada qolish g'oyasini yo'q qilish; to'plangan an'anaviy bilimlarni tizimlashtirish va mustaqil ilmiy yo'nalishni shakllantirish; zamonaviy tibbiyot bilan inson tanasining ishlashi uchun umumiy nuqtai nazarni izlash.

Birinchi muammo, uni hal qilish, butparastlarning umumiy madaniyatining an'anaviy bilimlariga mos kelishi bilan bog'liq bo'lib, u yerda davolash usullari sehr va jodugarlik marosimlari bilan boshqariladi. Davolash usullarini va sehrni aralashtirish, ularning harakatlarida mantiqiy tushuntirishni izlash foydasiz. Yuqorida keltirilgan sabablarga ko'ra milliy madaniyatlar o'z taraqqiyotida sehrdan voz kechib, madaniyatning o'ziga xosligini saqlab qolish uchun diniy qonunlarga tayanadi. Faqat din ilm-fan sohalarini rivojlantirishga turtki berdi, bu esa ilmiy yondashuv mantig'i uzviy bog'liq. Hozirgi vaqtda milliy madaniyatning bilim sohasi va tarkibiy qismi sifatida xalq tabobati milliy madaniyatning shakllanishining o'ziga xos xususiyatlarini bilib olgan holda, fiziologiya va ekologiya kabi fanlarning birlashmasida joylashgan mustaqil ilmiy yo'nalishga aylanishi uchun barcha shart-sharoitlar mavjud. Bunday ilm - fanda sehr va sehr-jodu, extrasensor idrok va bioenergetika uchun joy yo'q. Faqat tizimli bilimlarning yetishmasligi xalq tabobatini butparastlarning umumiy

madaniyatining davomchisi deb hisoblash imkonini berdi. Buning sababi, shuningdek, xalq tabobati usullarining mantiqiy asoslari yo'qligi haqidagi aniq tushunchani ham ko'rib chiqish mumkin (JSST ta'rifiga ko'ra). Dastlabki tizimlashtirish ko'plab milliy madaniyatlarda an'anaviy tibbiyotga xos bo'lgan umumiy xususiyatlarni aniqlashga imkon berdi. Hozirgi kunga qadar ichki organlarning asosiy jamlanmalari aniqlandi va tavsiflandi. Qabul qilingan tajriba insonlarni davolashning ko'p asrlik empirik tajribasi bilan olingan usullarning aksariyat qismini mantiqiy ravishda tushuntirishga imkon beradi.

Xalq tabobatining an'anaviy bilimlarining tizimlashtirilishi inson tanasini va kasallik sabablarini yangicha qarashga imkon beradi.

Ammo yangi ilmiy yo'nalishni shakllantirish hech qanday holatda zamonaviy va an'anaviy tibbiyotning qarama-qarshiligi bilan birga kelmasligi kerak. Qadimgi davrlardan to hozirgi kungacha xalq tabobatining rivojlanishi uning qabila yoki milliy madaniyatining bir qismini umuminsoniy madaniyat darajasiga - inson haqidagi fanga aylantirdi. Zamonaviy va xalq tabobati tomonidan namoyish etilayotgan inson tanasidagi ikki qutbli qarashlar, inson bilimlarining yangi tarmog'i - inson tanasi madaniyatini yaratish uchun bir-birini organik ravishda to'ldirib, boyitib, umumiy insoniyat madaniyatida birlashishga majburdir.

An'anaviy tibbiyotga bunday yondoshish bizni uning mohiyatini tushunishda qabilaviy madaniyatlar davrida, ma'lum bir guruh odamlar (shamanlar) bunday faoliyatni amalga oshirganida tashlaydi. Bizning asrimizda sehr va jodugarlik usullari endi, yumshoq qilib aytganda, an'anaviy tibbiyotda hukmronlik qilmaydi. Ular uzoq vaqtdan beri kasalliklarning sabablari va dorivor o'simliklarning ta'sir qilish mexanizmlari, minerallari va protseduralari to'g'risida bilimlarga yo'l qo'yishgan. Aholining alohida guruhlarida (milliy-hududiy birlashmalar, milliy guruhlar) qo'llaniladigan an'anaviy shamanik va sehrgar davolash usullarini zamonaviy xalq tabobati, yuqoridagi tarixiy tahlillardan ko'rinib turibdiki, sezmaslik kerak. Bugungi kunda aksariyat milliy madaniyatlar muayyan dinga tayanadi, bu esa an'anaviy falsafiy tizimlar nuqtai nazaridan an'anaviy davolash usullarining qarashlari va tushunchalarini shakllantiradi. Milliy madaniyatning ushbu holati ilmiy yondashuvga asoslangan xalq tabobatidan foydalanishni talab qiladi. Ajdodlar madaniyatiga asoslangan yakkalash tartibidagi (informatsion bo'lmagan) turmush tarzi saqlanib qolgan mintaqalarda, tushunishni va

tushuntirishni talab qilmaydigan xalq tabobatining usullaridan foydalanish saqlanib qolgan, shuning uchun u yerda sehr va jodugarlik usullaridan foydalanish juda maqbuldir.

Hozirgi vaqtda xalq tabobatining oldida turgan bir nechta muammolarni ta'kidlash mumkin: jamiyatda an'anaviy tibbiyot texnikasi va usullarining zamonaviy ilmiy yutuqlardan orqada qolish g'oyasini yo'q qilish; to'plangan an'anaviy bilimlarni tizimlashtirish va mustaqil ilmiy yo'nalishni shakllantirish; zamonaviy tibbiyot bilan inson tanasining ishlashi uchun umumiy nuqtai nazarni izlash.

AN'ANAVIY TIBBIYOT VOSITALARI

Ko'p asrlik tajriba bilan tasdiqlangan haqiqat. Xalq tabobatining insoniyat tomonidan asrlar davomida foydalanib kelingan va bugungi kunda ham ular o'z samaradorligi va mashhurligini yo'qotmagan.

XIX asrning oxirida tibbiyot va farmakologiyaning jadal rivojlanishi tufayli xalq tabobati "noan'anaviy" deb nomlanmagan va orqa fonga o'tkazilgan. Yaxshiyamki, bugungi kunda insoniyat va rasmiy tibbiyot dorivor o'simliklarning qadr - qimmatiga tobora ko'proq e'tibor qaratmoqda. Mutaxassislar tomonidan ko'plab kasalliklarni davolash va sog'likni saqlash uchun fitoterapiyadan foydalanish ko'paytirilmoqda, chunki xalq tabobati dori vositalari tabletkalarga qaraganda ancha kam zararli ekanligi, shuningdek, juda samarali ekanligi, deyarli odatlanib qolishga va nojo'ya ta'sirlarni keltirib chiqarmaydi.

An'anaviy tibbiyot, ko'p asrlik tajriba to'plash tufayli deyarli barcha kasalliklarning retseptlari mavjud. Bu oddiy burun yoki tomoq, ovqat hazm qilish tizimining buzilishi va ayollardagi muammolariga yordam beradi. Xalq tabobati muolajalari og'ir vaziyatlarni va juda jiddiy kasalliklarni yaxshilashga qodir. Biroq, bu holatda, shifokorlar ularni faqat shifokorning nazorati ostida, retsept va dozalarga aniq rioya qilish orqali qo'llashni qat'iy tavsiya qiladi.

Bugungi kunda xalq tabobatida uch yuzdan ortiq o'simlik turlari qo'llaniladi. Ko'pchiligi zararli emas va ko'plab farmatsevtika vositalari kabi deyarli hech qanday ta'siri yo'q. O'simliklardan ajratilgan ekstraktlar va ekstraktlardan tashqari efir moylari xalq tabobatida alkaloidlar, flavonoidlar va o'simlik qismlaridan ajratilgan vitaminlar sifatida ham qo'llaniladi. Shunday qilib, xalq tabobati, ajdodlarimizning

boy tajribasi bilan birga bizga berilgan mo'jizaviy retseptlar, agar siz ularni oqilona ishlatsangiz, kasallikni yengishga va kasallikdan xalos bo'lishga yordam beradi.

Xalq tabobati vositalari ko'plab avlodlarning donoligi va mehnatidir. U deyarli har qanday shifobaxsh o'simliklar, toshlar, turli qum va gillardan, shuningdek, tabiatning inson tanasiga boshqa qulay ta'sirlaridan foydalanishga imkon beruvchi katta bilimlarni to'playdi.

An'anaviy tibbiyot ta'riflari xalq tabobati bo'yicha ko'plab kitoblar, ensiklopediyalar va maqolalardan olingan. An'anaviy tibbiyot uchun juda ko'p retseptlar bizning buvilarimizning avlodlari, shuningdek, do'stlarimiz va tanishlarimiz uchun turli retseptlar orqali olingan ma'lumotlardan olingan.

Tibbiyot xalq hayotida an'anaviy davolanish katta rol o'ynaydi. Xalq tabobati tufayli ko'plab odamlar o'z kasalliklaridan davolangan. Xalq tabobati ensiklopediyasi barcha yangi retseptlar bilan to'ldirila boshlandi. Hali xalq tabobati vositalariga ularga ko'plab avlodlar qayta-qayta murojaat qilishadi.

Xalq tabobati deyarli barcha kasalliklarni davolashda yordam beradi. Birinchi navbatda, uy tayyorlanadigan retseptlari shamollash, gripp va ORVI uchun ishlatiladi. O'simlik infuzyalari va damlamalar burun-tomoq shilliq qavatining yallig'lanish jarayonini yengillashtiradi, yo'talni yumshatish va bartaraf etish, patogen mikroorganizmlarga qarshi kurashishda yordam beradi.

Xalq tabobati yanada jiddiy kasalliklarni davolashda ham samaralidir. Ular nevrologik va yurak-qon tomir kasalliklari, buyrak va jigar patologiyalari, oshqozon-ichak trakti alomatlarini to'xtatishda ham foydalaniladi.

Xalq tabobati vositalari mushak, nevrologik va qon tomir og'rig'ini bartaraf qiladi va davolash jarayonlarini tezlashtiradi. Uy sharoitida davolanish usullari reabilitatsiya davrida shifokorlar tomonidan belgilanadi.

O'simlik vositalari erkaklar va ayollarda reproduktiv funksiyalarni yaxshilaydi, libidoni oshiradi, bepushtlik uchun ham davodir.

XALQ TABOBATI: RETSEPTLAR, AN'ANAVIY VOSITALAR BILAN DAVOLASH

Xalq tabobati vositalarining ta'siri

Xalq tabobatida insonni davolash keng qamrovli tadbir sifatida qaraladi. Bu shuni anglatadiki, tanani alohida organlar va tizimlarga bo'lmasdan butunlay davolash kerak. Misol uchun, kasal jigar bilan ichak va o't yo'llarini tozalashda, jigar hujayralarini tiklash, parazitlarni olib tashlash, ovqatlanish odatlarini va psixologik holatni o'zgartirish kerak. Har qanday xalq tabobatida inson ma'naviy va jismoniy birlik sifatida qaraladi, shuning uchun ruhni tiklashsiz (balki mumkin, ammo qisqa muddatga) tanani davolash mumkin emas.

An'anaviy tibbiy retseptlar ta'sir qilish usullari bilan ajralib turadi, ular tasniflanishi mumkin:

- Dorivor giyohlar bilan davolash;
- Suv bilan davolash;
- Loy bilan davolash;
- Hirudoterapiya (zuluklar bilan davolash);
- Apiterapiya (ari zahari va uning mahsulotlari bilan davolash);
- Akupunktur ta'siri;
- Qo'l bilan davolash;
- Axborot ta'siri (fitna, pichirlash, ibodat).

Xalq tabobatining retseptlaridan foydalangan holda faqat tabiiy vositalar – o'tlar, tabiiy moddalar, minerallar, suv, massaj va bioenergetik ta'sirlardan foydalanadi.

Xalq tabobati usullaridan qanday foydalaniladi?

O'simliklar, zaharlar, suv yoki loy bilan davolash inson organlarining faoliyatini tiklashga qaratilgan. Ko'pincha, jismoniy kasallikning sababi organlarning shlaklari va psixikaning salbiy holatidir. Shuning uchun turli kasalliklarni davolash tananing umumiy tozalanishi (oshqozon, qon tomir va chiqarish tizimi) va hujayralarni to'liq ovqatlanish (vitaminlar, mikroelementlar) bilan ta'minlash bilan boshlanadi. Umumiy tozalashdan keyin alohida organlarni davolashga o'tiladi. Tanani toksinlardan tozalash, yillar davomida ichaklarda shakllangan toksinlarni, shlaklarni yo'q qilishdan iborat. Tozalash jarayonida antiparazitik terapiya amalga oshiriladi, bu esa tanadan yashirin va aniq gelmint ishg'ollarini olib tashlaydi.

Toksinlarni olib tashlash jarayoni inson organizmida yetarli energiya kuchlari mavjud bo'lgandagina, o'z-o'zidan boshlanishi

mumkin. Shu sababli, xalq tabobatining bir qator usullari bemorning biofildiga o'z energiyasini ko'tarish va tanani kasallik bilan mustaqil ravishda kurashishga imkon berish uchun axborot va energiya ta'siridan foydalaniladi.

Shunday qilib, xalq tabobatining turli usullari uch xil ta'sirga asoslangan:

- * tozalash;
- * yaxshi ovqatlanish;
- * energik yordami.

Xalq tabobati: xalq tabobatining vositalari bilan davolash

Xalq tabobati vositalari orasida ko'plab odamlar foydalanadigan usullar mavjud. Misol uchun, o'simlik choyi, yangi siqilgan sharbatlar yoki shifobaxsh asal. Ammo kasalliklarga qarshi kurashishning ma'lum bo'lmagan vositalari ham mavjud: zuluklar, loy bilan davolash yoki suvga tuhmat qilish (axborot ta'siri) bilan davolash. Turli tabiiy preparatlarni qo'llash xususiyatlarini ko'rib chiqing.

Dorivor o'simliklar bilan davolash

Ko'plab kasalliklarni davolashda, xalq retseptlariga ko'ra o'simliklarni quritib kukun holiga keltirishgan, keyinchalik iste'molga tayyor bo'ib turishi uchun. Damlamalar, infuziyalar (oshqozon-ichak trakti yoki anus orqali) yoki tashqarida (vannalar yoki kompresslar shaklida) iste'mol qilinishi mumkin. Dorivor o'simliklarning kukunlari suyuqlikdan ustunlik qiladi tomoni shundaki, ularga issiqlik bilan ishlov berilmagan va vitaminlarning to'liq majmuasini o'zida saqlagan (1-rasm).

1-rasm. Dorivor o'simliklar va ularning kukunlarini tayyorlash

Dorivor o'simliklar tarkibidagi moddalar va ta'sirlarga ko'ra guruhlarga bo'linadi:

- Laksatiflar (ichaklarni tozalash uchun): zig'ir urug'i, selderey;
- xoleretik (jigarni tozalash uchun): sut qushqo'nmas, dulavratotu ildizi va karahindiba, jo'xori;
- ekspektoran (o'pkadan balg'amli yo'talni kuchaytirish uchun): zig'ir urug'i, qizilmiya, evkalipt;
- antiviral: piyoz, sarimsoq, zanjabil;
- yallig'lanishga qarshi: aloe, doljin, rayhon;
- vitamin: qichitqi o't, shipovnik, momaqaymoq
- antiparazitik: shuvoq, qovoq urug'i;
- zaharli (tashqi foydalanish uchun): celandine, yovvoyi bibariya, okopnik;
- yurak: do'lana, valeriana;
- immunitetni ko'taruvchi: jinshen, Echinacea.

Dori guruhlari ro'yxati yuqorida sanab o'tilgan. Xalq tabobati retseptlari mavjud bo'lgan har bir kasallik uchun dorivor o'simlikni tanlashi mumkin.

Apiterapiya

Apiterapiya - bu asalari zahri bilan davolash. Asalarilarning chaqishi akupunktur massajining analogiga o'xshashdir, u ham inson tanasining faol nuqtalariga ta'sir qiladi. Kasallik bilan bog'liq nuqtani topishning aniqligi davolanishning muvaffaqiyatiga bog'liq (2-rasm). Shuning uchun apiterapiya odatiy akupunkturdan afzalliklarga ega: asalarilar mikron aniqligi bilan terida biologik faol nuqtani topib, odamni chaqib oladi.

Achishish ta'siridan tashqari, tabiiy dorivor moddalari bo'lgan asalari zahri ham tanaga kirib boradi. U butun tanani egallaydi, qon tomirlarini tozalaydi, qonni suyultiradi, bosimni normallantiradi, organ hujayralarini tiklaydi, immunitetni oshiradi. Ari zahri bilan davolanish revmatizm, osteoxondroz, artroz, tromboflebit va varikoz tomirlari, qon tomirlari, yurak xurujlariga yordam beradi.

Inson asalari zahri bilan bir qatorda asalarichilik mahsulatlaridan ham foydalanadi: asal (tabiiy shakar va vitaminlar, mikroelementlar manbai), propolis (tabiiy antibiotik), Polen (mikroelementlar majmuasi), uterin sut (biologik faol moddalar majmuasiidir).

Asal bilan xalq tabobati retseptlarida asal ichkarida (alohida-alohida yoki suvda erigan shaklda), eritilgan asalni burunga yoki quloqqa tomizish, tashqi asalli massajlar, yiringli va uzoq muddatli yaralar uchun asal bilan bandajlar qo'llaniladi.

2-rasm. Asalarilarning chaqishi. Apiterapiya jarayoni

Xalq tabobatining boshqa usullari

Loy terapiyasi yoki loydan foydalanish tashqi (kompreslar shaklida) yoki ichki tomondan qo'llaniladi. Gil kompreslar teri teshiklari orqali toksinlarni tortib chiqaradi va yallig'lanishlarni oldini oladi. Gil – bu koagulyator bo'lib, u atrofdan zaharlarni va patogen bakteriyalarni organizmdan chiqarib yuborish uchun to'playdi.

Girudoterapiya - asalarilarning chaqishiga o'xshash zuluklar bilan davolash. Zuluklar, shuningdek, teridagi ishlamaydigan nuqtalarni, turg'un qon to'planadigan joylarini topadi va inson tanasidan quyruq, zararli suyuqlikni so'rib oladi (3-rasm).

Gidroterapiya inson tanasiga shifo berish uchun turli haroratli suvlardan foydalaniladi. Issiq va sovuq suvning almashinuvi qon oqimini oshiradi va organizmda toksinlarni yo'q qilish jarayonini boshlaydi. Bundan tashqari, sovuq kompreslar yallig'lanishni va yuqori haroratni kamaytirish uchun ishlatiladi.

Axborotning ta'siri yoki fitna, suvga pichirlash suvda mavjud bo'lgan xotiraga asoslanadi. Birinchi marta suv xotirasi yaponiyalik olim

Emoto Masaru tomonidan qayd etilgan. Ba'zi tovushlar tovush to'lqinlarini hosil qiladi va suyuqlik molekulalarining tuzilishiga ta'sir qiladi. Shunday qilib, suv surunkali kasalliklarni davolashchi xususiyatlarga ega bo'ladi.

Xalq tabobati insonni davolash va inson salomatligini mustahkamlashda samarali yordam beradi. Xalq tabobati – bu zamonaviy tibbiyotning kelajagidir.

3-rasm. Zulluklarning bo`g`im kasalliklarida qon so`rish jarayoni

Nazorat savollari

Dialektika nima?

asosiy integratsiya usuli

falsafaning birlashishi

bilimlarning sintezi

farqlash jarayoni

yuqorida aytilganlarning barchasi to'g'ri

Nazariy tibbiyotning asosiy tamoyillari quyidagilardir ...

evolyutsionizm, umumiylik, tuzilish, dinamizm, reaktivlik, sabablilik tamoyillari

evolyutsionizm, gumanizm, tuzilish, dinamizm, reaktivlik, sabablilik tamoyillari

individuallik, yaxlitlik, tuzilish, dinamizm, reaktivlik, sabablilik tamoyillari

evolyutsionizm, yaxlitlik, tuzilish, dinamizm, reaktivlik tamoyillari to'g'ri javob yo'q

Kasallikning mohiyatini, tananing barcha tizimlari va darajalarini qamrab oladigan jarayon sifatida tushunish

yaxlitlik

evolyutsionizm

tuzilma

dinamizm

reaktivlik

Falsafaning predmeti nima?

voqelikning umumiy xususiyatlari va aloqalari

ma'lum qadriyatlarga yo'naltirish

an'anaviy bilim

klirik sinovlar

to'g'ri javob yo'q

Xalq tabobatining umumiy tamoyillari?

anglash, tan olish, yaxlitlik

tushunish, individuallik, yaxlitlik

mahorat, e'tirof, yaxlitlik

tushunish, tan olish, yaxlitlik

to'g'ri javob yo'q

Xalq tabobati nimani o'rganadi?

inson tanasining reaksiyalari

ma'lum qadriyatlarga yo'naltirish

an'anaviy bilim

klirik sinovlar

voqelikning universal aloqalari

Xalq tabobati usullaridan biri belgilang.

Girudoterapiya

Fizioterapiya

Kislородli terapiya

Kimyoviy terapiya

Yuqorida aytilganlarning barchasi to'g'ri

Apiterapiya nima?

asalari zahri va ularning mahsulotlari bilan davolash

zuluk terapiyasi

fitnalar, ibodatlar

tanani tozalash

to'g'ri javob yo'q

Qanday o'simliklar xoleretik xususiyatlarga ega?

sut qushqo'nmas, dulavratotu ildizi

qichitqi o't, gulhamishabahor

piyoz, sarimsoq ko'katlari

do'lana, valerian

chinor

Zuluk bilan davolash usuli qanday nomlangan?

Girudoterapiya

Apiterapiya

Talassoterapiya

Qo'lda davolash

Fizioterapiya

***NOAN'ANAVIY TABOBATDA QO'LLANILADIGAN DAVOLASH
USULLARINING ILMIY SHARHI. XALQ TABOBATIDA
QO'LLANILADIGAN DAVOLASH USULLARINING ILMIY
SHARHI***

Noan'anaviy tibbiyot (muqobil tibbiyot, paramedicsina) - bu kasalliklarni davolashga (yoki oldini olishga) qodir deb da'vo qiladigan va samaradorligi va xavfsizligi ilmiy jihatdan isbotlanmagan usullarning umumiy nomi. Noan'anaviy tibbiyot usullarining mavjudligi isbotlanmagan va ko'pincha zamonaviy ilm-fan tamoyillariga mos kelmaydigan hodisalarga asoslanadi.

Alternativ tibbiyotning odatiy namunalari - gomeopatiya, akupunktura va naturopatiya - noan'anaviy tibbiyot deb ataladi, chunki u an'anaviy tibbiyot o'rniga tez-tez ishlatiladi, alternativ paramedicsina deb ham ataladi. Shu bilan birga, "paramedik" so'zi (inglizcha paramedik, bu atama ingliz tilida so'zlashadigan mamlakatlarda keng tarqalgan - birinchi yordam ko'rsatadigan mutaxassis), garchi "paramedicine" so'zi bilan bir xil bo'lsa ham, bunga hech qanday aloqasi yo'q. Agar noan'anaviy tibbiyot usullari odatiy usullar bilan birgalikda ishlatilsa, bu amaliyot qo'shimcha tibbiyot deb ataladi (ingliz tilidan qo'shimcha; boshqa narsa bilan birgalikda yaxshi natija berish). G'arbda qo'shimcha va alternativ tibbiyot atamasi ham qo'llaniladi, bu qo'shimcha va muqobil amaliyotlarni birlashtiradi. Ilgari, turli xil tibbiy oqimlar parallel ravishda mavjud bo'lib, iqtisodiy kurashida bir-birlarini tanqid qildilar. Kasb-hunar ta'limi va qolgan fanlarga qo'shilish tufayli tibbiyot asta-sekin amaliy va nazariy bilimlarning ajralmas tizimiga aylandi.

1796 yilda amerikalik shifokor Elisha Perkins bir uchida ishora qilingan kichik (~ 7,5 sm) mis va po'lat tayoqchalardan yasalgan qurilmani patentladi va uni "traktorlar" deb atadi. U o'z ixtirosini uyda turli xil kasalliklarni davolash vositasi sifatida sotdi. Katta narxda (shifokorga tashrif buyurishdan 5 baravar qimmatroq) tortish mashinalari birinchi navbatda mukammal marketing tufayli juda katta talabga ega edi. Ixtirochining o'g'li Benjamin Evropada "pull-out" kompaniyasiga asos solgan va tezda boyib ketgan. 19-asrda muqobil tibbiyot vakillari dunyoda hamma narsa "kimyo" dan iborat ekanligiga sukut saqlash bilan birga o'zlarining "kimyo" bilan davolash usullariga qarshi chiqishni boshladilar. Shu bilan birga, toksik moddalarni, chiropraktikani, gomeopatiyani, gidropatiyani rad etish bo'yicha muqobil ta'limotlar paydo bo'ldi.

1970-yillarga qadar noan'anaviy tibbiyotning mashhurligi kam edi. Bugungi ulkan bozor 1960-70-yillardagi madaniyatga qarshi harakatning natijasi bo'lib, o'sha paytda o'zini rasmiy tizim va rasmiy nuqtai nazardan qarshi turish uchun sharoit paydo bo'ldi va shu bilan birga Sharqiy tasavvuf ta'limotlariga va "ma'naviy" amaliyotlarga qiziqish ortdi. Tadbirkor odamlar yarim unutilgan G'arb va ekzotik Sharq amaliyotlarini birlashtirdilar va ajoyib ta'sirga ega bo'ldilar. 20-asrning oxiriga kelib G'arbiy sanoat mamlakatlarida aholining 40% gacha alternativ tibbiyotning kamida bitta usulidan foydalanildi. Noan'anaviy tibbiyot brend va ko'p milliard dollarlik biznesga aylandi. Bunday holda, asl usullar yoki ularning asoslari butunlay teskari tomonga buzilgan holda o'ylab topiladi. Masalan, zamonaviy gomeopatiya tabiiy davolash usuli sifatida joylashtirilgan bo'lsa, uning ixtirochisi Xannemann tibbiyotni tanqid qilishda uning ahmoqona tabiatiga va organizmning samarasiz mudofaa reaksiyalariga taqlid qilishga urinishiga asoslangan.

Gomeopatiya davolanish uchun juda yuqori darajada suyultirilgan dori vositalaridan foydalanishni taklif qiladi, ular sog'lom odamlarda bemorning kasalligiga o'xshash alomatlarni keltirib chiqaradi. Gomeopatiya (yunoncha *frommyos* - "o'xshash" va *Tosho* - "kasallik") noan'anaviy tibbiyotning bir turi. Ilmiy hamjamiyat gomeopatiyani psevdologiya, quackery va firibgarlik deb biladi.

Gomeopatik printsipning nazariy asoslari sog'lom va kasal organizmlarning faoliyati haqidagi ilmiy g'oyalarga mos kelmaydi va o'tkazilgan gomeopatik preparatlarning klinik sinovlari gomeopatik dorilar va platsebo ta'siri o'rtasidagi farqni aniqlamadi. Bu shuni

anglatadiki, gomeopatik davolanishdan so'ng har qanday ijobiy his-tuyg'ular platsebo ta'siri va kasallikdan tabiiy ravishda tiklanishiga bog'liq. Arzimagan hisob-kitoblar shuni ko'rsatadiki, suyultirilishi 12°C va undan yuqori bo'lgan preparatlarda faol moddaning kamida bitta molekulasi borligi ehtimoli nolga yaqin.

Ko'p sonli professional tibbiy va umumiy ilmiy tashkilotlar gomeopatiyaga salbiy ta'sirini uning samaradorligini isbotlovchi dalillar yo'qligi sababli ochiqchasiga ifoda etadilar. Gomeopatiya samaradorligi to'g'risida davlat idoralari orasida Buyuk Britaniya parlamentining Fan va texnologiyalar qo'mitasi, AQSh Federal savdo komissiyasi, Avstraliyaning sog'liqni saqlash va tibbiy tadqiqotlar bo'yicha milliy kengashi va boshqalar tomonidan qilingan. Jeyms Randi jamg'armasi gomeopatik eritmani suvdan ishonchli va aniq ajrata oladigan har bir kishiga million dollar to'lashga tayyor. Gomeopatiyada "o'nlik" (1:10) va "yuzlik" (1: 100) suyultirish ishlatiladi, ular navbati bilan Rim raqamlari X (yoki D harfi) va Rim harflari bilan belgilanadi. Ushbu suyultirishlar ko'p marta takrorlanadi, takrorlanish soni suyultirish belgisi oldida raqam bilan ko'rsatiladi. Masalan, uch marta takrorlangan kasrli suyultirish (1: 1000) "3D", o'n yuz marta takrorlanadigan "santesimal" (1: 1024) - "12C". Ba'zida 1: 50,000 suyultiriladi, "LM" deb nomlanadi.

40 C indeksli suyultirish taxminan butun koinot uchun 1 molekulaga to'g'ri keladi va 200C indeks (Anaferon, Oscillococtinum) bilan mos ravishda 10320 olamiga 1 ta molekula to'g'ri keladi. Amalda, "gomeopatik indeks" 12C va undan yuqori bo'lgan seyreltmeler hech qanday jismoniy ta'sir ko'rsatishi mumkin emas, deb hisoblash mumkin, ammo ba'zi bir gomeopatlar, preparatning yuqori suyultirilishdagi ta'siri hatto ortadi, deb hisoblashadi va buni "suvning xotirasi borligi" bilan izohlashadi, bu biologik ma'lumotni uzatadi. Ammo suvning fizik-kimyoviy xossalari va eritmalariga oid zamonaviy ilmiy ma'lumotlar "suv xotirasi" mavjudligini istisno qiladi.

Suyuq suvda qo'shni molekulalarning vodorod va kislorod atomlari o'rtasida vodorod aloqalari mavjud, ammo suvdagi bu bog'lanishlar soniyaning bir necha o'n kvadrilliondan birida bir-biri bilan to'liq aralashib ketishi, shu sababli doimiy ravishda parchalanish va mahalliy assotsiatsiyalarning molekulalardan hosil bo'lish jarayoni suyuq suvda sodir bo'lishi aniqlandi. Bundan kelib chiqadiki, suvning tuzilishiga u yoki bu tarzda kiritilgan har qanday buzilishlar buzilish manbai olib tashlangandan so'ng darhol siljiy boshlaydi.

Boshqacha qilib aytganda, har qanday nuqtai nazardan, suyuq suvda uzoq muddatli "xotira" mavjud emas. Bundan tashqari, katta suyultirishda gomeopatik tibbiyotdagi aralashmalarning miqdori faol moddadan katta bo'lishi muqarrar. Buning sababi:

- suyultirish tayyorlanadigan moddada (suv, shakar)da har doim iflosliklar mavjud;
- suvli eritmalar probirkadagi stakanni yuvadi va shakar maydalashda ohak zarralarini ushlaydi va o'zi kimyoviy o'zgarishlarga uchraydi;
- har qanday suyultirish paytida chang zarralari eritmasiga tushishi mumkin, uning tarkibi deyarli oldindan aytib bo'lmaydi;
- gomeopatik manipulyatsiyadan oldin undagi ma'lumotlarni suv orqali "unutish"

mexanizmi hech qanday izohlanmagan.

Shunday qilib, agar biz biror moddada xotira borligini taxmin qilsak ham, nima uchun moddaning preparatni tayyorlashning dastlabki bosqichlarida unga qo'shilgan narsani aniq eslashi kerakligi aniq emas. Nopoklik zarralari, shubhasiz, suv yoki shakarning gipotetik tuzilishiga bitta molekula qolmagan moddadan ko'ra ko'proq ta'sir qilishi kerak. Bundan tashqari, "suv xotirasi" gipotezasi "xotirani" gomeopatik tabletkalarni tashkil etuvchi shakar va boshqa balast moddalariga o'tish mexanizmini hech qanday tarzda tushuntirmaydi.

Shuningdek, agar gomeopatik tamoyillar to'g'ri bo'lsa, suyultirish nafaqat faol moddaning va aralashmalarning ijobiy ta'sirini, balki salbiy (yon ta'sirlarni) ham kuchaytirishi kerak. Masalan, gomeopatiyada kofeinni uyqu tabletkasi sifatida ishlatish tromboz rivojlanishiga olib kelishi kerak. Gomeopatik vositalar ko'plab muqarrar iflosliklar tufayli bemorlarda juda ko'p miqdordagi nojo'ya ta'sirlarni keltirib chiqarmaganligi sababli (deyarli butun davriy jadval erituvchi moddalarda oz miqdorda mavjud), bu gomeopatiya tamoyillarining nomuvofiqligini ko'rsatadi.

Naturopatiya (inglizcha naturopatiya - tabiiy vositalar bilan davolash) - bu hayotiy organizmga bo'lgan ishonch, tirik organizmlardagi barcha jarayonlar ilmiy jihatdan tushunarli emasligi va maxsus tabiiy energiya, "hayot kuchi" bilan boshqarilishi haqidagi nazariyaga asoslangan muqobil tibbiyotning bir turi. Birinchi navbatda tabiiy davolanishga tegishli kasalliklarni davolash va oldini olish tizimi.

Naturopatiyaning asosiy texnikasi, shartli ro'za, tibbiyot fani tomonidan o'rganilmagan yoki tan olinmagan va uni qo'llash natijalarini tushuntirish mumkin emas. Ilmiy tibbiyotga ko'ra, naturopatiyada ishlatiladigan usullar va moddalar har doim ham u tomonidan qo'llaniladigan davolash usullaridan ko'ra xavfsizroq yoki samaraliroq emas. Qo'shma Shtatlardagi Alternativ Tibbiyot Milliy Markazining ilmiy tekshiruvi shuni ko'rsatdiki, bir qator muqobil tibbiyot usullari va ko'plab parhez qo'shimchalar umuman terapevtik ta'sirga ega emas.

Naturopatiya organizmni ichki hayotiy jarayonlarni boshqaradigan maxsus hayotiy energiya yoki kuch yordamida o'zini davolay oladi degan ishonchga asoslanadi. Naturopatlar stressni kamaytirish va ovqatlanish va turmush tarzini o'zgartirish orqali kasalliklarning oldini olishga intiladi, ko'pincha dalillarga asoslangan dori-darmonlarni rad etadi. Naturopatlar jarrohlik va an'anaviy dorilarni qo'llashga qarshi. Davolash va tashxislash tabiiy davolash usullari va tabiiy davolash usullarini "tabiiy" usullarga asoslangan bo'lib, ular tabiiy davolash qobiliyatini oshiradi.

- Aerofitoterapiya - dorivor o'simliklarning efir moylari bilan davolash.
- Apiterapiya - asalarichilik mahsulotlari bilan davolash.
- Aromaterapiya - aromatik moddalar bilan davolash.
- Aeroionotherapy - salbiy zaryadlangan ionlar bilan davolash.
- Galoterapiya - yuqori dispersli natriy xlorid aerozol bilan sun'iy mikroiklim xonasida davolash.
- Gelioterapiya - quyosh nurlari bilan davolash.
- Gomeopatiya - bu juda suyultirilgan dorilarni qo'llashni o'z ichiga olgan muqobil tibbiyot turi.
- Girudoterapiya - zuluklar bilan davolash.
- Dendroterapiya - "daraxtlar bilan aloqa" orqali davolash.
- Litoterapiya - toshlar va minerallar bilan davolash.
- Musiqiy terapiya - musiqiy terapiya.
- Talassoterapiya - dengiz o'tlari, tuzlar, loy bilan davolash.
- O'simliklardan davolash - o'simliklardan davolash.
- Floroterapiya - gullarni davolash.
- Fungoterapiya - qo'ziqorin bilan davolash.
- Enoterapiya - vino bilan davolash.
- Akupunktur - tanaga ingichka ignalarni kiritish orqali davolash.

Naturopat bilan bog'lanishda konsultatsiya bemor bilan turmush tarzi, anamnez, hissiy ohang va jismoniy xususiyatlar, shuningdek jismoniy tekshiruvga bag'ishlangan uzoq suhbat bilan boshlanadi.

Aromaterapiya - bu o'simlik efir moylarining foydali xususiyatlaridan foydalanadigan muqobil tibbiyot turi. Go'zallik salonlari va massaj salonlarida ishlatiladi.

"Aromaterapiya" atamasi o'zbek tilining izohli lug'atlarining birortasida ham uchramaydi. TSB-da siz quyidagilarni topishingiz mumkin: "Xushbo'y o'simliklar: alohida organlarda (gullar, urug'lar, mevalar, barglar va boshqalar) yoki butun o'simlik tarkibidagi efir moyi tarkibidan kelib chiqadigan, ozroq yoki kuchli hidli efir moyi o'simliklari".

4-rasm. Efir moylarining turlari

Ilgari noma'lum va foydalanilmagan efir moylarini tibbiy farmakologiya rad etganiga qaramay, aromaterapiyani tiklashni boshlagan aromatoграмма texnikasi edi. Doktor Valnett 60 ga yaqin efir moylaridan iborat aromatoграмmani tuzdi (4-rasm). Ularning infeksiyani bostiruvchi xususiyatlari ajoyib edi. Infeksiyalarni o'ldiradigan eng samarali efir moylari tarkibida bir xil tarkibiy qismlar borligi aniqlandi. Infektsiyaga qarshi xususiyatlarga ega efir moylarining kimyoviy tarkibini bilish bu xususiyatlardan foydalanishga imkon beradi.

Fenollar: karvakrol, timol va evgenol - juda kuchli antibakterial moddalar

- Cinnamaldegid - aytilgan fenollar kabi kuchli (yuqumli kasalliklarga qarshi vositalar sifatida ishlatiladi)

- Monoterpenollarning keng spektri: linalool, terpineol, geraniol, tuanol va mentol - bakterial infeksiyalarga qarshi kurashda samarali va foydali vositalar.

Aldegidlar: sitral, sitronellal va kuminal muhim antibakterial vositalardir.

- Ketonlar: verbenone, tujon, kofur, pinokampon, kripton, fenxon, menton, piperiton va karvon shilliq sekreti bilan kechadigan infeksiyalarda samarali bo'ladi.

- Oksidlar: ayniqsa 1,8-kinol - bu infeksiyaga qarshi muhim molekula va limfa tizimi uchun tonikdir.

- Timol, karvakrol va evgenol kuchli qo'ziqorinlarga qarshi vositalar ekanligi ma'lum.

Aromaterapiyada ta'sir etish mexanizmlari. Aromaterapiya uchun uchta ta'sir mexanizmi mavjud:

- Farmakologik: efir moylari ishlatilgandan so'ng organizmda efir moylari tarkibiy qismlarining gormonlar, fermentlar, tana kislotalari va boshqa omillar bilan o'zaro ta'siri natijasida kimyoviy o'zgarishlar yuz beradi;

- Fiziologik: efir moylari organizm a'zolari yoki to'qimalariga ta'sir qiluvchi yoki tinchlantiruvchi, tiklovchi ta'sir ko'rsatadi va bu jarayonda asab tizimi ishtirok etishi mumkin;

- Psixologik: efir moylarini hidini yutish natijasida organizmning hidga individual (ongli yoki ongli) reaktsiyasi paydo bo'ladi. Hissiy javob, o'z navbatida, tanadagi ruhiy yoki fiziologik o'zgarishlarni keltirib chiqarishi mumkin.

Aromaterapiya texnikasi. Aromaterapiya uchta usulda qo'llaniladi:

- bilvosita nafas olish: bemor bo'lgan xonaga efir moyi sepiladi yoki ichiga namlangan mato qo'yiladi;

- to'g'ridan-to'g'ri nafas olish: bemor individual inhaler orqali nafas oladi, unda yog 'issiq suvda suzadi;

- massaj: massaj aromaterapiyasi paytida efir moyi asosiy yog'da eritiladi va teriga surtiladi.

Aromaterapiya amaliyotida efir moylaridan foydalanishning bir necha yo'li mavjud:

Ichkariga foydalanish:

- yutish
- rektal
- qinga kiritish

Tashqi foydalanish:

- massaj;
- vannalar;
- kompresslar.

Havoda purkash:

- nafas olish;
- aroma lampalari;
- xushbo'y marjonlarni;
- buzadigan amallar.

Aromaterapiyani qo'llash jiddiy ta'sirga - bemorning o'limigacha olib kelishi mumkin. Effektivlikning yetishmasligi bilan birga, bu har qanday sharoitda ushbu usulning maqbulligiga shubha tug'diradi. Efir moylarining tarkibiy qismlari allergiyaga olib kelishi mumkin, ayniqsa uzoq vaqt ta'sir qilishda. Aromaterapiyada ishlatiladigan efir moylari bo'yicha olib borilgan tadqiqotlar ko'rsatmalarga muvofiq foydalanilganda juda past darajadagi yon ta'sir va xatarlarni ko'rsatdi. Ko'plab efir moylariga oziq-ovqat tarkibiy qismlari sifatida ruxsat beriladi, ammo ko'p miqdordagi efir moylarini iste'mol qilish tavsiya etilmaydi. Efir moylarining teriga uzoq vaqt tegishi allergik reaksiyalar va terining timash xususiyati keltirib chiqarishi mumkin. Sitrus va boshqa yog'lar quyosh ta'siridan oldin teriga surtilganda quyosh nurlariga sezgirlikni oshirishi mumkin.

Apiterapiya (lotincha apis "ari" va "terapiya" terapiyasi) an'anaviy tibbiyot sohasi bo'lib, hozirda muqobil tibbiyot, asalarichilik mahsulotlarini tibbiy maqsadlarda ishlatishdir.

Bu, birinchi navbatda, apitoksin terapiyasidan (asalarilarning zahardan foydalanish), shuningdek asal terapiyasidan, propolisoterapiyadan, apilakoterapiyadan (qirol jeli foydalanish), polen, mum va ari zotidan foydalanishdan iborat. Ishlatilgan va ari podmor, asalarilar noni va bonkuklar. Apiterapiyaning ildizi qadimgi davrlarga borib taqaladi, u dunyoda keng tarqalgan. Bu haqda Qadimgi Misrda va qadimgi Xitoyda ma'lum bo'lgan, Gippokrat va Galen bu haqda yozgan, asalarichilik mahsulotlarining tibbiy xususiyatlari Injil va Qur'onda qayd etilgan va 1888 yilda ushbu sohadagi birinchi klinik tadqiqotlardan biri,

asalarilarning chaqishini davolash haqida avstriyalik shifokor F. Terch "zamonaviy apiterapiyaning otasi" deb tan olingan.

Xalq tabobatida ko'plab kasalliklar asalarichilik mahsulotlari bilan davolanishga sezgir deb hisoblanadi. Asalarichilik zahari davolash, ayniqsa Osiyo, Sharqiy Evropa va Janubiy Amerikada keng tarqalgan bo'lib, mushak-skelet tizimi kasalliklari, asab tizimi, otoimmun kasalliklar va boshqalarni davolashda qo'llaniladi. Asal nafaqat parhez mahsuloti, balki yurak va teri kasalliklariga qarshi kurashish uchun mos bo'lgan, antibakterial, antimikotik, antivirus va antimikobakterial xususiyatlarga ega keng ta'sir doirasidagi antioksidant va antimikrobiyal vosita sifatida ham qadrlanadi.

Gidroterapiya yoki suv bilan davolash (yunoncha *hýdōr*, suv + terapiya, davolash) noan'anaviy tibbiyot yo'nalishidir. Rossiyada va ba'zi MDH mamlakatlarida bu rasmiy tibbiyot deb hisoblanadi.

5-rasm. Gidroterapiyaning usuli hammom shakli

Usulning mohiyati kasalliklarni davolash va oldini olish maqsadida toza suvdan (muzlik, daryo, ko'l, yomg'ir suvlari) tashqi foydalanish hisoblanadi. Suv muolajalariga misollar: hammom, dush, sauna (5-rasm). Ushbu usulning samaradorligi sifat nazorati ostida o'tkazilgan tadqiqotlar bilan tasdiqlanmagan.

Girudoterapiya (lot. *Hirūdō* - "zuluk", qadimgi yunoncha. *Ρρείραπα* - "davolash", shuningdek, qadimgi yunon tilidan bdelloterapiya.), noan'anaviy tibbiyotga (naturopatiya yo'nalishlaridan biri) tegishli. Giruda - dorivor suluk (lotincha *Hirudo medicinalis*) Evropadan kelib chiqqan va ming yillar davomida qon ketish uchun ishlatilgan.

Dori zulumlaridan 17-18 asrlarda eng keng foydalanilgan. Yevropada qonni chiqarish uchun "yomon qon" tushunchasi bilan bog'liq edi. Yomon qonni chiqarib yuborish uchun shifokorlar ba'zida bir vaqtning o'zida bitta bemorga 40 tagacha zulumni tayinlaydilar. Qon tomirlari qon ketishiga moyillik bo'lganda, ularga erishish qiyin yoki yumshoq joylardan (masalan, milkar) qon ketish zarurati tug'ilganda berildi. 19-asming o'rtalarida paradigma o'zgargandan so'ng, qonni chuqarid yuborishdan voz kechildi va Yevropada zulumlardan foydalanish deyarli to'xtadi.

Tirik zulumlar to'g'ridan-to'g'ri inson tanasiga maxsus ishlab chiqilgan sxemalar bo'yicha biriktiriladi va ko'plab omillar bilan belgilanadi: kasallik, jarayonning og'irligi, bemorning ahvoli. So'rish jarayoni 10-15 daqiqadan bir soatgacha davom etadi, undan so'ng zulumlar spirt, yod yordamida tozalanadi yoki to'yuncha ovqatlansa, ular o'zlaritushadi. Yaxshi oziqlangan zulumlarni xloramin eritmasiga solib, yo'q qilish kerak, ularni qayta ishlatishga yo'l qo'yilmaydi. Tirik zulumlar ta'sirining davolovchi ta'siri bir necha omillarga bog'liq:

- dozalangan qon chiqishi (har bir zulum uchun 5 dan 15 ml gacha qon, zulum massasiga va biriktirilish muddatiga bog'liq). Gipertenziyani davolash uchun ishlatiladi.

- zulum so'lagining biologik faol moddalarining ta'siri, ularning asosiysi qon ivishini kamaytiradigan girudin antikoagulyantidir. U stenokardiya va miokard infarkti, tromboflebit, venoz tromboz, gemorroyni davolashda ishlatiladi.

- tanani chaqishi, zulum so'lagining biologik faol moddalari va undan keyin qon yo'qotishiga organizmning javoblari kompleksi.

Zulum orqali infeksiyani yuqtirish ehtimoli, agar oxirgi ovqatlanishdan keyin 4 oydan ko'proq vaqt o'tgan bo'lsa, amalda istisno qilinadi. Bu vaqtga kelib, zulum oshqozonida oz miqdordagi qon qoladi va patogen bakteriyalarning o'sishi *A. hydrophila* simbiyon bakteriyasini bo'g'ib qo'yishga olib keladi. Uning titri o'z-o'zidan tushadi va so'rishda u yaraga tushmaydi. Ammo immuniteti pasaygan yoki to'qimalar transplantatsiya qilingan bemorlarda (mahalliy himoya mexanizmlarining pasayishi tufayli) aeromonas infeksiyasi paydo bo'lishi mumkin. Qo'shma Shtatlarda plastik jarrohlikdan so'ng ushbu infeksiyaning rivojlanishiga yo'l qo'ymaslik uchun florxinolon (siprofloksatsin) preparatlari bilan antibiotik terapiyasi kurslarini o'tkazish tavsiya etiladi.

Zuluk tomonidan yuqumli kasallik yuqishidan himoyalashning ishonchli kafolati - bu sun'iy sharoitda o'stirilgan va yetarlicha vaqt davomida ochlikda, ichaklarida patogen flora bo'lmagan hayvonlardan foydalanish. Zuluklardan terapiyada foydalanish 70-yillarda qayta tiklandi: mikroxirurgiyada ular ko'chirib o'tkazilgan terini va boshqa to'qimalarni operatsiyadan keyingi tromb tiqilib qolishdan saqlash uchun qon aylanishini yaxshilash uchun ishlatiladi. Dori zuluklari uchun boshqa klinik qo'llanmalarga varikoz tomirlari, mushaklarning spazmlari, tromboflebit va artrozni davolash kiradi. Terapevtik ta'sir nafaqat zuluklar qon so'rayotganda to'qimalar orqali qon oqimidan, balki zuluklar tushgandan keyin qolgan jarohatdan yanada barqaror qon ketishidan kelib chiqadi. Zuluk so'lagii og'riq qoldiruvchi, yallig'lanishga qarshi va vazodilatatsion xususiyatlarga ega.

Terapevtik ro'za noan'anaviy tibbiyot usuli bo'lib, u oziq-ovqatdan, ba'zida suvdan ixtiyoriy ravishda voz kechishdan, so'ngra ma'lum bir vaqt davomida yengil (parhezli) parhezdan iborat. Usul tanada toksinlar deb ataladigan moddalar borligi haqidagi ilmiy bo'lmagan g'oyaga asoslanadi, unga ko'ra tashqaridan oziq-ovqat kelmasa, ovqat hazm qilish organlari va ular bilan bog'liq tizimlar "tiklanish" va tozalash rejimiga o'tadi.

Ro'za tutishning terapevtik usullarining farqi:

To'liq ro'za tutish - suvni cheklanmagan miqdorda iste'mol qilish. "Ketoasidotik inqiroz" ga erishish maqsadga muvofiq deb hisoblanadi, bu to'liq ("nam") ro'za tutgan bemorlarning ko'pchiligida 5-7-kuni kuzatiladi;

Mutlaq ochlik - oziq-ovqat va suvdan voz kechish. "Quruq" ro'za deb ham ataladi. Odatda, ushbu turdagi qisqa, 1-2 kunlik ro'za ishlatiladi, chunki uzoqroq quruq ro'za suvsizlanishga olib keladi. 10-20% vazn yo'qotishiga olib keladigan suvni yo'qotish hayot uchun xavfli; dastlab sog'lom odamda 7-10 kun ichida, issiq quruq atmosferada esa 3-5 kundan keyin o'limga olib keladi.

Birlashgan ro'za - "quruq" va "suv" variantlaridan bir vaqtning o'zida foydalanish. Dastlabki 1-3 kun ichida (individual bag'rikenglik bo'yicha) bemorlarga ovqatlanish va ichishdan saqlanish tavsiya etiladi; 2-4 kundan boshlab suv olish qayta tiklanadi. Ushbu ketma-ketlik

"ketoatsidotik inqiroz" ning tezroq boshlanishiga erishishga imkon beradi, bu esa bemorlarni davolash vaqtini qisqartiradi.

"Suv" vaqtiga ko'ra ovqatdan voz kechish quyidagilarga bo'linadi.

- kam - 1-2 kun;
- o'rtacha - 3 kundan 7 kungacha;
- uzoq muddatli - 8 dan 40 kungacha.

Zo'riqtirish va tiklash davrlarining davomiyligi bo'yicha quyidagi usullar mavjud:

- fraksiyonel terapevtik ro'za. Ushbu usul odatda uchta takroriy, bir sikldan keyin (fraktsiyalar) ochlikni davolashni o'z ichiga oladi. Zo'riqtirish davrining o'rtacha davomiyligi (ro'za) 14 kun, tiklovchi ovqatlanish esa 34 kun. EADning individual sikllari orasidagi intervalning davomiyligi (tushirish dietoterapiyasi), shu bilan birga restorativ ovqatlanish davri 62 kun. Davolashning umumiy davomiyligi olti oy;

- bosqichma-bosqich terapevtik ro'za tutish davrining asidotik inqirozning birinchi namoyon bo'lishigacha (odatda, ro'za tutishning 5-7 kunida) davomiyligini ta'minlaydi. Buning ortidan tushirish davrining yarmiga teng bo'lgan tiklanish davri keladi (1-bosqich), undan so'ng ro'za yana kislotali inqirozning dastlabki namoyon bo'lishiga qadar buyuriladi va keyin qayta tiklanadigan ovqatlanishga o'tkaziladi.

Akupunktura (refleksoterapiya, lotincha acus - igna va lotincha punktura (pungo, pungere) - sanchish) noan'anaviy tibbiyotning bir shakli va an'anaviy xitoy tibbiyotining ingichka ignalar bilan davolashning asosiy komponentidir (6-rasm).

6-rasm. Akupunkturani qilish jarayoni

Akupuntura - bu psevdologiya, chunki TKM nazariyalari va amaliyotlari ilmiy bilimlarga asoslanmagan va u kvakeriya sifatida tavsiflangan. Akupunktura nuqtalari meridianlarda joylashgan, ular orqali "hayot energiyasi" ga aylanadi, deb ishoniladi. Usul og'riqni kamaytirish yoki tibbiy maqsadlarda qo'llaniladi.

7- rasm. Samarqand Davlat Tibbiyot Institutida akupunkturadan amaliyot darsi

Hozirgi vaqtda akupunktura an'anaviy xitoy tibbiyotining bir qismi sifatida Xitoyda tarqalib bormoqda, bu erda uning ilmiy tabiati haqida hukmronlik mavjud. G'arbiy mamlakatlarda akupunktur 20-asrda noan'anaviy tibbiyot sifatida sezilarli bo'lib qoldi. Hozirgi vaqtda O'zbekiston tibbiyot oliy ta'lim muassasalarida ham akupunktura amaliyoti yo'lga qo'yilgan (7-rasm).

Akupressura - bu akupunkturaga o'xshash alternativ tibbiyot usuli. Bu tanadagi "meridianlar" orqali oqadigan hayot energiyasi tushunchasiga asoslangan. Akupressura seanslari paytida ushbu meridianlardagi tiqilib qolishni bartaraf etish uchun nuqtalarga jismoniy bosim o'tkaziladi. Bosim qo'l, tirsak yoki turli xil asboblarda yordamida amalga oshirilishi mumkin.

Akupunktura yordamida to'rtta tadqiqotlar va tug'ruq paytida og'riqni nazorat qilish uchun akupressuradan foydalangan holda to'qqizta tadqiqotni 2011 yilda o'tkazgan Cochrane tekshiruvi "akupunktur yoki akupressura tug'ruq paytida og'riqni yengillashishiga yordam berishi

mumkin, ammo ko'proq tadqiqotlar o'tkazish kerak" ekanligini ko'rsatdi. Cochrane Collaboration-ning yana bir tekshiruvi shuni ko'rsatdiki, belning og'rig'i uchun massajning uzoq muddatli foydasi bor va "akupressure yoki akupressure texnikasi klassik (shved) massajga qaraganda ko'proq yengillikni yaratadigan ko'rinadi, ammo buni tasdiqlash uchun ko'proq izlanishlar zarur".

Siydik terapiyasi (urinoterapiya) - bu terapevtik vosita sifatida siydikdan foydalanishni o'z ichiga olgan muqobil tibbiyotning psevdosistemik usuli. Siydik terapiyasining sog'liq uchun foydasi to'g'risida ilmiy dalillar mavjud emas; bundan tashqari, ayrim hollarda siydik terapiyasi inson salomatligi va hayotiga xavf tug'diradi. Siydikni ichki yoki boshqa usullarda ishlatish mumkin. Bunday holda, bu siydik ichish, tibbiy maqsadlarda emas, urofagiya deb ataladi.

Sog'lom odam siydigi tarkibida karbamid, kreatinin, siydik kislotasi, ammiak va boshqa moddalar mavjud bo'lib, ularning to'planishi ko'p hollarda jiddiy kasalliklarni (podagra, buyrakning surunkali etishmovchiligi) anglatadi va bemorning hayotiga xavf tug'dirishi mumkin. Bemorlarning siydigi, aytib o'tilgan moddalardan tashqari, aseton, og'ir metall tuzlari, patogen bakteriyalar va boshqa patologik aralashmalarni ham o'z ichiga olishi mumkin (8-rasm).

8-rasm. Urinoterapiyadan oldin laborator tekshiruv

Dalillarga asoslangan tibbiyot ma'lumotlari shuni ko'rsatadiki, ichga foydalanish uchun odam siydigi ko'p hollarda zararli va hatto

xavfli hisoblanadi. Siydik terapiyasi bilan shug'ullanadigan nisbatan sog'lom odamlarda ham surunkali qusish, diareya, oshqozon va ichakning tirnash xususiyati qayd etiladi - ya'ni azot metabolizmining oxirgi mahsulotlari bilan zaharlanish belgilari. Bunday bemorlarni noto'g'ri tashxis qo'yilgan kasalxonalariga yotqizish mumkin - dizenteriya, tif isitmasi, vabo.

Siydik terapiyasi kursini o'tashdan oldin, bu o'z-o'zini zaharlashga, qon zaharlanishiga, ichki organlarning shikastlanishiga, oshqozon yarasi, kolit va enterokolitning kuchayishiga yoki homiladorlik paytida homilaning o'limiga olib kelmasligiga ishonch hosil qilish uchun shifokor bilan maslahatlashish mumkin. Agar biz qiyin tashxis haqida gapiradigan bo'lsak, u holda siydik terapiyasi holatni yomonlashishi va samarali davolanishni amalga oshirishi mumkin bo'lgan vaqtni olib qo'yishi mumkin.

Fitoterapiya (qadimgi yunon tilidan b - "o'simlik" va $\theta\epsilon\rho\alpha$ - "davolash") - dorivor o'simliklar va ularning murakkab preparatlaridan foydalanishga asoslangan turli xil inson kasalliklarini davolash usuli. Dorivor o'simliklardan yangi, quritilgan shaklda, shuningdek oddiy ishlov berish yordamida faol moddalarni ulardan ajratib olishda foydalanish mumkin, bu esa tarkibiy qismlarning tabiiy kompleksi tuzilishini (infuziya, ekstrakt va boshqalarni) saqlaydi.

Ba'zida o'simlik dori-darmonlari sohasi ham noto'g'ri ravishda "fungoterapiya" (qo'ziqorin bilan davolash), hatto "apiterapiya" (asalarichilik mahsulotlari bilan davolash) deb ham nomlanadi. O'simlikshunos o'simlik shifokori deb ataladi. O'simliklarni yig'adigan va ularni dorivor maqsadlarda qanday ishlatishni biladigan odamlarga o'simlik shifokori deyiladi. Ko'pgina o'simliklar odamlar va hayvonlar sog'lig'ini saqlash uchun foydali moddalarni sintez qiladi. Bularga aromatik moddalar kiradi, ularning aksariyati fenollar va ularning tanin kabi kislorod o'rmini bosuvchi hosilalari. Ko'pgina moddalar ikkilamchi metabolitlardir, ulardan kamida 12000 ta izolyatsiya qilingan - ularning umumiy miqdorining 10 foizidan kamrog'i. Ko'pgina hollarda, bu moddalar (xususan, alkaloidlar) o'simliklarni mikroorganizmlar, hasharotlar va o'txo'rlarga qarshi himoya mexanizmi vazifasini bajaradi. Odamlar ozuqani ziravor qilish uchun ishlatadigan ko'plab o'tlar va ziravorlar tarkibida foydali kimyoviy birikmalar mavjud.

9-rasm. Tabiiy va sintetik dori-darmonlar

Dori-darmon sifatida o'simliklardan foydalanishning dastlabki dalillari bugungi Iroqda, Shumer shahrida olib borilgan arxeologik qazishmalardan olingan. Shumerdan kelgan davolovchilar allaqachon ko'plab o'simliklarning shifobaxsh xususiyatlariga ega ekanligini bilishgan va ulardan har xil infuziya va kukunlarni tayyorlash uchun foydalanganlar. Sintetik dori-darmonlarga qaraganda ("kimyo") dorivor o'tlar va boshqa o'simlik dori-darmonlarga aholining bir qismi ancha ishonadi. Ko'pgina odamlar o'simliklarni davolash vositalarining "tabiiyligi", kelib chiqishining "tabiiyligi", shuningdek, an'anaviy tibbiyotda o'simlik vositalarini qo'llashning uzoq tarixi ularning xavfsizligi va samaradorligi kafolati bo'lishi mumkinligiga aminlar. Shunday qilib, Qo'shma Shtatlarda 1993 yildan 2012 yilgacha bozorda fitoterapevtik mahsulotlar soni o'n baravar oshdi.

Mutaxassislar, aksincha, fitopreparatlarning potentsial xavfi va yon ta'sirini inobatga olmaslik kerakligini ta'kidlaydilar. O'simliklar yuzlab biokimyoviy tarkibiy qismlarni o'z ichiga oladi, ularning tanaga ta'siri alohida va kombinatsiyalangan holda ko'pincha noma'lum (9-rasm). Bundan tashqari, o'simliklarning tarkibi beqaror bo'lib, unga tuproq tarkibidagi o'zgaruvchan tarkib, tashqi ifloslanish manbalari va boshqalar katta ta'sir ko'rsatishi mumkin, hatto dastlab o'simliklarda uchraydigan sintetik dori vositalarining afzalligi shundaki, ularning tarkibi doimiy bo'lib, tadqiqotchilar bilan shug'ullanish shart emas noma'lum yoki o'rganilmagan aralashmalardir.

2013 yilda Kanadada o'tkazilgan tadqiqotga ko'ra, ko'plab o'simliklarga asoslangan farmatsevtika iste'molchilar uchun sog'liq uchun xavf tug'diradi: tijorat maqsadlarida ishlab chiqariladigan doridarmonlarga ko'pincha ba'zi o'simliklarning o'mini arzonroqlarga almashtirish, boshqalarga ifloslanish kiradi. BMC Medicine jurnalida chop etilgan tadqiqotga ko'ra, retseptsiz yozilgan ko'plab o'simlik dorilar xavfsiz foydalanish bo'yicha ko'rsatmalarni o'z ichiga olmaydi. Tadqiqotlar davomida olimlar ular sotib olgan o'simlik dorivor preparatlarning 93% litsenziyasiz va xavfsizlik va sifat standartlariga javob bermasligini aniqladilar. Ularning yarmidan ko'pi odatda ozuqaviy qo'shimchalar niqobi ostida sotilgan. Dori vositalarining atigi 13 foizida ko'rsatmalar mavjud bo'lib, ulardan faqat 3 tasida xavfsiz foydalanish to'g'risida etarli ma'lumot mavjud edi.

Refleksologiya ko'plab kasalliklarni noan'anaviy davolashning eng qadimiy usullaridan biridir. Ushbu kontseptsiya jamoaviy va shuning uchun juda kengdir. Refleksologiya juda ko'p sonli diagnostika va terapevtik usullardan iborat bo'lib, ularning asosiy printsipti - bu tananing ayrim nuqtalariga ta'sir qilish, bu periferik asab tizimini faollashtiradi va tiklash jarayonlarini boshlashga imkon beradi. Ta'sir qilishning tabiati sezilarli darajada farq qilishi mumkin: yoki u tanaga ma'lum chuqurlikka (akupunktur) botirilgan turli metallardan (kumush, mis) qilingan ignalar yoki nuqtali tebranish effekti (akupressure) yoki tanadagi kuyish tayoqchalari (su-jok) yoki lazer bilan yonish nuqtalari.

Rang terapiyasi - bu inson tanasini rang ta'sirida davolash usuli. Hali ham qadimgi davrlarda odamlar rang odamga kuchli ta'sir ko'rsatishini payqashgan. Hozirgi vaqtda rang terapiyasi psixoterapiya bo'limlaridan biridir. Rangni ta'sir qilish usullari boshqacha, masalan, ma'lum bir rang haqida mulohaza yuritish yoki ranglarni tasavvur qilish. U psixoterapevt ishtirokida amalga oshiriladi, u bemorni yengil hisga tushiradi va u erda o'zi qulay bo'lgan rang sxemasini tiklaydi.

Rangli terapiyani yakka o'zi yoki musiqa terapiyasi bilan birgalikda qo'llash mumkin. Depressiya sharoitlarini davolash uchun maxsus filmlar ham mavjud. Xo'sh, har qanday holatda ham, odamning xatti-harakatiga va kayfiyatiga uning qaysi rangdagi kiyimi va qaysi ranglarni afzal ko'rishi befarq emasligi isbotlangan. Shunday qilib siz belgini shu asosda aniqlab olishingiz va hatto uni o'zgartirishingiz mumkin. Hozirgi kunda u delfinariumlarni tarmog'ining kengayishi bilan bog'liq ravishda tobora rivojlanib bormoqda

- Ilon zahari terapiyasi - ajralmas tibbiyot yo'nalishi bo'lgan Sharqda mavjud ilonlar bilan davolash
 - Insektoterapiya - hasharotlarni lichinkalari bilan davolash. Bu a doridan ko'ra ko'proq xalq tabobatiga oid.
 - Hippoterapiya - otlar bilan davolash
 - Kino terapiyasi, kanistoterapiya - itlar yordamida davolash
 - Oshxona va dengiz tuzidan foydalanish, vannalar, tuz ionlari va kompresslar bilan to'yingan havoni nafas olish uchun ishlatish.
 - Mushuk terapiyasi - mushuklar bilan davolash
 - Gipnoz terapiyasi - gipnoz va so'z bilan davolash. Ushbu davolash uslubiga rozi bo'lishdan oldin, ushbu turdagi tibbiy faoliyat bilan shug'ullanish uchun ruxsatni tasdiqlovchi hujjatlarni tekshirib ko'ring, chunki sizning psixikangizga layoqatsiz yoki insofsiz odamning aralashuvi uchrashi mumkin.
 - Loy terapiyasi - turli xil loy turlari bilan davolash: kompresslar, niqoblar va tanaga bulg'anish
 - An'anaviy va zamonaviy nafas olish mashqlarining har xil turlari
 - Ovoz terapiyasi - muayyan hissiy va psixofizik reaksiyalarni keltirib chiqaradigan turli xil tovushlar bilan davolash.
 - Kallanetika - aerob mashqlari tufayli yog'ni eritib yuboradigan statik mashqlar
 - Kompresslar shaklida sovuq ishlov berish, muzli teshikda suzish, kriosaua va kosmetik muzdan foydalanish
 - Litoterapiya - toshlar, shu jumladan qimmatbaho toshlar bilan davolash. U, o'z navbatida, turli toshlarning chakralarga ta'siri, mineraloterapiya, tosh terapiyasi, kristalli terapiya va astromineralogiyaga bo'linadi.
 - turli xil fizioterapiya vositalari, massajchilar, magnit bilaguzuklar va marjonlarni yordamida magnit maydonni davolash
- **Massaj.** Massajning ko'plab turlari mavjud. Ulardan qadimgi xitoylar diagnostika va davolash uchun ishlatiladigan guasha massaji (qirib tashlash) va vakuum massaji mavjud.
 - o'simlik materiallaridan tayyorlangan tutunli sigareta yoki tayoq bilan biologik faol nuqtalarni ta'sirlash
 - turli uslubdagi musiqadan foydalanish
 - ozon bilan gaz shaklida yoki ozonlangan suv bilan ishlov berish

- dengizda davolanish: dengizda cho'milish, dengiz suvi bilan yuvinish

- ma'lum bir suv usuli bo'yicha maxsus tayyorlangan dorivor va kosmetik maqsadlarda foydalanish: muzlatish, infuziya

- Termoterapiya - yuqori harorat bilan davolash

- Rangli davolash janubiy sanatoriy va klinikalarda qo'llaniladi

Xiropraktika (qadimgi yunoncha r "qo'l" dan olingan) - bu odamlarning mushak-skelet tizimida, xususan umurtqa pog'onasida manipulyatsiya qilish orqali tashxis qo'yish va davolashga harakat qiladigan muqobil tibbiyotning bir turi. Xiropraktorlar qo'lda davolash usullaridan foydalanadilar, shu jumladan umurtqa pog'onasi, bo'g'imlar va yumshoq to'qimalarni manipulyatsiya qilish, shuningdek jismoniy mashqlar va turmush tarzi bo'yicha maslahat berish. Vitalizmga asoslangan an'anaviy xiropraktikaning ta'kidlashicha, umurtqa muammolari organizmning umumiy funksiyalari va "tug'ma aql" deb nomlanadi. Ushbu yondashuv dalillarga asoslangan tibbiyot tanqidiga sabab bo'ldi.

Xiropraktikani 1890-yillarda Daniel Devid Palmer ixtiro qilgan va uning o'g'li Bartlett Joshua Palmer 20-asrning boshlarida xiropraktik parvarishning tarqalishiga yordam bergan. Hozirgi kunda ba'zi zamonaviy xiropraktik terapiya an'anaviy terapevtik asoslarga qo'shimcha ravishda jismoniy mashqlar, massaj va kriyoterapiya kabi usullarni o'z ichiga oladi. Xiropraktik amaliyot AQSh, Kanada va Avstraliyada keng tarqalgan. Bu massaj, osteopatiya va fizioterapiya kabi boshqa qo'lda terapiya kasblari bilan qisman qoplanadi. Xiropraktik usullar lumbagoni davolash uchun eng ko'p qo'llaniladi. Tarix davomida xiropraktorlar tibbiyot bilan kurashgan va psevdotsional g'oyalarga tayangan. Emlashning afzalliklari to'g'risida jamoat sog'liqni saqlash mutaxassislarining umumiy kelishuviga qaramay, chiropraktorlar o'rtasida muhim kelishmovchiliklar mavjud bo'lib, natijada emlashga salbiy ta'sir ko'rsatmoqda va xiropraktik yordamni qabul qilishdi. Amerika tibbiyot assotsiatsiyasi 1987 yilgacha chiropraktik parvarishni boykot qildi, ammo so'nggi o'n yilliklarda chiropraktik parvarish kuchli siyosiy asos va uning xizmatlariga bo'lgan talabni rivojlantirdi.

Ushbu kasb bo'yicha diagnostika va davolash protokollari ishlab chiqilgan va Qo'shma Shtatlardagi sog'liqni saqlash rejalarining aksariyatini qamrab olgan. Xiropraktik tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, lumbago bundan mustasno, bu butunlay samarasiz davolanish.

Xiropraktik parvarish uchun xarajatlar / foyda nisbati noma'lum. Amaliyotchilar tomonidan nashr etilgan dalillar terapiyaning xavfsizligini ko'rsatdi, ammo tizimli tekshiruvlar mavjud emas va salbiy natijalar soni noma'lum. Yengildan og'irgacha bo'lgan noxush hodisalar, kamdan-kam hollarda esa og'ir yoki o'limga olib keladigan asoratlar qayd etilgan.

Xiropraktikaning falsafasi quyidagi jihatlarni o'z ichiga oladi:

- Holizm sog'liqni saqlash atrof-muhitning barcha tarkibiy qismlariga bog'liq deb hisoblaydi; ba'zi manbalar ushbu kontseptsiyada ma'naviy yoki ekzistensial jihatlarni ham o'z ichiga oladi. Aksincha, xiropraktikadagi reduksionizm sog'liq muammolarini keltirib chiqaradigan sabablarni va kurashishni bitta omilga kamaytiradi: vertebral subluksatsiya.

Konservatizm xatarlar balansi va klinik aralashuvlar foydasini ko'rib chiqadi. U xavfni minimallashtirish uchun invaziv bo'lmagan davolanishga e'tibor beradi va jarrohlik va giyohvand moddalarni iste'mol qilishdan saqlaydi. Gomeostaz organizmning ichki o'zini o'zi davolash qobiliyatlariga qaratilgan. Xiropraktikada "tug'ma aql" tushunchasini gomeostaz metaforasi sifatida ko'rish mumkin. "To'g'ridan-to'g'ri" xiropraktorlar Daniel va Barni Palmer tomonidan ko'rsatilgan falsafiy tamoyillarga rioya qilishadi va erta xiropraktik parvarishning metafizik ta'riflari va hayotiy fazilatlarini saqlab qoladilar. "To'g'ridan-to'g'ri" xiropraktorlarning fikriga ko'ra, "vertebral subluksatsiya" insonning asab tizimi orqali ta'sir qiluvchi va ko'plab kasalliklar uchun asosiy cheklovchi xavf omillaridan biri bo'lgan "tug'ma aql" bilan aralashishga olib keladi.

"Aralash" xiropraktorlar osteopatiya, tibbiyot va xiropraktikaning diagnostik va terapevtik usullarini "aralashtiradilar". "To'g'ridan-to'g'ri" xiropraktorlardan farqli o'laroq, "aralash" xiropraktorlar subluksatsiyani kasallikning ko'plab sabablaridan biri deb hisoblashadi va ular o'zlarining amaliyotlarida asosiy tibbiy diagnostika va ko'plab proseduralardan foydalanadilar, shu jumladan jismoniy mashqlar, massaj, sovuq akkumulyatorlar, va nam issiqlik, shuningdek, ozuqaviy qo'shimchalar, akupunktur, gomeopatiya, o'simliklarni davolash vositalari.

Energiya terapiyasi. Noan'anaviy tibbiyotning yana bir shakli bu energiya terapiyasi. Ushbu usul kuchlanish va kundalik stressni yo'qotish uchun odamning energiyasidan foydalanishga asoslangan.

Boshqacha qilib aytganda, energetik terapiya - bu insonning energiya sohasi orqali organizm hujayralarining xotirasini bo'shatish, salomatlik, muvozanat va bo'shashishni qo'llab-quvvatlash san'atidir. Energiya seansi davomida pasaygan his-tuyg'ular, bemor bir xil energiya blokini keltirib chiqargan haqiqiy stressli hodisani eslamasdan chiqariladi.

Reyki (yaponcha 霊気), Reiki - noan'anaviy tibbiyotning bir turi bo'lib, u "kaftlarga tegizish orqali davolash" (inglizcha palma davolash) usulini qo'llaydi. Ba'zida mutaxassislar uni "sharq tabobati" turiga kiritishadi. Xalqaro standart tomonidan tasdiqlangan xususiyatlarga (talablarga) muvofiq Reiki amaliyoti davolashga tegishli. Rossiyada Reiki usuli yordamida davolanish tibbiy faoliyat emas va litsenziyaga ega emas. Bu amaliyotchilar va bir qator tadqiqotchilar tomonidan ma'naviy amaliyot deb qaraladi, ilmiy nuqtai nazardan bu psevdologiya.

Zamonaviy ilm-fan tomonidan "hayotiy energiya" ("biofild") mavjudligi tushunchasi rad etilgan. 2008 yilda chop etilgan klinik sinovlarni muntazam ravishda qayta ko'rib chiqishda, Reiki har qanday kasallik uchun samarali terapiya ekanligi va Reiki qiymati isbotlanmagan bo'lib qolishi haqida dalillar etarli emas degan xulosaga kelishdi. Amerika saraton kasalligi jamiyati hozirda reiki saraton kasalligini yoki boshqa har qanday kasallikni davolashda yordam berishi mumkinligi to'g'risida ilmiy dalillar mavjud emasligini ta'kidladi.

Usui Reiki tizimining rasmiy sanasi 1922 yil. Aynan shu davrda Mikao Usui Tokioda "Shifolash" jamiyatiga asos solgan. U unga Usui Reiki deb nom berdi Ryoho Gakkai, ya'ni Reiki shifo tizimining Usui jamiyati degan ma'noni anglatadi. Mikao Usui uning birinchi prezidenti bo'ldi. O'limidan keyin uning o'mini eng yaqin shogirdlari va izdoshlari egalladi. Mikao Usui asos solgan Reiki Jamiyati bugungi kungacha Yaponiyada mavjud.

G'arbiy Reiki ta'limotining tarqalishi va rivojlanishi Amerikada Chujiro Xayashi o'qigan Xavayyo Takata tufayli boshlandi, u Usui o'qituvchisi unvoniga sazovor bo'lgan so'nggi talabalardan biri edi. Biroq, Mikao Usui vafotidan so'ng, o'sha davrdagi Usui Reiki prezidenti Ryoho Gakkay, Juzaburo Ushida bilan kelishmovchiliklar tufayli Chujiro Xayashi ilgari Usui Xotira Klinikasi deb nomlangan klinikasining nomini o'zgartirishi kerak edi. Endi klinikaning nomi "Hayashi Reiki Ryoho Kenkyu-kai" (Hayashi Reiki tadqiqot markazi)

deb o'zgartirildi. Shifokor sifatida Chujiro Xayashi Reiki tizimining e'tiborini tibbiy amaliyotga yo'naltirdi va Usui usulini biroz o'zgartirdi.

Shuningdek, u poliklinika sharoitlariga mos keladigan maxsus qo'l pozitsiyalarini ishlab chiqdi, bu erda bir nechta davolovchilar bir vaqtning o'zida bitta bemor bilan ishladilar. Biroq, u hech qachon o'z maktabida G'arbda o'rgatiladigan aniq belgilangan qo'l pozitsiyalarini o'rgatmagan. Bundan tashqari, Mikao Usuyning barcha shogirdlari singari, Xayashi ham o'qituvchisining qo'lyozma yozuvlari bilan bir qatorda yozuvlarini ham saqlagan. U ulardan ba'zilarini nashr etdi. Shunday nashrlardan biri Reiki davolash bo'yicha qo'llanma edi. Shuningdek, Xayashi har bir o'quvchisiga Mikao Usui portreti, uning amrlari nusxasi va har bir belgi tasvirini tarqatdi.

Litoterapiya, shuningdek tosh terapiyasi (yunoncha Tos - tosh, θεραπια - davolash) - muqobil tibbiyot usullaridan biri, toshlar yordamida davolash. Litoterapiya tibbiyotdagi soxta ilmiy nazariya namunasi sifatida ta'riflanadi.

Bu minerallar va toshlarning terapevtik xususiyatlari to'g'risida tarixiy va kontseptual jihatdan ajralib turadigan sub'ektiv g'oyalar to'plamiga asoslangan noan'anaviy tibbiy amaliyotdir. Litoterapiya ilmiy tadqiqotlarga asoslanmagan, ammo shunga qaramay, u har bir toshning inson tanasining ruhiy yoki jismoniy holatining bir yoki bir nechta tomonlariga ta'sir qilishning ba'zi xususiyatlariga ega ekanligiga amin bo'lgan ko'plab muxlislarni topdi. Litoterapevtlarning ta'kidlashicha, har bir toshda inson a'zolarining "tebranishlari va nurlanishlariga" mos keladigan ma'lum bir "tebranishlar va nurlanishlar" mavjud, shuning uchun go'yoki jismoniy, aqliy, astral va karmik jismlarga ta'siri bor va davolanish mumkin.

Litoterapiya deganda minerallar, tabiiy va sintetik toshlardan (minerallar, kristallar, qimmatbaho toshlar, toshdan yasalgan buyumlar va zargarlik buyumlari, qattiq toshlar, zamonaviy mollyuskalar chig'anoqlari materiali, marvarid, yo'q bo'lib ketgan hayvonlarning qoldiqlari va boshqalar) foydalanish tushuniladi. Litoterapiya mineral terapiya, kristalli terapiya, metall terapiya, gemoterapiya, tosh terapiya, toshlarga yoki ulardan yasalgan mahsulotlarga chakralarda ta'sir qilishni, kristallar va druslar bilan massaj qilishni o'z ichiga oladi. "Astromineralogiya" va boshqalar.

Qo'ziqorinlardan tibbiy foydalanish an'anaviy tibbiyotning bir qismi bo'lgan dori terapiyasining an'anaviy shakli hisoblanadi. Hozirda - farmakoterapiya yo'nalishlaridan biri.

Mog'orlardan ajratilgan streptomitsin va penitsillinning kashf etilishi antibiotiklar davrini boshlab berdi.

Qo'ziqorinw-qlar har doim tabiat in'omlaridan biri bo'lib, odamlar uni oziq-ovqat, dori-darmon va ba'zan gallyutsinogen sifatida ishlatgan. Qo'ziqorinlarni tibbiy usulda qo'llash an'anaviy (xalq) tabobatining katta tajribasiga asoslangan.

Fungoterapiya - bu dorivor qo'ziqorinlar va ulardan murakkab preparw-atlardan foydalanishga asoslangan turli xil inson kasalliklarini davolash usuli. Qo'ziqorindan dori olish uchun qo'ziqorinlarni qayta ishlash usullari kimyoviy jihatdan toza faol moddalarni ajratib olishga emas, balki barcha sodda va tabiiy shakllarga eng yaqin (qaynatma, infuzion, ekstrakt va boshqalar) tarkibidagi faol moddalarni saqlashga qaratilgan.

Ushbu usul Uzoq Sharqda (Yaponiya va Xitoy) tug'ilib rivojlangan. Shifokor Vu Sin bizga dorivor qo'ziqorinlar haqida risola qoldirib, u yerda Xitoy va Yaponiyada o'sadigan 100 dan ortiq qo'ziqorin turlarining xususiyatlarini tasvirlab berdi. Hozirgi kunda ko'plab qo'ziqorinlar dorivor moddalar sifatida ishlatiladi, ular oziq-ovqat, xun takviyesi, damlamasi, ekstrakti va boshqalar shaklida qo'llaniladi. Hozirgi vaqtda tadqiqotning eng muhim yo'nalishlaridan biri bu tabiiy xom ashyodan dori vositalarini saraton kasalligiga qarshi dori sifatida ishlatish imkoniyatini aniqlashdir. Qo'ziqorinlarning ba'zilari juda yaxshi ma'lum.

Yaltiroq poliporaning mevali tanalari, *Ganoderma lucidum* va *Ganoderma turiga* mansub boshqa poliporalarning turlari Janubi-Sharqiy Osiyo (Xitoy, Koreya, Yaponiya) mamlakatlarida an'anaviy tibbiyot sifatida tanilgan. Ushbu daraxt qo'ziqorinw-qiining xitoycha nomi Linchi, bu ismning ma'nosi "qalb o'simligi" (xitoycha w-ruiopqa an'anaviy imlo: 靈芝; sobiq xitoycha: 灵芝; yaponcha: reishi; koreyscha: yeongji, hangul:.).

Ganodermaning bir necha turlari an'anaviy sharq tabobatida ming yillar davomida ishlatilgan. Yaponiyada bu qo'ziqorin Reishi deb nomlanadi vew-ruiopqa bu nom bilan ko'pincha G'arbda tanilgan. Reyshining dorivor ta'siri triterpenlarning, shu jumladan ganodermik

kislota, shuningdek polisakkaridlar va beta-glykanlarning mavjudliw-ruiopqgi bilan bog'liq.

Yoga (dev. योग, IAST: yoga) - hind madaniyatidagi keng ma'noli tushuncha bo'lib, hinduizm va buddizmning turli yo'nalishlarida rivojlangan va yuksak darajaga erishish uchun organizmning aqliy va fiziologik funksiyalarini boshqarishga qaratilgan turli xil ma'naviy, aqliy va jismoniy amaliyotlar majmuini anglatuvchi ma'naviy va ruhiy holat. Tor ma'noda yoga - hinduizm falsafasining oltita pravoslav maktablaridan biri (darshan).

Yoganing asosiy yo'nalishlari - Raja Yoga, Karma Yoga, Jnana Yoga, Bhakti Yoga va Xata Yoga. Hinduizm falsafasi nuqtai nazaridan yoga Patanjalining Yoga Sutralarida bayon qilingan va Samxiyaning asosiy tamoyillari bilan chambarchas bog'liq bo'lgan Raja Yoga tizimi sifatida tushuniladi. Yoga Vedalar, Upanishadalar, Bhagavad Gita, Xata Yoga Pradipika, Shiva Samhita va Tantra singari hinduizmning turli xil kitoblarida muhokama qilinadi. Yoganing asosiy maqsadi jismoniy sog'lig'ini yaxshilashdan mokshaga erishishgacha juda boshqacha bo'lishi mumkin.

2016 yilda YuNESKO Hindiston jamiyati hayotining sog'liqni saqlash, tibbiyot, ta'lim va san'at sohalaridagi ko'plab jihatlariga sezilarli ta'sir ko'rsatganini ta'kidlab, yoga insoniyatning nomoddiy madaniy merosining Rerezentativ ro'yxatiga kiritilgan.

Yoga tarixi qadimgi zamonlarga borib taqaladi. Hind vodiysida topilgan va hind tsivilizatsiyasi davriga (miloddan avvalgi 3300-1700) tegishli bo'lgan bir nechta muhrlar meditatsion yoki yogik holatlarda tasvirlangan. Ushbu arxeologik topilmalar Xarappa tsivilizatsiyasi aholisi yoganing qadimiy shakllaridan birini yoki unga bog'liq marosim bilan shug'ullanish imkoniyatini ko'rsatadi.

Yoga Vedalar - Brahmanlar (miloddan avvalgi X-VI asrlarga oid) ning dastlabki sharhlarida aytib o'tilgan Vedik dinining astsetik amaliyotlaridan (tapalaridan) rivojlangan deb ishoniladi. Braxmanalarda, xususan, Shatapata Braxmanada aql, tana va qalbning Mutlaq bilan birlashuvi g'oyalari mavjud. Upanishadlarda yoga va meditatsiya haqida eng avval eslatib o'tilgan.

Meditatsiya (lot. Meditatio - "aks ettirish") - bu ruhiy-diniy yoki sog'lomlashtirish amaliyoti doirasida ishlatiladigan ruhiy mashqlar majmuasi yoki ushbu mashqlar natijasida (yoki boshqa sabablarga ko'ra)

maxsus ruhiy holat. Meditatsion usullar diqqat konsentratsiyasi (passiv meditatsiya) yoki iroda (faol meditatsiya) yordamida aqliy funksiyalarni boshqarishga asoslangan. Nafaqat usullar, balki meditatsiya usullari ham bir-biridan farq qiladi (10-rasm).

10-rasm. Meditatsiya jarayoni

Ko'p meditatsiya texnikasi mavjud. Meditatsiya paytida amaliyotchidan odatda ma'lum bir pozitsiyani olish talab qilinadi, ba'zida bonchuklar va boshqa yordamchi narsalar ishlatiladi. Konsentratsiya ob'ekti odatda tanadagi hislar, ichki tasvirlar, kamroq hissiyotlardir. Ba'zida konsentratsiya ob'ekti tashqi jismoniy ob'ekt bo'lishi mumkin. Meditatsiya nafas olish mashqlari bilan birlashtirilishi mumkin. Qadim zamonlardan beri meditatsiya ko'plab diniy urf-odatlardagi ma'naviy amaliyotning bir qismi bo'lib kelgan, ayniqsa buddizm va hinduizm da keng tarqalgan va yoga uchun muhim tarkibiy qism hisoblanadi.

60-yillardan boshlab meditatsiya G'arbda tobora ko'proq e'tiborni jalb qila boshladi va qat'iylik va sifat jihatidan heterojen bo'lgan turli xil ilmiy tadqiqotlar mavzusiga aylandi. Amaliyotning turli usullarini nashr etgan 1000 dan ortiq ilmiy tadqiqotlarida meditatsiya va metabolizm o'zgarishi, qon bosimi, miya faoliyati va tanadagi boshqa jarayonlar o'rtasida bog'liqlik mavjud. Endi meditatsiya ruhiy stressni, jismoniy og'riqni yengillashtiradigan psixoterapiya vositasi va stress bilan kurashish usuli, shu jumladan klinik sharoitda keng qo'llaniladi. Bundan tashqari, u ko'pincha dam olish maqsadida va boshqa mashqlarga qo'shimcha sifatida ishlatiladi.

Meditatsiya tarixi ushbu amaliyot mavjud bo'lgan diniy kontekst bilan chambarchas bog'liqdir. Tarixdan oldingi sivilizatsiyalarda xudolar bilan nasihat qilish uchun takroriy ritmik hayqiriqlar va takroriy iboralar ishlatilgan. Ba'zi mualliflar, hatto ko'plab meditatsiya usullarining elementi bo'lgan diqqatni jamlash qobiliyatining paydo bo'lishi inson biologik evolyutsiyasining so'nggi bosqichini rivojlanishiga hissa qo'shgan bo'lishi mumkin, deb taxmin qilishgan. Vedalar meditatsiya haqida dastlabki eslatmalardan birini o'z ichiga oladi. Keyinchalik (taxminan miloddan avvalgi VI-V asrlarda) ularning meditatsiya shakllari Xitoyda daosizm, Hindistonda buddizm yaratilgan.

Yozma yozuvlari miloddan avvalgi I asrga tegishli bo'lgan Pali Canon, hind buddist meditatsiyasini ozodlikka qadam deb biladi. Bu vaqtga kelib buddizm Xitoyga tarqaldi, milodning 100 yiliga oid Vimalakirti Sutra meditatsiyaga, Zenga aniq ishora qiluvchi bir qator murojaatlarni o'z ichiga oladi. Buddizmning Ipak yo'li orqali meditatsiya boshqa sharqiy mamlakatlarga ham tarqaldi va 653 yilda Yaponiyada birinchi meditatsiya zali ochildi. 1227 yil atrofida Xitoydan qaytib kelgan Dogen zazenga ko'rsatma yozgan.

Nazorat savollari

Akupunkturda og'riqni kamaytirish nima orqali kelib chiqadi?

endorfin

glikozidlar

saponinlar

fitontsidlar

to'g'ri javob yo'q

Qadimgi Xitoyda qaysi o'simlik preparatlaridan foydalanilmagan?

perestupen

jenshin

choy

limon o'ti

to'g'ri javob yo'q

Arman loyining quyidagi shifobaxsh xususiyatlari yo'q:

abortiv

yallig'lanishga qarshi

antiallergik

antineoplastik

barcha javoblar to'g'ri

Mog'orlarning ayrim turlari penitsillin ajratishini birinchi bo'lib kim aniqlagan?

Fleming

Waxman

P. Erlich

H. Flory

To'g'ri javob yo'q

Penitsillinning terapevtik samaradorligi quyidagi holatda namoyon bo'lmaydi:

virusli infektsiya

stafilokokkli sepsis

gonokokk infektsiyasi

streptokokkli sepsis

barcha javoblar to'g'ri

An'anaviy tibbiyot o'z shakllanishida quyidagi bosqichlarni bosib o'tdi:

o'z-o'ziga yordam, o'zaro yordam, oilaviy tibbiyot

o'zaro yordam (rivojlanayotgan tibbiyot)

oilaviy tibbiyot

professional yordam

o'z-o'ziga yordam va o'zaro yordam

An'anaviy tibbiyotning asosiy xususiyatlari qanday?

barcha javoblar to'g'ri

mehnat taqsimotining yetishmasligi

yordamning amaliy yo'nalishi

tajribali bilim

shaxsiy aloqalar orqali to'plangan bilimlarni uzatish

An'anaviy tibbiyotning asosiy xususiyatlari:

majburiy uyg'un falsafiy yoki falsafiy-diniy ta'limot

davlatchilikning shakllanish davri bilan bog'liq emas

asrlar davomida sezilarli o'zgarish

boshqa mamlakatlarda eng samarali

barcha javoblar to'g'ri

Tibbiyotning asosiy vazifasi:

sog'lom odamni himoya qilish

kasallarni davolash

karantin tadbirlarini amalga oshirish

kasalliklarning sabablarini o'rganish

barcha javoblar to'g'ri

Tibbiy yordamning tarixiy jihatdan rivojlangan birinchi turlari:

bolalarni parvarish qilish, jarohatlarni davolash

karantin choralarini ishlab chiqish

operatsiya qilish

behushlikni davolash

stomatologiya

XITOIY ANA'NAVIY TABOBAT TIZIMI O'ZAGI

An'anaviy xitoy tibbiyoti (AXT, inglizcha an'anaviy xitoy tibbiyoti, AXT) - bu qadimgi Xitoyda paydo bo'lgan va inson tanasining ishlashini diqqat bilan kuzatib borishdan va ushbu kuzatuvlarni ushbu mintaqaga xos paradigma yordamida tizimlashtirishdan kelib chiqqan ta'limotlar va amaliyotlar tizimi. belgilar va raqamlar to'g'risida ta'lim berish. Xitoyda u tibbiyotdan tashqari psixofiziologik amaliyotlarning (usu, tsigong, tao-yin va boshqalar) turli xil usullarini, dietologiyani va shu kabilarni o'z ichiga olgan "hayotiy tarbiya" ("yang sheng xue") fanining bir qismi sifatida qaraladi. An'anaviy xitoy tibbiyoti (AXT) Xitoyda 2 ming yildan ko'proq vaqt oldin ishlab chiqilgan kasalliklarni davolash usullari va uslublariga asoslangan. Tibbiyotning o'zi bilan bir qatorda, AXT psixofiziologik amaliyotlarning turli usullarini (usu, tsigong, tao-yin), ovqatlanish sohasidagi maxsus texnikani, shuningdek, jang san'ati elementlarini o'z ichiga oladi. Dastlab AXT faqat Sharqiy Osiyo mintaqasida, ayniqsa Vetnam, Koreya yoki Yaponiya kabi mamlakatlarda qo'llanilgan. Keyinchalik ushbu mamlakatlarning har biri o'zlarining urf-odatlarini rivojlantirdilar, ularning har biri, shu bilan birga, AXT tomonidan belgilangan asosda u yoki bu narsaga tayanib, unda inson tanasining ishlashini diqqat bilan kuzatish va ushbu kuzatuvlarni keyinchalik tizimlashtirish muhim rol o'ynaydi. An'anaviy xitoy tibbiyoti odamni tabiatning ajralmas qismi va qandaydir organik butunlik deb hisoblaydi, unda "zich" va "ichi bo'sh" organlar markaziy o'rinni egallaydi va ichki aloqalar hayotiy energiya "qi" ning harakatlanishi uchun "meridianlar tizimi" yoki "kanallar" tomonidan ta'minlanadi. Kasallikning boshlanishi va rivojlanishi xitoy tibbiyoti tomonidan organizmning himoya kuchlari o'rtasidagi kurash va kasallikni keltirib chiqaradigan yin va Yan g o'rtasidagi

nomutanosiblikning namoyon bo'lishi yoki inson vujudida sodir bo'layotgan ichki sabablar natijasida ko'rib chiqiladi.

AXT doirasida dori-darmonlarni davolash bilan bir qatorda akupunktur nuqtalarini moxa deb ataladigan miniatyura shuvoqli sigaretalar bilan isitish usuli asosida refleksoterapiya ham keng qo'llaniladi. Moxaning pastki qismida maxsus stend mavjud bo'lib, u bilan tananing tanlangan joyiga o'rnatiladi. Bugungi kunda TCM dunyoda juda mashhur, masalan, akupunktur bugungi kunda dunyoning ko'plab mamlakatlarida qo'llaniladi. Hozir Xitoyda G'arb va Sharq tibbiyotining yondashuvlarini an'anaviy AXT nazariyalari va amaliyotlarida birlashtirishga harakat qilinmoqda. Xitoy tibbiyot fanlari akademiyasi (avvalgi Xitoyning an'anaviy xitoy tibbiyoti akademiyasi) AXTni o'rganish bo'yicha eng yirik ilmiy markazdir. Samoviy imperiyadagi birinchi tibbiy risolalar miloddan avvalgi III asrda, davolovchilar inson tanasi va uning funksiyalarini o'rganishni boshlaganlarida, shuningdek, o'simliklarni davolashga, massaj va akupunkturga organizmning reaksiyalarini tavsiflashni boshlaganlar.

Ikki ming yildan ortiq vaqt mobaynida xitoylik olimlar o'z bilimlarini chuqurlashtirdilar va davolash usullarini takomillashtirdilar. Ularning ishi natijasi oddiy sovuq va venera kasalliklaridan tortib to epilepsiyagacha bo'lgan barcha oddiy sovuq va venera kasalliklaridan tortib to epilepsiyagacha bo'lgan barcha kasalliklarni tavsiflovchi tibbiy risolalarning butun kutubxonasi edi. Ushbu bilimlar sirli nomlari bo'lgan kitoblarda va qo'lyozmalarda saqlanadi: "Nabz klassikasi" (III asr), "Retseptlar o'z vazniga oltin bilan arziydi" (VII asr) va "Poytaxt tashqarisidan kelgan muhim sirlar" (VIII asr). Ikki ming yildan ziyod vaqt mobaynida xitoylik davolovchilar o'zlarining doridarmonlari uchun ko'plab o'tlar, gullar, mevalar, hayvonlarning hosilalari va hatto odam platsentasidan foydalanganlar. Xitoyda ham, dunyoning boshqa mamlakatlarida ham minglab tabiiy ingredientlardan foydalanish davom etmoqda. 1, 8, 15 va 22- xromosomada (birinchi ustun) Yel Universitetining PHY906 kodidagi istiqbolli saraton preparatining asl ingredientlari mavjud:

1. Aspimi bo'yash.
2. Parchalangan qoramolning spikeletlari.
3. Abalone chig'anoqlari.
4. Pion sut kislotasining ildizi.
5. Quritilgan dengiz otlari.
6. Pushti baland ildizpoyali
7. Lotus bargi.
8. qamish ildizi.
9. Anjelika ildizi.
10. Uzoq Sharq yumshoqqozon toshbaqasi.
11. Soxta ginseng.
12. Keng tarqalgan shoshilish.
13. Do'lana mevalari.
- 14.

Skutellariya Baykal ildizi. 15. Zest. 16. Qog'oz ari uyasi. 17. Cicada lichinkalari. 18. Porium yong'og'i qo'ziqorin. 19. Ligitikumning ildizi. 20. Inson platsentasi. 21. Lofaterumning poyalari va ildizlari (yormalar). 22. Qisqichbaqasimon baliqlar. 23. Krasodnev Yezskiy. 24. Zizifus haqiqatdir. 25. Shoxli echki o'tining barglari. 26. Hilocereus to'lqinli. 27. Bosveliya qatroni. 28. Trikozant mevalari.

An'anaviy xitoy tibbiyoti dunyodagi eng qadimiy davolovchi tizimlardan biri bo'lib, uch ming yildan ziyod tarixga ega. Ammo faqat so'nggi 60-70 yil ichida G'arb dunyosi uning usullari samaradorligini ilmiy asoslash bilan qiziqdi.

Xitoy tibbiyoti tomonidan qo'llaniladigan ko'plab davolash tamoyillari samarali deb tan olingan va G'arb shifokorlari amaliyotida faol ravishda tatbiq etilmoqda. Xitoy tibbiyotining mohiyati nimada? Sharq tibbiyoti tomonidan qo'llaniladigan yondashuv G'arbning sog'liqni saqlash haqidagi g'oyalaridan tubdan farq qiladi. Evropadagi shifokorlar kasallik va uning namoyon bo'lishini davolashsa, Sharqiy tabiblar ming yillar davomida inson tanasini hamma narsa o'zaro bog'liq bo'lgan yagona tizim deb hisoblashgan.

Xitoylik shifokorlarning fikriga ko'ra, bizning farovonligimiz hayotiy energiya - Qi aylanishiga, shuningdek, ayol energiyasi Yin va erkak Yangning muvozanatiga bog'liq. Agar energiya almashinuvi buzilgan bo'lsa, bu kasallik va kasalliklar bilan o'zini namoyon qiladi. Shuning uchun davolash kerak simptom emas, balki sabab, organizmning uyg'unligini tiklaydi. Ushbu noodatiy ko'rinadigan yondashuv o'z samarasini bermoqda – JSST ma'lumotlariga ko'ra xitoy tibbiyotining usullari astma kasalligidan tortib yaraga qadar bo'lgan 40 dan ortiq turli xil kasalliklarni davolashda chindan ham yordam beradi. Biroq, Xitoy an'anaviy tibbiyotining samaradorligini amaliy o'rganish nisbatan beradi. Biroq, Xitoy an'anaviy tibbiyotining samaradorligini amaliy o'rganish nisbatan yaqinda boshlandi va ehtimol bu ro'yxat to'ldiriladi.

Xitoy Xalq Respublikasida 440 mingdan ortiq tibbiyot muassasalari an'anaviy tibbiyot xizmatlarini ko'rsatadilar. Ular orasida davlat va xususiy umumiy shifoxonalarning 90% ga yaqini kiradi. An'anaviy usullar bilan davolanish xarajatlari Xitoy fuqarolari uchun majburiy bo'lgan tibbiy sug'urta tomonidan qoplanadi. Xitoy tibbiyoti qoidalariga muvofiq diagnostika G'arbiy shifokorlarni tashxislashda ular tahlillar, apparatlarni o'rganish va bemorni fizik tekshiruv natijalariga

tayanadi. Ammo an'anaviy xitoy tibbiyotida qoidalar va diagnostika usullari boshqacha.

Bemorni tekshirish. Bemorning ahvolini tekshirishda xitoylik shifokor o'ziga xos kasallikning namoyon bo'lishiga emas, balki terining, timoqlarning, tilning, ko'zning oqlari, timoqlarning rangini va boshqalarni baholash bilan emas, balki kasallikning muvozanati natijasida yuzaga kelganligi sababli, tashqi ko'rinishdagi o'zgarishlarda o'zini namoyon qiladi, bu bemorning shikoyatlari bilan bog'liq bo'lmagan ko'rinishi mumkin.

Tinglash. Xitoylik shifokorlar tom ma'noda kasallikni quloq orqali aniqlab, nafas olish ovozi, nutqning tezligi va ovozini baholashlari mumkin. **Suhbat.** Agar shifokor sizdan nafaqat sizning farovonligingiz haqida, balki sizning ruhiy holatingiz, istak va intilishlaringiz, yaqinlaringizga bo'lgan munosabatingiz to'g'risida ham so'rasa ajablanmang. An'anaviy xitoy tibbiyoti bilan davolanishni tanlashda bemorning temperamenti va xarakteri uning jismoniy holati kabi muhimdir.

Puls tekshiruvi. Nabz ritmi shifokorga bemor tanasining holati haqida ko'p narsalarni aytib berishi mumkin. An'anaviy xitoy tibbiyoti turli xil kasalliklarga mos keladigan 30 ta puls stsenariylarini ajratib turadi.

Palpatsiya. Xitoylik shifokorlar mushaklar va bo'g'imlarning holatini tekshiradilar, terining holatini baholaydilar, shish yoki mushak bloklarini tekshiradilar.

Olingan ma'lumotlarga asoslanib, shifokor nima bo'lganligini tushunadi va kasallikni emas, balki butun tanani ta'sir qilishi uchun mo'ljallangan davolanishni buyuradi.

Xitoy tibbiyoti usullari

Davolash har doim alohida tanlanadi, chunki ikkita odam bir-biriga o'xshamaydi. Umuman olganda, shaxsiy teginish Xitoy an'anaviy tibbiyotining asosidir. Shifokor kasallikka emas, balki odamga mos keladigan usullar to'plamini tanlaydi, hatto xitoy tibbiyotida faol qo'llaniladigan o'simlik preparatlari ham har bir bemor uchun alohida tuziladi. Xitoy an'anaviy tibbiyoti o'nlab texnikaga ega. Bu erda eng keng tarqalganulardan:

Massaj

Sharq massaj texnikasi butun dunyoga ma'lum. Xitoy tibbiyoti ko'plab massaj usullarini, shu jumladan ekzotik navlarni, jumladan guasha - nefritdan tayyorlangan maxsus qirg'ich bilan massaj va tuina - akupressuraga yaqin massaj usulini faol qo'llaydi. Xitoy massaji paytida shifokor meridian deb ataladigan narsalarga - Qi energiyasi tanada harakatlanadigan chiziqlarga e'tibor beradi. Xitoy massaji og'riqni, shishishni va yallig'lanishni samarali ravishda engillashtiradi, bu esa to'qimalarga chuqur ta'sir ko'rsatadi, qon aylanishi va metabolizmni yaxshilaydi. Bundan tashqari, u mushaklarning kuchlanishini engillashtiradi, bu esa qo'shma, bundan tashqari, u mushaklarning kuchlanishini yengillashtiradi, bu esa qo'shma, umurtqa pog'onasi, nafas olish va ovqat hazm qilish muammolariga olib kelishi mumkin.

Vakuum terapiyasi

Bugungi kunda vakuum massaji G'arb tibbiyotida va kosmetologiyada faol qo'llanilmoqda, ammo uning asoslari bizga qadimgi Xitoydan kelgan. Massajda turli diametrdagi stakanlardan foydalaniladi. Shifokor qutilarni tanani siljitib, faol nuqtalarga ta'sir qilib faol massaj o'tkazadi. Sharq tabobati nuqtai nazaridan ushbu massaj energiya oqimlarining harakatini yaxshilaydi va G'arb shifokorlari vakuum terapiyasi kapillyarlarni kuchaytiradi, mikrosirkulyatsiyani yaxshilaydi, organizmga chirigan mahsulotlardan qutulish va uyali nafas olish yordam beradi va bu shikastlangan to'qimalarning tiklanishini tezlashtiradi. Vakuum terapiyasi organizmning mudofaasini kuchaytiradi va ko'pincha yuqumli kasalliklarning oldini olish uchun ishlatiladi. Xitoy tibbiyotida akupunktura An'anaviy xitoy tibbiyoti birinchi navbatda akupunktur bilan bog'liq. Akupunktur yoki akupunktur - bu juda nozik ignalar bilan faol nuqtalarga ta'sir qilish. Bunday nuqtalar 300 dan ortiq bo'lib, ularning har biri biron bir organ yoki tizim bilan bog'liq. Ignalilar shu qadar mayda va shunchalik sayoz joylashtirilganki, akupunktur paytida bezovtalik bo'lmaydi. Aksincha, akupunktura og'riqni boshqarishga yordam beradi. Shuningdek, u ichki organlarning ko'plab kasalliklari, metabolik kasalliklar, immunitetni pasayishi, uyqusizlik va ba'zi asab kasalliklari uchun ko'rsatiladi.

Moksoterapiya

Moksoterapiya shilinayotgan chilim yordamida bir xil faol nuqtalami isitishdan iborat. Sigaret bemorning tanasiga tegmaydi va u faqat ilqlikni his qiladi.

Fitoterapiya

Xitoyliklar turli xil kasalliklarda o'simliklarni davolashdan faol foydalanadilar. Xitoyda o'simlik dori-darmonlarining asosini tashkil etadigan ko'plab o'tlar organizmga ekologik stressni engishga yordam beradigan adaptogenlardir: (11-rasm) ular immunitet tizimini mustahkamlaydi, qon bosimi va shakar darajasini tartibga soladi, himoya kuchlarini kuchaytiradi va metabolizmni normallashtiradi. Xitoy an'anaviy tibbiyotidagi o'simlik dori-darmonlari jinseng, limon o'ti, onaxon, zanjabil, goji mevalari kabi o'simlik tarkibiy qismlaridan foydalanadi.

11-rasm. Qadimgi Xitoy tibbiyotida dori-darmonlardan foydalanish

Davolash gimnastikasi

Davolash gimnastikasi yoga bilan juda ko'p o'xshashliklarga ega - bu sekin, oqimli harakatlar va nafas olishni boshqarishni ham o'z ichiga oladi. Qigong tana va ruh holatini uyg'unlashtirishga yordam beradi va Chi energiyasining erkin oqishini ta'minlaydi. Agar siz Xitoy gimnastikasiga G'arb nuqtai nazaridan qarasangiz, u holda miya va inson

tanasining barcha tizimlari va a'zolarini kislorod bilan ta'minlash sezilarli darajada yaxshilanadi, kontsentratsiya va ish samaradorligi oshadi, mushaklarning kuchlanishini yengillashtiradi va qon bosimi normallasadi.

Oziqlanish

Qadimgi Xitoy tibbiyot traktatlariga ko'ra to'g'ri ovqatlanish sog'liq uchun eng muhim shartlardan biridir. G'arb tibbiyoti asosan yog'lar, uglevodlar va oqsillar, shuningdek vitaminlar va minerallarning nisbatlarini hisobga olgan bo'lsa, Sharq shuningdek vitaminlar va minerallarning nisbatlarini hisobga olgan bo'lsa, Sharqtibbiyoti boshqacha yo'l tutadi. Oziqlanishdagi asosiy narsa ta'mlarning muvozanati - sho'r, shirin, achchiq, nordon va achchiqdir. Xitoylik shifokorlar dietani tuzishda nafaqat bemorning sog'lig'i, balki uning jinsi, yoshi va turmush tarzini ham hisobga olishadi.

Xitoyning o'zida an'anaviy tibbiyot barcha terapevtik manipulyatsiyalarning 40 foizini tashkil qiladi. Xitoyning an'anaviy tibbiyoti nafaqat o'z vatanida, balki so'nggi o'n yilliklarda G'arb dunyosi ham qadimiy davolash usullariga qiziqish bildirmoqda. Xitoy tibbiyotining deyarli barcha usullari invaziv va shikast etkazmaydi, ular kontrendikatsiyalar va yon ta'sirlarning kichik ro'yxatiga ega. Bundan tashqari, ular harakat qilishadi ular shifobaxsh ta'sirga ega va bu mashhur e'tiqod emas, balki ilmiy haqiqatdir.

Qadimgi davrlarda xitoylik shifokorlar inson salomatligi inson organizmida maxsus energiya kanallari orqali aylanib turadigan hayotiy energiya Qiga bog'liq deb hisoblashgan. Inson tabiatning bir qismidir. Va butun kosmos, butun tabiat Qi ning bu sirli energiyasiga singib ketgan. Va uning to'g'ri harakati YIn va Yan g kuchlarining muvozanatiga bog'liq. Qadimgi xitoyliklar dunyo ziddiyatlarga to'la bo'lishiga qaramay, uyg'un holda joylashtirilgan deb hisoblashgan: yaxshilik va yomonlik, sevgi va nafrat, sovuq va ilqlik, tug'ilish va o'lim, yorug'lik va zulmat. «Xitoyliklar dunyoda mavjud bo'lgan barcha qarama-qarshiliklarning bir manbaga ega ekanligiga ishonishdi - YIn va Yan gning kosmik printsipi. Yin - qorong'u ayol printsipi. U shimolisharq va shimoli-g'arbiy qism bilan, shuningdek oy bilan, qishki sovuq, yumshoqlik va zaiflik bilan o'zaro bog'liqdir. Yang, engil erkak printsipi, janubi-sharq va janubig'arbiy qism bilan bog'liq, ya'ni yoz, olov va quyosh bilan bog'liq. Va, albatta, qat'iyat va kuch bilan: axir, bu

chinakam erkaklar fazilatlarini. Yin va Yang bir-biriga qarama-qarshi bo'lsa-da, koinot hayoti ularning o'zaro ta'siriga asoslangan. "

Shuning uchun qadimgi xitoylik shifokorlar bahor va yozda Yang kuchiga g'amxo'rlik qilishni, qishda va kuzda Yinni kuchaytirishni maslahat berishdi. Shunda odam tabiiy siklga bo'ysunadi va sog'lom bo'ladi. An'anaviy xitoy tibbiyotida mavsumiy ovqatlanishning o'ziga xos xususiyatlariga katta ahamiyat berildi. Masalan, qingming mavsumida, surunkali kasalliklar (yurak-qon tomir kasalliklari, astma, gipertoniya va boshqalar) kuchayishi mumkin bo'lganda, siz ozroq go'sht iste'mol qilishingiz, engil ovqatlarga ustunlik berishingiz kerak. Ushbu mavsumda xitoylik achchiq qovoq, turp barglari, selderey, oq boshli karam foydali hisoblanadi. Ushbu ovqatlar jigarni tinchlantiradi va issiqlikni kamaytiradi deb ishoniladi; shuningdek, jigarni tozalaydi va ko'rishni kuchaytiradi. Xrizantema petal choyi. Bundan tashqari, bahorda anemiyaga yordam beradigan va tanaga kuch beradigan ovqatlar foydali: qora kunjut urug'lari, gilos, qora tovuq go'shti, xianggu qo'ziqorinlari; bug'doy va grechka uni, chumiza, arpa, soya va boshqa loviya navlari ham foydali bo'ladi. Zaiflashgan odamlar uchun ular grechka, oddiy boncuk, soya suti, loviya, olma, sharqiy kunjut, yong'oqni tavsiya qildilar. Xitoy tibbiyotida akupunkturaning ildizlari qadimgi davrlardan boshlanadi. Qazish paytida topilgan akupunktur uchun suyak ignalari neolit davriga tegishli. Akupunktur va moxibustion - bu ko'pincha birgalikda ataladigan ikkita davolash usuli. "Jing-Lo ta'limotiga muvofiq, ularni bog'laydigan kanallar va tarmoqlar inson tanasining barcha a'zolarini bir-biriga bog'lab turadi. Jing-lo kanallari orqali har qanday kasallik barcha a'zolarini bir-biriga bog'lab turadi. Jing-lo kanallari orqali har qanday kasallik o'zining tashqi ko'rinishini "nuqtalarda" topadi, bunday nuqtalarga metall igna bilan in'ektsiya qilish qon aylanishini tartibga soladi. O'ndan ortiq akupunktur texnikasi mavjud. Xuddi shu maqsadda ular odam tanasidagi ba'zi joylarni yoki nuqtalarni yoqib yuborilgan shuvoqli sigaret bilan tutatganda, koterizatsiya usuliga murojaat qilishadi. "Akupunktur davolash usuli sifatida qadimgi xitoylik shifokorlarning alohida kuzatuvidan kelib chiqqan. Hatto qadimgi davrlarda ham jarohatlar, jarohatlar yoki ukollar bir qator joylarda bir qator kasalliklarning kechishini osonlashtiradi yoki hatto ayrim kasalliklarni to'liq davolaydi. Masalan, Axilles tendonidagi ukollar odamni bosh og'rig'idan xalos qiladi, yuqori labga ukol qilish odamni hushidan ketkazishi mumkin. In'ektsiya uchun ishlatiladigan

ignalar turli uzunlik, shakli, qalinligi va elastikligiga ega. Ko'pincha ignalar kumush yoki oltinning boshqa metallar bilan qotishmalaridan yoki yumshoq zanglamaydigan po'latdan foydalaniladi. Igna uzunligi 2 dan 12 sm gacha, shakli, qalinligi va elastikligini tanlash in'ektsiya joyiga va xususiyatiga bog'liq bo'lib, u o'z navbatida ushbu usul bilan davolanadigan kasallikning xususiyatlari bilan belgilanadi. Shunday qilib, akupunktning mohiyati steril ignalarni maxsus organning funktsional o'zgarishlarini yuzasida aks ettiradigan maxsus, faol deb ataladigan nuqtalarga kiritishdan iborat va akupunktur paytida o'zaro ta'sir markazlari hisoblanadi. Xitoylik shifokorlar ushbu punktlarning joylashuvi va qanday qilib qoqish kerakligi to'g'risida batafsil ma'lumot ishlab chiqdilar. Ularning fikriga ko'ra, akupunktur, agar to'g'ri bajarilgan bo'lsa, odatda og'riq keltirmaydi, balki boshqa hislar bilan birga keladi, masalan, og'riq hissi, shishish, uyqusizlik, issiqlik, sovuq va hk.

Qadimgi davrlarda ham o'ziga xos xitoylik gimnastikaning asoslari qo'yilgan. Ajoyib xitoylik jarroh Xua Tuo yo'lbars, kiyik, ayiq, maymun va laylak harakatlariga taqlid qilib, "uchinshi" ("beshta hayvonning kulgisi") gimnastika mashqlari to'plamini tuzdi. An'anaviy tibbiyotda qo'llaniladigan terapevtik va profilaktika choralari orasida xitoylik nafas olish mashqlari ham muhim o'rin tutadi. Ushbu usul uzoq vaqt davomida sog'liqni saqlash va uzoq umr ko'rish uchun Xitoyda qo'llanilgan. Xitoyning nafas olish mashqlari asta-sekin, silliq va chuqur nafas olishga o'rgatadi, shunda havo qorinning pastki qismiga kirib boradi. Keyin nafas olish kerak, shunda Chi energiyasi butun vujudga kirish huquqiga ega bo'ladi, shuningdek siz nafasni asta-sekin va silliq chiqarishingiz kerak.

Nazorat savollari

Qadimgi Xitoy tibbiyotining asosi nimada edi?

Ayol (in) va erkak (yan) tamoyillarining qarama-qarshiliklari va munosabatlari

"Chi" hayot beruvchi energiya

Besh element haqidagi ta'limot

Tananing barcha fiziologik va patologik hodisalari

Barcha javoblar to'g'ri

Xitoy shifokorlari dorivor o'simliklarning qanday tasnifidan foydalanganlar?

Barcha javoblar to'g'ri

Tonlama

Astringentlar

Ruxsat beruvchi

Laksatiflar

Tibbiyotning paydo bo'lishi quyidagilar bilan bog'liq:

Suv, olov (ehtimol o'lja), din kelishi bilan

O'simliklar dunyosining paydo bo'lishi bilan

Inson paydo bo'lishi bilan

Hayvonot dunyosining paydo bo'lishi bilan

Havoning paydo bo'lishi bilan

Qadimgi Xitoyda tibbiyot rivojlanishining umumiy xususiyatlari:

Birinchi tibbiy matnlarni yaratish, kasalliklarning sabablarini tushunish

Eng qadimiy sanitariya-texnik vositalarni yaratish, tibbiy axloq asoslarini shakllantirish

Chet tillardan matnlarning tarjimalari, kasalliklarning sabablari to'g'risida diniy fikrlar

Shifokorlarni tayyorlashda oilaviy an'analar

Sinfy jamiyatda davolanishga sinfiy yondashuv

Qadimgi Xitoy tibbiy madaniyatining o'ziga xos xususiyatlari:

Podshohlik davri, imperiya davri, respublika davri uchun davriylashtirish

Iyeroglif yozuv, pillachilik, chinni, qog'oz, kompas, porox ixtiro qilish

Iyeroglif yozuv, ruhning o'lmasligi, o'liklarga sig'inish haqidagi ta'limot

Hunarmandchilikning yuqori rivojlanishi

Teatrlashtirilgan namoyishlar, Olimpiya o'yinlari, san'atning rivojlanishi

Tibbiy axloq, vrachning tantanali va'dasi avval paydo bo'lgan:

Qadimgi Xitoy

Qadimgi Yunoniston

Qadimgi Misr

Qadimgi Hindiston

Markaziy Osiyo

An'anaviy tibbiyot: in-yan, 5 element, Zhen-jiu terapiyasi (akupunktura), puls diagnostikasi, ginseng, kamfora, gimnastika, massaj qayerda rivojlangan

Qadimgi Xitoy

Qadimgi Yunoniston

Qadimgi Rim

Qadimgi Misr

Qadimgi Hindiston

"An'anaviy xitoy tibbiyoti" tushunchasiga quyidagilar kiradi.

"Zhen-jiu" terapiyasi (akupunktur, moxibustion)

Nafas olish tizimi

Akupressura

Tibbiy tibbiyot, dietetika, gimnastika

Temperamentlar haqida o'qitish

Qadimgi xitoylik davolovchilarga ma'lum bo'lgan og'riqni kamaytirish usullarini

ayting:

Akupunktura

Nafas olish mashqlari

Mandrake dan dorivor infuziyalar

Issiq joy massaji

Barcha javoblar to'g'ri

An'anaviy xitoy tibbiyotidan ilmiy tibbiyot qanday dori-darmonlarni foydalanadi?

Jen shen

Schisandra chinensis

Rubar

Kofur

Kokain

QADIMGI XITOIY TABOBATINING KLASSIK ASARLARI O'ZAGI – "HUANDI NEY-TSZIN" ("ICHKI AZOLAR BITIGI")

Miloddan avvalgi 2596 yil an'anaviy xitoy tibbiyotining nazariy asoslarini yaratadigan Xuang-di Nei Szin Linshu Suven (Sariq imperatorning tibbiyotga oid klassik risolasi) ning afsonaviy yaralish sanasi hisoblanadi.

Sariq imperatorning ichki ishlar to'g'risida risolasi" Xitoy tibbiyoti va organizmlari to'g'risidagi eng qadimiy asar bo'lib, an'anaviy xitoy tibbiyotining keyingi rivojlanishi uchun nazariy baza va asos yaratadi.

Ushbu risola xitoy tibbiyoti va organizmlari haqida saqlanib qolgan eng qadimgi klassik asar bo'lib, an'anaviy xitoy tibbiyotining keyingi rivojlanishi uchun nazariy baza va asos yaratadi. U ikki qismdan iborat bo'lib, ular "Su-ven" yoki "Eng sodda narsalar to'g'risida savollar" va "Ling-shu" yoki "Ruhning o'qi" deb nomlanadi. Qismlarning har biri 81 bõlimdan iborat.

Huang Di Nei Szin risolasi Xitoy tibbiyotining keyingi rivojlanishiga katta ta'sir ko'rsatdi, chunki aynan u keyingi barcha izlanishlar uchun boshlang'ich nuqtadir va ko'p sonli matnlar Nei Szindan muallifning izohlari bilan tuzilgan. Xitoy tibbiyotiga oid Nei Szindan parchalar ko'p marta keltirilmagan biron bir asar yo'q. Risolaning ahamiyati shundaki, u nafaqat tibbiy bilimlarni bayon etganligi, kasalliklarni davolash va oldini olish usullarini taqdim etganligi, balki unda qadimgi Xitoyning astronomiya, bioritmika, falsafa va boshqa fanlari to'g'risida juda ko'p ma'lumotlarga ega bo'lishidir va unda inson butun olamning ajralmas qismi sifatida qaraladi hamda bu sog'liq va kasallik muammolariga umumiy yondashuvni aniqladi. Garchi risolani o'qish jarayonida ba'zi bir sxema va nazariyalar zamonaviy o'quvchi nuqtai nazaridan sodda tuyulishi mumkin bo'lsa-da, unutmaslik kerakki, birinchidan, matn psixikaning kontseptual tuzilishiga ega bo'lgan o'quvchi uchun yozilgan, ikkinchidan, ushbu matn asosida, Xitoy tibbiyotining boshqa barcha batafsil va nozik ishlab chiqilgan nazariy va amaliy sxemalari ishlab chiqilgan. Kontseptual doiradan farqli õlaroq, aniq birlashmalar, idrok turlari, xulosalar va baholashni nazarda tutadi. Darhaqiqat, bu holda inson tanasini tavsiflashda ba'zi bir nazariy asoslardan (masalan, xronologik tsikllar, In va Yan nazariyasi, beshta unsur prisinsipi, sakkizta trigramm va boshqalar) foydalanilgan deb taxmin qilingan va bu nazariy asos o'quvchiga ma'lum bo'lganligi tushunilgan. Ko'pincha organizmning sxemasiga umumiy nazariy sxemalarni qo'llashning faqat misollari keltirilgan, ya'ni tanadagi buzilishlardan foydalanishning umumiy amaliy usullari ko'rsatilgan bõlib, (va bu shubha tug'dirmagan) shaxsning dunyodagi holatlarning haqiqiy holatini tushunmasligi natijasida paydo bo'lgan va natijada tanadagi muvozanat tufayli - atrof-muhit, chunki shaxs hayotida nazariyalarni o'zida mujassam etishni to'xtatadi, shu bilan o'zini tutishi,

fikrlari, ibodatlari, hissiyotlari va boshqalarni tartibga solishni to'xtatishi kabilar keltirilgan.

An'anaviy xitoylik dunyoqarashga ko'ra, koinotdagi har qanday ob'ektni In va Yan ning xususiyatlari bilan aniqlash mumkin, shuning uchun umumiy qabul qilingan talqindan kelib chiqib, men In va Yan ni erkalik va ayollik yoki yorug'lik va qorong'ulik deb emas, balki koinotning vaqtinchalik va fazoviy xususiyatlarining namoyon bo'lishi deb ta'riflayman. Sezgir idrok etishning diqqat markazida, chunki zamonaviy G'arb odamining dunyoqarash sxemalarida bu vaqt va makonning xususiyatlari boshqalarga ustunlik qiladi, chunki dunyoda vaqt va makondan tashqarida bo'ladigan hech narsa yo'q (ya'ni shaxsning idrok markazida) deb qaraladi. Vaqt va makon tushunchalari avvalo osmon va yerdir. "Su-ven" yoki "Eng sodda narsalar to'g'risida savollar" risolasida shunday deyilgan: "Osmon yan ning toza substansiyasiga to'g'ri keladi; yer esa in ning xira substansiyasiga to'g'ri keladi. Yerning nafasi-tsi yuqoriga ko'tarilib, bulutlarga aylanadi; osmon nafasi-tsi yerga tushib, yomg'irga aylanadi". Shunday qilib, osmon bilan yer o'rtasida, bulutlar va yomg'irlar o'rtasidagi munosabatlar mavjud bo'lib, ular In va Yan jihatlari bilan tavsiflanishi mumkin.

Shunga o'xshashlikni oladigan bo'lsak, yorug'kun va qorong'i tun, ochiq ob-havo va bulutli havoni, issiq va sovuq, harakatchanlik va dam olish holati In va Yan terminlari yordamida ham tavsiflanishi mumkin. Bir kun ichida vaqt xususiyatlarining o'zgarishi ham In va Yan deb ta'riflanadi. Su-Venda shunday deyiladi: «Tongdan to tushgacha samoviy yan moddasi bo'lib, u yan moddasi tarkibidagi yan moddasi sifatida tavsiflanadi. Tushdan to shomgacha bu samoviy yan moddasi bo'lib, u yan moddasi tarkibidagi in moddasi sifatida tavsiflanadi. Kech tushishidan xòroz qichqirigigacha qadar bo'lgan vaqt samoviy in moddasi bo'lib, u in moddasi tarkibidagi in moddasi sifatida tavsiflanadi. Xo'roz qichqirigidan to tonggacha bo'lgan vaqt samoviy in moddasi bo'lib, u in moddasi tarkibidagi yan moddasi sifatida tavsiflanadi». Su-ven yana shunday deydi: «Ifoda tarkibidagi In va Yan moddalarini o'nga qadar sanash mumkin, agar davom ettirsangiz, yuztaga etish mumkin. Siz mingga qadar hisoblashingiz mumkin, agar davom ettirsangiz, o'n minggacha borishingiz mumkin. Siz o'n mingga borishingiz mumkin, va hisob yetarli bo'lmaydi, lekin aslida ular har doim bir soni orqali ifodalanadi».

Shunday qilib, In va Yan ning doimiy bo'linmasligi (yoki vaqt va makon, qulay bo'lsa) odamzot namoyon bo'lishining cheksizligida tasvirlangan. Shu bilan birga, In va Yan ning namoyon bo'lishi, shaxsni idrok qilishda berilgan dunyo ob'ektlaridan tashqarida o'ylanmagan. Su-ven shunday deydi: "In va Yan moddalarining o'zgarishi o'n mingta mavjudotda sodir bo'ladi". Traktatning boshqa bir joyida shunday deyilgan: "In va Yan moddalar o'n ming mavjudot uchun osmon va yerning Dao yo'lini, qonunlari va qoidalarini anglatadi. Ular o'zgarishlar va transformatsiyaning onasi va otasi, ular tug'ilish va o'limning ildizlari va boshlanishi, ular ruhning tomirlari va uning namoyon bo'lishi hisoblanadi". Bunday holda, ruh va uning namoyon bo'lishi, shen-min, moddiy dunyoda sodir bo'layotgan o'zgarish jarayonlarining harakatlantiruvchi kuchi sifatida tushunilishi kerak. Ob'ektning in yoki yan moddalariga mansubligi uning xarakteri, pozitsiyasi, harakat yo'nalishi yoki rivojlanishi bilan belgilanadi. Shunday qilib Su-Ven shunday deydi: "Osmon va yer o'n ming mavjudot uchun yuqori va pastning timsoli mujassam; In va Yan moddalar erkak va ayol prinsiplarining qonda -syue va nafasda-tsi timsolidir; chap va o'ng bu In va Yan moddalar uchun yo'l va yo'nalishning timsolidir; suv va olov - In va Yan moddalarini aniqlaydigan belgi va alomatlar; In va Yan moddalar o'n ming mavjudotning mavjud bo'lish imkoniyatining boshlanishidir. "Shunday qilib, harakatchan va faol, tashqi tomonga yo'naltirilgan narsa yuqoriga qarab harakat qiladi va iliq, yorug'lik yanning mohiyatini anglatadi. Tinch holatida bo'lgan narsa, ichkarida ushlab turiladi, pastga, sovuq, qorong'uga yo'naltirilganlar in moddasiga tegishli. In va Yan moddalariga mansubligini aniqlashda ushbu aniqlanish sodir bo'ladigan nuqta bo'lishi kerakligini doimo yodda tutish kerak va bu nuqta shaxsning idrok etilishining markazidir. Qattiqlik va yumshoqlik, ilqlik va sovuqlik xususiyatlari, harakat yo'nalishi haqida gapirganda, albatta, biz idrok ob'ekti (vaqt va makonda) ta'sirining maqbul nuqtasini topishi kerak bo'lgan shaxslarni baholashini nazarda tutamiz. Axir, rang iliq bo'lishi mumkin va hayot jarayonidagi taraqqiyot yuqoriga yoki pastga yo'naltirilishi mumkin. Osmon va yer mezondir, ammo shuni unutmaslik kerakki, osmon va yerni hislar prizmasida shaxs qabul qiladi va baholaydi. Menimcha, ichki ong kontseptsiyasini kiritishimiz kerak, bu uning ongidagi shaxs moddiy yoki nomoddiy narsa, atribut yoki harakat, har qanday mavjudot bilan aloqa qilganda paydo bo'ladi va ongda idrok ob'ekti In va Yan belgilariga ko'ra

tasniflanadi, bu esa shaxsning (yana ongda) ob'ektga ta'sir qilishning eng maqbul nuqtasini topishga intilish qobiliyati bòlib hisoblanadi.

Demak, In va Yan ni inson idrokidan tashqarida mavjud bo'lgan narsa sifatida emas, balki dunyoni bilish uchun uslubiy vosita sifatida gapirish kerak. Shu munosabat bilan In va Yan nazariyasini an'anaviy xitoy tibbiyotida qo'llash imkoniyatlari to'g'risida bir necha so'z aytib o'tish kerak. Su-venda shunday deyiladi: "Hayotda odam ruhiyati shundayki, uni In va Yan moddalaridan ajratib bo'lmaydi". Ushbu gapni ikki xil talqin qilish mumkin. Bu shuni anglatadiki, insonning ruhiyatini tashkil etuvchi barcha tarkibiy qismlarni in yoki yan deb ta'riflash mumkin, shu bilan bir qatorda ular orasidagi munosabatlar iyerarxiyasini belgilaydi. Boshqa tomondan, bu maksimal darajani har qanday moddiy aloqada in-yan munosabatlarini majburiy toifalashtirishning postulati deb tushunish mumkin, bunda shaxs hayot jarayoniga ruhiyati orqali kiradi. Insonni In va Yan toifalarida tasvirlashga kelsak, Su-Ven shunday deydi: «Insonni In va Yan moddalari orqali tasvirlashda tashqi tomondan inson yan moddasiga, ichki qismi esa in moddasiga to'g'ri keladi. In va Yan moddalar orqali organizmni tasvirlashda umurtqa yan moddasiga, qorin in moddasiga to'g'ri keladi.

Inson tanasining ichki a'zolarini tsang fu bòyicha In va Yan toifalarida tavsiflashda -tsang organlar in moddasiga, fu organlar esa yan moddalariga mos keladi. Ya'ni beshta tsang-organ: jigar, yurak, taloq, o'pka, buyraklar in moddasiga to'g'ri keladi; oltita fu organi: o't pufagi, oshqozon, yo'g'on ichak, ingichka ichak, siydik pufagi va uchta isitgich yan moddasiga to'g'ri keladi. Inson tanasida In va Yan moddalariga bo'linish abadiy davom ettirilishi va batafsil bayon qilinishi mumkin. Tibbiy risolalarda ko'plab misollar mavjud. Demak, xuddi shu "Su-ven" da shunday deyilgan: "Tananing orqa qismi - yanning moddasi, yanning tarkibidagi yan- bu yurak. Umurtqa - yan moddasi bòlib, yan moddasi tarkibidagi in moddasi esa bu - o'pkadir.

Qorin in moddasi, in moddasi tarkibidagi in moddasi buyraklardir. Qorin in moddasi bo'lib, taloq in moddasining yan moddasi tarkibidagi yakuniy ifodasidir. Shunday qilib, In va Yan ga muvofiq, tanadagi yuzaki va chuqur, ichki va tashqi, erkaklik va ayollik bir-biri bilan muloqot qilib, samoviy moddalarning holatini aks ettiradi. Demak, inson tanasining har qanday qismi, har qanday a'zosi In va Yan toifalari orqali tasniflanishi mumkin va aksariyat hollarda yuqori qismlar yan moddasiga, pastki qismi in moddasiga to'g'ri keladi.

Tananing yuzasi yan moddasi sifatida, ichki qismlari esa in moddasi deb ataladi. Agar bu bo'linish ichki organlarga maxsus tatbiq etilsa, demak, yurak holatida yurakning yan moddasi va yurakning in moddasi mavjud bo'lib, buyraklar ham o'zlarining in moddalari va yan moddalariga ega. Shuning uchun "Ling-shu" yoki "Ruhning o'qi" risolasida shunday deyilgan: "In moddasi ichida in moddasi bor va yang moddasi ichida yang moddasi mavjud bo'lib, ichkarida In va Yan moddalarga bo'linish, tashqarida ham In va Yan moddalariga bo'linish mavjud. Ichkarida beshta szan organi in moddasiga, oltita fu a'zosi yan moddasiga to'g'ri keladi. Tashqaridagi paylar va suyaklar yanning moddasidir".

Nei Szinda shunday deyiladi: "Agar in moddasi tekis bo'lsa va yan moddasi zich bo'lsa, unda urug 'va ruh muvozanatdadir". Shunday qilib, inson tanasining normal hayotiy faoliyati In va Yan moddalarining o'zaro ta'sirining birligidagi o'zaro qarama-qarshilik va muvozanatning natijasidir. Agar tanadagi energiya jarayonlarini yan deb tasniflash mumkin bo'lsa, unda moddiy asos in moddasiga to'g'ri keladi. Vaholanki, energetikaning asosi bo'lib aynan materiya hisoblanadi.

Tsi nafasi tananing yuzasida joylashgan meridian kanallaridan oqib otadi, joylashishiga va yo'nalishiga qarab, ularni ham In va Yan ga ajratish mumkin. Shunday qilib, organimning o'n ikkita szin meridianini qo'llarda joylashgan uchta yan meridianga bo'linadi (ingichka ichak meridiani yuzaki yan bo'lib u qol joylashgan; uchta isitgichning meridiani kichik yan qo'lda; yo'g'on ichak meridiani yorqin yan ham qolda), qo'llarda joylashgan uchta in meridiani (o'pka meridiani qo'ldagi yuzaki in; yurak meridiani qoldagi kichik in; perikard meridiani qo'ldagi notoliq in), oyoqlarda joylashgan uchta yan meridian (oyoqda siydik pufagi meridiani yuzaki yan; oyoqdagi o't pufagi meridiani kichik yan; oyoqda oshqozon meridiani yorqin yan); oyoqlarda joylashgan uchta in meridianlari (oyoqdagi taloq meridiani yuzaki in; oyoqda buyrak meridiani kichik in; oyoqda jigar meridiani notoliq in). Bundan tashqari, o'n ikkita meridianning paylari va shularga tegishli lo-kanallar ham In va Yan ga bo'linadi.

Tsi nafasi meridianlarining kanallarida harakatlanishi doimiy ravishda maxsus shu-nuqtalar bilan boshqariladi va bu bilan In va Yan moddalar o'rtasidagi muvozanat saqlanib qoladi. Aynan shu jarayon "Su-ven" risolasida quyidagicha tasvirlangan: "In moddasi Yan moddasi bilan bog'lanadi va ularning birlashishii maxsus nuqtalarda sodir bo'ladi.

Yan moddasi in moddasiga quyiladi va in moddasi esa tashqi bo'shliqlarni to'ldiradi. In va Yan moddalar shu tariqa teng taqsimlanadi, tana shaklini to'ldiradi va organizmning to'qqiz bo'linishi birdamlikda harakat qiladi. Ushbu holat tekis (sog'lom) deb nomlanadi".

Xitoy tibbiyoti nazariyasiga ko'ra, inson tanasidagi In va Yan moddalari o'rtasidagi munosabatlar yo'qolishi bilan normal muvozanat holati buziladi, bu moddalardan birining haddan tashqari rivojlanishiga olib keladi va oqibatda kasallik paydo bo'ladi. Ammo, bundan tashqari, kasalliklarning paydo bo'lishi, tsi nafasining to'g'ridan-to'g'ri va egri (mos ravishda chen-si va se-tsi) holati mavjudligi kabi jihatlar bilan ham bog'liq. Shu nuqtai nazardan, to'g'ridan-to'g'ri tsi nafasi organizmning kasalliklarga qarshi kurashish qobiliyati shaklida namoyon bo'ladigan butun organizmning tuzilishi va energiyasining taqsimlanishi bilan ham bog'liqdir.

Buzuq nafas olish kasallikning boshlanishiga olib keladigan har qanday omillarni anglatadi. Agar biz ushbu ikki atamaga chuqurroq nazar tashlaydigan bo'lsak, biz birinchi holda tananing In va Yan moddalari orasidagi muvozanat holatida tekislik holatini saqlab turish qobiliyatini anglatishini tushunamiz, bu tushuntirishning ushbu bosqichida tanadagi tsi nafasining vaqt oqimi bilan aylanishi sifatida ifodalanishi mumkin. Buzilgan tsi nafas olish nafaqat har qanday patogen omil, balki organizmning In va Yan moddalarining tsi nafaslarini orasidagi muvozanatni saqlash qobiliyatini yomonlashishi bo'lib, bu insonning ichki rivojlanish va tashqi ekspression hayot traektoriyasining egriligiga olib keladi va ichki reaksiyalar va tashqi omillar disbalansi natijasida kasallik paydo bo'ladi. Ushbu to'g'ri va egri tsi nafasi atamaları organizmning faqatgina jismoniy holatigagina tegishli emas.

Ruhiy holatni ham tavsiflash mumkin, axloqiy baho berish mumkin. Bu shuni anglatadiki, kasallik ma'lum bir kishining hayoti davomida unga taklif qilingan vaziyatlarga yetarlicha javob bera olmasligi (yoki aksincha, imkoniyatni yo'qotishi) natijasida boshlanadi va noto'g'ri reaksiyalar miqdorining asta-sekin o'sishi In va Yan ning ichki muvozanati tuzilishini buzilishiga olib keladi va nihoyat hisob o'z somatik ifodasini topishi shart. Kasallik kutilmaganda boshlanmaydi, garchi u kutilmaganda o'zini namoyon qilishi mumkin bo'lsa-da, faqat inson o'zining ichki holatiga kerakli e'tiborni qaratishni to'xtatgandagina namoyon bo'ladi va bu o'z navbatida uning ahvoli yomonlashuvining belgisidir, chunki ichki holat, ichki psixologik iqlim hayot

traektoriyasini sozlash vositasi bo'lib hisoblanadi. Sizni tashqi holatlar, qadriyatlar va baholashlar haddan tashqari shugullansangiz ham, o'zingizga juda singib ketganingizda va tashqi reaksiyalarning yetarliligiga yetarlicha e'tibor bermasangiz ham kasal bo'lib qolishingiz mumkin. Su-wen-da yozilganidek, bu holat "yan moddasining nafas-tsi miqdori ortiqcha bo'lib, tanasi qizishiga, lekin ter chiqmasligiga; in moddasining nafasi-tsi ko'p bo'lsa ham ter ko'p ajraladi, ammo tanasi sovuq bo'lib qolishiga olib keladi. Agar In va Yan moddalari bir vaqtning o'zida juda ko'p bo'lsa, unda ter chiqmaydi va tanasi sovuq bo'ladi".

In va Yan moddalarining doimiy ta'sir o'tkazish printsipiga asoslanib, xulosa qilish mumkinki, holat yomonlashganda yoki tanadagi in yoki yan moddasi buzilganda, boshqa moddaning holati ham albatta yomonlashadi. Shunday qilib, yan moddasi ma'lum darajada bo'shashishi, bu in moddasi bo'lgan urug'-tsinning transformatsiya jarayonlarining muvaffaqiyatsiz bo'lishiga olib keladi, natijada in moddasining vayronagarchiliklari sifatida ifodalanadi. Xuddi shunday, in moddasi bo'shatilganda, yan moddasining nafas olish tsi-ning transformatsion faolligining manbai yo'qoladi. Shuning uchun aytiladi: "Yan moddasining yo'q qilinishi in moddasiga yetadi; in moddasini yo'q qilish yan moddasiga yetadi". Shunday qilib, vayronagarchilik qaysi sohada sodir bo'lishidan qat'i nazar, oxir-oqibat "in moddasi ham, yan moddasi ham bo'shatiladi". Boshqa narsalar bilan bir qatorda, agar In va Yan moddalari o'rtasidagi muvozanatning buzilishi natijasida tanada patologik jarayonlar paydo bo'lsa, unda ularning rivojlanishi ma'lum darajaga yetgandan so'ng, bu uning teskarisiga aylanishi mumkin. Binobarin, yan sindromi inga, in sindromi esa yanga aylanishi mumkin.

Shu munosabat bilan "Su-ven" risolasida shunday deyilgan: "Sovuq haddan tashqari ko'tarilsa, issiqlik tug'iladi; Issiqlik haddan tashqari rivojlanganda sovuq tug'iladi". Boshqa joyda shunday yozilgan: "In moddasining ikki barobar ko'payishi, albatta, yan moddasining paydo bo'lishiga olib keladi va yan moddasining ikki baravar ko'payishi in moddasining paydo bo'lishiga olib keladi". Agar "In va Yan moddalari o'rtasidagi munosabatlar butunlay yo'qolgan" bo'lsa, demak, bemorning hayoti yaqin kelajakda sekin tugamaydi.

"Nei Szin" nazariyalariga ko'ra kasalliklarning asosiy sababi In va Yan moddalari o'rtasidagi muvozanatning buzilishi, shuning uchun simptomlar chalkash va tushunarsiz bo'lgan klinik amaliyotdagi eng

qiyin vaziyatlarni In va Yan printsiplariga ko'ra alomatlar va namoyonlarni turkumlash orqali umumlashtirish va tushunish mumkin deb hisoblashadi. "Su-wen" da bu munosabat bilan mutlaqo aniq aytilgan: "Rangni o'rganib, pulsni his qilib, qanday qilib tashxis qo'yishni biladigan kishi, avvalo In va Yan moddalarini ajrata oladi". Shunday qilib, Xitoy tibbiyotidagi klinik amaliyotda to'g'ri tashxis qo'yish uchun zaruriy shart - In va Yan moddalarini aniq ajratish qobiliyatidir. Faqatgina In va Yan toifalarini tasniflash orqali shifokor kasallikning asl mohiyatini to'g'ri anglay oladi.

In va Yan ga bo'linish imkoniyatidan foydalanib, murakkabdan oddiygacha o'tish mumkin, chunki dastlab kasallik umuman in yoki yan sindromi deb ta'riflanadi. Tashxisning spetsifikatsiyasi va tafsilotlari to'rtta usulda amalga oshiriladi, ular qisqacha vizualizatsiya, tinglash, so'roq qilish va tekshirish (puls) deb ta'riflanadi. Xullas, masalan, puls diagnostikasida yuzaki, tezkor, katta va sirganuvchi pulslar yan moddaning, chuqur, sekin, mayda va dagal pulslar in moddasining ifodasidir. Vizual tekshirishda yaltiroq, yangi va och ranglar yan moddasiga, xira va bulutli ranglar esa in moddasiga to'g'ri keladi. Va so'roq paytida, agar bemor baland va aniq ovozda gapirsa, demak, bu modda yan deganidir, agar ovoz zaif va noaniq bo'lsa, unda in moddasi ustunlik qiladi.

Shunday qilib, "Nei szin" ga ko'ra, davolashning asosiy printsiipi In va Yan moddalari o'rtasidagi aloqani tiklash, muvozanatni tiklashdir. Va agar moddalardan birining ustunligi, ortiqcha bo'lishi bo'lsa, unda to'liqlik sindromi yoki shi-chjen sindromi bayonidan boshlab, "ortiqcha narsalami yo'q qilish" dan iborat bo'lgan usul qo'llaniladi. Va, aksincha, moddalardan biri y darajada rivojlanmagan bo'lsa, "yetarli bo'lmaganni to'ldirish" terapevtik usuli qo'llaniladi.

Nei Szin shuningdek, dorilarning mohiyatini ko'rsatish uchun In va Yan toifalaridan foydalanadi, shu asosda klinik amaliyotda foydalanish uchun zarur bo'lgan dori aniqlanadi. "Su-wen" risolasida shunday deyilgan: "Quyuyq ta'm in moddasiga, suyuq ta'm esa yan moddasiga mos keladi; quyuyq tsi nafasi yan moddaga to'g'ri keladi va kuchsiz tsi nafasi in ning yan moddasidir. Agar ta'mi quyuyq bo'lsa, unda ich qotishi bo'ladi, agar ta'mi suyuq bo'lsa, u holda ich ketishi bo'ladi. Agar tsi nafasi zaif bo'lsa, unda ich qotishi bo'ladi; agar tsi nafasi quyuyq bo'lsa, unda issiqlik ko'tariladi. "Shuningdek, unda aytilishicha: "Achchiq va shirin rivojlanib tarqaladi, ular yan moddasiga mos keladi; nordon va

achchiq yuvadi va bo'shashtiradi; ular in moddasiga mos keladi; sho'r ta'm yuvadi va bo'shashtiradi, u in moddasiga to'g'ri keladi; chuchuk ta'm namlantiradi va bo'shashtiradi, u yan moddasiga to'g'ri keladi. Ushbu oltita ta'mlar turli xil ta'sirga ega bo'lishi mumkin, konsentratsiya yoki tarqoqlik, silliq yoki keskin, qurituvchi yoki namlovchi, yumshoq va qattiq. Shunday qilib, ular bir-biriga moslashtirishga olib keladigan nafas-szini uyg'unlashtirgan holda yo'q qiladi yoki faollashtiradi". In va Yan ning to'rt turdagi tsi nafas olishi (sovuq, issiq, iliq va salqin) dori-darmonlarga va beshta ta'mga (achchiq, shirin, nordon, achchiq, sho'r) turlari bo'yicha toifalarini belgilabgina qolmay, balki toifalarning aniq ta'rifi natijasida buni ta'kidlaydi va faqatgina to'g'ri tanlangan dorilar kasal tanadagi In va Yan muvozanatini yo'qotishini to'g'irlashi mumkin.

Nazorat savollari

Qadimgi Xitoyda diagnostika san'atining asosi nimada edi?
bemorning terisini, ko'zlarini, shilliq pardalarini va tilini tekshirish
tana haroratini termometr yordamida o'lchash
inson tanasidagi tovushlarni tinglash
bemorlarni batafsil o'rganish
pulsni aniqlash

Qadimgi xitoylik davolovchilarning qaysi biriga pulsga oid risola tegishli?

Van Shuhe

Lui Sheen

Sima Syang

Xuangfu M

Shaman

Igna bilan davolash haqida ma'lumot qanday hujjatlarda mavjud?

Huangfu Mi tomonidan "Akupunktur bo'yicha klassik risola"

"Sima Tsayngn" ning tarixiy yozuvlari

Zuo Chiu Minning "Tszyu zhuan"

Shen Nunning "Dori-darmon haqida kitobi"

Barcha javoblar to'g'ri

Qadimgi Xitoyda eng keng tarqalgan davolash usuli:

Aksincha davolash

Ritual raqslar

Duoyi badlar

Jarrohlik

Fitoterapiya

Nei Szinning asari bu:

"Insonning ichki holati haqida kitobi"

Ebers Papirusi

Farmakopeya

Akupunktur

Barcha javoblar to'g'ri

Akupunktura davolash usuli sifatida:

Igna sanchish orqali

Aksincha davolash

Kuydirish orqali

Zuluk terapiyasi

O'simliklar bilan davolash

Akupunkturaning ta'sir mexanizmini tushuntiring:

Asosiy kanallar (meridianlar) tananing yuzasida (300 dan ortiq) ma'lum nuqtalarda proektsiyalanadi; ularga ta'sir qilish ushbu kanallar orqali amalga oshadi

Energiya maxsus kanallar orqali oqadi

Tanadagi safro, shilliq va qonni muvozanatlash

Haddan tashqari energiya kanallar orqali chiqadi yoki uning yetishmasligi to'ldiriladi

Buzilgan in-yan balansi tiklanadi

An'anaviy xitoy tibbiyotining asosini tashkil etgan tibbiy va falsafiy tushunchalar qanday:

Qarama-qarshi 2 tamoyil mavjud: In va Yan , ularning o'zaro ta'siri 5 ta elementni keltirib chiqaradi. Ularning muvozanati buzilishi kasallikka olib keladi

Safro, shilliq va qondagi tanadagi nisbat 4 ta temperament va 4 ta tana tuzilishini beradi. Ushbu turlarning har biri ma'lum kasalliklarga moyil.

Kasallikning sababi bir emotsional holatda uzoq vaqt qolish (g'azab, quvonch, qayg'u, mulohaza, xòrlik, qo'rquv)

Kasallikning sababi diniy urf-odatlarni buzganligi uchun xudolarning g'azabidir

Sindromlarning 2 guruhi mavjud: ortiqcha - yan sindromi; kamchilik - in sindromi.

Qadimgi xitoylik tabiblarining an'anaviy san'atning manbalarini kòrsating:

"Si Tsi Chjuan" risolasi

"Shen Nunaning dori vositalari kitobi"

"Tananing barcha qismlari uchun dori-darmonlarni tayyorlash kitobi"

"12 jadval qonuni"

Kahuna Papirusi

Qadimgi Xitoyda kasallikning rivojlanishiga olib keladigan muvozanat buzilishining sabablari bòlib.... hisoblanadi:

Harakat va dam olishning buzilishi

Ovqatlanishning buzilishi

Harakatning buzilishi

Ovqatlanish va suyuqlik qabul qilishning buzilishi

To'g'ri javob yo'q

XITOIY TABOBATIDA DAVOLASHNING NAZARIY TIZIMIDAGI O'ZARO KURASH VA BOG'LIQLIK XAQIDA TA'LIMOT

Tarixga nazar tashlaydigan bo'lsak, Xitoy tibbiyoti ba'zi jihatlari bilan G'arb tibbiyotidan ustun keldi. Ikki ming yildan ko'proq vaqt oldin, "Bahor va kuz fasllari" (miloddan avvalgi 770-476 yillar) va "Urushayotgan imperiyalar" (miloddan avvalgi 475-221 yillar) sulolasi davrida Xitoyda rekord bo'lgan. Tibbiyot bo'yicha mehnat, "Nei Ching" kitobi. 446-377 yillarda yashagan yunon shifokori Gippokratning asarlari. G'arb tibbiyotining otasi deb hisoblangan miloddan avvalgi miloddan avvalgi davrga to'g'ri keladi. Shuning uchun Nei Chingni dunyodagi eng qadimgi tibbiyot ishi deb hisoblash mumkin. Unda xitoylik shifokorlarning oldingi avlodlari tomonidan to'plangan amaliy tibbiy tajribalar sarhisob qilinadi, Xitoyda an'anaviy davolovchi san'atning nazariy sistematikasi asoslanadi, xitoy dori terapiyasining asoslari, shuningdek akupunktur va mokibustsiya, akupunktur ko'rsatiladi. Xitoy va G'arb mamlakatlaridagi tibbiyotni taqqoslaganda, xitoy tibbiyotining ba'zi boshqa ustuvor yo'nalishlari paydo bo'ladi. Bularga ettinchi yuz yildan ko'proq vaqt oldin xitoylik jarroh va akupunkturist Xua Tuo tomonidan qorin bo'shlig'idagi operatsiya paytida to'liq behushlik qilish uchun giyohvand moddalarni iste'mol qilish va boshqa jarrohlik aralashuv kiradi. Milodiy 112 yildan 207 yilgacha yashagan Xua Tuo o'zining jasur operatsiyalarida behushlik uchun hozirgi mashhur Mafei-san choy aralashmasidan foydalangan. Shifokor Chjan Chjuanchin (milodning 150-219 yy.) O'sha paytlarda o'zlarining "Hozirgi kunga qadar o'z ahamiyatini saqlab qolgan xitoy tibbiyotining maxsus dialektik diagnostikasi masalalarini ishlab chiqqan" Sovuq ta'siridan turli kasalliklarni ko'rib chiqish "nomli asarini yozgan. Bu yunon-rim shifokori Galen (129-199 hijriy) hayotida sodir bo'lgan, u asosiy va O'rta asrlarning oxiriga qadar G'arb shifokorlari

uchun majburiy bo'lib qolgan tibbiyot sohasida keng o'qitish. Xitoy tibbiyoti tarixidagi yana bir muhim voqea - bu 1578 yilda Li Shizhen tomonidan "Ben-Jiao Gan-Mu" farmatsevtika to'plamining nashr etilishi. Umuman olganda olti mingdan ortiq xitoy tibbiy kitoblari bizgacha etib kelgan bo'lib, ular turli xil davolash usullarini tavsiflaydi va shu kungacha xitoylik shifokorlarga ma'lumot sifatida xizmat qilmoqda. Profilaktika tibbiyoti doimo Xitoy tibbiyotida muhim rol o'ynagan. Kasallikning oldini olish g'oyasi qadimgi Xitoyning bizga etib kelgan tibbiy merosining boshida bo'lgan. Masalan, "Nei-Ching" kitobining birinchi bobidagi dialoglardan birining mazmuni inson o'z sog'lig'ini qanday saqlashi mumkinligi haqidagi savol. Shu sababli, gigiena va parazitlarga qarshi kurash Xitoy tarixida doimiy ravishda muhim rol o'ynagan. Tan sulolasi davrida (milodiy 618-907) xitoylik shifokorlar moxov yuqumli kasallik ekanligini bilgan va kasallar sog'lom odamlardan ajratilgan. Kichkintoyga qarshi emlashlar dastlab G'arbda ishonilganidek ingliz bo'lmagan shifokor Jenner (1749-1823) tomonidan qilingan. Kichkintoyga qarshi vaksina Xitoyda kashf etilgan va birinchi marta bu erda XI asrda ishlatilgan, suvchechak kasallaridan sarum olingan va profilaktika maqsadida sog'lom odamlarga yuborilgan. Immunologiya sohasida kashshof bo'lgan xitoycha "Kichkintoyni emlash bo'yicha yangi kitob" (Chung-tou Xing-zhu) kitobi XVI asrda Evropa va Osiyoning ayrim mamlakatlarida ma'lum bo'lgan. Umuman olganda, Xitoy tibbiyoti boshqa mamlakatlarda tibbiyotning rivojlanishiga katta ta'sir ko'rsatdi, chet el tibbiyot fanining ko'plab g'oyalarini o'z tomonidan ishlatdi. Tsing sulolasi (miloddan avvalgi 221-26) va Xan (miloddan avvalgi 206 - milodiy 220) davrida Xitoy, Koreya, Vetnam va Yaponiya o'rtasida tibbiy bilimlar almashinuvi bo'lib o'tdi. keyinchalik arab dunyosiga, Rossiya va Turkiyaga tarqaldi. Dori terapiyasi bo'yicha normativ xitoycha kitob, Beng Jiao Gan-mu» ko'plab tillarga, jumladan lotin, koreys, yapon, rus, ingliz va frantsuz tillariga tarjima qilingan va G'arb dunyosida keng tarqalgan. G'arb mustamlakachilari kuchlari ta'siri ostida Xitoyda an'anaviy tibbiyotning tanazzuli 19-asrning o'rtalarida boshlandi. Mamlakatning hukmron elitasi G'arb tibbiyotiga ustunlik bera boshladi; An'anaviy xitoy tibbiyoti ibtidoiy va qoloq deb kamsitilib, tanazzulga yuz tuta boshladi. Bu Gomintang hukumati davrida (1912-1949) xitoy tibbiyotining haqiqiy bostirilishiga to'g'ri keldi. Mao Szedun hokimiyat tepasiga kelganidan keyingina an'anaviy tibbiyot qayta tiklandi va bu uning dunyoga tan

olinishiga yana bir bor sabab bo'ldi. Hozirgi vaqtda XXR Xitoy tibbiyotining kelajagi an'anaviy xitoy va zamonaviy G'arb texnikalarining uyg'unligidadir. Dastlab xitoy tibbiyoti to'rtta fandan iborat edi. Demak, Yin sulolasidan (miloddan avvalgi 1324-1066) Chjou sulolasigacha (miloddan avvalgi 1066-1221), dietologiya (Yin-yang-yi), tibbiyot tibbiyoti (Nei) o'rtasida farqlar mavjud edi. -ge), tashqi tibbiyot yoki jarrohlik (Vai-ga) va veterinariya tibbiyoti (Shou-i). Tan sulolasidan (618-907) Song sulolasiga (960-1279) qadar bo'lgan davrda Xitoy tibbiyoti yanada bo'linishga erishdi. 11 xil yo'nalish mavjud edi: 1. Kattalar uchun tibbiy yordam (Da-feng-mai). 2. Umumiy tibbiyot (Tse-i). 3. Pediatriya (Hao-feng-mai). 4. Falajni davolash (Feng-ga). 5. Ginekologiya (Fu-ge). 6. Oftalmologiya (Yang-ge). 7. Stomatologiya (Gou-chi). 8. Yutoq va halqum kasalliklarini davolash (Yang-xu). 9. Ortopediya (Zheng-gu). 10. Tashqi kasalliklar va jarrohlik (Jin-chuang). 11. Akupunktur va moxibustion usuli, yoki akupunktur (Zhen-tszyu). Hozirgi vaqtda Xitoy tibbiyoti to'qqizta ixtisoslashgan yo'nalishga bo'lingan: ichki kasalliklar, tashqi kasalliklar, ginekologiya, pediatriya, oftalmologiya, laringologiya, ortopediya, massaj va akupunktur. Ushbu yo'nalishlarning har biri, ayniqsa tibbiyot mutaxassisligi sifatida o'rganilishi kerak bo'lgan katta bilimlarni o'z ichiga oladi. G'arbda ma'lum bo'lgan yagona narsa bu akupunktur va moxibustion, "akupunktur".

Ushbu turli xil mutaxassisliklarning barchasi umumiy nazariy asosga ega bo'lib, u birinchi marta ushbu kitobda G'arb shifokorlari uchun har tomonlama taqdim etilgan. Xitoy tibbiyoti maxsus dori-darmonlarni tayinlash va akupunkturni qo'llash bilan bir qatorda tibbiyotning turli sohalarida ko'rsatmalarga muvofiq qo'llaniladigan quyidagi ta'sir usullarini biladi: 1. Masajni qirib tashlash, masalan, tanga yordamida (Xua-sha). 2. Dori-darmonlarni teriga yopishtirish (Bo-di). 3. Banklar (Xua-guan). 4. Dori-darmonlarni dazmollash yo'li bilan teriga kiritish (Yun-fa). 5. Hidroterapiya (bizning Kneipp terapiyamizga o'xshash) (Shui-lao). 6. Balneoterapiya (U-fa). 7. Dorivor bug 'va tutun bilan davolash (Xun-Chen). 8. Asal mumi bilan bandajlarni qo'llash (La-lao). 9. Axloqsizlik (Ni-Leo). 10. Terapevtik gimnastika (Tao-yin). 11. Massaj (Dui-na). 12. Xitoy nafas olish terapiyasi (Qi-gong). 13. Orqa miya chimchilash terapiyasi (asosan bolalarda) (Quyida). 14. Teri kesiklari (Ha-chji). Hozirda Xitoyda tibbiyot amaliyotida turli usullar qo'llanilmoqda va imkon qadar takomillashtirilmoqda. Xitoy tibbiyotini

zamonaviy G'arb tibbiyotidan ajratib turadigan odatiy belgilarni qidirishda siz ikkita hal qiluvchi omilga duch kelasiz: 1. Biror kishini butun sifatida ko'rib chiqish (Zheng-di). 2. Dialektik diagnostika va sindromlarga qarab davolash (Bin-Zheng)*. Xitoy tibbiyoti odamni organik bir butun deb hisoblaydi, unda akkumulyativ va ichi bo'sh organlar (Tszian-fu) markaziy o'rinni egallaydi va ichki aloqalar kanallar (meridianlar) va qo'shni kemalar (Ching-luo) bilan ta'minlanadi. Atrofdagi dunyoning barcha hodisalari, shu jumladan odamlar va tabiat xitoy tibbiyoti tomonidan yagona voqelikning turli jihatlari bo'lgan yIn va Yan gning ikki tamoyilining o'zaro ta'siri sifatida talqin etiladi. Kasallikning boshlanishi va rivojlanishi ko'rib chiqiladi Xitoy tibbiyoti organizmning himoya kuchlari (Zheng) va kasallikni keltirib chiqaradigan tartibsizlik (Ha), yIn va Yan g o'rtasidagi nomutanosiblikning namoyon bo'lishi yoki inson tanasida mavjud bo'lgan ichki sabablar natijasida. Shunday qilib, "Nei-jing" kitobining Su-wen qismida shunday deyilgan: "Qaerga kasallikni keltirib chiqaradigan buzilish (Ha) kirib borsa, albatta qi etishmaydi (funktional printsip, "energiya")". Va Su-venning xuddi shu qismiga qo'shimcha ravishda biz quyidagilarni o'qiymiz: "Himoya kuchlari (Zheng) joylashgan joyda, kasallikni keltirib chiqaradigan buzilish (He) kirib bormaydi". Kasalliklarni davolashda Xitoy tibbiyoti eng ko'p profilaktikaga e'tibor beradi. Shu nuqtai nazardan, hozirgi paytda, shuningdek, ming yillar ilgari "bemorni kasallik paydo bo'lishidan oldin davolash" tamoyili qo'llanilmoqda. Davolashning asosiy qoidasi "kasallikning sababini yo'q qilish (Ben)". Terapevtik qoidalar, shuningdek, bemorni individual moyilligi, geografik joylashuvi va mavsumini qat'iy hisobga olgan holda davolashni o'z ichiga oladi.

Hodisalarni tahlil qilishda yaxlit yondashuv Xitoy tibbiyotiga xos bo'lgan hodisalarni tahlil qilishda yaxlit yondashuv asosan ikkita omilga asoslanadi: 1. Inson tanasini organik jihatdan bir butun deb hisoblash. 2. Inson va tabiat o'rtasidagi munosabatlarning yaxlitligini tan olish. Inson tanasi butun Xitoy tibbiyoti sifatida inson tanasining turli qismlari bir-biri bilan yaqin organik aloqada bo'lishidan kelib chiqadi. Ushbu organik butunning markazi beshta zich organlarda joylashgan bo'lib, ularning tananing boshqa qismlari bilan aloqasi kanallar tizimi (Ching-luo) orqali o'rnatiladi, bu an'anaviy xitoy g'oyalariga ko'ra qon tomirlari va asab yo'llarini o'z ichiga oladi. Kanal tizimining harakati individual zich va ichi bo'sh organlarning o'zaro ta'sirida va ichki organlar va tananing

boshqa qismlari o'rtasida almashinishda namoyon bo'ladi. Masalan, yurak ingichka ichak bilan kanallar tizimi orqali bog'langan, u qon tomirlari uchun javobgardir. Uning holatini tushunishning kaliti tilning yuzasi. O'pka yo'g'on ichak bilan bog'liq bo'lib, tananing terisi va sochlari uchun javobgardir. Ularning holatini tushunishning kaliti burundur. Dalak oshqozon kanallari tizimi orqali bog'lanadi, u mushak va oyoq-qo'llar uchun javobgardir. Uning ahvolini tushunishning kaliti uning og'zidir. Jigar o't pufagi bilan bog'langan, ikkalasi ham tendonlarga javobgardir. Uning ahvolini tushunishning kaliti uning ko'zlari. Buyraklar siydik pufagiga kanallar orqali bog'lanadi, ular suyaklarga javobgardir. Ularning ahvolini tushunishning kaliti - bu quloqlar. Ichki organlar faoliyatidagi anormalliklar xitoy tibbiyotining tushunchalariga binoan tananing sirtidagi kanallar tizimi orqali aks etadi. Boshqa tomondan, tananing yuzasiga kirib boradigan kasalliklar kanal tomirlari bo'ylab yanada tarqalishi mumkin. To'ldiruvchi va ichi bo'sh organlar kanal tizimi orqali bir-biriga ham ta'sir qilishi mumkin. O'zaro munosabatlarni hisobga olgan holda, xitoylik shifokor kasallikning sabablarini aniqlayotganda, beshta teshik (til, burun, og'iz, ko'z, quloq) holati, tashqi ko'rinishi, rangi va pulsini baholash asosida tanadagi o'zgarishlar to'g'risida xulosa chiqaradi. Shunday qilib, ichki organlarning bo'shashishi (Xu) yoki to'ldirish holatida (shia), kuchli va mo'l (Cheng) yoki kuchsiz (Shuay) qi va qon holatida bo'lishini, organizmning himoya kuchlari (Chjan) va kasallikni keltirib chiqaradigan printsip va hokazo. Xitoy tibbiyoti amaliyotidagi xuddi shu yondashuvga ko'ra, agar bemor ko'zlarida qizargan yallig'langan ko'rinishga ega yonish hissi shikoyat qilsa, "jigarni sovutish" (Tsinggan) davolash usuli qo'llaniladi. Agar bemor og'zidagi va tilidagi pufakchalarga shikoyat qilsa, "yurakni sovutish" (Tsinxin) va "ingichka ichak olovini olib tashlash" (Xe Xiao-chan-huo) usuli qo'llaniladi. Gripp infeksiyasini va yo'talni o'pkaning "kattalashishi" (Xuang) ni rivojlantirish orqali davolash mumkin. Teri kasalliklari, furunkuloz va tana yuzasida kasallikning boshqa belgilari uchun "ichki parvarishlash" (Duo-li) va "ichki halokat" (Nei) usullari xiao), bu ham Xitoy tibbiyotining asosi bo'lgan yaxlitlik nazariyasiga asoslanadi, unga ko'ra inson tanasining ichki holati va tashqi ko'rinishi ajralmas bir butunlikni tashkil qiladi. Inson va tabiat o'rtasidagi munosabatlar Oldingi bobda muhokama qilingan hodisalarni tahlil qilishda yaxlit yondashuv faqat inson bilan chegaralanmaydi. Xitoy tibbiyoti uchun ikkinchisi atrofdagi

tabiatning ajralmas qismidir va olam bilan jonli almashinuvda yaxlit butun sifatida qabul qilingan atrof-dagi dunyo bilan doimiy aloqada bo'ladi. Shunday qilib, inson an'anaviy xitoy tibbiyoti uchun mavjud bo'lish uchun barcha zarur shart-sharoitlarni atrof-dagi tabiatdan olishi tabiiydir. Su-wen kitobida quyidagilarni o'qiymiz: "Inson hayoti osmon va erning qiidan hosil bo'ladi va unga to'rt fasl ta'sir qiladi". Xuddi shunday fikrni xuddi shu asarning 9-bobida topamiz: "Osmon odamni beshta qi bilan oziqlantiradi (ob-havo sharoiti), er unga besh xil lazzat beradi (biz don turlari haqida gaplashamiz)". Inson atrof-muhit tabiatidan nafas olish uchun zarur bo'lgan oziq-ovqat mahsulotlarini oladi, bu sharoitda u yanada qulay yashash sharoitlariga ega bo'lish istagida moslashishi kerak. Bu, shuningdek, Xitoy tibbiyoti tomonidan kasalliklarning mumkin bo'lgan boshlang'ich nuqtasi sifatida doimo ko'rib chiqiladigan to'rt faslning ob-havo sharoitlariga ham tegishli. Shunday qilib, bahorgi jazirama, yozgi jazirama, kuzning salqinligi va qishning sovuqligi kasalliklarni keltirib chiqarishi mumkin, natijada ular xitoylik zamonaviy tibbiyotda hali ham kasalliklarning sabablari qatoriga kiradi. Ling-shu kitobida quyidagilarni topamiz: "Agar ob-havo iliq bo'lsa va odamlar qalin kiyim kiyishni davom ettirsa, u holda teshiklar ochilib, ter chiqadi ... Sovuq havoda teshiklar yopilib, namlik chiqa olmaydi, u siydik pufagiga boradi, u erda siydik va qiga aylanadi". U odamning atrof-muhit haroratiga tabiiy moslashish jarayonini tavsiflaydi: issiqda ter chiqadi, bu esa odamni issiq havoga moslashishi uchun bug'lanadi. Past haroratlarda teshiklar yopilib, ter sekretsiyasini cheklaydi, suyuqlik siydik shaklida ajralib chiqadi va tana harorati doimiy bo'lib qoladi. Xuddi shu tarzda, inson tanasi o'zgaruvchan joylarga moslashib, kechayu kunduz o'zgarib turadi. Inson tanasining tartibga solish mexanizmi buzilganda kasalliklar paydo bo'ladi. Yuqumli kasalliklar va epidemiyalar bo'lsa, inson va atrof-dagi tabiat o'rtasidagi munosabatlarning birligi ham o'z ifodasini topadi. Xitoyda harorat bilan bog'liq ko'plab kasalliklar bahorda uchraydi; yozda issiqlik urishi, dizenteriya, bezgak holatlari ko'payadi; qishda - aksariyat bemorlar shamollashdan aziyat chekishadi Quan", hali ham butun Xitoy bo'ylab mashhur. Shunday qilib, bu holda "odam-muhit" tizimidagi dialektik munosabatlarning ikkala qutbi ham hisobga olinadi. Xitoyliklarni tabiatga moslashishni o'rgatishgan, ammo ular unga o'z tanasining qarshiligini oshirish zarurligini ham tushuntirishgan. Bundan tashqari, tibbiyot klassiklari unga o'z manfaatlari uchun atrof-muhitni

o'zgartirishni o'rgatdilar. Bularning barchasi an'anaviy xitoy tibbiyotining muhim tarkibiy qismidir. Sindromga asoslangan dialektik diagnostika va davolash sindromga asoslangan diagnostika (Bien-Zheng) va shu bilan davolash Xitoy tibbiyotining o'ziga xos xususiyatlari hisoblanadi. Kasallik dialektik diagnostika yordamida tahlil qilinadi, differentsial diagnostika bilan boshqa kasalliklardan ajralib turadi va alomatlari bo'yicha tasniflanadi. Buning uchun Xitoy tibbiyoti ko'plab aniqlangan sindromlardan foydalanadi. Ushbu tashxislar bilan chambarchas bog'liq holda Xitoy tibbiyotida terapiya qo'llaniladi va sindrom va davolash usuli qulf kaliti kabi bir-biriga mos kelishi kerak. Shunday qilib, sindromlarga qarab diagnostika davolash samaradorligini oshirish uchun zaruriy shart bo'lib, u dorilarni tayinlash, massaj, "moxa" dan foydalanish, krujkalar, akupunktur va h.k.lardan qat'i nazar. Ushbu terapiya, G'arb tibbiyotida bo'lgani kabi, bemorni davolashga qaratilgan. Shu bilan birga, shu bilan birga, u diagnostikani boshqarish uchun dialektik moslashuvchanlik bilan xizmat qiladi. O'sha, agar muvaffaqiyatsiz bo'lsa, shifokor tashxisni qayta ko'rib chiqishi kerak. Bundan tashqari, agar davolanish boshlanishidan oldin dialektik tashxis xitoy tibbiyoti usuli bo'yicha o'tkazilgan bo'lsa va bu belgilangan sindromga olib kelgan bo'lsa, biz odatda xitoy tibbiyotidan oqilona foydalanish haqida gapirishimiz mumkin. Dialektik diagnostika va terapiyaning o'ziga xos xususiyati shundaki, bu holda oddiy simptomatik davolash qo'llanilmaydi, boshqa tomondan, uni davolash uchun bir o'lchovli maqsadli usulni qo'llash uchun kasallikni to'liq aniqlash talab qilinmaydi (zamonaviy G'arb tibbiyotida bo'lgani kabi). Xitoy tibbiyoti turli xil alomatlar kasallikning turli bosqichlariga to'g'ri keladi va turli xil kasalliklar turli bosqichlarda o'xshash belgilarga ega bo'lishi mumkin deb taxmin qiladi.

Shuning uchun xitoy tibbiyotiga xos terapiya ikkita mutlaqo boshqacha yondashuv bilan tavsiflanadi: 1. Bir xil kasallikni davolashning turli usullarini qo'llash. 2. Turli xil kasalliklarni davolashda bir xil usulni qo'llash. Xitoy diagnostikasiga xos bo'lgan sindromlar ("kasallik belgisi" ma'nosini anglatuvchi "Bien-zheng" tushunchasidan "zheng") asosan quyidagi elementlarni o'z ichiga oladi: 1. Sabablarini umumlashtirilgan baholash. Shunday qilib, bu holda, ikki xil kasallik holati, buyrak yallig'lanishi va yurak etishmovchiligi bir xil terapiyani boshdan kechirmoqda, bu xitoy tibbiyotining "turli xil kasalliklarni bir xil usullar bilan davolash" tamoyiliga mos keladi. Shuni

ta'kidlash kerakki, Xitoy tibbiyotining dialektik diagnostikasi barcha holatlarda zamonaviy tibbiyot tushunchalariga muvofiq kasallikning to'liq tashxisini o'rnatish uchun etarli emas. Shuning uchun davolanishda xatolarga yo'l qo'ymaslik va bemorlarning sog'lig'iga zarar etkazmaslik uchun uni zamonaviy G'arb tibbiyotining aniq, ob'ektiv va miqdoriy diagnostika usullari bilan birlashtirish kerak. Xitoy tibbiyoti nazariyasi inson tanasining fiziologiyasi, uning patologiyasi (kasalliklarning paydo bo'lishi va ularning sabablari), tibbiy tadqiqotlar usullari, dialektik diagnostika, terapiya va kasalliklarning oldini olish bilan shug'ullanadi. Xitoy tibbiyoti va zamonaviy G'arb tibbiyotini ilmiy-nazariy jihatdan farqlash masalalari.

An'anaviy xitoy tibbiyoti (bundan buyon matnda TCM deb yuritiladi) yaqinda juda samarali davolash tizimi sifatida tan olindi, shu jumladan bizning mamlakatimizda. Tibbiyotning keng doiralarida ham, endi u to'liq tan olingan. TCM ming yillik isbotlangan an'analarga asoslangan va nafaqat akupunktumi o'z ichiga oladi.

U quyidagilarni taklif qiladi: - igna va isitish terapiyasi, akupunktur va Mox davolash; - tabiiy moddalar bilan davolash - dori terapiyasi; - qo'lda davolash - Tuinning qo'l massaji; - meditatsion nafas olish va harakatlanish mashqlari - tibbiy kigon orqali o'z tanasini bo'shashtirish va anglash; - mushaklarning gevşemesi - meridional gimnastika; - Kerakli ozuqa moddalari bilan davolash va turmush tarziga rioya qilish - xitoycha ovqatlanish bo'yicha ta'lim.

G'arb tibbiyoti tashqi tomondan sog'liqni saqlashga harakat qiladi. Boshqa tomondan, an'anaviy xitoy tibbiyoti (qisqacha TCM) sizga yordam berishni xohlaydi. o'zingizni davolang yoki sog'lig'ingizni saqlang. U har bir insonga xos bo'lgan ichki davolovchi kuchlarni rag'batlantirishga intiladi. U uzoq vaqt davomida kasallarni davolay oladi va sog'lig'ini, farovonligini va ichki uyg'unligini saqlaydi.

An'anaviy xitoy tibbiyoti G'arbnii davolash usullaridan quyidagicha farq qiladi: u o'zining katta nazariy bazasini ishlab chiqdi. Ushbu nazariya, masalan, "yin" va "yang", hayotiy energiya "qi" va boshqa ko'plab ekzotik tushunchalarni eslatib o'tadi. An'anaviy xitoy tibbiyoti tushunchalari va nazariyalari, albatta, zamonaviy ilmiy mezonlarga javob bermaydi. Biroq, nazariy modellar sifatida, ular har doimgidek, bugungi kunda ham adolatli va samarali bo'lib qolmoqdalar - mening kundalik tajribam buni isbotlaydi. Va ular umuman "sochlar bilan tortib olinmagan" emas, chunki bu birinchi qarashda ko'rinadi. Qadimgi

xitoyliklar faqat ko'rganlarini tasvirlashga harakat qilishgan. Ular zamonaviy qurilmalar va tadqiqot usullari haqida bilmaganliklari sababli, hayot va inson tanasining funksiyalarini boshqacha tarzda tushuntirishlari kerak edi. Shuning uchun ular tabiatdagi va inson tanasidagi kuchlarning o'zaro ta'sirini tasavvur qiladigan aqliy bino yaratdilar.

Ko'pgina sharhlovchilarning fikriga ko'ra, afsonaviy imperator Xuang Diga tegishli bo'lgan muqaddas kitob Nei Ching (aslida) ko'plab taniqli akupunkturistlar tomonidan urushgan davlatlar davrida (Rojdestvo bayramidan taxminan besh yuz yil oldin) yozilgan (yoki tuzilgan). Masih) milodiy II asrda tugagan Xan sulolasi davrida. Asl nusxada "Nei Jing" o'n to'qqiz bobni o'z ichiga olgan va ikki qismdan iborat bo'lib, ularning birinchisi "Su wen", ikkinchisi - "Akupunktur haqida risola" (keyinchalik "Lin Shu" deb nomlangan). Nei Ching bugungi kungacha saqlanib qolgan eng qadimiy tibbiy risola. Bu akupunkturdan foydalanish tajribasining butunligini o'z ichiga olgan an'anaviy xitoy tibbiyotining asosi va eng asosiy matni.

Shuningdek, unda Qadimgi Xitoydagi deyarli barcha falsafiy fikr maktablari umumlashtirilgan:

- Konfutsiylik,
- "Yin-Yang kosmologik maktabi",
- beshta elementli maktab
- daosizm

U quyidagilarni o'z ichiga oladi:

- anatomiya,
- fiziologiya,
- patologiya,
- gigiena,
- akupunktur yordamida davolash usullari
- dori-darmonlarni tayinlash.

Biroq, bu kitob oson emas - metafizik bilimlar darsligi emas. Kitob birinchi navbatda kuzatish va eksperimentlar samarasidir va "energiya" tushunchasini shakllantirish uchun u yaratilish davrida mavjud bo'lgan turli fikr oqimlaridan foydalangan.

Qadimgi Xitoyda falsafiy qarashlar va tibbiyot o'rtasidagi bog'liqlik eng aniq ifodalangan. Bu, ehtimol, Xitoy an'anaviy tibbiyotining o'ziga xos xususiyatlaridan biridir. Inson bu erda mikrokozmi sifatida qaraladi, bu uning tuzilishi va makrokosm bilan

ishlashidagi o'xshashliklarni eng batafsil, sinchkovlik bilan aniqlash uchun asos bo'lib xizmat qiladi. Ushbu sintetik tibbiy va falsafiy bilimlarning shakllanishiga spetsifik ta'sir o'liklarning otopsiyasini taqiqlash bilan - 2-asrda allaqachon Konfutsiy mafkurasi ta'siri ostida bo'lgan. Miloddan avvalgi, natijada insonning ichki tuzilishi g'oyasi xitoylik shifokorlar uchun faqat taxminlar, bilvosita ma'lumotlar va asosan tashqi kuzatuvlar asosida mavjud bo'lib qoldi. Shu bilan birga, anatomik va fiziologik bilimlarning etishmasligi asrlar davomida tananing ajralmas tizim sifatidagi funksiyalari to'g'risida ishlab chiqilgan juda tushunarli umumlashmalar bilan qoplandi (natijada ularni aylanib yuruvchi meridianlar nazariyasi deb atash mumkin) inson tanasidagi qi ning hayotiy energiyasi), shuningdek, asosan tashqi belgilarni (puls, terining holati, ko'zning irisi va boshqalarni) tahlil qilishga asoslangan diagnostika usullari ishlab chiqilgan. Qadimgi Xitoyning dunyoqarashi va aksariyat falsafiy ta'limotlarining asosi dastlab Tsining yagona energiyasidan kelib chiqqan ikki qarama-qarshi yIn va Yan g kuchlari mavjudligining kosmogonik kontseptsiyasi edi. Ushbu kontseptsiyaga ko'ra, qi "qalinlashishi" natijasida ko'tarilib, Osmonni tashkil etgan va Yerga tushgan loyli va og'ir yin qi yorug'lik va engil yang qi ga bo'linish sodir bo'ldi. Yin (passiv kuch) va yang (faol kuch) o'zgarishi tabiatdagi barcha jarayonlarning tsiklik xususiyatini belgilaydi: kecha va kunduz, ertalab va kechqurun, qish va yoz, sovuq va iliqlik, bedorlik va uxlash, nafas olish va nafas chiqarish va boshqalar. YIn va Yan gning o'zaro ta'siri qadimgi xitoy g'oyalariga ko'ra dunyodagi barcha harakatlarni va beshta asosiy elementni keltirib chiqaradi: suv, olov, o'tin, tuproq va metall. Ushbu beshta tamoyil hamma narsaning asosi va tabiatning ketma-ket holatlari. Beshta asosiy element va ularga mos keladigan jarayonlar haqidagi ta'limot usinning asosiy falsafiy kontseptsiyasining asosini tashkil etdi. Usin butun olamni va odamni qamrab olgan yagona butunlik g'oyasini izohlash uchun xizmat qiladi. Inson mikrokozmi sifatida Olamning aksidir va tanaga oziq-ovqat bilan kiradigan beshta asosiy elementdan iborat. Uning organlari bir-biri va atrof-muhit bilan o'zaro ta'sir qiladi va har bir organ ma'lum bir boshlang'ichga mos keladi. Ushbu birlashtirilgan tizimda hamma narsa bir-biriga bog'liq va bir-biriga bog'liq bo'lib, makrokosmosning barcha qismlari va shu sababli mikrokozmi umumiy funktsional tuzilishga ega. Qadimgi xitoylik shifokorlar inson tanasi hayotida va inson va tabiat o'rtasidagi munosabatlarni tartibga solish uchun foydalanish tushunchasini qo'llashgan. Shu bilan birga, kasallik In va Yan muvozanatining buzilishi va beshta asosiy elementning tsiklik o'zaro ta'siridagi

muvozanatning namoyon bo'lishi sifatida qaraldi. Shifolash vazifasi, shunga muvofiq, yo'qolgan muvozanatni turli yo'llar bilan tiklashdan iborat edi. Shu bilan birga, umuman, barcha sharq tabobati singari, Xitoy tibbiyoti asosan profilaktik xususiyatga ega edi - kasalliklarga qarshi kurashda emas, balki sog'liqni saqlashni ajralmas ruhiy-badan xarakteristikasi sifatida, u o'z maqsadini ko'rdi.

Bugungi kunda zamonaviy G'arb tibbiyot amaliyotiga vaqt o'tishi bilan ozgina o'zgargan Sharq xalqlari (hind, xitoy, tibet) an'anaviy tibbiyot usullarining intensiv kirib borishini ko'rish mumkin. Ushbu jarayon G'arb va Sharqda 9 tibbiyotning chuqur umumiy nazariy va falsafiy asoslarida juda ziddiyatli farqlar mavjudligi fonida sodir bo'ladi. Tafovutlar shunchalik ahamiyatli bo'ladiki, biz alohida madaniy va tarixiy sharoitlarda va turli xil mafkuraviy zaruriyatlar ta'siri ostida shakllangan tibbiyotning ikki mustaqil paradigmasi (yunoncha *Karrityma* - "misol", "namuna" dan) - G'arbiy va Sharqiy haqida gaplasha olamiz.

Ushbu jarayon ilgari faqat tashabbuskorlarning yopiq jamoalariga tegishli bo'lgan sharq tabobatining bir qancha ezoterik, maxfiy usullari (masalan, Xitoy tsigong gimnastikasining ba'zi texnikalari) endi ommalashib borishi bilan ham rag'batlantirilmoqda.

IN-YAN VA BESH ELEMENT NAZARIYALARI

In va Yan mutlaq tushunchalarga tegishli emas: "Nur yaxshi, qorong'u yomon", ular nisbiy. Bir misolni ko'rib chiqing: ayol va erkak - In va Yan . Biroq, biz ayollarni yoshiga qarab ajratishimiz mumkin: keksa ayollar - In, qizlar esa - Yan (12-rasm).

12-rasm. In va Yan timsol

Har bir shaxsga kelsak, old tomoni In, orqasi Yan. In va Yan tushunchalarini o'zgartirishingiz mumkin, In - Yan va aksincha. Shunga ko'ra, biz In va Yan o'rtasidagi yanada nozik o'zaro bog'liqlik va o'zaro bog'liqlikni aniqlay olamiz.

Boshqacha qilib aytganda, In va Yan nazariyasi "hamma narsani bir-biriga nisbatan o'zgartirishni" anglatadi. In va Yan falsafasining kelib chiqishi kecha va tunning almashinishidan kelib chiqadi deyishadi. Quyoshli tomoni Yang, qorong'i tomoni In. Kecha va kunduz o'zgarganda, In va Yan ham o'zgaradi.

Besh element

Besh element (Vu Sin) dunyodagi barcha narsalarni toifalarga yoki harakatlarga ajratish mumkin degan fikrni ifodalaydi.

Barcha elementlar metall, yog'och, suv, olov va tuproqdan yasalgan. Ular tabiat hodisalariga mos keladi. Ming yillar davomida xitoyliklar ushbu beshta elementdan barcha tabiat hodisalarini tasniflashda foydalanib kelmoqdalar. Ushbu beshta elementdagi o'zgarishlar nazariyasi koinotdagi barcha narsalarning tabiatini tavsiflaydi. Elementlarga muvofiq iqlim (bahor, yoz, kuz va qish), rang (qizil, sariq, oq, qora va yashil), ta'm (nordon, shirin, achchiq, sho'r va achchiq) o'zgaradi.

Daraxt

Daraxt va uning harakati bahor kelishini anglatadi. Kutish rejimidan so'ng, hamma narsa harakatga kela boshlaydi. Shuning uchun daraxt bahor kelishi, quyosh chiqishi va umidni anglatadi. Uni bahor fasli, sharqona yo'nalish, yashil rang va nordon ta'm bilan taqqoslash mumkin.

Olov

Yong'in va uning harakati isitma, yorug'lik va yonish bilan bog'liq. Yong'inni yoz, janubiy yo'nalish, qizil rang va achchiq ta'm bilan taqqoslash mumkin.

Yer

Yil va uning harakati fasllarning o'zgarishini ta'minlashda alohida rol o'ynaydi (masalan, o'simlik o'sishi uchun tuproq kerak). Yer to'rt fasl bilan ham bog'liq. To'rt yo'nalishga mos keladigan boshqa elementlardan farqli o'laroq, Yer olamning markazida joylashgan. Yerning rangi sariq, ta'mi shirin.

Metall

Kuz - yozning qishga aylanadigan yilning vaqti, etuklik va hosil yig'ish vaqti. Bahorda portlovchi rivojlanish bilan taqqoslaganda, yolg'izlik hissi va kuzgi melankoli odamlarning hayotga bo'lgan umidlarini bildiradigan badiiy ijodni ilhomlantiradi. Metall hayotning oxiri va merosni yaratish bilan tavsiflanadi. U g'arbiy yo'nalishga, oq rangga va achchiq ta'mga mos keladi.

Suv

Suv va uning harakati qish va yinni anglatadi. Qish paytida hayvonlar va o'simliklar qish uyqusida qoladi va ularning faoliyatini kamaytiradi. Suv qora, shimoliy va sho'r. Hatto axloqiy va axloqiy atamalar ham beshta elementni anglatadi. An'anaviy xitoy g'oyalariga ko'ra, koinotdagi barcha hodisalar Beshta Element (五行 wu xing) tabiatiga to'g'ri keladi: Yog'och (木 mu), Olov (火 ho), Yer (土 tu), Metall (金 jin) va Suv (水 shui). doimiy harakat va o'zgarish holatida.

Xitoycha "wu xing" (五行) atamasining aniqroq tarjimasi "beshta harakat" bo'lib, u elementlarning doimiy harakatini va ularning bir-biriga tsiklik bog'liqligini aks ettiradi. Beshta Elementning tizimli tushunchalarining dastlabki ekspozitsiyasi "Shu Tszin" (Muqaddas Bitiklar kanoni, miloddan avvalgi I-ming yillikning boshlari) kitobida joylashgan bo'lib, unda: "Suv va olov odamlarga ichimlik va oziq-ovqat beradi. ... Metall va Yog'och odamlar farovonligini va tug'ilishini ta'minlaydi. Borliqqa hayot beradigan narsa – bu yer. Ularning barchasi odamlar uchun kerak". Keyinchalik Besh element nazariyasi Qadimgi Xitoyning deyarli barcha falsafiy va ilmiy qurilishlarining ajralmas qismiga aylandi.

In va Yan nazariyasi bilan birgalikda Besh elementning aloqasi atrofdagi dunyoning barcha hodisalarini tushuntirish uchun ishlatiladi, ularni tushunish va tahlil qilish uchun kontseptual usul va nazariy vosita bo'lib xizmat qiladi.

Besh elementning amaldagi nazariyasi organlar va to'qimalarning xususiyatlarini, ularning bir-biri bilan aloqalarini, shuningdek, inson tanasining atrof-muhit bilan aloqalarini umumlashtirish va tushuntirish uchun xitoy tibbiyotida hali ham keng qo'llaniladi, bu klinikada diagnostika va davolash uchun etakchi ahamiyatga ega.

Umuman aytganda, In va Yan nazariyasi va "Beshta element" nazariyasi tabiatning ob'ektiv qonunlarini aks ettiradi. Ular tanadagi fiziologik funksiyalar va patologik o'zgarishlarni tushuntirish, bir-birini to'ldirish va rivojlantirish uchun katta ahamiyatga ega. In va Yan nazariyasini va Besh element nazariyasini o'rganayotganda, ular asrlar davomida o'tkazilgan klinik amaliyotga asoslanganligini, Xitoy tibbiyotining rivojlanishida muhim rol o'ynagan va o'ynab kelayotganligini yodda tutish kerak. Besh element nazariyasi bo'yicha ob'ektlar va hodisalarning tasnifi Besh element nazariyasiga binoan atrofdagi dunyoning barcha hodisalari Yog'och, Olov, Yer, Metall va Suv xususiyatlariga o'xshashlik bilan ko'rib chiqiladi. Besh elementning asosiy xususiyatlari quyidagicha: Yog'och - bu erkin o'sish, makon va gullash, Yong'in - bu issiqlik, isinish va ko'tarilish, Yer hosil beradi, Metall shafqatsizlarcha yo'q qiladi, shu bilan birga xotirjamlik va poklikni anglatadi, Suv sovuq, soviydi va pastga oqadi. Quyidagi jadvalda beshta elementga nisbatan narsalar va hodisalarning ayrim toifalari keltirilgan. Shuni qo'shimcha qilish kerakki, narsalar va hodisalarning Besh element bilan o'zaro bog'liqligi ro'yxati uzoq vaqt davomida davom ettirilishi mumkin edi. Bu, xususan, turar-joy elementlari, uy anjomlari, musiqa notalari va hatto qadimgi xudolarga va hukmdorlarga ham taalluqlidir. Bir so'z bilan aytganda, bu insonni hayotida o'rab turgan hamma narsani bir-biriga bog'lab turadigan chinakam universal tasniflash tizimidir. Besh element bilan bog'liq bo'lgan narsalar va hodisalarning ayrim toifalari

Besh element

- Yog'ochli olovli tuproqli metall suv Besh yo'nalish Sharqiy Janubiy O'rta G'arbiy Shimol Tashqi harakat yuqoriga qarab pastga qarab pastga qarab turadi
- Rivojlanishning besh bosqichi Nihol o'sishi Pishganlik Meva saqlash 8 7 5 9 6 raqamlari Besh fasl bahorgi yoz oxiri yozgi kuzgi qish
- Iqlim omillari shamol issiq nam namlik quruq
- Yupiter Marsning Saturn nomidagi Venera Mercury beshta sayyorasi
- Jiao (f keskin) zhi (la) gong (re) shan (mi) yu (si) o'lchovining besh pog'onasi
- Beshta metall qo'rg'oshin mis oltin oltin kumush temir

- Beshta uy hayvonlari it qo'ylari sigir tovuq cho'chqasi
- Beshta meva olxo'ri o'rik unabi shaftoli kashtan
- Beshta donli bug'doy tarig'i gaoliang guruch dukkakli
- Besh rang Yashil Qizil Sariq Oq Qora
- Besh ta'mi achchiq achchiq shirin baharatli sho'r
- Xom go'sht yoki baliq rotini yondiradigan tutatqi tutatqi (it) ning beshta hidi
- Besh zang organlari jigar yurak taloq o'pkasi buyraklari
- Beshta fu organi o't pufagi ingichka ichak oshqozon yo'g'on ichak pufagi
- Besh sezgi ko'zlar til og'iz burun quloqlar
- Tana tendonlarining beshta tarkibiy qismi mushaklarning terisi suyaklarini qon tomirlari
- Besh moyillik xursandchilikni o'ylab, qo'rquvni g'azablantiradi
- Besh suyuqlik ko'z yoshlari ter to'kadi balg'am burun oqimi

Tuprik

- Besh tovushlar qichqiriqni qichqiriq bilan qichqiriq nola

Qadimgi shifokorlar beshta element nazariyasini tsangfu a'zolari va inson tanasining to'qimalari fiziologiyasi va patologiyasiga hamda atrof-dagi dunyoning hayot bilan bog'liq hodisalariga qo'llashgan. Besh element nazariyasi zangfu a'zolari bilan bir qatorda organism va atrof-muhit o'rtasidagi murakkab fiziologik va patologik aloqalarni tushuntirish uchun ishlatilgan.

Besh tsang organlarining har biri Besh elementdan biriga to'g'ri keladi:

- jigar daraxt elementiga tegishli, chunki uning Qi ning erkin aylanishini ta'minlash funksiyalari daraxtning erkin o'sishiga o'xshaydi;
- yurak Yong'in elementiga tegishlidir, chunki yurakning Yangasi, xuddi olov kabi, butun organizmni qizdirish funksiyasiga ega;
- taloq Yer elementiga tegishli, chunki taloq "Qi va qon hosil bo'lishining manbai" bo'lib, bu

Yeming hosil etishtirish qobiliyatiga o'xshaydi;

- o'pka metall elementiga tegishli, chunki u metallning tozaligiga o'xshash tozalash funksiyalarini bajaradi, shuningdek metall og'irligiga o'xshash Qi ning tushishini nazorat qiladi;

- buyraklar suv elementiga kiradi, chunki ular suv almashinuvini ta'minlovchi muhim organ.

Perikard - bu yurakni himoya qiladigan yurakning himoya qobig'i patogen Qi dan e. Yurak Yong'in elementiga tegishli bo'lganligi sababli, perikard ham Yong'in elementiga tegishli edi. Shuning uchun perikardning qo'lda jue-yin kanali va San-jiaoning qo'lda shao-yang kanali (yin va Yan g jufti sifatida) Yong'in elementiga ishora qiladi.

Besh elementning aloqasi

Besh elementning o'zaro aloqalari beshta asosiy yo'nalishda namoyon bo'ladi: nasl tug'ish (生 sheng), zulm (克 ke), haddan tashqari zulm (乘 cheng), qarshi zulm (w), shuningdek, "o'g'il" va "ona" (子母 相相) o'zaro ta'sirini buzish.

Besh elementning aloqasi Urug'lantirish va zulm

Generativ aloqa konstruktivdir, ya'ni generativ element uning o'sishi va rivojlanishiga hissa qo'shadigan hosil bo'lganga ta'sir qiladi. Elementlar orasidagi bog'lanishlar quyidagicha:

- Daraxt olovni keltirib chiqaradi (ya'ni u yonib ketadi, olovni oziqlantiradi);
- Olov Yerni tug'diradi (yonmoqda, Olov Yerning orqasida qoldiradi);
- Yerdan Metall paydo bo'ladi (Metall Yerdan qazib olinadi);
- Metall suv hosil qiladi (Metall eriydi, suv kabi suyuq bo'ladi);
- Suv Yog'ochni keltirib chiqaradi (Suv Yog'ochning o'sishini oziqlantiradi).

Besh elementning o'zaro nasl berish printsipi bo'yicha aloqasi, shuningdek, "ona-o'g'il" munosabati deb ataladi, bu erda har bir element bir vaqtning o'zida ishlab chiqaruvchi elementning "o'g'li" va hosil bo'lganning "onasi" dir. Masalan, Yog'och Olovni, Olov esa Yerni keltirib chiqaradi. Bunday holda, Daraxt Olovning "onasi", Olov Daraxtning "o'g'li" va Yerning "onasi" bo'ladi va Yer Olovning "o'g'li" bo'ladi. Zulmli bog'lanish ham bosuvchi, ham boshqaruvchidir. Elementlar orasidagi bog'lanishlar quyidagicha:

- Olov metallni ezadi (eritadi);
- Metallni ezadigan (kesadigan) yog'och;
- Daraxt Yerni ezadi (ildizlari bilan buzadi);

- Yer suvni ezadi (yutadi);
- Suv olovni bosadi (o'chiradi).

Har bir element ham zolim, ham ezilgan. Tug'ilish va zulm Besh elementning ajralmas va ajralmas ikkita xususiyati bo'lib, ularni In va Yan ga o'xshash tarzda muvozanatlashtiradi. Avlodsiz o'sish va rivojlanish bo'lmaydi. Zulmsiz o'sish va rivojlanish jarayonining muvozanati va muvofiqlashtirilishi bo'lmaydi. O'sish va rivojlanish nazoratni, nazorat esa o'sishni talab qiladi. Qarama-qarshiliklar birlikni tashkil qiladi. Avlod va zulm o'rtasidagi o'zaro muvozanat beshta elementning butun tizimining normal ishlashini ta'minlaydi.

Haddan tashqari zulm, zulmga qarshi kurash, "o'g'il" va "ona" ning o'zaro ta'sirini buzish Besh Elementlardan biri buzilganda, anormal avlod va zulm hodisalari paydo bo'ladi, ular haddan tashqari zulm, qarshi zulm va "o'g'il" va "ona" ning o'zaro ta'sirini buzish deb nomlanadi. Haddan tashqari zulm va zulmga qarshi zulm oddiy zulmning g'ayritabiiy namoyonidir.

Besh element nazariyasida haddan tashqari zulm va qarshi zulm. Haddan tashqari zulm (乘) odatdagi zulm bilan bir xil yo'lni bosib o'tadi, ammo undan farqli o'laroq, zulm normal chegaradan tashqarida va patologik hisoblanadi. U o'zini ikki jihatdan namoyon qilishi mumkin:

1. Besh elementdan biri juda kuchli bo'lsa, u boshqa elementni engib chiqishi mumkin. Masalan, normal holatda Daraxt Yerni zulm qiladi. Agar Daraxt juda kuchli bo'lsa, u Yerni bosib, uning zaiflashishiga olib kelishi mumkin. Ushbu hodisa "Daraxt Yerni ortiqcha bosadi" (木乘土) nomi bilan tanilgan.

2. Elementlardan biri zaif bo'lsa, zulm qiluvchi element shunga yarasha kuchliroq bo'ladi, ezilgan esa undan ham kuchsizroq bo'ladi. Masalan, Yerning zaifligi bilan Daraxtning suts-kgzilasi ko'payadi, bu esa Yerning yanada zaiflashishiga olib keladi. Ushbu hodisa "zaif Yerni Daraxt haddan tashqari zulm qilmoqda" (土虚木乘) deb nomlanadi.

Qarama-qarshi zulm (侮) o'z harakatida zulmga qarama-qarshi, ya'ni zulm qiluvchi element mazlum tomonidan faollashtiriladi.

Shuningdek, u o'zini ikki jihatdan namoyon qilishi mumkin:

1. Besh Elementlardan biri juda kuchli bo'lsa, u zolim element ta'siriga etarlicha ta'sir etmaydi va uni o'zi zulm qila boshlaydi, ya'ni qarshi zulm qilishni boshlaydi. Masalan, normal holatda Metall

Yog'ochni ezadi. Yog'och zulmga dosh berolmaydigan darajada kuchli bo'lsa, o'zi Metallni zulm qila boshlaydi (zulmga qarshi). Ushbu hodisa "Yog'och metallni zulm qiladi" (zh木ng ph侮) nomi bilan tanilgan.

2. Zaiflik bilan Elementlardan birida u ezilgan unsumi ezishga qodir emas va aksincha, uning qarshi zulmiga duchor bo'lishni boshlaydi. Masalan, Metallning kuchsizligi bilan u Yog'ochni zulm qila olmaydi va Yog'ochning qarshi zulmiga uchraydi. Ushbu hodisa "o'tin tomonidan qarshilik ko'rsatadigan zaif metall" (金 虚 木 侮) deb nomlanadi. Haddan tashqari zulm va qarshi bostirish bir vaqtning o'zida sodir bo'lishi mumkin. Masalan, kuchli Yog'och Yerni haddan tashqari zulm qilishi va Metallga qarshi turishi mumkin. Su wen kanonida shunday deyilgan: "Qi haddan tashqari ko'p bo'lsa, u ezilgan elementga nisbatan haddan tashqari zulm va zolimga qarshi zulmni keltirib chiqaradi. Agar u etarli bo'lmasa, u zolim elementning haddan tashqari zulmiga va mazlumning qarshi zulmiga duchor bo'ladi. "O'g'il" va "ona" (子 母 相 及 及) o'zaro ta'sirining buzilishi Besh element o'rtasidagi generativ aloqaning g'ayritabiiy namoyonidir. Turli xil qonunbuzarliklar bilan u o'zini ikki yo'nalishda namoyon qilishi mumkin:

1. Oddiy sharoitda Suv Yog'ochni tug'diradi, ya'ni Suv "ona", Yog'och esa "o'g'il" dir. Suv bezovta bo'lganda, u Daraxtga salbiy ta'sir qiladi, ya'ni "onaning" kasalligi "o'g'il" ga yuqadi (zh病ng th及ng). Bunday holda, harakatlarning ketma-ketligi avlodlar ketma-ketligiga to'g'ri keladi.

2. Daraxtni bezovta qilganda, bu Suvga salbiy ta'sir qiladi, ya'ni "o'g'il" kasalligi "onaga" zarar etkazadi (zh子ng ph犯ng). Bunday holda, harakatlarning ketma-ketligi avlodlar ketma-ketligiga qarama-qarshi bo'ladi. Koreys tibbiyotida beshta element nazariyasining qo'llanilishi. Xitoy tibbiyotida Besh element nazariyasi, hodisalarni ularning xususiyatlari va munosabatlariga qarab tasniflash fiziologik va patologik hodisalarni tushuntirishda ishlatiladi, shuningdek diagnostika va davolashda rahbarlik rolini o'ynaydi. Besh element va zangfu a'zolari o'rtasidagi munosabatlar. Ichki organlarning har biri Besh elementdan biriga to'g'ri keladi. Beshta elementning xususiyatlari beshta zang organlarining fiziologik funksiyalarini tushuntirishga xizmat qiladi.

Bundan tashqari, avlod va zulm aloqalari zangfu a'zolarining ba'zi o'zaro ta'sirlarini tushuntirish uchun ishlatiladi.

Masalan, jigar buyraklar orqali hosil bo'ladi (faollashadi), yurakni tug'diradi, o'pkada eziladi va taloqqa zulm qiladi. Boshqa organlarning roli ham shunga o'xshash tarzda tushuntiriladi. Kanallar zangfu a'zolari bilan yaqin aloqada. Ular beshta elementning paydo bo'lishi va zulmi o'rtasidagi bog'liqlikka ko'ra zangfu a'zolarining bir-biri bilan aloqa qilish usullari. Besh elementning o'zaro muvozanati va o'zaro ta'siri kanallar orqali ta'minlanadi. Patologiyada zangfu a'zolari orasidagi beshta element va bog'lanish. Kasallikning boshlanishi tsangfu a'zolari va ular bilan bog'liq to'qimalarda turli sabablarga ko'ra yuzaga kelishi mumkin bo'lgan buzilishning patologik namoyonidir. Inson tanasi bir butun bo'lib, Besh Elementning paydo bo'lishi va zulmi o'rtasida aloqalar mavjud, shuning uchun agar bitta organ zarar ko'rsa, boshqa organlar patologik jarayonda ishtirok etadi, bu "kasallikning tarqalishi" (ph ph). Besh element nazariyasiga ko'ra, o'zaro "kasallik yuqishi" ham avlodlar yo'lida, ham zulm yo'llarida amalga oshirilishi mumkin. Kasallikning yumurtlama bo'g'inlari orqali tarqalishi kasallikning "ona" ga "o'g'liga" va "o'g'li" kasalligining "onasiga" yuqishini o'z ichiga oladi. Masalan, jigar kasalligining yurakka tarqalishi kasallikning "ona" dan "o'g'il" ga o'tishi bilan izohlanadi va jigar kasalligining buyrakka tarqalishi kasallikning "o'g'il" dan "onaga" yuqishi bilan bog'liq. Zulmning bo'g'inlari bo'ylab kasallikning tarqalishi haddan tashqari zulm va zulmga qarshi kurashni o'z ichiga oladi. Masalan, jigar kasalligining taloqqa tarqalishi bu Yog'och tomonidan Yerni haddan tashqari zulm qilish, jigar kasalligining o'pkaga tarqalishi - Yog'och tomonidan

Metallga qarshi zulm

Shuni ta'kidlash kerakki, ichki organlarning o'zaro patologik ta'siri ob'ektiv ravishda mavjud. Ulardan ba'zilari "o'g'il" va "ona" ning o'zaro ta'sirini buzgan holda, haddan tashqari zulm va qarshi zulm bilan amalga oshirilishi mumkin. Shunday qilib, beshta element nazariyasi klinikada kasallik tarqalishining patologiyasini tushuntirishga xizmat qilishi mumkin. Tashxis qo'yish va davolashda beshta element nazariyasi. Besh element nazariyasi amal qiladi diagnostika ma'lumotlarini umumlashtirish va Besh elementning tabiati va qonuniyatlariga muvofiq patologik holatlarni aniqlash. Masalan, ko'zlari og'rib, g'azablanishga moyil bo'lgan bemorda daraxt Jigar kasalligi paydo bo'lishi mumkin, chunki ko'z va g'azab ham

Yog'och elementi bilan bog'liq

Bundan tashqari, beshta elementning o'zaro ta'sir nazariyasi klinik qo'llanmada davolash ko'rsatmalarini aniqlash va nuqta tanlashda keng qo'llaniladi.

"O'g'il-ona" qoidasiga binoan Besh Element avlodining munosabatlariga asoslangan davolanishning ikkita asosiy printsiipi mavjud:

"Ona" ni nuqson bilan rag'batlantirish (虚则补其母). Bunday holda, beshta elementga mos keladigan beshta shu-punktlardan (manbalar, oqimlar, tez oqimlar, daryolar, daryolar) foydalaniladi. Masalan, o'pka kanalida o'pka etishmovchiligi bo'lsa (surunkali yo'tal, ozgina jismoniy kuch bilan nafas qisilishi, jim ovoz, terlash, ingichka zaif puls), stimulyatsiya usullarini Tai-yuan o'pka kanalining P.9 tez nuqtasida yoki yo'g'on ichak kanalining og'zida qo'llash mumkin. Qu-chi GI.11, bu Yer elementiga to'g'ri keladi (o'pka va yo'g'on ichak Metall elementiga tegishli, Yer Metallni hosil qiladi va Metallning "onasi") yoki Tai-bai taloq kanalining RP.3 (taloq tegishli) elementi Er va bu "Metall" ning onasi). Bundan tashqari, siz o'pka kanali bilan tashqi-ichki munosabatlarga ega bo'lgan yo'g'on ichak kanalining og'zidan-og'zigacha foydalanishingiz mumkin.

Ortiqcha "o'g'il" ni tinchlantirish (实则泻其子). Bunday holda, beshta elementga mos keladigan beshta shu-punktlardan (manbalar, oqimlar, tez oqimlar, daryolar, daryolar) foydalaniladi. Masalan, o'pka kanalida ortiqcha bo'lsa (o'tkir yo'tal, qo'pol ovoz, ko'krak qafasi siqilishi hissi, yuzaki silliq puls), sedatsiya usullarini o'pka kanalining Chi-tse P.5 nuqtasida yoki yo'g'on ichak kanalining nuqta oqimida qo'llash mumkin. jian GI.2, bu Suv elementiga mos keladi (o'pka va yo'g'on ichak Metall elementiga tegishli bo'lib, u suvni keltirib chiqaradi - Metallning "o'g'li") yoki buyrak kanalining nuqta-og'zidan foydalanish uchun Yin-gu R.10 (buyraklar Suv va metallning "o'g'li"). Bundan tashqari, davolanish tamoyillarini belgilash va ballarni tanlash Besh unsuming o'zaro zulm tamoyillariga asoslanishi mumkin, asosan zulm qilinganlarni faollashtirganda zulm qiluvchi elementni mustahkamlash. Masalan, agar jigar va oshqozon o'rtasidagi uyg'unlik buzilgan bo'lsa (Daraxt Yerni haddan tashqari zulm qilsa), davolanish printsiipi Yerni mustahkamlash va Daraxtning chegarasi bo'lishi kerak, oshqozon

kanalining (Yer) Tzu-san-li E.36 nuqtasi va tez-tez. (Yer) jigar kanali (Daraxt) Tai-chun F.3. Vu Sin: hayotimizdagi beshta element nazariyasi Yong'in, suv, yog'och, metall, er ... Beshta asosiy element. Qaysi biri sizga mos keladi? Bu sizga nima beradi? 5 ta asosiy elementlarning o'zaro ta'siri tizimi juda qiziqarli, bilim va tushuncha, hatto hayotda sezilarli foyda keltirishi mumkin. G'arbiy Evropa tizimi / beshta elementdan iborat (havo, suv, er, olov, efir) va xitoylik daosizmdan kelib chiqqan. Ushbu xabarda Vu Xing deb nomlangan xitoylik haqida gaplashamiz.

Vu Sin tushunchasi an'anaviy xitoy tibbiyotida, fol ochish amaliyotida, jang san'atlarida (hattoki shu tizimga asoslangan jang uslubi ham bor - Xingyiquan), numerologiyada, Feng Shui va boshqalarda keng qo'llanilgan va qo'llanilgan.

Yin-Yang Monad Ko'pchilik, ehtimol, Yin / Yangning boshqa qarama-qarshi tushunchalarini va qarama-qarshi tomonlarning birligini va harakatini (kunduzi / kechasi, yumshoq / qattiq, erkaklarcha / ayollik va boshqalarni) aks ettiruvchi monadani biladi. Aslida, tuyulgan soddalik ortida juda ko'p nozikliklar va nuanslar bor (ularning ikkitasi borligidan boshlab, soat sohasi va teskari tomonga aylantirib), bu haqda keyinroq gaplashamiz. Vu Sin. Besh element nazariyasi va tushunchasi. Beshta asosiy element tushunchasi unchalik taniqli emas, ammo unchalik chuqur va qiziqarli emas. Xitoy kosmogoniyasiga ko'ra, dunyo beshta asosiy element (boshlang'ich, element): yer, metall (osmon), suv, olov va o'tinni o'zaro yaratishga va o'zaro engishga asoslangan.

1. Suvning tabiati nam va pastga qarab oqishi kerak. 2. Olovning tabiati yonish va

ko'tarilishdir.

3. Daraxtning tabiati bukilish va tekislashdir.

4. Metallning tabiati tashqi ta'sirlarga va o'zgarishga bo'ysunishdir.

5. Yerning tabiati uning hosil olishida, hosil etishtirishda va hamma narsada mavjud bo'lishida namoyon bo'ladi.

Grafika jihatidan Wu Xing tushunchasi quyidagicha: Vu Xingdagi 5 ta elementning o'zaro ta'siri Bu erda ikkita jarayon ajratilgan (aslida, ularning ko'pi bor, lekin bu asosiylari):

1. Avlod (yoki oziqlanish) doirasi soat yo'nalishi bo'yicha harakat qiladi: Olov yerni, erni - metallni, metallni - suvni, suvni - o'tinni, o'tinni - olovni hosil qiladi va aylana yopiq bo'ladi.

2. Vayronagarchilik doirasi, yulduz bo'ylab yuradi: Yong'in metallni yo'q qiladi, metall - yog'och, yog'och - tuproq, tuproq - suv, suv - olov va yana hamma narsa yopiq. Ma'lum bo'lishicha, har bir element unga 2 tadan yaqin. Biri uni, ikkinchisi uni ovqatlantiradi. Uni yo'q qiladigan bitta "dushmanlik" mavjud. Va o'zi tomonidan yo'q qilinadigan bitta giyohvand bor.

Jadvaldan yanada ko'proq foydalanish uchun buni tushunish muhimdir. Qaysi element sizga mos keladi? Endi ushbu kontseptsiyadagi qaysi element ekanligingizni aniqlash ham muhim (zodiacal an'anasi bilan kesishish joylari yo'q, lekin tasodiflar mavjud, masalan, men ularning barchasida "Olovman"). O'zingizning kimligingizni aniqlash oson! Siz tug'ilgan yilingizning so'nggi raqamiga qarashingiz kerak:

- 0 va 1 - siz "Metall"
- 2 va 3 - siz "Suvsiz"
- 4 va 5 - siz "Daraxt"
- 6 va 7 - siz "Olov"
- 8 va 9 - siz "Yersiz"

Shuningdek, siz hayvoningizni sharqiy munajjimlar bashorati 12 ta hayvonidan eslab, to'liq to'plamni olishingiz mumkin. Masalan, men 1977 yilda tug'ilganman. Bu ilon yili. "Yong'in" elementi menga mos keladi. Shunday qilib, men olovli ilonman. Ammo elementlarga qaytsak. Shunday qilib, men olovman. Mening uchta "ittifoqdoshim" bor. Men odamlar, narsalar, mahsulotlar va "Daraxt" elementi va "Olov" ning o'zi bilan oziqlanaman va quvvat olaman. Men o'zim "Yer" ni boqaman. Meni yo'q qiladigan narsa bu "Suv" elementi bilan bog'liq. Va nihoyat, "Metall" elementi bilan men shunday munosabatda bo'laman: bu menga ayniqsa ta'sir qilishi mumkin emas, lekin o'zaro aloqada uni yo'q qilishim mumkin. Endi turli xil narsalar va hodisalarning elementlarga qanday aloqasi borligini va shu bilan bir-biri bilan bog'liqligini tushunish muhimdir. Quyidagi jadvaldan bilib olish oson: Elementlar jadvali ma'lumotlarini tahlil qilish va qo'llash Yana, masalan, men bilan bog'liq holda tahlil qilaylik. Ikki element "Yog'och" va "Olov" menga energiya beradi. Shunday qilib, bu men uchun yaxshi (tabiatga zid kelmaydi va kuch / energiya beradi):

- bahor va yoz;
- hissiyotlar va materiallar;
- qizil, ko'k, yashil ranglar;

- sharqqa yoki janubga qarab o'tirish;
- ertalab va tushdan keyin mashq qilish;
- ko'zlarga, jigarga, o't pufagiga g'amxo'rlik qiling;
- asabiylashish va kulish;
- qo'zichoq, parranda go'shti, bug'doy, jo'xori, sabzi iste'mol qiling; va hokazo.

"Suv" elementi meni yo'q qiladi va demak, ushbu element bilan bog'liq jarayonlardan qochish yoki ayniqsa ularni boshqarish yaxshiroqdir. Bunday holda, buyrak, siydik pufagi, qon tomirlariga alohida e'tibor bering. Kasalliklarning rivojlanish ehtimoli yuqori. Albatta, bularning barchasida aqidaparastlikka erishishning hojati yo'q, va aytaylik, odamlardan va halokatli belgi hodisalaridan qochish kerak. Shuni yodda tutingki, bunday naqshlar mavjud va ularni biron bir joyda hisobga oling. Bundan tashqari, "qirg'inchi" ni boshqarishni va u bilan o'zaro aloqani o'rganishni o'rgangan element maxsus kuchga ega bo'ladi deb ishoniladi. Yana qiziqarli kuzatishlar. Nima uchun jigar kasalliklari ko'zning ko'rinishiga ta'sir qiladi?

Hammasi oddiy - bu bitta element "Daraxt". Nima uchun bosh barmog'i va halqa barmog'ining massaji bilan yurak og'rig'ini sezilarli darajada kamaytirish yoki hatto yengillashtirish mumkin? Chunki bu elementlar - "Yog'och" va "Olov" va boshqalar. Ko'plab qiziqarli naqshlarni topish mumkin.

U-XIN elementlari jadvalini o'z-o'zini to'ldirish. Elementlarning tamoyillari va mohiyatini tushunib, siz uni kengaytirib, yangi elementlarni qo'shishingiz mumkin. Misol tariqasida men odatdagi biznes loyihani elementlar bo'yicha qanday tavsiflaganimni ko'rsataman (bu ayniqsa startaplar uchun to'g'ri keladi).

Odatda bu nimadan iborat? Avvalo g'oya, tushuncha mavjud. Keyin odam resurslarni baholaydi, uni amalga oshira oladimi, yo'q bo'lsa, zarur resurslarni jalb qiladi. Shunda siz o'zingiz va jamoangiz uchun motivatsiya topishingiz, o'zingizni va boshqalarni "yoqishingiz" kerak. Keyin m - hujjatlarni yaratish, ishlab chiqish, barcha jarayonlarni disk raskadrovka qilish bosqichi. Nihoyat, siz mahsulotni bozorga olib chiqasiz, maqsadli auditoriya (yoki fokus-guruhlar) bilan sinab ko'rasiz. Va aylana yopiladi, keyin yana g'oya tuzatiladi (yoki qoldirilgan), resurslar taxmin qilinadi va hokazo. Grafik jihatdan shunday ko'rinadi: Vu Sinni biznes-loyihada ishlatishga misol:

1. G'oya, kontseptsiya, ijodkorlik - Suvning an'anaviy yo'li.

2. Moddiy va moddiy narsalar bilan bog'liq bo'lgan barcha narsalar (bu holda resurslar) -

Yog'och

3. Tuyg'ular bilan bog'liq bo'lgan hamma narsa, "yonish" - albatta, Olov.

4. Qattqlik, ratsionallik, aql, "suyuqlik" bilan bog'liq bo'lgan hamma narsa Erga tegishli.

5. Jamiyat va aloqa bilan bog'liq barcha narsalar - bu Metall (aka Sky, Air)

Bir hodisa mantiqan boshqasini keltirib chiqaradi. Agar biz kamida bitta elementni o'tkazib yuborsak, halokat doirasi ishlay boshlaydi.

- Ular resurslarni jalb qilmadilar (inson, vaqt, pul), - "rag'batlantirish" uchun hech kim yoki hech narsa yo'q, chunki bitta g'oya etarli emas.

- Yaxshi turtki bermadi, "yonmadi" - rivojlanish jarayoni abadiy davom etadi.

- Mahsulotni hech bo'lmaganda minimal ishchi shaklda qilmasdan, uni tomoshabinlarga namoyish qilish mantiqsiz.

- Xo'sh, tomoshabinlar orasida uzoq vaqt davomida mahsulotingizni tekshirmasdan, siz

"Utopiya" qilish xavfiga duch kelasiz.

Zhen-chiu-terapiya

Zhen-tszyu-terapiya usulining nomi: zhen - igna sanchish va tszyu - moxibustion.

Usul tananing muayyan nuqtalariga in'ektsiya yoki kuyish (isitish) ni qo'llashdan iborat. Zhen Chiu terapiyasining kelib chiqishining aniq vaqti aniqlanmagan, ammo ma'lumki, ushbu davolash usuli qadim zamonlardan beri mavjud bo'lib, tosh asrida nafaqat odamlarni, balki hayvonlarni ham davolash uchun ishlatilgan.

Tananing biron bir qismiga tasodifiy shikast etkazish, bemorning e'tiborini uning asosiy azoblanishidan chalg'itishi, o'tkir tosh bilan ukol qilishni boshlashi mumkin edi. Xuddi shunday, tananing u yoki bu qismining tasodifiy kuyishi ham asosiy kasallik uchun davolovchi omil bo'lib xizmat qilishi mumkin.

Xitoyning qadimiy yodgorliklaridan birida "Shang-Xay-jin" da Gaoshi tog'ida ko'plab toshlar borligi, ulardan toshdan ignalar yasash mumkinligi yozilgan. Xitoylik tarixchilar, qadimgi davrlarda davolanish uchun foydalanadigan bianshi nomini aynan shu odamlar olgan deb

hisoblashadi. Chjaokuotian shahridagi Pekin yaqinidagi qazishmalar paytida kvarts ignalari, shimoliy-sharqiy Xitoyning Shagatun qishlog'idan boshqa turdagi tosh toshlardan ignalar topildi.

Qadimgi davrlarda tosh ignalari turli xil o'tkir va surunkali kasalliklarni davolashda ishlatilgan, ular xo'ppozlarni ochish, qon quyish va boshqa jarrohlik amaliyotlarida ishlatilgan.

Keyinchalik ularning o'rnini mis, kumush, oltin va temirdan, keyinchalik zanglamaydigan po'latdan yasalgan metall ignalar egalladi. Chiu davolash usuli shundan iboratki, kuyib ketguncha qizib ketish uchun terining ma'lum bir joyiga (keyinroq quritilgan va qayta ishlangan shuvoqdan foydalanishni boshladilar) chayqalayotgan o'tlarning terisi surtiladi. Zheng yoki Tszyu yordamida tirnash xususiyati qo'llaniladigan joylar xue yoki "hayotiy nuqtalar" deb nomlanadi.

Zhen-chiu-terapiya usulini tavsiflovchi dastlabki kitoblardan birida

"Tso-chuang" (miloddan avvalgi V-IV asrlar) da knyaz Jin Xun (miloddan avvalgi VI asr) og'ir kasal bo'lgan holat mavjud. .) I. Xuang ismli shifokorni chaqirdi, u bemorni tekshirgandan so'ng, kasallikni davolash mumkin emasligini aytdi - uni Zheng yoki Tszyu ham davolay olmadi. Bu Zhen Chiu terapiyasiga qanchalik ahamiyat berilganligini ko'rsatadi. Xitoyda birinchi tibbiy kitoblardan biri Nei Ching hisoblanadi. Ushbu kitob an'anaviy ravishda yarim afsonaviy imperator Xuang Diga tegishli, shuning uchun u "Huangdi Nei Ching" deb nomlangan. Bu Xitoy tibbiyotining kanonidir. Kitob miloddan avvalgi III-II asrlarda yozilgan, garchi u bir muallif tomonidan emas, balki bir necha avlod shifokorlari tomonidan yozilgan deb taxmin qilinsa ham. Zamonaviy tibbiyot nuqtai nazaridan Huangdi Nei Chingda juda ko'p tasavvuf mavjud, ammo terapevtik va profilaktika choralarining asosiy tamoyillari katta kognitiv ahamiyatga ega. Kitobda Xitoy tibbiyoti tarixi, odam anatomiyasi va fiziologiyasi, profilaktika tamoyillari to'g'risida ma'lumotlar keltirilgan tibbiyotdagi tics. "Huangdi Nei Jing" hozirda qo'llanilayotgan diagnostika usullarini tavsiflaydi (tekshirish, so'roq qilish, tinglash, his qilish - tekshirishning 4 usuli), dori-darmonlarni va turli og'riqli sharoitlarda davolash tamoyillarini tayinlaydi, Zhen Chiu terapiyasining nazariy asoslarini belgilaydi. va ushbu davolash usulini qo'llash usuli. Kitobda birinchi marta Zhen terapiyasi uchun igna shakllari va Chiu uchun shuvoq konuslari tasvirlangan. Mashhur tabib Zhong-ching (150-219) tifo bezgagi bo'yicha "Shan-xan-lun" risolasini

yo'zgan bo'lib, unda yuqumli febril kasalliklarni davolashning 400 dan ortiq usullarini bayon etgan va o'zingizni ulardan himoya qilish bo'yicha 100 dan ortiq maslahat bergan. Zhong Jing Xitoyda birinchi retseptlar to'plamini yo'zdi, ularning ko'plari bugungi kunda ham qo'llanilmoqda. Chjan Chzhon-ching to'g'ri tashxis qo'yish muhimligini ta'kidladi, u birinchi bo'lib bir qator dorilarni qo'llash uchun ko'rsatmalar va kontrendikatsiyalarni keltirdi. Davolashning ko'plab boshqa usullari bilan bir qatorda Chjan Chjin-Jin Zhen-Chiu terapiyasiga katta e'tibor bergan. Uning asarlarida iliq igna terapiyasining texnikasi tasvirlangan. O'z davrining taniqli tabiblaridan biri Xua Tuo (141-208) edi. U jarrohlik va zhen-chiu usulini yaxshi bilardi. Aynan Xua Tuo eng katta terapevtik ta'sirga erishish uchun bir vaqtning o'zida faqat oz sonli nuqtalarga ukol qilish zarurligini ta'kidladi (1-2) va bemordan "ta'minlangan hislar" ni olish juda zarur. Xua Tuo kasalliklarning oldini olishga katta ahamiyat bergan, uning fikricha jismoniy mashqlar tibbiy choralar bilan uzviy bog'liq bo'lishi kerak. 3-asr oxiri va 4-asr boshlaridan. Xitoyning an'anaviy tibbiyotida czhen-chiu-terapiya bilan bir qatorda tabiiy va sun'iy ravishda yaratilgan dorilar yordamida dori terapiyasi ishlab chiqilmoqda. Ushbu tendentsiyaning asoschisi Go Hongya hisoblanadi. Bu sohada ko'p ishlarni amalga oshirgan birinchi taniqli shifokorlardan biri Tao Xon-Din edi. Uning asarida 400 ga yaqin dori-darmonlarning tavsifi va ularning ta'sirini kuchaytiradigan yoki ularning ta'mi va boshqa xususiyatlarini o'zgartiradigan moddalarning ko'plab tavsiflari mavjud. 7-asrda retsept bo'yicha qo'llanma yaratildi, bu bizning davrimizda o'z qadr-qimmatini saqlab qoldi. Uning muallifi Sun Si-Miao (581-673). U ko'plab kasalliklarni dorilar yordamida davolash usullarini tavsiflab berdi va Zhen-chiu terapiyasidan foydalanish bo'yicha tavsiyalar berdi. Vey va Suy davrida moxibustion texnikasi keng tarqaldi. Tang davri (618-916) Xitoyga qo'shni mamlakatlarda Zhen-Chiu-terapiyasining tarqalish davri edi. U mustaqil tibbiy intizom unvoniga sazovor bo'ldi. O'qituvchilar, yordamchilar va shifokorlar o'quvchilarga meridianlar va nuqtalarning joylashishi, igna bilan ishlash texnikasi va moksibusiyanini o'rgatishdi. Czhen-chiu terapiyasi bo'yicha mutaxassis lavozimiga imtihonlarni topshirish tizimi joriy etildi. Czhen-chiu-terapiya usuli Yaponiya va boshqa sharqiy mamlakatlarga kirib keldi. Xususan, Xuang Fumingning zhen-chiu haqidagi ma'lumotlarni umumlashtirgan asarlari Yaponiyada ushbu usulni qo'llashning boshlanishi bo'lib xizmat qilgan deb ishoniladi. Boshqa manbalarga

ko'ra, akupunktur usuli Yaponiyaga miloddan avvalgi 414 yilda, Koreyadan mutaxassislar mamlakatga taklif qilinganida kelgan. Bundan tashqari, 562 yilda Chji Pun Yaponiyaga Zhen Chiu terapiyasi bo'yicha bir qator qo'llanmalarni olib kelgani ma'lum bo'lib, bu yapon shifokorlarining ushbu davolash uslubiga bo'lgan qiziqishini oshirdi va katerizatsiya ayniqsa rivojlandi. Tibet xalq tabiblari orqali Zhen-tszyu-terapiyasi Hindiston va Mo'g'ulistonga ham kirib bordi.

Sunn davrida, 1026 yilda Vay Vey-Yining asari paydo bo'ldi, unda Zhen-tszyu terapiyasi uchun foydalaniladigan "hayotiy nuqtalar" topografiyasi yaxshilandi va buyurtma qilindi. Xitoyning markaziy hukumati ushbu kitobni rasmiy qo'llanma sifatida nashr etishni buyurdi. 1027 yilda Zhen Chiu terapiyasini o'rganish uchun odamning bronza figuralari ustiga nuqta qo'yilgan. Ko'rsatmalar nashr etildi: jarrohlikda zhen-tszyu-dan foydalanishga bag'ishlangan "Wai-kjiu-fa-lun-tsui-hsin-shu" kitobi, tez tibbiy yordam ko'rsatishda zhen-tszyu-terapiyadan foydalanish to'g'risida "Bei-tsiu-tszyu-fang" kitobi va hokazo.

1303 yilda mo'g'ulistonlik tabib va olim Xu-Tay-Be-li "Ten-lan-shu-shen" kitobini yozdi, unda meridianlar va fikrlar nazariyasini ishlab chiqdi va shu vaqtgacha ma'lum bo'lganlarga qo'shib qo'ydi. 12 ta asosiy meridian va yana 2 ta - antero-median va posterior-median. Ming sulolasi davrida (1368-1644) chen-jiu terapiyasi usuli keng tarqaldi va ushbu davolash usulidan foydalangan ko'plab mutaxassislar paydo bo'ldi. 1530 yilda taniqli shifokor Van Dji "Zhen-tszyu-wen-dui" kitobini savol-javob shaklida yozgan. 1537 yilda zhen-tszyu-terapiya usuli to'g'risida juda ko'p miqdordagi haqiqiy materiallarni o'z ichiga olgan "Zhen-tszyu-tszyu-ying-fa-hui" kitobi mashhur bo'ldi. Va 1601 yilda Yang Tszu-chou "Chzhen-tszyu-dachen" nomli asar yozdi, u erda czhen-tszyu-terapiya usulini qo'llashning barcha oldingi natijalarini umumlashtirdi, oldingi nazariyalarga eslatma, qo'shimchalar va tushuntirishlar berdi. Ushbu kitob hanuzgacha rasmiy o'quv qo'llanma sifatida ishlatilgan. Ming sulolasi oxirida erkak, ayol va bolaning bronza haykalchalari ustiga nuqta qo'yilgan. Xuddi shu davrda meridianlar diagrammasi va nuqtalari bilan atlaslar nashr etilgan (atlaslar bugungi kungacha saqlanib qolgan). Shunday qilib, czhen-chiu-terapiya usuli qadimgi zamonlarda ildiz otganiga qaramay, ushbu usuldan zamonaviy tibbiyotda foydalanish turli patologiyalarni davolashda ajoyib natijalar beradi.

KOREYA VA XITOIY AN'ANAVIY TIBBIYOTINING FARQLI TOMONLARI

Koreys an'anaviy tibbiyoti boshqa an'anaviy sharq tabobati turlari ta'siri ostida rivojlandi. Biroq, uning davolash va diagnostika usullari nafaqat umumiy xususiyatlarga, balki boshqa an'anaviy tibbiyot turlaridan sezilarli farqlarga ham ega. An'anaviy koreys tibbiyoti o'z tarixini ilgarigi davrlarda boshlagan.

Koreys tibbiyoti qadimgi tarixgacha paydo bo'lgan va miloddan avvalgi 3000 yilga to'g'ri keladi. e.; hozirgi Shimoliy Koreyadagi Hamgyeongbuk-doda topilgan tosh va suyak ignalari buning dalilidir [Bu akupunktur bilan bog'liq eng qadimgi arxeologik topilma. Chevan ungi tarixiy she'rida shuvoq va sarimsoq "ichki foydalanish uchun dorilar" deb ta'riflangan, shu bilan Koreyada shifobaxsh giyohlar iksir sifatida berilgan. Shuningdek, shuvoq va sarimsoq qadimgi xitoy fitologiyasida uchramaydiganligi ma'lum bo'lib, bu koreys an'anaviy tibbiyotining o'ziga xos noyob amaliyotlarini rivojlantirganligi yoki ularni boshqa madaniyatlardan meros qilib olganligidan dalolat beradi.

Uch qirollik davrida Koreyaning an'anaviy tibbiyoti xitoy tibbiyoti kabi boshqa an'anaviy tibbiyot ta'sirida bo'lgan. Goryeo sulolasi davrida xitoy tibbiyoti kabi tibbiyot ta'sirida mahalliy o'tlar bo'yicha intensiv tadqiqotlar olib borildi, natijada mahalliy o'tlarga oid ko'plab kitoblar nashr etildi. O'sha paytdagi tibbiyot nazariyalari Yuan (sulola) va Song (sulola) tibbiyotiga asoslangan edi, ammo retseptlar Birlashgan Silla tibbiyotiga asoslangan edi, masalan, o'z tarkibidagi ingredientlardan foydalangan holda "Birinchi yordam retseptlari" tibbiy matni yoki 1245 yilda nashr etilgan Hanyak Gugybang. Chizon davrida tibbiyot rivojlandi. Tibbiy retseptlarning tasniflangan kompilyatsiyasi deb nomlangan kitob eng diqqatga sazovor joylardan biridir. Ushbu asar Kim Ye Mong va boshqa koreys rasmiy shifokorlari tomonidan 1443 yildan 1445 yilgacha yozilgan. Unga qadimgi Xitoyning o'n beshinchi asrgacha bo'lgan 152 ta tibbiyot ishlaridan 50 000 dan ortiq retseptlar kiritilgan. Bundan tashqari, 1226 yilda Chae Jong Jun tomonidan yozilgan koreys tibbiyot kitobining "Sud shifokorlarining qisqacha retseptlari" kitobidagi retseptlar mavjud. Tibbiy retseptlarning tasniflangan kitobi juda muhim tadqiqot qiymatiga ega, chunki unda qadimgi Xitoy tibbiyot kitoblarida uzoq vaqt davomida yo'qolgan ko'plab ma'lumotlar mavjud. Keyinchalik tibbiy mavzularda ko'plab

kitoblar nashr etildi. Xoseon sulolasidan bo'lgan shifokorlarning uchta nomi bor (1392-1910) odatda an'anaviy Koreya tibbiyotini rivojlantirishga ishongan. Bular Xo Jun, Sem va Yi Chje Ma. 1592 yilda yapon istilosidan so'ng, birinchi taniqli terapevtlardan biri bo'lgan sud shifokori Xo Jun, Dongae Bogam tibbiy kitobini yozdi.

Keyinchalik bu ish o'sha davrdagi Koreya va Xitoy tibbiyotini birlashtirgan bo'lib, Xitoy, Yaponiya va Vetnam tibbiyotiga katta ta'sir ko'rsatgan. Koreys an'anaviy tibbiyotiga keyingi muhim ta'sir "Metabolizm nazariyasi" yoki Sasang Uixak edi. Va Jae Ma "Sharq tabobatida uzoq umr ko'rish printsipi" kitobida metabolism nazariyasini tizimlashtirdi va soddalashtirdi. Va Jae Ma, agar bemor shunga o'xshash kasallikka chalingan bo'lsa ham, bemorlar turli xil odamlarda metabolismning farqi tufayli bir xil kasallikni davolash uchun turli xil o'simlik dorilaridan foydalanishlari kerakligini angladilar. Sasang Yihak yoki To'rt metabolism nazariyasi tanadagi shakli va individual xususiyatlariga qarab bemorlarning individual farqlariga e'tibor beradi. To'g'ri tashxisni aniqlab, kasallikning asosiy sababiga bevosita ta'sir qilish orqali kasallikni davolash uchun – bu birinchi navbatda har bir bemorning metabolism (metabolizm) turini aniqlashdir. Keyingi tan olingan shifokor - bu XVI asrda yashagan deb ishonilgan Sami, ruhoni-shifokor. Samilar haqida, shu jumladan uning haqiqiy ismi va tug'ilgan sanasi haqida ko'p narsa noma'lum bo'lsa-da, uning mashhur rohib Samyang bilan birga o'qiganligi qayd etilgan. U akupunktur tizimini ishlab chiqdi Besh element nazariyasidan foydalanadi. Pozitivizm Chjusun sulolasining keyingi kunlarida keng tarqaldi. Klinik ma'lumotlar ko'pincha kasalliklarni tadqiq qilish va davolashni loyihalash uchun asos sifatida ishlatilgan. Siyosatdan yuz o'g'irgan olimlar o'zlarini kasalliklarni davolashga bag'ishladilar va natijada yangi an'anaviy tibbiyot maktablari tashkil etildi. Oddiy odamlar uchun tibbiyotga oid oddiy kitoblar nashr etildi. O'n to'qqizinchi asrning boshlarida an'anaviy koreys tibbiyotining ko'p qismini rivojlantirgan uchinchi tarixiy davolovchi Yi Jae Ma Sasang Uihak (koreyscha ph사상ng) ni yozgan. Kitob odamlarning fe'l-atvorida hukmronlik qilayotgan hissiyotlarga qarab to'rtta turga bo'linadi va har bir tur uchun muolajalar ishlab chiqadi. To'rt tur Tae-yang va So-yan, Tae-um va So-um.

Zamonaviy rivojlanish. So'nggi yillarda Qo'shma Shtatlarga kelgan koreys muhojirlari sonining ko'payishi bilan zamonaviy tibbiyot uchun koreys jamoalari tomonidan an'anaviy terapiya va ulardan foydalanishni tushunish muhim ahamiyat kasb etmoqda. Tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, Qo'shma Shtatlarda yashovchi koreys muhojirlarining qariyb yarmi an'anaviy davolanishning hech bo'lmaganda vaqti-vaqti bilan, ko'pincha G'arb texnologiyalari bilan shug'ullanishadi. Ilgari an'anaviy usullarni davom ettirish, yangi muhojirlar orasida G'arb odatlari bilan etarli darajada tanish emasligi bilan bog'liq deb taxmin qilingan edi, ammo tajriba shuni ko'rsatadiki, an'anaviy usullardan foydalanish ko'pincha ikkinchi va uchinchi avlod koreys muhojirlari orasida davom etmoqda. Buning sababi tibbiy yondashuvlardagi madaniy farqlarda, butun vujudni davolashda, deb o'ylashadi, faqat uning bir tomoni yoki o'ziga xos kasallik emas. Ko'plab koreys muhojirlari shu tarzda gapirishadi va bu nafaqat amerikalik shifokorlarning o'zlari, balki ularning inson tanasining ma'naviy asosidan "uzoq" va "ajrashgan" bemorlariga munosabati ham deb o'ylashadi. An'anaviy davolanish usullarini, shu jumladan o'simlik qo'shimchalarini va akupunktumi o'z ichiga olgan eksperimental davolash usullarini statistik tahlillari shuni ko'rsatdiki, g'arbiy dorilar bilan taqqoslaganda ko'proq an'anaviy davolanish bilan davolashdan so'ng bemorning ruhiy holati ancha bo'shashgan va uning hissiy farovonligi yaxshilangan. ... Geriatrikaga asoslangan tibbiy asbob-uskunalar nafaqat koreyalik bemorlar, balki oq tanlilar orasida ham an'anaviy koreys tibbiyoti bilan muvaffaqiyatli birlashtirildi.

Qo'shma Shtatlardagi ko'plab tibbiyot amaliyotchilariga ayon bo'lmoqdaki, o'zlarining koreyalik bemorlari, shu jumladan qariyalarning farovonligini ta'minlash uchun an'anaviy Koreys usullaridan foydalangan holda "yangi" usullar nafaqat bemorlar uchun afzal, balki sog'liq uchun ham zarurdir. An'anaviy xitoy tibbiyoti (TCM, inglizcha an'anaviy xitoy tibbiyoti, TCM) - bu mintaqaga xos bo'lgan paradigmadan foydalangan holda qadimgi xitoy traktatlari asosida XX asrning 50-yillarida XXRda yaratilgan zamonaviy ta'limotlar va amaliyotlar tizimi, bu belgilar va raqamlarni o'rgatish sifatida tavsiflanishi mumkin. Xitoyda u tibbiyotdan tashqari psixofiziologik amaliyotlarning (usu, tsigong, tao-yin va boshqalar) turli xil usullarini, dietologiyani va shu kabilarni o'z ichiga olgan "hayotiy tarbiya" ("yang

sheng xue" - 養生學) fanining bir qismi sifatida qaraladi. ...Tibbiyot fanida va xususan dalillarga asoslangan tibbiyotda an'anaviy xitoy tibbiyoti metafizik asoslarga asoslanib, psevdosentik deb qaraladi. 1950-yillarning o'rtalarida Xitoyda qadimgi ta'limotlarga va amaliyotga qiziqish qayta tiklandi, chunki Mao hukumati davrida XXR malakali shifokorlarga muhtoj edi. Bu vaqtda TCM nihoyat muqobil tibbiyot turi sifatida shakllandi va hukumat tomonidan milliy xazina, Xitoyning ramzi sifatida ilmiy intizom sifatida joylashtirila boshlandi. 1972 yildan so'ng, chegaralar oshkora bo'lganda, TCM G'arb mamlakatlarida sezilarli bo'lib qoldi. Xitoy tibbiyotining modasi XXR hukumati tomonidan dori vositalarining eksportini rivojlantirish maqsadida rag'batlantirildi, TCM amaliyotida ishlatiladigan materiallar va vositalar.

TCM tanqidiy ob'ekti hisoblanadi, chunki uning ilmiy asoslari yo'qligi, chunki uni shubhali samaradorligi bilan an'anaviy tibbiyot o'rniga ishlatish, nojo'ya ta'sirlari ehtimoli, toksik va ifloslangan dori vositalarini qo'llash, hayvonlar va o'simliklarning yo'q qilinishi sababli ekologik tahdidlar, shu jumladan noyob va yo'qolib ketish xavfi ostida bo'lgan turlar, hayvon organlari uchun qora bozorni yaratishga va ular bilan noqonuniy savdo qilishga hissa qo'shadi. XXR Sog'liqni saqlash vazirligining ma'lumotlariga ko'ra, so'nggi 60 yil ichida (1949-2009) o'rtacha umr ko'rish davomiyligi 35 yoshdan 73 yoshgacha o'sdi. Bu Xitoyda an'anaviy tibbiyot o'rniga zamonaviy ilmiy tibbiyotning joriy etilishi va tibbiyot fanlari taraqqiyoti bilan bevosita bog'liqdir.

Miloddan avvalgi I ming yillikning o'rtalarida shakllangan xitoy tibbiyoti va xitoy falsafasining asosiy qoidalari o'sha davrning kontseptual asarlarida bayon etilgan:

- I Ching (易經) - "O'zgarishlar kitobi",
- Tao Te Ching (道德經) - "Tao va Te haqida risola", Lao Tszzi,
- Shen Nong Benjaojing (神農本草經) - "Imperator Shen-Nong dorilariga oid risola",
- Xuang Di Neyjin (黃帝內經) - "Ichki sariq imperator Xuang Di to'g'risida risola",
- Nankin (risola) (難難) - "Qiyin savollar [Tibbiyot]" risolasi.

Ushbu yozuvlarning ahamiyati Xitoy falsafasi uchun xitoy tibbiyotiga qaraganda juda muhimdir, chunki imperator Tsin Shi Xuang (miloddan avvalgi 259-210) davrida falsafa haqidagi barcha tibbiy yo'naltirilgan kitoblar risolalardan tashqari uning buyrug'i bilan yo'q qilingan deb hisoblashadi.

An'anaviy xitoy tibbiyoti odamni tabiatning bir qismi va "zich" va "ichi bo'sh" organlar markaziy o'rinni egallagan va ichki aloqalar meridianlar tizimi bilan ta'minlangan organik bir butun sifatida qabul qiladi.

Atrofdagi dunyoning barcha hodisalari, shu jumladan odamlar va tabiat xitoy tibbiyoti tomonidan yagona voqelikning qarama-qarshi tomonlari bo'lgan yIn va Yan gning ikki tamoyilining o'zaro ta'siri sifatida talqin etiladi. Kasallikning boshlanishi va rivojlanishi xitoy tibbiyoti tomonidan organizmning himoya kuchlari va kasallikni keltirib chiqaradigan tartibsizlik o'rtasidagi kurash natijasida, yIn va Yan g o'rtasidagi nomutanosiblikning namoyon bo'lishi yoki inson vujudida sodir bo'lgan ichki sabablar natijasida ko'rib chiqiladi. 20-asming o'rtalarida Xitoy rahbariyati g'arbiy va sharqiy tibbiyotning yondashuvlarini an'anaviy xitoy tibbiyoti nazariyalari va amaliyotlarida birlashtirishga harakat qildi. Rossiyadagi taniqli xitoy tibbiyot shifokori Xiong Xuechi "qadim zamonlardan beri xitoyliklar kasallikning alomatlarini emas, balki uning sabablarini yo'q qilish ustida ishlamoqda", deb da'vo qilmoqda.

Tibbiyotning to'qqiz qonuni «Osmon va Yerdan turli xil narsalar keladi; va boshidan oxirigacha ular to'qqiz qonun bilan boshqariladi»

- Xuang Di Nekin. Cit. tomonidan:

"Ichki ishlar to'g'risida" (Nekin) risolasida to'qqizta asosiy toifalar yoki tibbiyot qonunlari mavjud. Ushbu qonunlar inson tanasining qismlari bilan taqqoslanadi:

Kategoriya Inson tanasida muvofiqlik

1-chi osmon terisi

2-chi Yer go'shti

3-chi odam Qon va pulsatsiyalanuvchi tomirlar

To'planning 4-vaqti

5-chi ovozli eshitish

6-Yin-Yang ritmi

7-yulduz tishlari, yuzi, ko'zlari

8-chi shamol Chi energiyasi

9-kosmik Tananing to'qqizta teshigi va uning kemalari uch yuz oltmish besh

Osmon, yer, odam

Dastlabki uchta qonun - Osmon, Yer va Inson - bu faqat kosmos, vujudga kelmaydigan tabiat va uni birlashtirgan o'rtada paydo bo'lishi mumkin bo'lgan barcha munosabatlar majmuasini ramziy ma'noga ega. Faylasuf Mensiy bu uchta qonunni insonning ichki ongi nuqtai nazaridan tushuntiradi:

O'zining ichki ongini maksimal darajada takomillashtirgan har bir kishi, uning tabiatini (ya'ni Yerni) biladi; kim uning tabiatini bilsa, u Osmonni biladi". Nanjing ("Qiyin savollar") risolasida Osmon, Yer va Inson qonunlari "uchta isitgich" (san-jiao) deb nomlangan maxsus organ bilan namoyon bo'ladi, bu erda yuqori isitgich Osmonga, o'rtasi Insonga, pastki qismi yerga to'g'ri keladi.

Qo'lning radial arteriyasida pulsni tadqiq qilish sohasida, shuningdek, Osmon, Inson va Erdan keyin yuqori, o'rta va pastki uch daraja ajratiladi.

Qoldi yangi toifalar

Vaqt - bu kategoriya, unga asosan tanadagi eng muhim organlar faoliyati va qon aylanishidagi kundalik va mavsumiy o'zgarishlar tushuniladi. Nankin traktatida "butun kun davomida klepsidraning suv soatlaridan yuz tomchi suv oqib chiqayotganida, sof yin-chi energiyasi va himoya loyqa vey-chi energiyasi tananing Yang mintaqasida yigirma beshta va tanadagi Yin mintaqasida yigirma beshta o'tishni amalga oshiradi. bu butun energiya aylanmasi". Shuningdek, u fasl va inson urishi tabiati o'rtasidagi munosabatni namoyish etadi.

Ovoz - ma'lum bir chastotadagi tovush yoki tebranish yordamida har qanday hodisaning holatini ifodalash mumkin. Qadimgi faylasuf bu mavzuni o'rganishni boshlaganida, u barcha e'tiborni uning intellektual baholashiga emas, balki uning "energiya tebranishi" holatini transsendental intuitiv idrok etishga qaratgan. Nanjing shunday deydi: "Tinglagan va o'rgangan kishini mukammal dono deb atashadi ... (u) tovushlarni tinglaydi va keyin bemomi davolashga kirishadi. Ob'ektlarning ichki mohiyatini biladigan kishi aqlga sig'adigan hamma

narsadan ustun bo'lgan donolikka ega". Buni quyidagicha tushunish mumkin: bemorning bioenergetik holatini tushunish allaqachon kasallikni aniqlashga va davolash usullarini tanlashga imkon beradi.

Ritm - barcha narsalar va hodisalarning asosini tashkil etuvchi beshta asosiy element (wu-hsing) tushunchasi yin-yang tushunchasidan kelib chiqadi. Beshta zich organ (zhang) beshta asosiy elementga bo'linadi. Insonning hissiy sohasida beshta asosiy element beshta hissiyotga, ruhiy sohada esa beshta ruhga to'g'ri keladi. Shuningdek, odamlarga beshta rang, beshta tovush, beshta mavsumiy zararli bioklimatik ta'sir, tana suyuqliklarining beshta turi va boshqalar mavjud. Odam hayoti ta'sir qiladigan ritmik xususiyatlar orasida nafas, puls ritmi, kunduzi va kechaning o'zgarishi, fasllar va yillik tsikllar ajralib turadi, bunga muvofiq tanadagi funktsional tizimlarning faoliyati o'zgaradi.

Yulduzlar - inson hayoti ushbu qonunga bo'ysunadi. Bu oy fazalarining, sayyoralar harakatining, quyosh va yulduzlarning zodiak belgilaridagi joylashuvining inson salomatligi va taqdiriga ta'sirini anglatadi.

Shamol - bu qonun shamollarning farovonlikka ta'sirini, shuningdek, qi ning hayotiy kuchlari kontseptsiyasi bilan belgilanadigan odamning butun energiya salohiyatining holatini belgilaydi.

Kosmik - bu qonun bizning ko'p o'lchovli dunyomizning u yoki bu tekisligida mavjud bo'lgan kasallikning tanadagi patologik jarayonlarning umumiy rivojlanishiga ta'sirini belgilaydi. Shifokor kasallikning "nozik" tarkibiy qismlarini, masalan, ruhiy jihatdan aniqlanadigan narsalarni (zamonaviy talqinlarga ko'ra) hisobga olishi kerak. Qadimgi faylasuflar olamning ko'p o'lchovli tushunchasini yaxshi bilishgan. Masalan, tana ichidagi kanallar bo'ylab harakatlanadigan Qi hayotiy kuchlarining ayrim turlari ko'proq "nozik" fazoviy o'lchamlarda ifodalanadi.

In Yan

In va Yan ta'limoti an'anaviy xitoy tibbiyotining dunyoqarash asoslarini tashkil etadi. Atrofdagi dunyoning barcha hodisalari, shu jumladan inson va tabiat xitoy tibbiyoti tomonidan yagona voqelikning turli jihatlari bo'lgan yIn va Yan gning ikki tamoyilining o'zaro ta'siri sifatida talqin etiladi.

An'anaviy xitoy tibbiyotining asl manbalari Nei Jing. Ko'pgina sharhlovchilarning fikriga ko'ra, afsonaviy imperator Xuang Diga tegishli bo'lgan muqaddas kitob Nei Jing (aslida) ko'plab taniqli akupunkturistlar tomonidan urushgan qirollik davrida (Rojdestvoga qadar besh yuz yil oldin) yozilgan (yoki tuzilgan). Masih) milodiy II asrda tugagan Xan sulolasi davrida. Asl nusxada "Nei Jing" o'n to'qqiz bobdan iborat bo'lib, ikki qismdan iborat bo'lib, ularning birinchisi "Su wen", ikkinchisi - "Akupunktur haqida risola" (keyinchalik "Lin Shu" deb nomlangan). Nei Ching bugungi kungacha saqlanib qolgan eng qadimiy tibbiy risola. Bu akupunkturdan foydalanish tajribasining butunligini o'z ichiga olgan an'anaviy xitoy tibbiyotining asosi va eng asosiy matni. Shuningdek, unda Qadimgi Xitoydagi deyarli barcha falsafiy fikr maktablari umumlashtirilgan:

- Konfutsiylik,
- "Yin-Yang kosmologik maktabi",
- beshta elementli maktab
- daosizm

U quyidagilarni o'z ichiga oladi:

- anatomiya,
- fiziologiya,
- patologiya,
- gigiena,
- akupunktur yordamida davolash usullari
- dori-darmonlarni tayinlash.

Biroq, bu kitob oson emas - metafizik bilimlar darsligi emas. Kitob birinchi navbatda kuzatish va eksperimentlar samarasidir va "energiya" tushunchasini shakllantirish uchun u yaratilish davrida mavjud bo'lgan turli xil fikr oqimlaridan foydalangan.

Diagnostika usullari

Kasallik diagnostikasi sohasida Xitoy tibbiyoti quyidagilardan foydalanadi:

- To'rt tadqiqot usuli
- Sakkizta etakchi tamoyillar
- zich va ichi bo'sh organlarning sindromlari, olti kanal
- Uchta isitgichning sindromlari

Davolash usullari

Kasalliklarni davolashda xitoy tibbiyoti ularning paydo bo'lishining oldini olishga kata e'tibor beradi. Shu nuqtai nazardan, hozirgi paytda, shuningdek, ming yillar ilgari, "bemorni kasallik paydo bo'lishidan oldin davolash" tamoyili amal qiladi. Davolashning asosiy qoidasi kasallikning sababini yo'q qilishdir. Terapevtik qoidalar, shuningdek, bemorning individual moyilligini, geografik joylashishini va mavsumini hisobga olgan holda davolashni o'z ichiga oladi.

An'anaviy Xitoy va G'arbiy tibbiyot

An'anaviy xitoy tibbiyoti hayotiy energiya qi harakatining kanallari rolini o'ynaydigan meridianlar g'oyasi bilan tavsiflanadi. Ushbu tushunchalar hali ham ilmiygacha tibbiyotga xos bo'lgan metafizik printsiplarga asoslanadi. Meridianlar va ularga mos keladigan fikrlar zamonaviy ilm-fan tomonidan xayoliy mavjudotlar sifatida qabul qilinadi. Inson anatomiyasi haqidagi zamonaviy G'arb ilmiy g'oyalari, shuningdek, "suyuqlik" (hazil), "mushaklar" va boshqalar kabi ilmiygacha tibbiyotning metafizik tushunchalari asosida paydo bo'ldi. zamonaviy anatomik bilimlarni shakllantirishga. Shunday qilib, suyuqliklar (hazil) haqidagi metafizik g'oyalar qon aylanish va limfa tizimlari haqidagi zamonaviy bilimlarga aylantirildi. An'anaviy xitoy tibbiyoti turli g'oyalarga asoslangan edi. Demak, unda "mushaklar" g'oyasi yo'q edi. Shu bilan birga, G'arb an'analarida gumoral aylanish metafizik tushunchalari va xitoyliklarda qi harakati o'rtasida o'xshashliklarni o'rnatishga urinishlar mavjud. Zamonaviy xitoylik tadqiqotchilar orasida an'anaviy xitoy tibbiyotining ilmiy tabiatiga keng tarqalgan, chunki u empirik asoslarga ega, ammo inson tanasi haqidagi g'arb an'analarida qabul qilingan fikrlardan farq qiluvchi g'oyalar asosida rivojlanadi.

IN-YAN VA BESH ELEMENT NAZARIYASINING ZAMONAVIY INTERPRETATSIYASI

Xitoy madaniyati bizga tez-tez o'ylaydigan va ularning chuqur ma'nosini tushunishga harakat qiladigan ko'p narsalarni taqdim etdi. Ulardan biri In yan belgisidir. Ushbu belgi haqida eshitmagan odamni topish qiyin, ammo ko'pchilik In yan nimani anglatishini bilmaydi.

In yanning ma'nosi va mohiyati

Xitoy falsafasi, bu koinot dualizmining ramzlaridan biri, chunki u ikkiga bo'lingan: yorug'lik va qorong'i, shu bilan birga, bu tomonlar cheksizlikni ramziy ko'rsatadigan mukammal tekis doirada. Koinotda aynan shu energiya asosida hamma narsa bir-biri bilan doimo o'zaro aloqada bo'lib turadi.

Ushbu belgi har qanday jonzotning ikkita elementi va boshlanishini - qorong'u va engil tomonni uyg'un birlashtiradi. Hatto so'zma-so'z tarjima ham uni tog'ning qorong'i va yorug' tomoni deb tarjima qilishni taklif qiladi. Tasvirga qarab, In yan belgisi o'zining tashqi qiyofasi bilan juda qiziq ekanligini ko'rishingiz mumkin, chunki rasmda faqat ikkitasi tasvirlanmagan, ulardan biri faqat qora, ikkinchisi oq rangda. Har bir yarmi kichik qismga ega, ya'ni nuqta qarama-qarshi rangga ega, bu belgi shuni ko'rsatadiki, har bir yorug'lik tomonida bir oz quyruq, qora rang bor. Va aksincha, har qanday yomon narsada ezgulik va yorug'likning kichik zarrasi bor.

Belgining ikkala yarmi ham oddiy tekis chiziq bilan emas, balki to'lqinli bilan bo'linadi. Bu yorug'likdan qorong'igacha va aksincha silliq o'tishni ko'rsatadi, bu esa uni ajratishni yanada qiyinlashtiradi. Aytgancha, hozirda hatto qora-oq In-yan daraxtlari ham bor.

In yan belgisi nafaqat qorong'i va yorug' tomonni ko'rsatib bermasligi sababli, u qarama-qarshi tomonlarni ham ko'rsatadi. Bu shuni anglatadiki, bu nafaqat qorong'i yoki yorug' boshlanish bilan bog'liq, ba'zilar In yanni ayollik va erkaklik tamoyili bilan taqqoslashadi, shuningdek, yani issiq narsa, hamma narsani yo'q qiladigan bunday kuch, va In, aksincha, bir narsa salqin va ijodiy.

Shuningdek, ko'plab donishmandlar biz oziq-ovqat iste'mol qilish orqali In-yan energiyasiga to'lganmiz, shuning uchun bu erda hamma narsa kam bo'lmasligi kerak, shuningdek, In va Yan muvozanati shundan boshlanadi, deb ta'kidlashgan. Shuni yodda tutish kerakki, In elastik, nam, sovuq, shirin, suyuq, yumshoq, yan esa achchiq, biriktiruvchi, sho'r, iliq, qattiq va tirnash xususiyati bilan ajralib turadi. Siz bu yerda muvozanatni saqlash qoidalarini e'tiborsiz qoldirmasligingiz kerak, chunki, masalan, In mahsulotlarini hisobga olmaganida, sizda kasalliklar bo'ladi va agar siz Yan guruhidan ovqatlanishni chiqarib yuborsangiz ham xuddi shunday bo'ladi. Xitoy donishmandlari va faylasuflari aytganidek, inson o'z ichki energiyasini

boshqarishni o'rganganida, uning ichki In va Yan ining uyg'unligi paydo bo'ladi, bu unga koinotdagi In va Yan ning ideal muvozanatiga imkon beradi. Ammo bunday natijaga erishish uchun inson o'zi ustida ko'p yillik mehnatga muhtoj. Axir In va Yan bir-biri bilan doimo to'qnashib turadigan qarama-qarshilikdir va bu nafaqat yaxshilik va yomonlik er yuzidagi doimiy kurashga tegishli, balki inson mohiyatida ham bu kurash har kuni sodir bo'ladi. Har kuni bir tomon boshqasidan ustun turadi, bu esa odamning uyg'unlikka erishishiga imkon bermaydi. Bu bizning hayotimizning asosiy elementlarini: suv, olov, o'tin, tuproq, metallni yaratadigan In yan energiyasi. Allaqachon bu elementlar tabiat hodisalari jarayonini belgilaydi, ular u yoki bu tarzda hayotdan boshlanadi va natijada o'ladi. Yana biz bir-birimizsiz yashay olmaydigan ikkita qarama-qarshilikni ko'ramiz - hayot va o'lim. Hatto tibbiyotda ham chinakam sog'lom odam In va Yan o'rtasidagi uyg'unlikni topganda bo'ladi, deyiladi. Ushbu ikkita belgi doimo bir-birining o'rnini bosadi va qo'llab-quvvatlaydi va ba'zida bir tomon boshqasini yutishiga qaramay, hech qachon butunlay yo'qolmaydi. In yan tushunchasi, shuningdek, Tao tabiatini tushuntiradi, unda hayotdagi hamma narsa o'zgarib turadi va rivojlanish sur'ati va ko'lamidan qat'i nazar, hech qachon qasosda turmaydi, deyiladi. Shuningdek, In va Yan ikki element bir-birini to'ldiradi, oqsiz qora bo'lmaydi va yorug'lik zulmatsiz bo'lmaydi. Kichkina tortishuvlar mavjud, chunki ba'zilar In yan emas, balki In yang deb yozadilar va talaffuz qiladilar. Ba'zilar o'zlarining fikrlarini himoya qiladilar va boshqalarning dalillarini qabul qilmaydilar va aksincha. Ammo, aslida, xitoy tilidan tarjima qilinganda birinchi va ikkinchi holatlarda ham to'g'ri, shuning uchun bu tortishuvlar shunchaki ma'nosizdir. In va Yan kabi tushunchalar yana bir bor yer yuzida mukammal va ideal narsa yo'qligini tasdiqlaydi, shuning uchun asosiy narsa idealga erishish emas, balki uyg'unlikka erishishdir. O'zidagi uyg'unlik, muloqotdagi uyg'unlik, xulq-atvordagi uyg'unlik - bu insonga boshlanishni anglash va koinot manbasiga kelish uchun kuch beradi. Bunga har bir tsivilizatsiya va ayniqsa har bir inson erishishga intiladi. In-yan ramzi nihoyatda mashhur. Ko'pchilik bu erkak va ayol tamoyillarini anglatadi, deb o'ylashadi, lekin aslida bu tushuncha ancha kengroq. In va Yan - Sharq falsafasining eng muhim tushunchalaridan biri bo'lib, u inson hayotining eng muhim sohalarida - tibbiyotda, dinda, musiqada, Feng Shui va boshqalarda aks etadi. In va Yan nima va bugungi kunda bu qadimiyning ma'nosi nima?

Olimlarning fikriga ko'ra, In va Yan tushunchalari qadimgi Xitoy falsafiy kitobi I Ching (O'zgarishlar qonuni yoki o'zgarishlar kitobi) da paydo bo'lgan. Dastlab "yan" "tog'ning janubiy, yoritilgan qiyaligi" ni, "In" esa "shimoliy yoki soyali nishab" degan ma'noni anglatadi. Shunday qilib, "yan" quyosh, yorug'lik, ijobiy, faollik, qat'iy, erkaklar printsipini va "In" - oyni, zulmatni, negativlikni, tinch, yumshoq, ayollik printsipini belgilash uchun ishlatilgan.

Vaqt o'tishi bilan ushbu kontseptsiya tobora ko'proq metafizik ma'no kasb etdi va qutblanishlar kurashi va birligi - kun va tun, yorug'lik va soya, vayronagarchilik va yaratilish, ijobiy va salbiyni anglata boshladi. Ushbu nazariya daosizmning asosini tashkil etadi, bu falsafa va din elementlarini birlashtirgan an'anaviy xitoylik ta'limotdir.

In-yan nazariyasi shuni anglatadiki, Koinotdagi hamma narsa harakatda, o'zgarib turadi va o'z zidiga ega, qarama-qarshi qismlar, qarama-qarshilikka qaramay, butun birlikning ajralmas qismlari. Qarama-qarshiliklar, hamma narsaga qaramay, bir-birisiz mavjud bo'lmaydi. Shunday qilib, koinotda muvozanat va uyg'unlik o'rnatiladi.

In va Yan ning o'zaro ta'siri bir-birini yaratadigan va yo'q qiladigan beshta elementni keltirib chiqaradi:

suv;

olov;

metall;

yog'och;

Yer

Ular, o'z navbatida, butun moddiy dunyoni keltirib chiqaradi. Daosizm harakati Zhen Tao fikriga ko'ra insonning oliy vazifasi - bu bir-biriga zid bo'lgan ikkita energiyani birlashtirish orqali erishish mumkin bo'lgan birlikka erishishdir. Birlashishga erishgan holda, inson haqiqatni idrok etishning boshqa darajasini va deyarli cheksiz imkoniyatlarni oladi.

In-yan belgisining grafik tasviri mukammal tekis yopiq aylana bo'lib, u har biri qarama-qarshi nuqtani o'z ichiga olgan oq yoki qora tomchilar yoki baliqlar shaklida ikkita teng yarmiga bo'linadi. Bu belgi doirasi koinotning cheksizligini anglatadi. Qora va oq yarimlar In va Yan energiyalarini anglatadi, shuningdek, ranglarning qarama-qarshiligi ularning aksini aks ettiradi va bir xil o'lcham - ekvivalent. Yarim ichidagi nuqtalar bir boshlanishning boshqasiga kirib borishini ta'kidlaydi. Doira ichidagi yarimlar to'lqinli chiziq bilan ajralib turadi va

bir-biriga qo'shilib ketganday tuyuladi, bu kuchlar o'rtasida aniq chegara yo'qligini va ular bir-biri bilan qanchalik chambarchas bog'liqligini ko'rsatib turibdi. Tasvir dinamik va aylana bo'ylab harakatlanish taassurotini qoldiradi. Energiya maksimal darajaga yetganda, uning o'rnini boshqasi egallaydi va bu o'zgarish tugamaydi, chunki ularning hech biri boshqasini egallay olmaydi. Bunday cheksiz transformatsiyalar, bir qator qurilishlar va vayronalar orqali olamda hayot yaratiladi. In-yan ramzi tasvirlangan tumorlar va tatuirovkalar kuchli energiyani o'z ichiga oladi. Ular egalariga ikkita printsip ta'sirini muvozanatlashda, muvozanatni topishda yordam beradilar, kuchliroq kuchni bostirishga imkon bermaydilar.

In va Yan tom ma'noda bizni o'rab turgan hamma narsalar bilan bog'liq bo'lishi mumkin. Kun tunga yo'l beradi, Quyoshdan keyin osmonda Oy paydo bo'ladi, ish dam olishga yo'l beradi va sovuq qishdan keyin har doim issiq yoz keladi. In va Yan tushunchalaridan turli xil jismoniy va nomoddiy narsalar va hodisalarni tasvirlash uchun foydalanish mumkin.

Yan - yengil, baquvvat, yorqin, issiq; bu olov, harakat, osmon, ruh, balandlik, markazdan atrofga yo'nalish.

In - qorong'u, passiv, sovuq; bu suv, tan, o'lim, yer, xotirjamlik, sukunat, atrofdan markazga yo'nalish.

Biroq, dunyoda faqat In yoki faqat yan bo'ladigan hech narsa yo'q. Bitta energiya ustun bo'lishi mumkin, ammo ikkalasi ham doimo mavjud bo'ladi. Mana shu narsa - har qanday ko'rinishda ham In va Yan ni muvozanatlashtirishga intilish kerak: uyda, xarakterda, hatto ovqatlanishda ham. Shunday qilib, ko'proq yan energiyasiga ega odamlar baquvvat, diqqatli, diqqatni jamlay oladigan, maqsadga muvofiqdir, lekin ko'pincha ular jirkanchlik va tajovuzkorlik bilan ajralib turadi. In hukmron bo'lganlar tinch, erkin, sezgir, ijodiy va xayoliy, ammo dangasa, passiv va depressiyaga moyil bo'lishlari mumkin. O'zingizning kuchli va zaif tomonlaringizni aniqlab, o'zingiz ustida ishlashingiz bilan siz ruhdagi muvozanat va uyg'unlikka erishishingiz va hayotning butunlay boshqa sifatiga erishishingiz mumkin.

In va Yan - bu haqiqatni idrok etish usullaridan biri bo'lib, bu dunyoga ma'lum bir burchakdan qarashga va sodir bo'layotgan barcha narsalarning insonga qanday ta'sir qilishini ko'rishga imkon beradi. In va Yan nima ekanligini tushunadigan va ushbu bilimlardan

foydalanadiganlar hayotda va ularning ma'naviy rivojlanishida katta muvaffaqiyatlarga erishishlari mumkin. In Yan - erkak va ayol ... bu bizni o'rab turgan barcha narsalar, hatto biz o'zimiz ham erkak va ayol tamoyillariga amal qilyapmiz, endi bilmaslikdan uyalamiz. Bizning butun cheksiz Koinotimiz bu ikkita kuchli energiyadan iborat bo'lib, ular bir-birisiz mavjud bo'lmaydi, ular doimo o'zaro ta'sir qilishlari kerak.

Aytaylik, stakan ichidagi bo'shliq In, lekin u stakansiz mavjud bo'lmaydi, demak stakan yan. Ushbu stakanga quyilgan qora kofe tinch In energiyasidir, ammo kofe beradigan iliqlik faol yan energiyasidir. Ushbu printsiplarning birlashishi, ularning o'zaro transfuzion va bir-biriga oqib tushishi, hayot va ichki muammolarni hal qilishda ushbu haqiqatni hisobga olishning ahamiyati, ezoteriklar, Xitoy fenshuy falsafasini sevuvchilar va psixologlar tomonidan aytiladi. Bundan tashqari, ushbu ramzning ma'nosini yaxshi biladiganlar biladiki, bu nafaqat erkak va ayol tamoyillari, balki In yan falsafasi ancha keng va chuqurroqdir. Ushbu qadimiy Xitoy falsafiy tushunchasi hayotimizning tibbiyotidan tortib musiqasiga qadar ko'p sohalarida qo'llaniladi. In Yan falsafasi o'rgatganidek, o'zini va Olam bilan haqiqiy uyg'unlikka erishish uchun atrofdagi dunyoning sirlarini va o'zini anglamoqchi va anglamoqchi bo'lgan inson uchun eng zo'r vazifa In yan energiyalarini boshqarishni va undan to'g'ri foydalanishni o'rganishdir.

In - ayol printsiipi, bu oy, qorong'u tomon, bu sezgi, muloyimlik, donolik. Har bir inson ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirish, his-tuyg'ularni namoyon qilish, ichkarida va atrofidagi eng kichik o'zgarishlarni his qilish va tasavvur qilish uchun ma'lum bir kontsentratsiyadagi Inga muhtoj.

In - bu bizning ichki o'zligimiz, biz unga quloq solmaymiz, bu haqda biz ahamiyatsiz, bu esa kelishmovchilikka olib keladi. Passiv ayol energiyasi barcha materiallar paydo bo'lishidan oldin mavjud bo'lgan betartiblikni anglatadi. In uyg'unlikni qidirishda qarama-qarshi yanni izlaydi. Shuning uchun, ayolga ayollik, yumshoqlik, tabiiy mohiyatini mustahkamlash tavsiya etiladi. Shunda erkak unga magnit kabi tortiladi. Ushbu masalani chuqur o'rganadigan mutaxassislar Tao qonuniga zid bo'lgan bunday bayonotga shubha bilan qarashadi. In faoliyati farqli o'laroq In har doim xotirjam. Shuning uchun, haqiqiy ayol o'z ichida tinchlikni saqlaydi. Agar ayol tinchligi erkaklar faoliyati bilan to'qnashganda, keyin birlashganda, bu ikki energiya tenglashadi, muvozanatlashadi. Bu biz uchun ideal bo'lib tuyuladigan ba'zi

juftliklardagi uyg'unlikni tushuntiradi va ular o'rtasidagi munosabatlar tushunarsizdir. Hech kim ayolni ayollikka o'rgatolmaydi, hamma narsa uning ichida allaqachon mavjud, siz o'zingizni Inni his qilishingiz kerak. Ayol o'zini o'zida ayollik tamoyillarini uyg'ota boshlagach, demak u o'zini tuta boshlaydi va bu yan energiya masalasidir. Natijada yana uyg'unlik bo'lmaydi.

Yan erkak printsipi - issiq, baquvvat va faol yan energiya In "g'oyalarini" real hayotda o'zida mujassam etadi. Mantiq, aql, fikr, hayot yo'nalishi - bularning barchasi erkak energiyasiga xosdir.

Yan - bu yorqin tomon, bu aniqlik, ravshanlik, ustunlik. In oy bo'lsa, demak yan quyoshdir. Erkin va tinch In energiyasi harakatlar uchun, tashqi ko'rinish uchun kuchli yan energiyasini qo'zg'atadi.

In va Yan o'zlarining barcha ko'rinishlarida bir-biriga zid bo'lmasligi, aksincha bir-birini to'ldirishi muhimdir.

In-Yan belgisining tarixi. Xitoyliklar buddistlardan In yan belgisini ko'rib, uni o'zlarining falsafasiga o'tkazdilar. Va bu voqea bizning davrimizning birinchi yoki uchinchi asrlarida sodir bo'lgan. In va Yan ning oq-qora tasviri dastlab tog'ga taqlid qilgan. Bir tomonda tog quyosh bilan yoritilgan, tepalikning boshqa tomoni soyada, ya'ni qoraygan. Ma'lumki, quyosh o'z o'rmini o'zgartiradi va tog'ning qorong'i qismi quyosh ta'sirida nurga aylanadi va aksincha. Shunday qilib, hayotdagi hamma narsa o'z sikli orqali o'tadi. Ramz yaxshi va yomon, zararli va foydali o'rtasidagi to'qnashuv sifatida tushunilgan. Biroq, daosizmni tushunadigan mutaxassislar, ramzni tabiatdagi qarama-qarshiliklar prizmasi orqali tushunish zarurligini ta'kidlaydilar. Bu axloq va axloqqa taalluqli emas.

Belgining ma'nosi va falsafiy tushunchasi. In yan belgisi - bu tomchilar yoki baliqlarga o'xshash ikkita teng yarmiga bo'lingan doira. To'g'ri doiraning bir tomoni qora, ikkinchisi oq rangga ega, ammo har bir tomchining nuqtasi bor: qorong'u yarmining ichida oq nuqta, yorug' yarmida esa qora nuqta bor. Doira o'zi bizning koinotimiz va u cheksizdir. Ushbu Olam ichida ikkita energiya yashaydi, o'zaro ta'sir qiladi va bir-birini to'ldiradi - In va Yan, erkaklar va ayol tamoyillari. Ular har xil, ammo ular bir-biriga kirib borishga qodir - bu har yarimning ichidagi nuqtalar bilan belgilanadi. Ushbu yarimlar o'rtasida aniq chegara yo'qligi, ularni ajratib turadigan to'lqinli chiziq bilan ko'rsatiladi. Agar siz ushbu ramzga nazar tashlasangiz, olam doirasi ichidagi tasvir harakatlanayotgandek taassurot paydo bo'ladi, yarimlar

bir-biriga silliq oqadi, energiya birlashadi va yana ajralib chiqadi va hokazo. Bunday metamorfozalar tufayli koinot mavjud. "O'zgarishlar kitobida" tasvirlangan daosistik falsafa nazariyasi shundan iboratki, Koinotdagi hamma narsa harakat qiladi, o'zgaradi, bir-biriga singib boradi, aksincha bo'lishiga qaramay, biri ikkinchisiz mavjud bo'lmaydi. Ushbu ikki energiyaning aloqasi elementlarni keltirib chiqaradi. Ularning atigi beshtasi bor: ular tarkibida yog'och, tuproq, olov, suv, metall.

In va Yan haqidagi ta'limot an'anaviy xitoy tibbiyotining nazariy asoslaridan biridir. Atrofdagi dunyoning barcha hodisalari, shu jumladan inson va tabiat xitoy tibbiyoti tomonidan yagona voqelikning turli jihatlari bo'lgan In va Yan ning ikki tamoyilining o'zaro ta'siri sifatida talqin etiladi. "O'zgarishlar kitobi" ("I Ching") yan va In-dagi falsafiy kontseptsiya tabiatda yorug'lik va qorong'i, qattiq va yumshoq, erkak va ayol tamoyillarini ifoda etishga xizmat qildi. Xitoy falsafasining rivojlanishi jarayonida yan va In haddan tashqari qarama-qarshi tomonlarning: yorug'lik va zulmat, kun va tun, quyosh va oy, osmon va er, issiqlik va sovuq, ijobiy va salbiy, juft va g'alati va boshqalarning o'zaro ta'sirini tobora ko'proq ramziy qildi. In-yan neo-konfutsiylikning spekulativ sxemalarida, ayniqsa "li" (xitoycha 禮) - mutlaq qonun doktrinasida olingan. Tabiatning doimiy o'zgaruvchanligining birinchi sababi sifatida harakatning asosiy kosmik kuchlari sifatida qaraladigan qutbli In-yan kuchlarining o'zaro ta'siri tushunchasi xitoy faylasuflarining aksariyat dialektik sxemalarining asosiy mazmunidir. In-yan kuchlari dualizmi haqidagi ta'limot Xitoy falsafasida dialektik konstruktsiyalarning ajralmas elementidir. Miloddan avvalgi V-III asrlarda qadimgi Xitoyda In yan jia falsafiy maktabi mavjud edi. In-yan tushunchasi, shuningdek, Xitoy tibbiyoti, kimyo, musiqa va boshqalarning nazariy asoslarini ishlab chiqishda turli xil dasturlarni topdi, bir necha ming yillar ilgari Xitoyda kashf etilgan ushbu tamoyil dastlab jismoniy fikrlashga asoslangan edi. Biroq, u rivojlanib borishi bilan yanada metafizik tushunchaga aylandi. Yapon falsafasida fizik yondashuv saqlanib qolgan, shuning uchun xitoylar va yaponlarning In va Yan xususiyatlariga ko'ra narsalarning bo'linishi har xil. Yani yapon dinida omoto-kyo bu ilohiy Izu (olov, yo) va Mizu (suv, in) tushunchalari. Titszining yagona asl moddasi ikkita qarama-qarshi moddalarni keltirib chiqaradi - yan va In, ular bitta va bo'linmasdir.

Dastlab "In" "shimoliy, soyali" va "yan" - "tog'ning janubiy, quyoshli tomoni" degan ma'noni anglatadi. Keyinchalik In salbiy, sovuq, qorong'u va ayolga, yan esa ijobiy, yengil, iliq va erkakka o'xshab qabul qilindi. "Nei Ching" risolasida shu munosabat bilan aytilgan: Yan toza moddasi osmonda o'zgargan; bulutli In moddasi yerga aylanadi ... osmon yan moddasi, yer esa In moddasi. Quyosh yan moddasi, oy In moddasi ... In moddasi dam olish, yan moddasi harakatchanlik. Yan moddasi tug'diradi, In moddasi esa o'stiradi. Yan moddasi tsi nafasini o'zgartiradi va In moddasi tana shaklini hosil qiladi.

In va Yan mahsuloti sifatida beshta element - beshta element va uchta doiralar: yashil o'qlar avlodlar doirasini, qizil ranglar - yengib o'tish doirasini, ko'k - boshqarish (sotib olish) doirasini bildiradi. Ushbu tamoyillarning o'zaro ta'siri va kurashi beshta elementni (wu-hsing) vujudga keltiradi: suv, olov, o'tin, metall va tuproq, undan moddiy dunyoning barcha xilma-xilligi paydo bo'ladi - "o'n ming narsa" - wan wu, shu jumladan inson. Besh element doimiy harakatda va uyg'unlikda, o'zaro hosil qilish (suv o'tin hosil qiladi, o'tin - olov, olov - tuproq, tuproq - metall va metall - suv) va o'zaro yengish (suv olovni o'chiradi, olov metallni eritadi, metall yog'ochni, yog'ochni yo'q qiladi) - yer, va yer suv bilan to'ldiradi). In Yan (Chin. 阴阳 (yīnyáng)) xitoy tilida bir nechta ma'nolarga ega. Jumladan: qarama-qarshiliklar dunyoda doimo mavjud deb taxmin qiladigan daosizmdagi (Xitoy falsafasi) g'oya, shuningdek, butun dunyo kelib chiqqan ikkita tamoyil: yuqori va pastki, qorong'u va yorug', ayol va erkaklar va boshqalar; fizikada bular anod (In) va katod (yan) (ya'ni musbat zaryadlangan elektrod va manfiy zaryadlangan elektrod); ayol jinsiy a'zolari (In) va erkak jinsiy a'zolari (yan).

In Yan belgisi bu doira, chunki u cheksizdir. O'rtada ikkita qarama-qarshilikni ajratib turadigan to'lqinli chiziq bor - qora va oq, erkak va ayol. Ushbu qarama-qarshiliklar uyg'unlikda, bir-biridan kelib chiqadi va bir-birisiz mumkin emas.

In Yan yoki In yan dzia maktabi (xitoy tilidan (yīnyángjiā)) Zou Yan (y (Z Zu Yǎn)) tomonidan asos solingan qadimgi Xitoy maktablaridan biridir. Garchi ba'zi manbalarga ko'ra u asoschisi emas, balki uning taniqli yagona vakili. Ushbu maktab faylasuflari tabiiy falsafa, kosmologiya, numerologiya, astrologiya va okkultizmni o'rganganlar. Ular dunyodagi hamma narsani ikkita qarama-qarshi (In va

Yan) yordamida ko'rib chiqdilar. Qarama-qarshiliklar bir-birini to'ldiradi. In yanisiz mumkin emas va aksincha. Bir kuch boshqasini uyg'otadi, biri ikkinchisidan oqadi. In va Yan o'rtasida doimo muvozanat mavjud. Maktab faylasuflari butun dunyo paydo bo'lgan beshta elementni aniqladilar: yer, olov, suv, metall va yog'och. Keyinchalik beshta element haqidagi ta'limot Konfutsiylik va daosizmga keldi. Beshta element (yoki "Usin" - 五行 (wǔxíng)) haqidagi ta'limot qadimgi davrlarda xitoylik olimlar koinotning kelib chiqishini tushuntirishga harakat qilgan ta'limotdir. Ushbu elementlar - tuproq, olov, suv, metall va yog'och - o'zaro bog'liqdir. Elementlar uyg'unlikda, biri boshqasini hosil qiladi. Bu doira ichida boshi va oxiri bo'lmagan doimiy harakatdir. Ushbu g'oya Vu Sinning ta'limoti va In Yan ta'limi bilan birlashtirildi.

Besh element haqidagi ta'limot (Usin)

Suv namlik va cho'kishni keltirib chiqaradi, olov yonadi va ko'tariladi, yog'och egilib tekislanadi, metall deformatsiyalanadi va o'zgaradi, yer oladi va beradi. Yoki, faylasuflar ham tushuntirganidek, suv daraxtga energiya beradi, olov energiyasi o'tinni yoqadi, o't keyin kulga qisqaradi va yerga energiya uzatadi va yer zich bo'lib, metallga aylanadi, u erib suyuq holatga, ya'ni suvga aylanadi. Elementlar nafaqat tabiiy boyliklarni, balki hayot uchun energiya bilan ham belgilanadi. Faylasuflar har bir elementga ma'lum sifatlarni: rang, fasl, hislar, ichki organlar va hattoki ob-havoni bog'lashgan.

Yog'och

olov

Yer

Metall

Suv

Dunyoning yon tomoni

Sharq

Janubiy

Markaz

G'arb

Shimoliy

Energiya

Generativ

Bo'ronli

Sokin

Kamayuvchi

Saqlash

O'QUV QO'LLANMA

Yil fasli
Bahor
Yoz
O'tish davri
Kuz
Qish
Ob-havo
Shamol
Issiq
Nam
Quruq
Sovuq
Rang
Yashil
Qizil
Sariq
Oq
To'q ko'k
Shakl
To'rtburchak
Uchburchak
Kvadrat
Doira
To'lqinli
Ichki organ
O't pufagi
Ingichka ichak
Oshqozon
Yo'g'on ichak
Siydik pufagi
Sezgi organi
Ko'rish
Nutq
Ta'm bilish
Hidi
Eshitish

Besh element haqidagi ta'limot nafaqat falsafada, balki astrologiya, numerologiya, jang san'ati va boshqalarda ham qo'llanilgan bo'lib, har bir element yordamida dunyoning tuzilishi ham, inson tanasining tuzilishi ham tushuntirildi. Vu Sin va In Yan hamma joyda mavjud.

Xitoyda folbinning kasbi mavjud (y 阴阳 y 老爷 nyáng lǎoye (In yan lao e)). U In va Yan ta'limotiga asoslanib, odam qayerga va qachon dafn qilinishini tanlaydi. Bu marhumning ruhi xotirjam bo'lishi uchun qilingan. Inson ma'lum bir elementni ham anglatadi. Xitoyliklar bu bilimlardan tibbiyotda va feng shui amaliyotida foydalanadilar. Olimlarning fikriga ko'ra, In va Yan tushunchalari qadimgi Xitoy falsafiy kitobi I Ching (O'zgarishlar kanoni yoki o'zgarishlar kitobi) da paydo bo'lgan. Dastlab "yan" "tog'ning janubiy, yoritilgan qiyaligi" ni, "In" esa "shimoliy yoki soyali nishab" degan ma'noni anglatadi. Shunday qilib, "yan" quyosh, yorug'lik, ijobiy, faollik, qat'iy, erkaklar printsipini va "In" - oyni, zulmatni, negativlikni, tinch, yumshoq, ayollik printsipini belgilash uchun ishlatilgan.

Vaqt o'tishi bilan ushbu kontseptsiya tobora ko'proq metafizik ma'no kasb etdi va qutblanishlar kurashi va birligi - kun va tun, yorug'lik va soya, vayronagarchilik va yaratilish, ijobiy va salbiyni anglata boshladi. Ushbu nazariya daosizmning asosini tashkil etadi, bu falsafa va din elementlarini birlashtirgan an'anaviy xitoylik ta'limotidir. In-yan nazariyasi shundan iboratki, Koinotdagi hamma narsa harakatda, o'zgarib turadi va o'z teskari tomoniga ega, qarama-qarshi qismlar esa, qarama-qarshiliklariga qaramay, butun birlikning ajralmas qismidir. Qarama-qarshiliklar, hamma narsaga qaramay, bir-birisiz mavjud bo'lmaydi. Shunday qilib, koinotda muvozanat va uyg'unlik o'rnatiladi. Ular, o'z navbatida, butun moddiy dunyoni keltirib chiqaradi. Daosizm harakati Zhen Tao fikriga ko'ra insonning eng yuqori vazifasi - bu bir-biriga qarama-qarshi bo'lgan ikkita energiyani birlashtirish orqali erishish mumkin bo'lgan Birlikka erishishdir. Birlashishga erishgan holda, inson haqiqatni idrok etishning boshqa darajasini va deyarli cheksiz imkoniyatlarni oladi. In-yan belgisining grafik tasviri mukammal tekis yopiq doiradir, u har biri qarama-qarshi nuqtani o'z ichiga olgan oq yoki qora tomchilar yoki baliq shaklida ikkita teng yarmiga bo'linadi. Ushbu belgi doirasi koinotning cheksizligini anglatadi. Qora va oq yarmlar In va Yan energiyalarini anglatadi, shuningdek, ranglarning qarama-qarshiligi ularning aksini aks ettiradi va bir xil o'lcham - ekvivalent. Yarim ichidagi nuqtalar bir boshlanishning boshqasiga kirib borishini ta'kidlaydi. Doira ichidagi yarimlar to'lqinli chiziq bilan ajralib turadi va bir-biriga qo'shilib ketganday tuyuladi, bu

kuchlar o'rtasida aniq chegara yo'qligini va ular bir-biri bilan qanchalik yaqinligini ko'rsatadi. Tasvir dinamik va aylana bo'ylab harakatlanish taassurotini yaratadi. Energiya maksimal darajaga yetganda, uning o'rmini boshqasi egallaydi va bu o'zgarish tugamaydi, chunki ularning hech biri boshqasini egallay olmaydi. Bunday cheksiz transformatsiyalar, bir qator yaratilishlar va vayronalar orqali olamda hayot yaratiladi. In va Yan tom ma'noda bizni o'rab turgan hamma narsalar bilan bog'liq bo'lishi mumkin. Kun tunga yo'l beradi, Quyoshdan keyin osmonda Oy paydo bo'ladi, ish dam olishga yo'l beradi va sovuq qishdan keyin har doim issiq yoz keladi. In va Yan tushunchalaridan turli xil jismoniy va nomoddiy narsalar va hodisalarni tasvirlash uchun foydalanish mumkin. Yan - yengil, baquvvat, yorqin, issiq; bu olov, harakat, osmon, ruh, balandlik, hayot, markazdan atrofga yo'nalish. In - qorong'u, passiv, sovuq; bu suv, tan, o'lim, yer, xotirjamlik, sukunat, atrofdan markazga yo'nalish. Biroq, dunyoda faqat In yoki faqat yan bo'ladigan hech narsa yo'q. Bitta energiya ustun bo'lishi mumkin, ammo ikkalasi ham doimo mavjud bo'ladi. Mana shu narsa - har qanday ko'rinishda ham In va Yan ni muvozanatlashtirishga intilish kerak: uyda, xarakterda, hatto ovqatlanishda ham.

Shunday qilib, ko'proq yan energiyasiga ega odamlar baquvvat, diqqatli, diqqatni jamlay oladigan, maqsadga muvofiqdir, lekin ko'pincha ular jirkanchlik va tajovuzkorlik bilan ajralib turadi. In hukmron bo'lganlar tinch, erkin, sezgir, ijodiy va xayoliy, ammo dangasa, passiv va depressiyaga moyil bo'lishlari mumkin. O'zingizning kuchli va zaif tomonlaringizni aniqlab, o'zingiz ustida ishlashingiz bilan siz ruhdagi muvozanat va uyg'unlikka erishishingiz va hayotning butunlay boshqa sifatiga erishishingiz mumkin. In va Yan - bu haqiqatni idrok etish usullaridan biri bo'lib, bu dunyoga ma'lum bir burchakdan qarashga va sodir bo'layotgan barcha narsalarning insonga qanday ta'sir qilishini ko'rishga imkon beradi. In va Yan nima ekanligini tushunadigan va ushbu bilimlardan foydalanadiganlar hayotda va ularning hayotida katta muvaffaqiyatlarga erishishlari mumkin.

ZAMONAVIY SHARQ TIBBIYOTI TASHXISLASHIDA IN-YAN VA BESH ELEMENT NAZARIYASINING AHAMIYATI

Har bir dori o'ziga xos qo'llanilish sohasiga ega. Zamonaviy G'arb (an'anaviy) yuqori texnologiyali tibbiyot kasalliklarning dorisidir, chunki biz unga faqat kasal bo'lganimizda qiziqamiz va bu tahlil va boshqa tadqiqotlar natijalari bilan tasdiqlanadi. Ammo hamma biladiki, poliklinikada birlamchi davolanish holatlarining 70 foizdan ko'prog'ida na zamonaviy asbob-uskunalarni tahlil qilish va na o'rganish natijasida hech narsa aniqlanmaydi va sog'liq holati "unchalik yaxshi emas". Ushbu holat ko'pincha psixosomatik kasalliklar deb ataladi va eng yaxshi holatda sizga dam olish, sport bilan shug'ullanish yoki o'ta og'ir holatlarda psixoterapevtga murojaat qilish tavsiya etiladi.

Aksincha, xitoy tibbiyoti dastlab sog'lig'ini saqlashga, psixosomatik va surunkali kasalliklarning oldini olish, tiklash va davolashga qaratilgan. Agar qadimgi xitoylik shifokorning bemori kasal bo'lib qolsa, u kasallikning oldini ololmaydigan yomon shifokor sifatida uyatdan uydan chiqarib yuborilgan. Bu ularni qo'llash sohasini belgilaydigan asosiy farq.

Shunday qilib, yana bir bor takrorlaymiz - Xitoy tibbiyoti faqat hissiyotlarga asoslangan va aniq ifodalangan fenomenologik xususiyatga ega, ya'ni nazariya kuzatilgan hodisa va hissiyotlarni tahlil qilish asosida tanada aslida sodir bo'lgan, o'sha paytda umuman tushunarsiz va noma'lum bo'lgan chuqurroq darajadagi jarayonlarni hisobga olmasdan yaratilgan. Bu Xitoy tibbiyotining barcha jiddiy tadqiqotchilari ishonishga moyil bo'lgan asosiy bayonotdir.

Tananing holatini baholashning asosiy tamoyillari

Bir necha ming yil oldin xitoyliklar na fundamental nazariy bilimlarga, na o'lchov uskunalariga ega edilar va faqat o'zlarining kuzatuvlariga va o'zlarining his-tuyg'ulariga ishonishlari mumkin edi. Keling, xitoy tibbiyotining asosiy asoslarini yaratish jarayonini qayta tiklashga harakat qilaylik: o'sha qadimgi davrlarda va hatto qishda ham oziq-ovqat uchun biror narsa olish oson bo'lmagan, ochlik va sovuqlik hissi qadimgi xitoyliklarni tez-tez ta'qib qilar edi. Ochlik hissi bo'shliq (yetishmovchilik) hissi bilan bog'liq bo'lib, to'yinganida odam to'yinganlik (ortiqcha) va butun tanaga tarqaladigan issiqlik tuyg'usidan zavqlanadi. Bu hislar ichki, u ovqat pishirgan olovdan chiqadigan

issiqlik? qishki sovuq va ilqlik tashqi hissiyotlardir. yoki boshqacha qilib aytganda - dono xitoy, tog'da o'tirgan holda, kechayu kunduz o'zgarishini kuzatib, o'z his-tuyg'ularini tingladi. Kechasi - oy va sovuqlik hissi, kunduzi - quyosh va issiqlik hissi, ochlik - bo'shliq hissi (yetishmaslik), ortiqcha ovqatlanish - to'yish hissi (ortiqcha), ichkarida sodir bo'ladigan narsa ichki tuyg'u, tashqarida - Tashqi tuyg'u.

Shunday qilib, biz Xitoy tibbiyotining tanani va uning ayrim a'zolarini holatini baholash uchun ishlatiladigan oltita asosiy diagnostik mezonlarini oldik. Ro'yxatga quruq va nam hissiyotlarni kiritish mantiqan to'g'ri bo'lar edi, ammo xitoy tibbiyotining asoschilari bu ikki tushunchani tanadagi suyuqlik holatini aniqlash bilan bog'lashgan.

Uchta muhim moddalar tsi, qon va tanadagi suyuqliklardir. O'sha paytlarda hayot uchun xavfli va odam tanadagi har qanday yaradan oqib chiqayotgan qizil moddalarni tez-tez ko'rar edi va ba'zida qon tanada harakatlanadigan tomirga tegsa, u "otilib chiqardi". Ushbu moddaga qon deb nom berilgan. O'lgan jangchi sovuq va uning jarohatlaridan qon oqmaydi, demak, ilqlik hissi qonning tomirlar orqali harakatlanishi bilan, tananing yuzasida ma'lum joylarda pulsatsiyalanuvchi nuqtalar bilan namoyon bo'ladi. Ammo o'lgan jangchida pulsatsiyalanuvchi nuqtalar yo'q, qon qotib qoladi va hayot yo'qoladi, tirik odamda u harakat qiladi va qon harakatini sezish hayotni anglatadi. Qadimgi xitoyliklar bu harakatlanish tuyg'usi, issiqlik hissi, hayot hissi, pulsatsiya hissi - Tsi deb atashgan. Tsi - bu moddiy bo'lmagan, hissiy moddalar, inson tanasida sodir bo'lgan barcha hayotiy jarayonlarning namoyon bo'lishi, qon bilan bog'liq - moddiy moddalar va Tsi asoslari. Xitoyliklar Qi tarqatish kanallari va qon tomirlarini belgilash uchun xuddi shu "May" iyeroglifidan foydalanganlari bejiz emas.

Hozirgi kunda hatto maktab o'quvchisi ham inson tanasi 70-80% suyuq ekanligini biladi. Bu haqiqat xitoyliklarning ko'rish doirasidan qochib qutula olmadi va ter, tupurik, balg'am, qusish, urug', siydik va limfa (hujayralararo suyuqlik) ni o'z ichiga olgan tanadagi suyuqlik tushunchasi paydo bo'ldi. Qon ham tanadagi suyuqlikdir, ammo uning ko'rinishi va moddiy moddasi sifatida ishlashi va Tsi asosining ahamiyati tufayli uni Xitoy tibbiyotining asoschilari alohida toifaga kiritdilar, garchi tanadagi suyuqliklarni Tsining moddiy asosi deb hisoblash mumkin va bu xitoy tibbiyotining asoslariga zid emas. Yana ikkita hayotiy moddalar - Shen va Jing. Shen ruh, ong, ong va ong osti - hayotning moddiy bo'lmagan namoyon bo'lishi, Jing esa hayotiy mohiyat, Shenning moddiy asosidir, chunki ota va onaning mohiyati

birlashganda yani hayot tug'iladi va shunga muvofiq ravishda ong ham rivojlanadi. Xitoy tibbiyotida Jing - Tsi - Shen triadasi "Uch marvarid" deb nomlanadi. Osmondan oldingi, osmondan keyingi mohiyat va buyrak mohiyatini farqlang. Osmondan oldingi mohiyat ota va onaning mohiyatining aralashmasidir, u tug'ilgandan keyin buyraklar mohiyatiga aylanadi, u hayoti davomida oziqlanadigan - Osmon mohiyati taloq va oshqozon tomonidan oziq-ovqat va suvdan hosil bo'ladi.

Hayotiy moddalarning patologik holatlari

Umuman olganda organizm uchun ham, alohida organ uchun ham har bir muhim modda bemor va shifokor tomonidan seziladigan alomatlar va belgilar shaklida namoyon bo'ladigan o'ziga xos patologik sharoitlarga ega bo'lishi mumkin. Tsi patologik holatda bo'lishi mumkin: Tsi bo'shligi (yetishmasligi), Tsi turg'unligi va Tsi qarshi oqimi. Tsi bo'shliq holati engil nafas qisilishi, zaif ovoz, o'z-o'zidan terlash, ishtahani yo'qotish, umumiy holsizlik, charchoq va najasning zaifligi bilan tavsiflanadi. Tsi turg'unlik holati shishiradi va adashgan og'riq hissi, depressiya, asabiylashish, tez-tez kayfiyat o'zgarishi va tez-tez xo'rsinish bilan xarakterlanadi.

Tsi qarshi oqimining holati (buzilish). Tsi qon va tana suyuqligi bilan olib borilishini, ya'ni qon va suyuqliklar ketadigan joyda Tsi bor. Masalan, oshqozonning tabiiy Tsi harakati pastga qarab, suyuq moddalar shaklida oshqozonda qayta ishlangan ovqat pastga qarab harakatlanadi - bu oshqozonning normal Tsi harakati. Ammo qusish, oshqozon yonishi, hiqichoq, qichishish - qi qarshi oqimining odatiy misoli - oshqozon suyuqligi ko'tariladi, ya'ni Tsi ko'tariladi. Yana bir misol - o'pka Chi qarshi oqimi. Odatda o'pkaning Tsi harakati pastga va butun tanaga kislorodli qon oqimi bilan yo'naltiriladi. Agar o'pkaning Tsi ko'tarilsa, balg'am bilan yo'tal bor, burun bitishi, aksirish va astma.

Qon

Qon qonning bo'shligi (yetishmasligi), qonning turg'unligi va qonning patologik holatida bo'lishi mumkin. Qonning bo'shligi (yetishmasligi) holati bosh aylanishi, xotiraning buzilishi, qo'l-oyoqlarda karaxtlik va sanchish, uyqusizlik, lablar oqarib ketgan va til rangparligi bilan tavsiflanadi. Qonning turg'unlik holati. Asosiy simptom - og'riqli, pichoqlangan lokalizatsiya qilingan og'riq. Boshqa alomatlar binafsha lablar va tirmoqlar, to'q rang, binafsha til.

Qonning issiqligi. Asosiy simptom - bu issiqlik hissi. Boshqa alomatlar qizil toshmalar, chanqoqlik, qizil til, tez puls bilan teri kasalliklari.

Tana suyuqliklari

Tana suyuqliklari quruqlik, namlik va balg'amning patologik holatida bo'lishi mumkin. Tana suyuqligining quruqligi (yetishmasligi) quruq teri, og'iz, burun qurishi, lablar qurishi, quruq yo'tal, quruq til, siydikning ozligi, axlatning quruqligi bilan ajralib turadi.

Namlik (shish). Xitoy tibbiyoti nuqtai nazaridan shish paydo bo'lishiga suyuqlik odatdagi yo'llaridan teri va mushaklar orasidagi bo'shliqqa o'tishi sabab bo'ladi.

Balg'am holati. Balg'am - bu turg'un namlikning namoyishi - qalin, bulutli namlik. Balg'am to'qimalarda muhrlar va shakllanishlarni shakllantirish uchun asos bo'lib, juda yoqimsiz moddalar bilan kurashish juda qiyin.

Buyraklar mohiyati (Ching)

Buyraklarning mohiyati (Jing) patologik yetishmovchilik va oqish holatida bo'lishi mumkin. Buyraklar mohiyatining yetishmasligi holati jinsiy faoliyatning yetishmasligi, erta oqargan sochlar va sochlarning to'kilishi, tizzalaridagi zaiflik bilan tavsiflanadi. Tarkibida oqish holati sperma chiqishi (spermatoreya), bachadondan qon ketish bilan tavsiflanadi.

Aql (Shen)

Aql (Shen) yetishmovchilik yoki ortiqcha narsadan xavotirda bo'lishi mumkin. Yurak Xitoy tibbiyotida aqlning o'rmi deb hisoblanadi, shuning uchun ongning patologiyasi yurak patologiyasida o'zini namoyon qiladi.

Aqlning yetishmasligidan bezovtalanishi xavotir, bezovtalanadigan orzular, yurak urishi, zaif xotira, qo'rquv bilan tavsiflanadi.

Ortiqcha fikrdan tashvishlanish hayajonlanish, bezovtalik, uyqusizlik, isitma, chanqoqlik, tilning qizil uchi bilan tavsiflanadi.

In va Yan

Shunday qilib, biz beshta muhim moddaning asosiy diagnostik mezonlarini va holatlarini aniqladik. Bu ikki so'z barchaga tanish va Xitoy tibbiyoti haqidagi har qanday kitobda ular koinotning asosiy qonuni sifatida aytilgan.

Aslida, bu ikki so'z falsafiy tushunchalar bo'lib, In Yan falsafiy maktabi tomonidan miloddan avvalgi VI asrda kundalik hayotga kiritilgan ikki tomonlama (qarama-qarshi, o'zaro bog'liq va o'zaro bog'liq) hodisalar haqida fikr yuritish uchun ishlatiladigan toifalardir.

Shuni ham aytish mumkinki, In-Yan qonuni G'arb madaniyatidagi qarama-qarshi tomonlarning birligi va kurashi to'g'risidagi qonunning xitoycha versiyasidir.

Intuitiv (meditatsion) darajada barcha dualistik hodisalarni In va Yan nuqtai nazaridan ko'rib chiqish mumkin. Keyin sovuq, bo'shliq, ichki - In toifasi, issiqlik, to'liqlik, tashqi - Yan toifasi. Boshqa hodisalar uchun ushbu misollarni cheksiz ko'paytirish mumkin, kecha (In) - kunduz (Yan) va boshqalar. va h.k.

Tibbiyotda In tushunchasi organlarning tuzilishi va to'qimalariga mos kelishi mumkin, ya'ni. qon, tana suyuqliklari va Ching, In va Yan tushunchasi organlarning funksiyasidir, ya'ni. Shen, Tsi va hayot funksiyasi. Ushbu ikki toifani tibbiyotda qo'llashning qulayligi nimada? Sog'lom, uyg'un, muvozanatli organ haqida gapirganda, biz organning tuzilishi va to'qimalarining uning funksiyalariga muvofiqligini, ya'ni. In va Yan organining muvozanati haqida gapirish. Boshqa tomondan, In bu organning qoni, suyuqligi va Jingidir, Yan esa Shen, Tsi va organning isishi (hayotiy faoliyati) qobiliyatini anglatadi, ya'ni muvozanat holatida qon, suyuqlik va Jing yetarli, shuningdek Shen, Tsi va Vital funksiyalari. Balansning buzilishi In va / yoki Yanning yetishmasligi yoki ortiqcha bo'lishi bilan tavsiflanadi. Shunday qilib, In va Yan ning faqat ikkita mavhum tushunchalari yordamida organning turli holatlarini yetkazish mumkin (jami yetti holat - In va Yan ning muvozanati, Inning yetishmasligi (bo'sh issiqlik) va Inning ko'pligi (to'liq sovuq), Yanning yetishmasligi (bo'sh sovuq) va Yanning ortiqcha miqdori. (to'liq issiqlik), In va Yan ning yetishmasligi (bo'shliq), In va Yan ning ko'pligi (to'liqlik).

Shunday qilib, qisqacha bayon qilaylik. Olti asosiy elementar hislar (holatlar), bular sovuq - issiqlik, yetishmovchilik - ortiqcha, ichki - tashqi juftliklar bo'lib, ularni In va Yan juftlari to'ldiradi va Xitoy tibbiyoti nazariyasida sakkizta klassik universal asosiy diagnostik mezonlarni tashkil etadi.

Agar biz ushbu ro'yxatni uchta muhim moddalar holati bilan to'ldirsak - bu Tsi (yetishmovchilik, turg'unlik, qarshi oqim), qon (yetishmovchilik, turg'unlik, issiqlik) va tanadagi suyuqliklar (quruqlik, namlik, balg'am) - atigi to'qqizta holat, shuningdek, Shen - aql (xavotir) yetishmovchilikdan yoki ortiqcha) va Ching - mohiyat (yetishmovchilik yoki oqish), biz har qanday organ yoki organizmning nomutanosibligini va har bir holatni tuzatishning tegishli usullarini tavsiflashga imkon

beradigan yigirma bitta "kub" ning konstruktorini - differentsial diagnostika vositasini olamiz.

Yana bir savol tug'ilishi muqarrar - Xitoy tibbiyoti haqidagi kitoblarda ikkinchi, majburiy element bo'lgan Vu-Sin (beshta element nazariyasi) nazariyasi qayerda?

O'sha paytlarda anatomiyaning rivojlanishi hozirgi kabi emas, balki juda zaif edi, lekin hali ham zich organlar deb ataladigan beshta - jigar, yurak, taloq, buyrak, o'pka aniqlandi va farqlandi. Shuningdek, beshta ichi bo'sh organ - o't pufagi, ingichka ichak, oshqozon, yo'g'on ichak va siydik pufagi. Nima uchun organlarning nomlarini katta harf bilan yozdik? Chunki bu yerda biz nafaqat ma'lum bir organni, balki ushbu organga biriktirilgan butun funktsional tizimni ham nazarda tutamiz. Masalan, parenximotoz organlarga nafaqat taloqning o'zi, balki oshqozon osti bezi ham kiradi. In va Yan tushunchalarini kiritgan o'sha maktab ichki organlarning o'zaro ta'sirini tushuntirish uchun Vu Sin nazariyasini (beshta element, beshta faza, beshta harakat) taklif qildi. Vu-Xing nazariyasining mashhurligi oshdi yoki kamaydi va u tibbiyotda foydalanishni cheklaydigan ko'plab qarama-qarshiliklar bilan ajralib turadi. Yaratilishidan beri u doimo tanqidga uchragan va zamonaviy Xitoyda u umuman ilmiy bo'lmagan deb tan olingan. Ichki organlarning fiziologik darajadagi haqiqiy o'zaro ta'sirini generativ va zolim aloqalar orqali organlarning o'zaro ta'sirining mavhum sxemasi bilan almashtirishga urinish tabiiy ravishda mantiqiy xulosaga keldi va uni o'rganish faqat tarixiy nuqtai nazardan qiziqarli bo'lishi mumkin. Ma'lumot uchun, Yaponiya yettinchi asrda Xitoy tibbiyotidan foydala boshlagan va milliy madaniy an'analarga moslashish jarayonida u an'anaviy yapon tibbiyoti KAMPO ga aylangan, ya'ni "Xan yo'li" - xitoy yo'li. Xitoy tibbiyoti nazariyasini tanqidiy qayta ko'rib chiqish natijasida yaponlar hattoki In-Yan va Vu-Sin nazariyalarini spekulyativ va yolg'on deb hisoblab, ularni qo'llashdan voz kechishdi. Yaponlarga ratsionalizm va sog'lom fikrni inkor etish mumkin emas, ularning fikrlarini tinglash kerak.

Kasallik sabablari

Kasallik nima va nima uchun odam kasal bo'lib qoladi, sababi nima? Savol hozirgi paytda, hatto undan ham dolzarbdir. Sog'lik holatida inson atrof-muhit bilan ham, barcha organlarning ichki uyg'unligi bilan hamjihatlik va muvozanat holatida bo'ladi. Sog'lom

odam faol, istaklar va rejalarga to'la, ko'zlari "yonadi", tananing sezgisi yo'q, bu faqat istaklarni bajarish vositasidir, kelishmovchilik belgilari va alomatlari yo'q. Insonning barcha a'zolari muvozanat holatida bo'lganida, u sog'lom, ammo alomatlar va belgilar paydo bo'lishi bu muvozanatdagi muvozanatni ko'rsatadi va bu xitoy tibbiyoti nuqtai nazaridan kasallikdir.

Qadimgi xitoyliklar o'sha qadimgi kasalliklarning birinchi aniq sababi yomon ob-havo edi - sovuq, issiqlik, quruqlik, namlik, shamol va yozgi issiqlik (olov). Keling, ularni tashqi patogen omillar deb ataymiz. Ob-havoning me'yordan chetga chiqishi har doim kasalliklarning kelib chiqishiga sabab bo'lgan. Tashqi patogen omil tanamizning tashqi qatlamiga (teriga, mushaklarga va paylarga) hujum qilib, turli xil kasalliklarni, shu jumladan sovuqni keltirib chiqaradi. Agar u o'z vaqtida va tezda chiqarilmasa, u chuqurroq kirib boradi va ichki organlarga ta'sir qiluvchi ichki patogen omilga aylanadi.

Ikkinchisi, unchalik aniq emas, ammo hozirgi eng dolzarb sabab bu bizning his-tuyg'ularimiz - g'azab, quvonch, qayg'u, xavotir, o'ychanlik, qo'rquv va shok. Hatto qadimgi odamlar ham har qanday hissiyotga ega bo'lgan odam muqarrar ravishda azoblana boshlaganini payqashgan.

Xo'sh, uchinchisi, bizning vaqtimizga nisbatan dolzarb emas, bu hayot tarzi - jismoniy va aqliy ortiqcha yuk, etarli jismoniy faoliyat, haddan tashqari jinsiy faollik, ovqatlanishdagi xatolar.

Kasal bo'lganimizda nima bo'ladi?

Birinchi. Tashqi yoki ichki patogen omillar uchta asosiy hayotiy moddalarga - Tsi, qon va tanadagi suyuqliklarga ta'sir qiladi va ularning harakati va butun tanada tarqalishining buzilishiga olib keladi.

Ikkinchi. Tsi, qon va tana suyuqliklarining harakatlanishi va tarqalishining buzilishi tanadagi va uning ayrim organlaridagi muvozanatga olib keladi.

Uchinchi. Balansning buzilishi ushbu muvozanatga xos bo'lgan alomatlar va belgilar paydo bo'lishiga olib keladi.

Xitoy tibbiyotining bir necha ming yillik hayoti va rivojlanishi davomida ma'lum bir organ yoki tizimdagi nomutanosibliklarning sabablari va o'zaro aloqalarini tahlil qilishda ulkan tajriba to'plandi va ular bilan bog'liq alomat va belgilar.

Diagnostika

Tashxis qo'yish jarayonida aniqlangan alomatlar va belgilar - tekshirish, so'roq qilish, tinglash va hidlash, shuningdek bemorni his qilish asosida shifokor kasallikning turlari (toifa yoki bir nechta toifalari) o'rnatadi va muvozanat buzilishining tabiati va o'rnini aniqlaydi.

Muvozanat buzilishi tabiati sakkizta diagnostika mezonlari va Tsi, qon va tana suyuqliklarining holati bilan belgilanadi, bu muammoning lokalizatsiyasini (ma'lum bir organda) va xarakterli alomatlar va belgilarni ko'rsatib beradi, bu bizga kasallik (naqsh yoki sindrom) ning rasmini beradi.

Xitoy tibbiyotida organlar muvozanati (naqsh) ta'rifining misoli quyidagicha:

- Tsi yetishmasligi (charchoq, ishtahaning yomonligi, najasning zaifligi);
- yurak qonining turg'unligi (ko'krak qafasidagi o'tkir og'riq, lablar ko'kargan, til qizil-qizil);
- In buyrak yetishmovchiligi (bel og'rig'i, tunda terlash);
- Yan buyrak yetishmovchiligi (belning og'rig'i, sovuqni his qilish, siydikning oqarishi va ko'pligi, oyoqlarning shishishi);
- O't pufagining namligi-isishi (gipoxondriyada to'qlik hissi, og'izda achchiq ta'm, tilda qalin sariq yopishqoq qoplama).

Davolash

Kasallik sabablarini yo'q qilish - (Tashqi patogenlar, yetti hissiyot, ovqatlanish va turmush tarzi) bemorning vazifasi, ammo muvozanatni tiklash xitoy tibbiyotida davolashning asosiy vazifasidir.

Davolashning asosiy printsiplari shundaki, sovuq holatda qizdirish kerak - issiqlik holatida sovitish kerak, kamchilikni to'ldirish kerak, ortiqcha narsalarni olib tashlash kerak. Shifokor 21 holat bo'yicha differentsial diagnostika yordamida tashxis qo'yishi bilan oq, davolash strategiyasi darhol aniq - faqat vaziyatni tuzatish uchun 21 ta mumkin bo'lgan harakatlar yoki ularning kombinatsiyasi.

O'simliklarni davolash

Davolash uchun ilgari o'tlardan foydalanilgan va qadimgi davolovchilar ba'zi o'tlarning qaynatmasi qizib ketishini, boshqalari esa sovishini, achchiq o'tlar terlash yoki qusish, axlat yoki siydik chiqarishni (drenajlash) olib kelishini sezishgan. Ular shuningdek, turg'unlikni yo'q

qiladi va to'yish tuyg'usini yengillashtiradi. Boshqa o'simliklarning damlamasi shunchaki holatni uyg'unlashtiradi va ziddiyatli hislarni olib tashlaydi. Ushbu kuzatuvlarga muvofiq, vaqt o'tishi bilan sakkizta asosiy davolash usullari ishlab chiqilgan:

Terlash, qusish, drenajlash (bo'shashish), uyg'unlashish, isitish, sovutish va tarqatish.

Har bir o't uchun qadimgi shifokorlar davolanish uchun to'g'ri o'tni tanlashga yordam beradigan asosiy xususiyatlarni aniqladilar: Birinchisi - tabiat - sovutish yoki isitish, ikkinchisi - ta'mi - shirin va nordon - to'ldirish, achchiq va chuchuk - ajralish, sho'r - eriydi, uchinchisi - tropizm - tegishli funktsional tizimga ta'siri, to'rtinchisi - asosiy hayotiy moddalarga ta'siri, beshinchisi - bu o'tni olib tashlash orqali yo'q qilinadigan alomatlar. Shuningdek, ular barcha dorivor o'simliklarni davolashning sakkiz uslubiga muvofiq ravishda "javonlarda" joylashtirdilar, shuningdek o'tlarning asosiy hayotiy moddalarga ta'siri (Tsi, qon va tanadagi suyuqliklar).

Asta-sekin, tajriba to'plash bilan qadimgi shifokorlar turli xil o'tlarni birlashtirishni o'rgandilar, turli xil sharoitlarda bemorlarga yaxshi yordam beradigan sevimli kombinatsiyalar paydo bo'ldi. Kombinatsiyalar retseptlar deb nomlangan. Dastlab ular ikkita o'tning oddiy kombinatsiyalari edi, keyin uchta, keyin ular "ikki" va "uch" ni birlashtira boshladilar va murakkab retseptlar tayyorlashni o'rgandilar. Retseptlar yozish tizimi paydo bo'ldi, u yerda retsept bo'yicha asosiy vazifani hal qiladigan asosiy tarkibiy qism (o't yoki bir nechta o'tlar), uning o'rinbosari, asosiy muammoni hal qilishga yordam bergan, asosiy vazifasi boshqa o'simliklarga salbiy ta'sirini zaiflashtirish bo'lgan yordamchi va yechimini osonlashtiradigan qo'llanma. Bu o'simliklarni toifalarga ajratish tizimini tahlil qilishdan kelib chiqqan holda, Xitoy tibbiyotining butun mohiyati aniq va tushunarli bo'ladi, chunki biz tashxis qo'yadigan narsa biz davolaydigan narsadir, ya'ni har bir davlatning o'z harakatlari bor va biz yuqorida ta'riflaganimizdek, faqat yigirma bitta davlat mavjud, demak, yigirma bitta harakatlar ham zarurdir. Bunga ishonish oson, dorivor o'simlik xom ashyosi yoki xitoy tibbiyotining tayyor retseptlari (retseptlari) bo'yicha har qanday ma'lumotnomani ochish kifoya, bu yerda o'tlar va retseptlar ularning faoliyatining xususiyatlariga ko'ra turlar va bo'limlarga bo'linadi, ulardan aslida yigirma bitta, shuningdek alohida bo'limlarga ajratilgan alohida

toifalarda retseptlar - gemostatik, onga etkazish, turg'un ovqatni olib tashlash va parazitlarni yo'q qilish.

Retseptning bemorning hozirgi holatiga to'liq mos kelishi - o'xshashlik, xuddi gomeopatiyada bo'lgani kabi, ko'pincha qaynatma birinchi qabul qilingandan so'ng darhol holatni yaxshilash shaklida ajoyib natijalarga olib keladi. Uyda damlamani tayyorlash hayotning hozirgi sur'atlarida qiyin va deyarli imkonsizdir. Hatto xitoyliklar ham dastlabki asal tabletkalarini ishlab chiqarishni boshladilar, ular oz miqdordagi asal bilan aralashtirilgan ohakda maydalangan o'tlardir. Ratsional yaponlar birinchi bo'lib konsentratsiyalangan o'simlik tabletkalarini bir necha marta qaynatib, ma'lum bir konsistentsiyaga qadar bug'lantirish orqali ishlab chiqarishni boshladilar. Zamonaviy tabletkalarda konsentratsiya darajasi 5 ga to'g'ri keladi, bu kunlik dozani bir necha marta kamaytirishga imkon beradi. So'nggi ikki yil ichida Rossiya bozorida sertifikatlangan klassik o'simlik preparatlari paydo bo'ldi, faqat "beshta element formulasi" fitopreparatlarining professional seriyasida ularning 60 ga yaqini bor. Ushbu ketma-ketlikdagi o'simlik vositalarining rangli va raqamli markirovkalari sizning sharoitingizga mos dori tanlashda harakat qilishni osonlashtiradi.

Akupunktur

Akupunktura bir necha ming yillar davomida rivojlanib kelmoqda va rivojlanishda davom etmoqda. Har qanday ilmiy nazariya ikkita asosiy tarkibiy qismga asoslanadi: empirik faktlar va tushuntirish modeli. Ming yillar davomida xitoyliklar inson tanasi sirtining turli qismlarini bir-biri bilan va ichki organlar bilan aloqasi to'g'risida juda ko'p miqdordagi empirik faktlarni to'plashdi. Qadimgi tabiblar qadimgi xitoylarning o'sha davrdagi mohir taxminiga asoslanib, Tsi deb nomlangan tanadagi barcha hayotiy jarayonlar uchun "Kanallar" (Ching-Lo) nazariyasini shakllantirishgan. Shu bilan birga, Tsi tushunchasidan sensatsiya (tanadagi barcha hayotiy jarayonlarning aks etishining namoyishi) sifatida Tsi tushunchasiga ushbu jarayonlarning asosi sifatida o'tish sodir bo'ldi. Tsi tanadagi barcha jarayonlarning asosi bo'lgan ushbu falsafiy g'oyada butun TKM nazariyasi yanada rivojlandi. Kanal nazariyasi TKM nazariyasining "tamal toshi" ga aylandi. Ushbu nazariya doirasida Tsi akupunktur nuqtalarini birlashtiradigan maxsus kanallar bo'ylab harakatlanadi, ularning ta'siri tegishli organlarda muvozanatni tiklashga olib keladi.

Birinchi akupunktur nuqtalari bemorlarni pulsatsiyalovchi nuqta sifatida tekshirishda aniqlandi (aslida bu tomirlar yuzaki bo'lgan joylar edi), bu qadimgi shifokorlarning fikriga ko'ra hayotiy kuch - Chi tomonidan yuzaga kelgan. Tsi borligi yoki yo'qligi (pulsatsiya) bemorning tirik yoki o'lganligini aniqladi. Tananing barcha qismlari kanallar yoki Tsi tomirlari bilan bog'langanligiga ishonishgan. Shifokorlar bemorning ahvolini tanadagi pulsatsiyalanuvchi nuqtalarni palpatsiya qilish orqali aniqladilar. Pulsatsiya kanalning butun uzunligi bo'ylab emas, balki faqat ma'lum nuqtalarda sezilganligi sababli, shifokorlar ularni xayoliy kanalga bog'lab, shu bilan uning ko'rinmas qismini "to'ldirdilar". Kanalni anglatuvchi "may" iyeroglifi qon tomirini ham anglatishi bejiz emas. Albatta, turli vaqtlarda turli xil shifokorlar fikrlarni turli yo'llar bilan bog'lashdi va shuning uchun kanallar va meridianlarning turli xil nazariyalari. Ushbu fikrlarga ta'sir bemorning ahvolini yumshatishga va muvozanatni tiklashga olib keldi.

Taxminan miloddan avvalgi 206 yillar orasida tuzilgan Sariq imperatorning "Ichki ishlar to'g'risida risolasida" (Xuang Di Ney Tszin) va miloddan avvalgi 220 yil Tsi kanallari orqali harakatlanishiga asoslangan ko'plab nazariyalar umumlashtirildi. Risola qadimgi tibbiyot tarixidagi muhim voqeaga aylandi va shu kungacha butun dunyoda akupunktur qo'llanmasi sifatida qo'llanilmoqda. Risola paydo bo'lganidan keyin akupunktur uning rivojlanishida to'xtamadi: nazariyalar, fikrlar va kanallar soni ko'payishda davom etdi. Agar klinik faktlar mavjud bo'lgan har qanday nazariyaga mos kelmasa, butun nazariyani shubha ostiga qo'yimaslik uchun ularni e'tiborsiz qoldirish mumkin edi. Yani nazariyalar eskilariga zid bo'lmasligi kerak: xitoyliklar orasida bu "Oyog'ini kes, chunki poyabzal kichkina" degan maqol bilan ifodalangan. Bizgacha yetib kelgan klassik akupunktur - bu soxta e'tiqodlar va to'liq bo'lmagan tushuntirish modellari bilan qimmatli nazariyalar va katta klinik tajribaning aralashmasi.

Hozirgi vaziyat kulgili ko'rinishga ega. Olimlar akupunkturning fiziologik va molekulyar mexanizmlarini o'rganishda so'nggi 50 yil davomida eng Yangi texnologik va ilmiy yutuqlarni qo'llaydilar, ammo akupunkturni o'rganishni istagan talabalar va mutaxassislar hanuzgacha Sariq imperator traktidan va uning asosida yozilgan darsliklardan o'rganmoqdalar.

"Kanallar" nazariyasi (Ching-Lo) - o'zining tarixiy rolini bajardi, xitoylik shifokorlarning oldingi avlodlarining katta empirik tajribasini

saqlab qoldi, ammo hozirda u Yani nazariya, Yani tushuntirish modeliga muhtoj bo'lgan akupunktur rivojlanishini to'xtatmoqda.

Xitoy akupunkturasining asosiy qiymati va xitoyliklarning ta'kidlashicha, bu tanadagi yuzadagi alohida nuqtalar orasidagi o'zaro va ichki organlar o'rtasidagi aloqani tasdiqlovchi ulkan empirik tajriba. Ushbu bog'liqlik differentsial tashxis qo'yish uchun 21 mezonga muvofiq ichki organlarning holatini o'zgartirish va ushbu holatga xos bo'lgan alomat va belgilarni yo'q qilish orqali nuqtaga u yoki bu ta'sir bilan namoyon bo'ladi.

Ma'lumki, mamlakatda refleksologiyaning shakllanish davri oson bo'lmagan (barchasi 1957 yilda boshlangan) Davolashning yaxlit tizimidan faqat bitta usul - akupunktur olingan. Differentsial diagnostikani instrumental diagnostika usullari bilan almashtirishga urinish akupunktarning turli mexanizmlarini o'rganish uchun qo'shimcha rag'bat bo'ldi, ammo, afsuski, nevrologiyaga asoslangan yaxlit, to'liq, ilmiy asoslangan nazariya yaratilmagan va asab tizimining ishtiroki (refleksli reaktsiyalar) yagona emas va amalda ko'rsatilgandek, akupunktarning terapevtik ta'siri uchun hal qiluvchi mexanizm emas. Natijada, refleksologiyada an'anaviy differentsial diagnostika izlari qolmadi, bu esa katta tajriba bilan birgalikda Xitoy tibbiyotining asosiy qadriyatidir va davolash samaradorligini belgilaydi. Shu sababli, ko'pincha refleksolog uchun odatiy va haqoratli iborani eshitadi: "akupunktur samaradorligi Pekindan masofaning kvadratiga teskari nisbatda tushadi".

Yani yaratilgan refleksologning "bilimlari to'plamida" "pastki satrda" nozologiya bo'yicha punktlarni aniqlash bo'yicha retsept bo'yicha ko'rsatma, topografiya va ushbu nuqtalarning alomatlari tavsifi, ta'sir qilish joyi, usuli va momenti bo'yicha tavsiyanomalar va In Yanning falsafiy toifalari va Vu Sin nazariyasi haqida fikr mavjud. TCM nazariyasi boy tajriba tajribasiga asoslanib akupunktur kanalidagi muammolar kanal bilan bog'liq ichki organ muammolari bilan bog'liq bo'lishi yoki bo'lmasligi mumkin deb ta'kidlaydi. Xuddi shu narsa muammolarni akupunktur kanalida aks ettirishi yoki aks ettirmasligi mumkin bo'lgan ichki organ uchun ham amal qiladi.

Qarama-qarshi vaziyat rivojlanmoqda, bir tomondan, zamonaviy refleksologiya akupunktarning fiziologik, molekulyar va bioinformatsion mexanizmlarini o'rganishda eng so'nggi yutuqlar va

texnologiyalarni qo'llaydi, boshqa tomondan diagnostika vositalaridan foydalangan holda ham "virtual" kanalda Qi yetishmovchiligi va ortiqcha miqdorini davolash. Eskirgan nazariy modellar bilan zamonaviy texnologiyalarning ajoyib kombinatsiyasi! Natijada, mutaxassislarning 90% dan ko'prog'i, agar ular ushbu mashg'ulotdan - refleksologiyadan voz kechmasalar, an'anaviy differentsial diagnostika metodologiyasini o'rganish va, albatta, Xitoy tibbiyotining eng boy empirik tajribasidan foydalanish kerak degan xulosaga kelishdi.

Afsuski, hozirgi kunga qadar zamonaviy fizika Xitoy tibbiyotida Tsi tushunchasi bilan bog'liq bo'lgan maydon tuzilishini tushunishga erishmagan. Boshqa tomondan, zamonaviy nuqtai nazardan, Xitoy falsafasi va tibbiyotida Tsi haqidagi mulohaza tabiatshunoslikning zamonaviy rivojlanish darajasiga to'g'ri kelmaydi.

Xitoy tibbiyotining fenomenologik mohiyatini va zamonaviy kvant-to'lqin fizikasi tushunchalarini tushunishga asoslanib, Tsi ning kanallar orqali ketma-ket harakatlanishi shartli, sxematikdir. Akupunktur nuqtalari g'oyasi yanada aniqroq ko'rinadi - bu tanamizning har bir hujayrasi nurlanishidan iborat bo'lgan inson tanasining kvant to'lqin doirasidagi tugunlar kabi. Ushbu nurlanish g'oyasini birinchi bo'lib rus olimi Pyotr Gariaev inson genomini o'rganayotganda bildirgan. Har bir hujayrada tanaga oid to'liq ma'lumotlar mavjudligini tasdiqlash klonlash imkoniyatidir. Bu shuningdek, tananing turli sohalarida "yozishmalar tizimlari" mavjudligini tushuntiradi.

Yuqorida aytilganlarning barchasini inobatga olgan holda, akupunktur kanali, asosan, In va Yan va Vu Xing nazariyasi bilan bir xil toifadagi akupunktur nuqtalari uchun tasniflash tizimi deb taxmin qilish mumkin. Frantsuz Sulier de Moran to'g'ri aytdi, uni meridian - an'anaviy chiziq, koordinata tizimining elementi deb atadi.

Albatta, rus refleksologlari akupunkturning neyrofiziologik, biokimyoviy va biofizik darajadagi ta'sir mexanizmlarini o'rganishda katta hissa qo'shdilar va akupunkturda Yani nazariyalar va tushuntirish modellarini taqdim etishga nazariy jihatdan tayyor. Ming yillar davomida to'plangan qimmatbaho empirik tajribani va soddaligi bilan ajoyib an'anaviy differentsial diagnostikani voz kechmaslik zarur, bu ularga nafaqat akupunkturdan, balki o'zlarining tibbiyot ishlarida akupunkturdan, balki an'anaviy xitoy tibbiyotining yana bir usuli - o'simlik dorilardan foydalanish imkoniyatini beradi.

ZAMONAVIY SHARQ TIBBIYOTI DAVOLASHDA IN-YAN VA BESH ELEMENT NAZARIYASINING AHAMIYATI

In-Yan modeli nafaqat sharq tabobatining nazariy tushunchalari uchun, balki diagnostika va davolash uchun ham asos bo'lib xizmat qiladi. In va Yan ning muvozanatli holati, ularning to'liq uyg'unligi inson tanasi hayotida muhim ahamiyatga ega. Ushbu muvozanatni buzish patologik holatga, kasallikka olib keladi va In yoki Yanning ustunligida yoki zaiflashuvida ifodalanadi. "Chuang - tsz tszi - tsze" risolasida ("Chuang kitobi - birlashtirilgan sharhlar bilan tszyi", miloddan avvalgi 11-asr, kitobdan iqtibos keltirilgan: Qadimgi Xitoy falsafasi) "Buyuk Ustoz" faylasufning kasalligini tasvirlaydi; Tzu - yu: "Uning orqa tomoni egri dumaloq bilan egilib, ichki tomonlari ko'tarildi, iyagi kindikka yashirinib, yelkalari bosh tojidan yuqoriga ko'tarildi, bo'yinning egri umurtqalari konus bilan osmonga chiqib ketdi - hayotiy kuchlar In va Yan ni tartibdan chiqara boshladi." "In-Yan" ta'limotiga ko'ra. kasalliklarni keltirib chiqaradigan quyidagi holatlarni shakllantirish mumkin: - In-Yan o'zaro ta'sirining muvozanati va uyg'unligi; sovuq sindrom paydo bo'lishiga olib keladigan Inning ustunligi ("Kasallik sindromlari tasnifi"); - issiqlikning sindromi paydo bo'lishiga olib keladigan Yanning ustunligi; - pasayish (bo'shliq) In, bu issiqlik sindromining paydo bo'lishiga olib keladi; - sovuqning sindromi paydo bo'lishiga olib keladigan Yanning pasayishi (bo'shligi); - In yoki Yanning kuchli pasayishi, unda Yan (un) In (Yan) va ikkalasiga ham zarar yetkazishi aytiladi bo'shliq holatida, energiya yetishmovchiligi mavjud (odatda uzoq muddatli yoki surunkali kasallik natijasida kuzatiladi.) normaga nisbatan ortiqcha bo'lgan har qanday holatda.

Issiqlik - bu Yan holat, sovuqlar - bu davlat; to'liqlik - bu Yan holat, bo'shliq - bu in holat. Shunday qilib, turli xil kasalliklarning barcha alomatlarini ikki guruhga bo'lish mumkin: Yan sindromi va in sindromi. Pushti va tiniq teri, yaltiroq ko'zlar, jarangdor ovoz, to'la, kuchli, tezashtirilgan, yuzaki, aylanuvchi puls Yan holat; qorong'i va sust teri, xira ko'zlar, past va vaqti-vaqti bilan ovoz, zaif, sekin, notekis, yomon to'ldirilgan puls - bu in sindromi. Xitoy tibbiyotida tashxis qo'yish uchun, avvalo, In va Yan holatini to'g'ri baholash kerak, shundan so'ng kasallikning sababini aniqlash mumkin. In va Yan muvozanati printsipiga asoslanib, davolashda asosiy narsa In-Yanning buzilgan muvozanatini, ya'ni uyg'unlikni tiklashdir. Yevropa nuqtai nazaridan, bu

organizmning gomeostazasini tiklash, uning reaktiv qobiliyatining himoya kuchlarini rag'batlantirish vazifasi sifatida ifodalanishi mumkin. "Huang Di" kitobida shunday deyilgan: "In-Yan printsipiga rioya qilish hayotdir, ziddiyat o'limni yeydi. Bunga rioya qilish tinchlikni ta'minlash, qarama-qarshilik - buzilishlarni qo'zg'atish demakdir. Shuning uchun davolanish kasallik namoyon bo'lgandan oldinroq amalga oshirilishi va buzilish o'zini namoyon qilguniga qadar tinchlikni ta'minlash kerak. "Terapiyada xitoy tibbiyoti bir-birini to'ldiruvchi printsipga asoslanadi, Yan qo'shilishi kerak, Yanga In qo'shilishi kerak, ya'ni Yan bo'lsa - In bo'lsa, In ishlatilishi kerak va aksincha. Har qanday terapevtik harakatlar alohida tizimlar va butun organizm funksiyalarida In va Yan nisbatlarini tartibga solishga, ular orasidagi muvozanatni tiklashga qaratilgan bo'lishi kerak. Xitoy tibbiyoti xarakterining yaxlitligi In va Yan haqidagi ta'limot barcha terapevtik vositalar, o'simlik preparatlari va boshqa dorilarning xususiyatlari va ta'siriga, oziq-ovqat mahsulotlariga (dorivor xususiyatlari hal qiluvchi ahamiyatga ega), akupunktur, massaj, nafas olish va terapevtik mashqlar va boshqalar. Patologiya tabiatini tashxislash va tasniflashdan so'ng, In va Yan ning uyg'unligini tiklashi va bemorni davolashi kerak bo'lgan tegishli ta'sir vositasi tanlanadi.5 xitoylik nazariya (Vu-Xing)

Nazariya bizni o'rab turgan dunyoning 5 toifasini aks ettiradi: Olov, Yer, Suv, Yog'och, Metall. U VI asrda Xitoyda ishlab chiqilgan. Nazariyaning mohiyati quyidagicha. Barcha hodisalar ushbu elementlarning bir yoki bir nechtasiga xosdir, ular mustaqil va bog'langan bo'lib, atrofdagi olamni tahlil qilish uchun ishlatiladi.

Suvning tabiati oqishi kerak

Daraxtning tabiati egilishdir

Yong'inning tabiati yoqishdir

Yerning tabiati ekish, o'sishdir

Metallning tabiati itoat etishdir

Elementlarning o'zaro ta'siri qonuni: faollashtirish, zulmni bostirish, zulmga qarshi kurash. Aktivizatsiya - bu ona va bola munosabatlari.

Har bir element ham ona, ham bola. Yog'och yerni, yerni, suvni va boshqalarni ezadi. Faollashtirish va zulm Wu Xing tizimiga muvofiq elementlarni bog'laydi. Vu Sin tizimidagi buzilishlar o'zini nomutanosiblik sifatida namoyon qiladi.

Tushkunlashtiruvchi omilning haddan tashqari ta'siri bilan muvozanatni to'xtatish deyiladi, u odatdagi me'yordan oshadigan va klinik ko'rinishga ega bo'lgan og'ish sifatida namoyon bo'ladi. Og'ish koridor chetiga qanchalik yaqin bo'lsa, tegishli organ klinik ko'rinishga yaqinroq bo'ladi. Yo'lakdan tashqarida depressiya belgilari klinik holatga aylanadi.

Agar ma'lum bir elementning Chi miqdori haddan tashqari ko'p bo'lsa, u ezilgan elementni bosadi va zulmni haddan tashqari qo'zg'atadi. (Ryodoraku kartasidagi rag'batlantirish yuqoriga ko'tarilishdir) Agar ushbu elementning Chi miqdori yetarli bo'lmasa, u zolim element tomonidan eziladi va ezilganlar tomonidan rag'batlantiriladi.

Xulosa: zulmga qarshi zulm biron bir tampon rolini o'ynaydi, bu elementlardan biriga juda zulm yoki zulm o'tkazishga imkon bermaydi.

Ona-bola printsipiga ko'ra normal faollashtiruvchi ta'sirga qo'shimcha ravishda, o'g'il-ona printsipiga ko'ra g'ayritabiiy zulm qiluvchi o'zaro ta'sir mavjud.

Yer odatda metalni rag'batlantiradi, ya'ni ona-bola printsipi amalga oshiriladi. Biroq, metall elementning haddan tashqari faollashishi holatida uning yer bilan teskari o'zaro ta'siri o'g'il-onaning printsipiga ko'ra paydo bo'ladi, ya'ni metall yerni faollashtiradi, hanuzgacha metall erining o'g'li, er esa metallning onasidir. O'sha yer kompensator rolini o'ynaydi, faollashtiruvchi elementni ezadi, faollashtirilgan narsa undan qo'llab-quvvatlamaydi va bu, o'z navbatida, ikkinchisiga uning o'sishi uchun qo'shimcha manba bermaydi.

Xulosa: aktivizatsiya va zulmning oddiy aloqalari Vu-Sin tizimining nisbiy muvozanatini saqlashga qaratilgan. Har qanday patologik holat paydo bo'lishi bilan darhol boshqa aloqalar paydo bo'la boshlaydi, masalan, zulmga qarshi, o'g'il-ona mexanizmi ishga tushiriladi, bu patologik o'zgarishlarni yumshatadi. (Nazariy jihatdan bular 5 ta element emas - bu ramzlar. Vu-Sinning butun nazariyasi Ryodoraku usuli bilan tasdiqlangan. Har bir ichki organ ma'lum bir elementga tegishli. Bundan tashqari, organlar va ular bilan bog'liq kanallar o'rtasida tashqi bilan ichki turdagi bog'liqlik mavjud bo'lib, u bilan bog'liq va bu organ yoki kanal.

Shunday qilib, Vu Xing organlar va ular bilan bog'liq bo'lgan tananing kanallariga tartibga soluvchi ta'sir ko'rsatadi.

Tabiiyki, Vu Sin nazariyasi organizmning organlari va kanallari o'rtasidagi o'zaro ta'sirning butun darajasini aks ettirmaydi, ammo klinik

tajriba shuni ko'rsatadiki, ular orasidagi asosiy aloqalarni o'z ichiga oladi.

Tana - bu murakkab tizim; biron bir organ ishlamay qolganda yoki shikastlanganda, boshqa organlarning javobi paydo bo'ladi, bu Tibet tibbiyotida kasallikning yuqishi deb ataladi. Vu-Xing nazariyasiga muvofiq, bu uzatish aktivlashtiruvchi va depressiv aloqalar orqali ham sodir bo'ladi. Faollashtiruvchi havolalar orqali uzatish - bu ona-bola va bola-onaning o'zaro aloqasi, zolim aloqalar orqali yuborish - bostirish va zulmga qarshi kurash.

Vu Sinning butun nazariyasi diagnostika ma'lumotlarini ko'rib chiqishda va xulosalashda va organlar va tana tizimlarining patologik holatini aniqlashda asosiy hisoblanadi.

Tashxis qo'yish va davolashda 5 ta element 5 ta guruhga to'g'ri keladi (ular antiqa nuqtalar yoki Vu-Xing nuqtalari deb ataladi) qo'l-oyoqlarning distal qismlarida joylashgan. Ularning tanlovi va ta'sir qilish usullari har doim printsipga muvofiq amalga oshiriladi: onani rag'batlantirish yoki o'g'lini tinchlantirish (inhibe qilish). Vu Sinning nazariyasi bir vaqtning o'zida tanadagi patologik jarayonning borishini tushunishga, birlamchi va ikkilamchi kasallikni ajratishga, kasallikning asosiy sababini uning oqibatlaridan ajratishga, shuningdek, kelajakdagi rivojlanishni yoki allaqachon kasallikka chalinganlarni va uning tabiati xususiyatlarini taxmin qilishga imkon beradi.

Formuladan oziqlanish - muvozanat - tozalash.

Ikki tushunchaning kombinatsiyasi - ovqatlanish va muvozanat normal gomeostazni aniqlaydi.

Balans "Beshlik" ning mahsulotlari, mos ravishda, "past" va "yuqori" meridianlarda energiyani "tortib olish" va "kesish". Balansni optimal qiymatga etkazish beshlik yordamida amalga oshiriladi.

Agar biron bir meridianda kuchli patologiya aniqlansa (qiymati "yo'lak" chegarasida yoki tashqarisida bo'lsa, beshlikni tuzatishdan oldin olish mumkin emas; choy ham ichish mumkin emas, chunki bu tegishli meridianda og'irlashishiga olib kelishi mumkin.

Chap va o'ng tomonlar o'rtasida qabul qilinadigan muvozanat - 10 birlikdan oshmasligi kerak; katta muvozanatni tuzatish kerak.

Boshqa meridianlarning holati tananing uch qismining meridiani holatiga bog'liq, shuning uchun uning to'g'ri ishlashi juda muhimdir va shuning uchun uning energiyasida buzilishlar bo'lsa, kasalliklarni berish kerak. Ignalar uni joyiga "qo'yishi" mumkin, ammo bu uzoq vaqt

yordam bermaydi. Yo'g'on ichakning energiyasini ignalar bilan tiklash mumkin emas, chunki uning patologiyasining tabiati shlaklanishida, uning devorlarida ozuqa moddalarining singishiga xalaqit beradigan "axloqsizlik" qatlami mavjudligida; va organizm energiyasining umumiy holati, avvalo, unga bog'liqdir. Surunkali kasalliklarning asosiy sababi hujayralarning shlaklanishidir, bu esa meridianga qo'shimcha stress keltirib chiqaradi. Bundan supero'tkazuvchanlikning ta'siri yo'qoladi va energiya tarqatuvchisiga yolg'on buyruqlar yuboriladi; va tanasi bunday noto'g'ri buyruqni oladi va yomon (noto'g'ri) ishlay boshlaydi. Ushbu muvaffaqiyatsizlik doimiy bo'lib qoladi va surunkali kasallik paydo bo'ladi.

Fermentatsiya bakteriyalari gazlarni keltirib chiqaradi; tanada kuchli fermentatsiya jarayoni kechmoqda. Chirituvchi bakteriyalar chirishga olib keladi, sekin jarayon, bu to'qimalarning yo'q qilinishiga olib keladi. Agar meridian diagrammada koridorning yuqori qismida joylashgan bo'lsa, demak, bu organda fermentatsiya sodir bo'ladi; agar pastki qismida - chirigan.

Me'da shirasining kislotaligi oshqozon meridiani o'qishlarida aks etadi: agar meridian ko'tarilsa, demak kislotalik ko'payadi, tushirilsa tushiriladi.

Ichak meridianining past ko'rsatkichlari bilan ichak bakteriyalarining butun ishtiroki talab qilinadi. Shundan keyingina ichak normal ishlay boshlaydi.

Sharqiy tibbiyotda kasalliklar davolanmaydi, ammo meridianlarning muvozanati tiklanadi, ya'ni tashxislarni nomlamasdan doimo muvozanatni shakllantirish kerak, bu odatda muvozanatning alomati, natijasidir.

Xitoy vakolatxonasi organi.

Organlarning umumiy nomi Tsang-Fu organlari.

6 zang a'zosi va 6 fu a'zosi mavjud.

Zang a'zolari - zich, parenximal organlar - In tizimiga kiradi. Ularning asosiy vazifasi oziq moddalar, hayotiy energiya Tsi, qon va tana suyuqliklarini qayta ishlash va saqlashdir.

Fu organlari - bu Yanga aloqador bo'shliq organlar; ularning asosiy vazifasi ovqatni hazm qilish va organizmdan toksinlarni olib tashlashdir.

Xitoy tibbiyotidagi "organ" atamasi strukturaviy-funksional birlik, ya'ni tushuniladi. Topografik-analitik printsip bilan emas, balki uning

funksional faoliyati bilan birlashtirilgan tizim, ya'ni funksional tizimlar printsipli bo'yicha.

O'pka nafaqat nafas olish funksiyasini bajaradi, balki terimiz va sochlarimiz faoliyatini ham nazorat qiladi; yurak nafaqat qon oqimini, balki hissiyotlarni ham boshqaradi. An'anaviy xitoy tibbiyotida organ tushunchasi akademik Anoxin tomonidan ishlab chiqilgan funksional tizimlar nazariyasida falsafiydir (Funksional tizimlar nazariyasi).

Ta'lim berishning ma'nosi: 5 ta Zang organlari tozalangan Chi ni istemolsiz saqlaydi, ular to'ldiradi, lekin hech qachon to'kilmaydi.

Tananing kanallari va kolloterallari bo'ylab Tsang va Fu organlari o'rtasida ham, Tsang-Fu a'zolari guruhlarini, sezgi organlari va tana to'qimalari o'rtasida ham yaqin munosabatlar mavjud.

Tszian-Fu nazariyasi anatomik tadqiqotlarga asoslanmagan, asosan fiziologik va patologik ko'rinishni o'rganish va ulkan klinik tajribani tahlil qilishga asoslangan edi. Tadqiqotda tajriba ustun keldi, chunki hatto o'lik organizmni ham kesib bo'lmadi. Jarrohlar faqat tashqi operatsiyalarni bajarishlari mumkin edi.

Chi energiyasi yo'g'on ichakdan keladi va uni ushlab o'ta xavfli.

Asosiy organlarning xususiyatlari

Tsang organlari

Yurak

Ko'krak qafasida joylashgan; uning kanali ingichka ichak kanali bilan tashqi-ichki bog'langan bo'lib, Olov elementiga ishora qiladi.

Asosiy funksiyalari:

Qon va qon tomirlarini boshqarish. Yurak qon aylanishini ta'minlaydi, bu yurak va qon tomirlarining birgalikdagi faoliyati bilan amalga oshiriladi, bu yerda birinchisi jarayonning tashabbuskori vazifasini bajaradi. Ushbu funksiyani yurakning Chi bajaradi; agar bu normal bo'lsa, unda qon oqimi odatda faol bo'ladi.

Ruhni saqlash (Shen)

An'anaviy xitoy tibbiyotini tushunishda psixika barcha Tsang-Fu a'zolari bilan, lekin asosan yurak bilan bog'liq.

Psixikaning normal ishlashi uchun asosiy moddiy asos qon bo'lib, u o'z navbatida yurak tomonidan boshqariladi va shu sababli yurakning bu ikki vazifasi bir-biri bilan chambarchas bog'liqdir.

Yurak tilga ochilib, yuzda paydo bo'ladi ("ochiladi" atamasi Tsang-Fu organlarining sezgi a'zolari bilan bizning patologiyamiz yoki fiziologik aloqamizni anglatadi - bizning holatimizda, til.

Til yurakning ichki kanali bilan aloqaga ega va shu orqali yurak holatini shu orqali baholash mumkin. Yurak faoliyati normal bo'lsa, til pushti, nam va harakatchan bo'ladi.

Su-venda yozilganidek, yurakda qon yetishmovchiligi bilan til oqarib ketadi va yurakdagi olov yoqilganda, tilning uchi qizaradi, unda yaralar paydo bo'lishi mumkin. Qon aylanishining buzilishi bilan ularning yuzida paydo bo'lishi rangni o'zgartiradi, u qizarib yoki oqaradi va bu bilvosita yurak Chi o'zgarishini ko'rsatadi.

Perikard

Bu yurakni o'rab turgan membranadir va uni Tsangning yordamchi organi deb hisoblash mumkin. Shu bilan birga, u o'z kanaliga ega - perikard, u tashqi isitgich bilan uch marta isitgich (San Jiao) kanali bilan bog'langan.

Uning asosiy vazifasi yurakni himoya qilishdir va patogen omil yurakka yuborilganda uni birinchi bo'lib perikard qondiradi. Aynan mana shu muhim to'siq funksiyasi tufayli perikard Tsang a'zolariga biriktirilgan va Tsangning oltinchi a'zosi hisoblanadi.

Jigar

To'g'ri gipoxondriyada joylashgan bo'lib, u daraxt elementiga tegishli. Uning kanali o't pufagi kanali bilan tashqi-ichki bog'langan.

Asosiy funksiyalari:

Qonni saqlash, u qonni saqlaydi va hokazo. qon oqimining hajmini tartibga soladi, uni hozirgi vaqtda ehtiyojlarga qarab o'zgartiradi; shuning uchun jigar bir-biri bilan chambarchas bog'liq va barcha organlar va to'qimalarning ishiga ta'sir qiladi.

Bepul Chi nuqtasini saqlang. Jigar Chi ning uyg'un va doimiy aylanishi va Tsang Fu organlarining faoliyati, shu jumladan o'zi uchun javobgardir; jigarning bu qobiliyati uchta asosiy yo'nalishda namoyon bo'ladi:

a) emotsional faollikni boshqarish faqat jigarning Chi ning erkin oqimini ushlab turish uchun normal qobiliyati bilan mumkin bo'ladi. Shunda ruh va hissiyotlar uyg'un bo'ladi.

Jigar kasalliklari depressiya va ko'z yoshlari, jigar Chi to'xtab qolganda apatiya yoki jigar Chi haddan tashqari faol bo'lganda bezovtalik va uyqusizlik kabi alomatlarni o'z ichiga olishi mumkin.

b) Ovqat hazm qilishda ishtirok etish: jigar nafaqat safro ajratibgina qolmay, balki tanani to'yimli Chi bilan ta'minlashda katta rol o'ynaydigan oshqozon va taloq funksiyalarini ham boshqaradi.

v) Chi va qonning aylanishiga ta'sir, garchi bunda yurak va o'pka asosiy rol o'ynaydi. Chi va qonning turg'unligini oldini olish uchun jigar Chi ning erkin oqimini saqlab turishi kerak.

Payni boshqarish

Jigar barcha paykarni oziqlantiradi va ularning normal fiziologik faolligini saqlaydi. Jigarda qon kamayib ketganda, paylar susayadi, natijada oyoq-qo'llar qattiqlashadi (zaiflashadi) va jigarda patogen issiqlik yoqilganda mushaklarning spazmlari va uchishlari paydo bo'lishi mumkin.

Timoqlarda patologiyalarning namoyon bo'lishi shuni anglatadiki, ularning tashqi ko'rinishi bilan Inning qon va jigar holatini baholash mumkin, shuning uchun qon yetishmovchiligi bilan timoqlar yumshoq va mo'rt bo'ladi.

Jigar ko'zlarga ochiladi. Su-wen shunday deydi: "5 Tsang va 6 Fu organlarining boshlang'ich Chi shu tarzda ko'tarilib, ko'zlarga kirib, ularga ko'rish imkoniyatini beradi. Jigar bu ko'rishga ta'sir qiladigan barcha organlarning eng muhim, masalan, In va jigarda qon yetishmovchiligi quruq ko'zlarga va ko'rishning pasayishiga olib keladi va issiqlik sindromi bilan jigar qizaradi, shishadi va og'riydi».

Taloq

U tananing o'rta qismida joylashgan va "yer" elementiga tegishli. Uning kanali tashqi tomondan - oshqozon kanali bilan ichki bog'langan. Funktsional tabiati bo'yicha taloq organi oshqozon osti bezi bilan ko'proq o'xshashdir. Shuning uchun ko'p qo'llanmalarda uning kanali taloq kanali - oshqozon osti bezi deb ataladi.

Uning asosiy funksiyalari quyidagilardan iborat:

Oziq-ovqat va suvning transporti va o'zgarishini boshqarish Oziq-ovqat moddalari Chi va qonning asosiy qurilish materiali bo'lganligi va u asosan taloq-oshqozonosti bezi qayta ishlanganligi sababli, bu organ Chi va qon hosil bo'lishining asosiy organidir. Uning suv almashinishidagi vazifasi juda katta, u kanallardan va periferiyadan (inson tanasining tashqi meridiani) ortiqcha suyuqlikni olib tashlaydi, asosan ularning namligini saqlab turadi va quruqlikni oldini oladi. Ushbu funktsiyani yuqoriga ko'taruvchi asosiy xususiyat bo'lgan taloq Chi bajaradi. Uning

turg'unligi yoki pastga tushishi holatida bosh aylanishi, to'g'ri ichak prolapsi, boshqa ichki organlarning prolapsini yo'l qo'yiladi.

Qonni nazorat qilish

Taloq qon hosil bo'lishi uchun moddiy substrat bilan ta'minlashdan tashqari, qon aylanishini saqlaydi, qon tomirlar to'shagidan chiqib ketishiga yo'l qo'ymaydi. U qonni yangilanish jarayonlarida ishtirok etadi. Shu munosabat bilan, agar taloq Chi zaiflashsa, turli xil gemorragik ko'rinishlar paydo bo'ladi, masalan: purpura, milena va bachadondan qon ketish.

Mushaklarni boshqarish

Taloq mushaklarga ozuqa moddalari va suv yetkazib beradi, shuning uchun bu ovqatlanish yetarli bo'lsa, mushaklar kuchli va yaxshi rivojlangan bo'ladi.

Taloq og'izga ochilib, labda paydo bo'ladi. Uning asosiy vazifasi oziq-ovqat mahsulotlarini tashish va konvertatsiya qilish bo'lganligi sababli, taomning ta'mini sezish uning holatining bevosita ko'rsatkichidir. Masalan, taloqdagi patogen namlikning kechikishi bilan og'izda yog'li ta'm paydo bo'ladi va ta'm hodisasi kamayadi.

Taloq mushaklarni boshqaradi, og'iz esa taloqning kirish eshigi hisoblanadi, shuning uchun lablar doimo uning funktsional holatini aks ettiradi, masalan, rangpar va quruqlik taloq Tsi yetishmasligidan dalolat beradi.

O'pka

Ko'krak qafasida joylashgan bo'lib, ular "metall" elementga tegishli; bu kanal yo'g'on ichak kanali bilan tashqi - ichki aloqaga ega.

Asosiy funksiyalar

Tsi energiyasini boshqarish va o'pkada nafas olish. Nafas olayotgan havoning Chi va tananing ichki qismidan chiqadigan Tsi aralashtiriladi. Shu bilan birga, odam toza Chi ni nafas qiladi va ifloslanganini olib tashlaydi. Opkaning nafas olish funksiyasi butun organizmning funksiyalariga sezilarli ta'sir qiladi va Chi Chi bilan toza aloqada bo'ladi yoki Chi Chi oziq-ovqat va suvining toza Chi havosi bilan hosil bo'lgan va butun tanaga tarqaladi. Organ faoliyatining normal darajasini saqlab turish. Energiya, teri va sochlarning tarqalishini nazorat qilish. "Dissipatsiya" atamasi bu holda tarqatishni anglatadi, ya'ni bu o'pkaning terini isitish, oziqlantirish va namlash uchun Chi ichidagi va

tana suyuqliklarini tanada tarqatish qobiliyatiga ishora qiladi. Teri tanani himoya qilish tizimidir va uning to'g'ri ishlashi asosan o'pkaning holatiga va ularning tarqalish qobiliyatiga bog'liq. Bundan tashqari, tarqatib yuboradigan Chi funksiyasiga terining teshiklari ham kiradi, ular aslida o'pka tomonidan boshqariladigan Chi darvozalaridir. Klinik jihatdan o'pka va terining aloqasi aniq kuzatilgan bo'lib, ular bir-biriga sezilarli ta'sir ko'rsatadi.

O'pka Chi ning pastga qarab harakatlanishini boshqaradi.

Odatda, yuqori Zang a'zolari Chi ni pastga tushiradi va pastki organlar uni ko'taradi.

Barcha Zang a'zolari orasida o'pka hammadan yuqori bo'lganligi sababli ular asosan Chi ning pastga qarab harakatlanishini tartibga soladi.

Ularning tashqi darajadagi suv almashinuvini faollashtirish va saqlashda ularning roli nihoyatda katta, bu ularning Chi ni pastga tushirish qobiliyati bilan chambarchas bog'liq. Masalan, Chi pasayishining buzilishi darhol o'pkada balg'am va yo'talni keltirib chiqaradi.

O'pka burunga ochiladi, bu nafas olish tizimining eshigi.

Burunning nafas olish va hidlash funksiyalari butunlay o'pkaning Chi bilan bog'liq bo'lib, bu Chi etarli bo'lganda, burun nafasi erkin bo'lib, hid sezgisi kuchli bo'ladi; Bundan tashqari, tomoq nafas olish yo'llari va nutq organi u erda joylashganligi sababli, o'pkaning Chi holati nutq va ovoz tembriga bevosita ta'sir qiladi.

Buyrak

Bel sohasining yon tomonlarida joylashgan bo'lib, ular "suv" elementiga mansub bo'lib, ularning kanali tashqi va ichki tomondan qovuq kanali bilan bog'langan.

Asosiy funksiyalari:

Issiqlikni saqlash, o'sish va rivojlanishni boshqarish. Buyraklar organizmning mohiyatini va moddiy asoslarini va uning funksiyalarini o'z ichiga oladi. U 2 qismdan iborat: tug'ma, tug'ilishdan oldin otadan olingan; va taloq va oshqozon tomonidan qayta ishlanadigan ozuqaviy moddalardan doimiy ravishda hosil bo'ladigan va to'ldiriladigan sotib olingan. Tug'ma va orttirilgan mohiyatlar bir-biriga yordam beradi va faollashtiradi. Tug'ilishdan oldin tug'ma mohiyat, sotib olinganlarni qurish uchun moddiy asos bo'lib, tug'ilgandan so'ng, sotib

olingan mohiyat tug'ma narsalarni doimiy ravishda to'ldiradi. Buyraklar mohiyatining pasayishi odamlarda qarish va o'limning asosiy sababidir. Buyraklar Chi organizmning o'sishi, pishishi, qarishi jarayonlarida bevosita ishtirok etadi, shuning uchun Xitoy tibbiyotida buyraklarga alohida e'tibor beriladi. Buyraklarning mohiyatidan ajraladigan chi barcha Inning ombori bo'lgan buyraklardagi In - Chi, tanadagi suyuqliklar, barcha a'zolarni namlovchi va oziqlantiruvchi hamda buyrakning Yan Chi-dan iborat bo'lib, u organizmning barcha funksiyalarini isitadi va faollashtiradi. Aynan shu tarzda In-Yanning fiziologik muvozanati saqlanib qoladi. Suv metabolizmini tartibga solish buyraklar Chi ning faoliyatiga bog'liq: normal holatida buyraklarning ochilishi va yopilishi etarli va ritmik tarzda sodir bo'ladi. Suv avval oshqozonga kiradi, so'ngra taloq va o'pkaga o'tadi, ular tarqaladi va pastga tushadi. Suyuqliklarning bir qismi buyraklarga kirib boradi, bu yerda Yan-Chi buyraklari yordamida u 2 oqimga bo'linadi: toza va loyqa. Toza oqim yana o'pkaga ko'tariladi va u yerdan barcha organlar va to'qimalar bo'ylab aylana boshlaydi va loyqa siydik pufagiga yuboriladi, undan keyin u olib tashlanadi; Shunday qilib buyraklar barcha suv almashinuvini tartibga soladi.

Chi so'rilishi buyraklarning o'pkaga yordam berish paytida iste'mol qilish va tushirish qobiliyatini anglatadi. Shuning uchun nafas olish nafaqat o'pkaga, balki buyraklarning Chi ni singdirish va tushirish qobiliyatiga ham bog'liq.

Yuqorida aytib o'tilganlarni umumlashtirib aytadigan bo'lsak, shunday deyishimiz mumkin: o'pka Chi hukmdori, buyraklar Chi ildizidir.

Suyaklarni boshqarish, suyak iligi shakllanishi, u bilan miyani to'ldirish; sochlarning oziqlanishi. Buyraklar mohiyatidan miya va suyak iligi hosil bo'ladi. Natijada suyak iligi suyaklarni to'ldiradi, ularni oziqlantiradi va ularning kuchini ta'minlashga yordam beradi. Tishlar - bu suyak hosilalari, shuningdek buyraklar Chi ning, shuning uchun butun organizmning nisbatan kuchliligi yoki kuchsizligini ko'rsatadi. Bundan tashqari, suyak iligi miyaning dengizidir va orqa miya va miyani to'ldiradi, uni oziqlantiradi va normal ishlashini ta'minlaydi. Essensiya va qon bir-birini faollashtiradi va sochlarning oziqlanishi butunlay qon bilan ta'minlanishning yetarliligiga bog'liq bo'lib, u buyraklar Chi mohiyatiga asoslanadi, shuning uchun sochlar doimo qon

aylanishining etarligining namoyon bo'lishi, shuningdek buyraklarning nisbiy Chi-ning tashqi ko'rinishidir.

Buyraklar quloqqa ochilib, tananing old va orqa teshiklarini tartibga soladi. Quloqlarning eshitish qobiliyati butunlay buyraklarning birlamchi Chi-siga bog'liq, shuning uchun quloqlar buyraklarga tegishli. Shuning uchun Chi buyraklari tugaganda odamda tinnitus, eshitish qobiliyati va bosh aylanishi rivojlanadi. Tananing old va orqa teshiklari uretra, jinsiy a'zolar va anusdir. Buyraklarning birlamchi Chi-ning zaiflashishi ularning ochilishi va yopilishining buzilishiga olib keladi, bu tez-tez siyish, siydik chiqarmaslik, enureziya, emissiya, uzoq va doimiy diareya va rektum prolapsasi shaklida namoyon bo'ladi.

Fu tanalari

O't pufagi

"Daraxt" elementiga ishora qiladi va tashqi tomondan - ichki jigar bilan bog'liq.

Uning asosiy vazifasi ichakni vaqti-vaqti bilan chiqarib yuborish bilan birga safroni saqlash va konsentratsiyalashdir. Shu bilan birga, o't pufagining Chi pastga tushadi. Ushbu funktsiya jigar funksiyasi bilan chambarchas bog'liq - Chi ning erkin oqishini ta'minlash va shuning uchun ko'pincha jigar va o't pufagining funksiyalari o'xshash deb aytiladi.

Klinikada ushbu organlarning kasalliklari ko'pincha namoyon bo'ladi va xuddi shu tarzda davolanadi. Shunga qaramay, o't pufagi oltita FU organlaridan biridir; u, boshqalardan farqli o'laroq, oziq-ovqat va suvni hazm qilmaydi va shuning uchun uni ba'zida qo'shimcha FU organi deb atashadi.

Oshqozon

"Yer" elementini nazarda tutadi va tashqi tomondan - taloq bilan ichki bog'langan. Uning asosiy vazifasi ovqatni hazm qilish, singdirish va ingichka ichakka ko'proq o'tkazishdir. Undan ozuqa moddalari keyinchalik o'zgarishi uchun taloqqa yetkazib beriladi, shuning uchun bu organlar birgalikda ishlaydi va ovqat hazm bo'lishiga yordam beradi.

Oshqozon chi odatda oziq-ovqat bilan birga tushadi va uning g'ayritabiiy ko'tarilishi odatda ko'ngil aynish yoki ovqatning regurgitatsiyasi bilan birga keladi.

Ingichka ichak

Uning yuqori qismi oshqozon bilan, pastki qismi esa yo'g'on ichak bilan bog'lanadi. Ingichka ichak "olov" elementiga ulangan va yurak

bilan tashqi-ichki bog'langan. Uning asosiy vazifasi oshqozondan keladigan ovqatni keyingi hazm qilish va singdirishdir. U toza chi-ni bulutdan ajratadi, oziq-ovqat massasini yo'g'on ichakka, suvni esa siydik pufagiga o'tkazadi. Shuning uchun ingichka ichak kasalliklari siyishda namoyon bo'lishi mumkin.

Yo'g'on ichak

Metall elementga va tashqi tomondan - o'pka bilan bog'liq. Uning yuqori qismi ingichka ichakka bog'langan, pastki qismi esa anusga ochiladi.

Asosiy vazifasi - ingichka ichakdan oziq-ovqat massasini qabul qilish, suyuqlikni yanada singdirish va najasni shakllantirish. Uning patologik buzilishi, birinchi navbatda, transport funksiyasini buzish shaklida namoyon bo'ladi, bu darhol ich qotishi yoki ich ketishiga olib keladi.

Siydik pufagi

Suv elementiga ishora qiladi va buyrak kanali bilan tashqi va ichki bog'langan. Uning asosiy funksiyalari siydikni vaqtincha saqlash va uni tanadan olib tashlashdir. Ushbu funksiyani buyraklar Chi amalga oshiradi va uning buzilishi siydik chiqarish buzilishida namoyon bo'ladi.

San-Jiao

Tananing uchta qismidan iborat meridian yoki uch karra isitgich. Yong'in elementiga ishora qiladi; uning kanali tashqi tomondan - perikardial kanal bilan ichki bog'langan. U tana ichidagi barcha Fu a'zolaridan alohida joylashgan va 3 qismga bo'lingan: yuqori (Shang-Jiao), o'rta (Jun-Jiao) va pastki (Xia-Jiao). Uning asosiy funksiyalari Chi ning turli shakllarini nazorat qilish va Yuan Chi (boshlang'ich Chi) va tana suyuqliklarini aylanishiga yordam berishdir. Ovqat hazm qilish jarayoni barcha organlarning, shu jumladan tanadagi suv va oziq-ovqat oqimini boshqaradigan va boshqaradigan San-Jiaoning ishtirokini talab qiladi, shu bilan birga suv yo'llaridan tashkil topgan sug'orish tizimi.

3 Jiao yoki tananing har bir qismi Zan-Fu organlari bilan birgalikda har xil ishlaydi va ovqat hazm qilish jarayonlarida qatnashadi; Masalan, yuqori qism oziq-ovqat va suvning asosiy Chi-ning tarqalishini va tarqalishini boshqaradi. San-Jiao tumanga o'xshaydi (bu yerda "tuman" so'zi tuman va tuman kabi ibtidoiy holatlarni anglatadi).

Jui-Jiaoning o'rta qismi oshqozon va taloqqa foydali moddalarni hazm qilish va singdirishga yordam beradi; tanadagi suyuqliklarni tarqatish orqali qon hosil bo'lishiga yordam beradi. Juy-jiao ko'pikli

ko'pikka o'xshaydi, bu ovqatning yarim hazm bo'ladigan holatini anglatadi.

Pastki qismi toza moddalarni loyqadan ajratib turishini tartibga soladi, buyrak, siydik pufagi, yo'g'on ichak bilan birgalikda ishlaydigan tanadagi suyuqlik va toksinlarning ajralishi uchun javob beradi. Xia Jiao drenaj ariqchasiga o'xshaydi.

Klinikada barcha Jiao diafragmagacha ichki organlarning funksiyalarini umumlashtirish uchun ham ishlatiladi: yuqori qismi diafragma va kindik o'rtasida; o'rta - taloq va oshqozon; kindik ostida - buyrak, ichak va siydik pufagining pastki qismi.

Oddiy bo'lmagan Fu organlari

Miya va suyak iligi

Suyaklar

O't pufagi

Ayollar uchun bachadon, erkaklar uchun prostata bezi

Bosh miya

Miya - bu miyaning dengizidir. Uning yuqori qismi Fan-Xu-ei nuqtasida joylashgan bo'lib, pastki qismi Ven-Fu nuqtasiga etadi. Xitoy tibbiyoti miyani Zay-Fu organlari deb tasniflaydi, shuning uchun alomatlar turli organlarga, ayniqsa yurak, jigar va buyraklarga tegishli; shuning uchun miya kasalligi sindromlari turli Zan-Fu organlarining sindromlariga ishora qiladi. Bundan tashqari, miya va Zan-fu-Mayning orqa medial kanali o'rtasida yaqin munosabatlar mavjud.

Bachadon yoki prostata bezi

Bachadon qorinning pastki qismida joylashgan, hayz davrini boshqaradi va homilani oziqlantiradi, buyraklar bilan chambarchas bog'liq; uning reproduktiv qobiliyati birinchi navbatda Chi buyragiga bog'liq. Kanallar bachadondan boshlanadi: Zhen-Mai yoki old - o'rta, bu barcha In kanallarining ishini tartibga soladi; Chun-May yoki organizmning barcha 12 kanalining Chi va qonini boshqaruvchi ko'tarilgan tomir. Demak, ushbu kanallarning ko'rsatilgan funksiyalari asosan buyraklar Chi ga bog'liq; Bundan tashqari, u yurak, taloq va jigar bilan chambarchas bog'liq bo'lib, uning disfunktsiyasi hayz davrining davomiyligi va homila rivojlanishiga ta'sir qilishi mumkin.

Prostata bezi buyraklar Chi bilan ham bog'langan bo'lib, Ren May kanallari prostata bezidan boshlanadi.

Zang Organlari o'rtasidagi o'zaro ta'sir

Yurak va o'pka

Yurak qonni, o'pka esa Chi ni boshqaradi, natijada qon aylanishi Chi faolligiga bog'liq, ammo shu bilan birga, qon orqali Chi tanaga tarqaladi.

Chi holda qon to'xtab qoladi va qonsiz Chi ning moddiy tashuvchisi yo'q, natijada Chi tezda tarqaladi.

Yurak va o'pka Shang-Jiao shahrida joylashgan va shuning uchun ham febril kasalliklar bo'lsa, qo'zg'atuvchining to'g'ridan-to'g'ri o'pkadan yurakka o'tishi mumkin, bu ularning yaqin aloqasini tasdiqlaydi.

Yurak va taloq

Yurak qonni boshqaradi va taloq qon ishlab chiqarish uchun ozuqa moddalarini hetkazib beradi; shu bilan birga, taloqning funksiyalari undagi qon oqimi darajasiga bevosita bog'liq bo'lib, yurak ishining o'zi taloqda hosil bo'lgan ozuqa moddalarini talab qiladi, bu ularning munosabatlarini tasdiqlaydi.

Yurak va jigar

Ular nafaqat hissiy xususiyatlar, balki qon aylanishi jihatidan ham yaqin munosabatlarga ega: yurak qonni boshqaradi, jigar esa uni saqlaydi va tozalaydi.

Faqatgina yurakdagi qon bilan jigar qonni saqlashi va uni organizm ehtiyojiga qarab qayta taqsimlashi mumkin.

Jigar Chi ning erkin oqimini ushlab turadi va uning aylanishini tozalaydi, bu uning aylanishiga foydali ta'sir ko'rsatadi va qon tomirlari orqali yurakni itarishni osonlashtiradi.

Patologiyada yurak va jigar bir-biriga kuchli ta'sir qiladi va bir a'zodagi buzilishlar ko'pincha boshqasining funksiyasini buzilishiga olib keladi.

Yurak va buyraklar

Yurak olovni boshqaradi, Shang-Jiao shahrida joylashgan va Yanga tegishli; buyrak suvni boshqaradi, Xia-Jiao shahrida joylashgan va Inga tegishli. Odatda, yurakning Yanasi pastga tushib, Inni isitadi va buyraklardagi In ko'tarilib, Yanni namlaydi. Ushbu ikki tomonlama faollashtiruvchi - tushkun aloqaga yurak va buyraklar uyg'unligi deyiladi; bundan tashqari, yurak qon va qon aylanishini boshqaradi, buyraklar faollashtiruvchi va oziqlantiruvchi mohiyatni saqlaydi.

O'pka va taloq

Taloq transport va transformatsiya jarayonlarini boshqaradi va o'pkaning Chi bog'liq bo'lgan olingan Chi va qon manbai hisoblanadi.

Boshqa tomondan, taloqning o'z vazifalarini bajarishi o'pkaning sochilib tushish qobiliyatiga bog'liq.

O'pka va jigar

Odatda o'pkaning Chi pastga tushadi va jigar Chi ko'tariladi; bunda tanadagi hayotiy jarayonlarning uyg'unligiga erishiladi. Agar jigar chi tushkunlikka tushsa, u olovga aylanishi mumkin, u ko'tariladi va o'pkaning namligini quritadi (jigar olovining o'pkaga o'tishi); boshqa tomondan, agar o'pkada Chi pastga tushmasa, bu patogen quruqlik va issiqlikka olib keladi, bu buyraklar va jigar Inlarini susaytiradi va jigarning haddan tashqari faol Yaniga olib keladi.

O'pka va buyraklar

O'pkaning tarqalish va tushirish funksiyasining buzilishi yoki buyraklarning suvni olib tashlash qobiliyatining buzilishi nafaqat suv almashinuvini buzadi, balki bir-birini og'irlashtiradi. O'pka nafas olishni va buyraklar Chi iste'molini nazorat qiladi. Agar buyraklardagi Chi zaiflashsa, nafas olayotgan Chi pastga tusha olmaydi va go'yo sirt ustida suzadi va bu nafas qisilishiga olib keladi.

Uzoq muddatli Chi o'pkasining yetishmasligi buyraklarning so'rilgan qobiliyatiga xalaqit beradi, bundan tashqari o'pkaning In suyuqliklari va buyraklar bir-birini oziqlantiradi, va buyraklar In tanadagi barcha In suyuqliklarining ildizi hisoblanadi. Inning o'pkada yetishmasligi buyrak Iniga zarar etkazishi mumkin va buyrakdagi In yetishmovchiligi o'pkaga In etkazib berishning pasayishiga olib keladi va natijada ikkala o'pkaning birgalikda yetishmasligiga olib keladi. Faqat buyrak meridianini tortib olish shishlarni yo'q qilmaydi, faqat o'pka meridiani bilan birgalikda.

Taloq va jigar

Taloq transport va transformatsiyani boshqaradi va jigar erkin Chi oqimini ushlab turadi. Bu butun ovqat hazm qilish traktining muvofiqlashtirilgan ishi uchun zaruriy shartdir. Agar taloqning funksiyasi normal bo'lsa va tanada yetarli miqdordagi oziq moddalar mavjud bo'lsa, unda qon gullab-yashnaydi va jigar faol ishlaydi.

Taloq va buyraklar

Taloq orttirilgan Chi manbai, buyrak esa tug'ma Chi manbai hisoblanadi. Olingan Chi doimiy ravishda tug'ma ta'minotni to'ldiradi va tug'ma esa sotib olinganni shakllantirish uchun moddiy asosdir. Bundan tashqari, buyrakning Yan tanqisligi bilan taloq Yanasi qizib ketmaydi va

Yanning yetishmovchiligi bilan In va tana ichidagi sovuqlik ustun bo'lib, buyrak Yanini buzadi.

Jigar va buyrak

Jigar qonni, buyraklar esa mohiyatni saqlaydi. Jigar qoni buyraklar mohiyati bilan oziqlanadi va buyraklar mohiyati qon bilan to'ldiriladi. Mohiyat va qon bir xil ildizga ega; shunga ko'ra, jigar va buyraklar bir xil kelib chiqishga ega.

Fu a'zolari o'rtasidagi munosabatlar

6 Fu organining asosiy vazifasi ovqat hazm qilish jarayonidir. Ovqat oshqozonga kiradi, hazm qilinadi va ingichka ichakka o'tib boradi, bu esa uni hazm qilishni davom ettiradi, toza va bulutli bilan ajralib turadi.

Sof - bu butun tanani oziqlantiruvchi va namlovchi oziq moddalar va suyuqlikdir. Suyuqlikning yana bir qismi siydik pufagiga kiradi va undan siydik hosil bo'ladi. Loyqalanish - bu yo'g'on ichakka o'tadigan hazm qilinmagan oziq-ovqat va toksinlarning qoldiqlari, undan keyin najas shaklida olib tashlanadi. Ovqat hazm qilish jarayoni asosan jigar va o't pufagining Chi oqimini ushlab turish qobiliyatiga, tana uch qismli kanalining ishlashiga, ovqat hazm qilishni muvofiqlashtirishga, Yuan Chi (birlamchi Chi) va tana suyuqliklarining tarqalishiga va barcha Zangfu a'zolarining birgalikdagi faoliyatiga bog'liq.

Fu organlari toza va ochiq bo'lsa yaxshi bo'ladi, tiqilib qolganda esa noqulay bo'ladi.

Fu organlarining o'zaro yaqin aloqalari patologiyada ham namoyon bo'ladi; masalan, oshqozondagi ortiqcha issiqlik tanadagi suyuqlikni to'kib yuboradi, natijada ich qotadi. Ichakning quruqligi sababli ich qotishi ko'ngil aynishi va qayt qilish bilan kechishi mumkin. O't pufagi va jigardagi olovning interaktivligi oshqozonning shikastlanishiga olib keladi va uning Chi yuqoriga qarab suzadi, natijada ko'ngil aynishi, qusish, oziq-ovqat va safro regürjitatsiyasi.

Zan-Fu organlari o'rtasidagi o'zaro ta'sir

Tanada Zan-Fu a'zolari o'rtasida turli xil munosabatlar mavjud. Ushbu ulanishlarning asosiy moddiy substrati tanadagi kanallar va tomirlar tarmog'idir. Ushbu munosabatlar Jin-Lo deb nomlanadi. Biz allaqachon tashqi va ichki munosabatlarning bir turini ko'rib chiqdik. Tashqi va ichki ulanishlar bir xil elementga tegishli, masalan, o'ng va

chap meridianlar. Zan-Fu organlari o'rtasida ham munosabatlar mavjud. Bu shuni anglatadiki, agar biron bir organ buzilgan bo'lsa yoki unda biron bir patogen omil paydo bo'lsa, bu omil boshqa organlarga doimiy ravishda kiritiladi; ko'pincha bu hodisa tashqi - ichki bog'langan organlarda kanallar va kollaterallar orqali sodir bo'ladi.

Yurak va ingichka ichak

Yurak meridianining ortiqcha energiyasi ingichka ichak meridianiga zarar etkazishi mumkin; o'z navbatida, ingichka ichakdagi shunga o'xshash holat yuqoriga ko'tarilib, yurakka zarar etkazishi mumkin.

Jigar va o't pufagi

O't pufagi jigar bilan chambarchas bog'langan va undan safro bilan to'ldirilgan. Ushbu organlar shu qadar chambarchas bog'langanki, klinikada ularni deyarli ajratmaslik kerak.

Eslatma: Agar florada ichakni hosil qilishning iloji bo'lmasa, siz tozalovchi vositalarni va jigar va o't pufagini siqib chiqaradigan mahsulotni (ya'ni jigar va o't pufagi ishlamaydi) birlashtirishingiz kerak. Xoleretik preparatlarni ulash va ularni doimiy ravishda iste'mol qilish kerak.

Taloq va oshqozon

Qadimgi xitoylik shifokorlar ongida bu organlar ovqat hazm qilishda katta rol o'ynaydi. Oshqozon ovqatni hazm qiladi, va taloq uni so'rib oladi va tarqatadi. Dalak ozuqa moddalarini yurak va o'pkaga ko'tarish jarayonini tartibga soladi, oshqozon esa ovqat massalarining pastga qarab harakatlanishini tartibga soladi, shu tufayli butun ovqat hazm qilish apparati koordinatsiyasiga erishiladi. Dalak In a'zosi bo'lib, u quruqlikni afzal ko'radi va namlikni yoqtirmaydi; va oshqozon - Yan, namlikni afzal ko'radi va quruqlikni yoqtirmaydi. Tanadagi In va Yan har doim bir-biri bilan chambarchas bog'liq va bir-biriga muhtoj, ya'ni organlar ham bir-biriga muhtoj.

O'pka va yo'g'on ichak

Tez-tez kuzatiladigan aloqa, masalan, burun burungi yo'g'on ichakdagi muammo bilan bog'liq; burunni yo'g'on ichakni tartibga solish orqali davolash mumkin. Ushbu organlarning aloqasi aniq. Agar o'pkaning Chi qismi tushirilsa, u holda yo'g'on ichakning transport qobiliyati va peristaltikasi normal va erkin bo'ladi; agar ichaklar tiqilib qolsa, u holda o'pkaning Chi tushishi darhol buziladi, natijada zudlik bilan yo'tal, burun oqishi va ko'kragida to'lish hissi paydo bo'ladi.

Buyraklar va siydik pufagi

Qovuqning ishi buyraklar Chi-siga bog'liq bo'lib, uni suv almashinuvi bilan ta'minlaydi va siydik pufagining to'g'ri va o'z vaqtida ochilishi va yopilishini tartibga soladi. Buyrak Chi etishmovchiligi odatda siydik chiqarmaslik va boshqa diuretik kasalliklar bilan namoyon bo'ladi.

Chi, qon va tana suyuqligi

Chi, qon (Xue) va tana suyuqligi (Jin-yue) - bu organizmning normal fiziologik faolligining asosi va Zan-Fu a'zolari, to'qimalari va tanasining kanallari faoliyati uchun moddiy asosdir. Ular to'g'ridan-to'g'ri Zan-Fu organlari bilan bog'liq va shu bilan birga organizmning fiziologik xususiyatlarini va uning patologik reaksiyalarini tushuntiradi. (agar kanal haqida suhbat bo'lsa va ular "suyuqlik" deyishsa - bu energiya). Chi - koinotning moddiy moddasi, ikkinchisidagi barcha o'zgarishlar esa Chi ning o'zgarishi va harakatlarning natijasidir. *An'anaviy xitoy tibbiyotida Chi barcha organlar va tizimlarning ozuqaviy moddalari va funktsional faolligini nazarda tutadi, shuning uchun insonning barcha faoliyati Chi harakatlari va o'zgarishlarining natijasidir. Zamonaviy ma'noda Chi atamasi organizmning butun hayotining ajralmas funksiyasini anglatadi, bu hayotiy energiya, hayotiylikni o'z ichiga oladi, bu go'yo organizmning barcha bioenergetik jarayonlari natijasidir.*

Chi kontseptsiyasi, tanadagi meridianlarga ta'sir ko'rsatadigan qutulish mumkin bo'lgan o'simliklarni tanlash usullarida, Sen-Ju terapiyasining klassik usuli, Ryodoraku diagnostikasi usulida sinchkovlik bilan o'z ichiga olgan amaliy ahamiyatga ega.

Chi ning kelib chiqishi, funksiyasi va tarqalishiga qarab turlari va ishlab chiqarilishi. Chi ning bir nechta turlari mavjud; ular:

Yuan-Chi - asosiy Chi;

Tszun-Chi - ko'krak Chi;

Ing Chi - to'yimli Chi;

Vey-Chi - Himoya Chi

Kelib chiqish manbasiga ko'ra Chi 2 turga bo'linadi: tug'ma Yuan-Chi va qolgan Chi ni o'z ichiga olgan. Tug'ma va o'zgargan Chi o'zaro bog'liq, ular bir-birini qo'llab-quvvatlaydi va oziqlantiradi. Tug'ma Chi D-F a'zolarini faollashtiradi, bu esa o'z navbatida sotib olingan Chi manbaiga aylanadi va u o'z navbatida tug'ma organni doimo to'ldiradi.

Yuan-Chi (asosiy)

U bachadonda hayotning birinchi daqiqasidan boshlab inson embrionida shakllanadi va tug'ilishdan keyin organizmning mustaqil ravishda ish boshlashi imkoniyatini oldindan belgilab beradi; shu paytdan boshlab, u o'zgargan Chi tomonidan doimiy ravishda to'ldirishni talab qiladi. Bu buyraklarning ildizi va butun tanada San Jiao kanali (tananing uch qismi) orqali tarqaladi. Yuan-Chi barcha Zan-Fu organlarini rag'batlantiradi va ishlashini ta'minlaydi. Yuan-Chi tug'ma yetishmovchiligi yoki uzoq muddatli surunkali kasalliklar paytida uning yetishmovchiligi, odamning tez qarishi va o'limiga sabab bo'ladi.

Bepushtlik ko'pincha onaning kam energiya darajasining natijasidir - energiya 30 birlikdan yuqori bo'lishi kerak.

Zong-Chi (Chi Chi)

Bu toza havo nafas oladigan Chi va oziq-ovqat Chi birikmasi; ko'krak qafasida joylashgan. Zong-Chi o'pkaning nafas olish funksiyasini faollashtiradi va nafas olish va ovozning kuchi uning faoliyatiga to'g'ridan-to'g'ri proporsionaldir. U qon aylanishini va qon tomirlarini faollashtiradi, shuning uchun Chi aylanishi, oyoq-qo'llarining sovuq va motorli ko'nikmalari o'zaro bog'liq va Zong-Chi faoliyatiga bog'liq.

Ing Chi (to'yimli Chi)

Bu chi oziq-ovqat va suvdan taloq va oshqozon tomonidan hosil bo'ladi va tomirlar orqali aylanadi. Uning asosiy vazifasi barcha organlar va to'qimalarni ishlab chiqarish va ovqatlanishdir. Ing-Chi va qon yaqin aloqada bo'lganligi sababli, Ing qon atamasi mavjud, ya'ni. Ushbu munosabatni aks ettiruvchi Ing Syu.

Vey-Chi (himoya chi)

U tanadagi Chi oziq-ovqatidan hosil bo'ladi va tomirlardan tashqarida aylanadi (qondan farqli o'laroq). Uning asosiy vazifasi tanani turli xil patogen omillardan himoya qilishdir. Vey Chi terining funksiyalarini boshqaradi, terini namlaydi, tana haroratini boshqaradi va Zan Fu a'zolarini isitadi. Bundan tashqari, har bir kanal va organning o'ziga xos Chi bor, u u yoki bu organning funktsional maqsadiga mos keladi, yuqorida ko'rsatilgan Xi ning 4 turidan hosil bo'ladi. Tananing kanallari chi oziq-ovqat chi, toza havo chi va buyraklarning birlamchi chi birikmasidan iborat bo'lib, jen-chi yoki hayotiy chi deb ataladi. Bu organlarning ishlashi uchun moddiy asos bo'lib, Chi, qon va ichki organlarga sezilarli ta'sir ko'rsatadi.

Chi funksiyalari

Tanada Chi kirmaydigan joy yo'q; uning oqimiga qarab, organizmning hayotiy faoliyati tezlashadi yoki sekinlashadi, ko'payadi yoki zaiflashadi. Chi - bu tananing ildizi, va magistral va barglar ildizsiz quriydi.

Chi ning asosiy funksiyalari quyidagilardan iborat: faollashtiruvchi funksiya

Tananing o'sishi va rivojlanishi, Zan-Fu organlarining faoliyati, qon aylanishi va tanadagi suyuqliklarning tarqalishi - bularning barchasi Chi ning faollashtiruvchi funksiyasiga bog'liq. Chi yetishmovchiligi bilan odam o'sishi va kamolotining pasayishi, ichki organlarning gipofonsiyasi, qonning, ichki organlarning turg'unligi, suyuqlik tarqalishining buzilishi va tanada nam balg'am paydo bo'lishi kuzatiladi.

Fosfor yetishmasligi tromb hosil bo'lish jarayoniga olib keladi.

Qisqichbaqalar yordamida fosfor etishmasligini tiklashingiz mumkin.

Fosfoming sun'iy qo'shilishi fosforning erishiga olib keladi (ko'p fosfor qobiq kiygan hayvonlarda uchraydi)

Isitish funksiyasi

Chi organizmdagi issiqlik hosil qilish va issiqlik uzatish jarayonini boshqaradi. Asosiy rol Vey-Chi va uning terining teshiklari holatini boshqarish qobiliyatiga tegishli.

Himoya funksiyasi tanani tashqi patogen omillardan himoya qiladigan Vey-Chi-ga tegishli bo'lib, agar ular tanaga yuzaki yoki ichki tomondan kiritilsa, u ular bilan faol kurash olib boradi.

Boshqarish funksiyasi

Chi organizmdagi barcha metabolik jarayonlarni tartibga soladi va boshqaradi: qon va limfa aylanishi, terlash, tana teshiklarini yopish va ochish, ya'ni siydik ajratish, defekatsiya va ajralish jarayonlari.

Xitoy tibbiyotida Chi-Xua yoki chining o'zgarishi tushunchasi ham mavjud. Ushbu atama ikkita jihatga ega:

Chi-Xua - mohiyat, Chi, tanadagi suyuqlik va qonning o'zaro o'zgarishi jarayonlarini aks ettiradi.

Xitoyning mashhur "Su-Ven" risolasida aytilganidek: "mohiyat Chi ga aylanadi va Chi ning faollashishi mohiyatda shakllanadi; natijada mohiyat va ovqatning uyg'unligi tanani o'sishiga imkon beradi; bundan tashqari, Chi-Xua Tsang-Fu organlarining funktsional faolligini aks ettiradi vazifalarni bajarish".

Oziqlanish funksiyasi asosan Ing Chi-da amalga oshiriladi; u qon tomirlari orqali aylanadi, qonni va butun tanani oziqlantiradi.

Ushbu 6 funksiya o'rtasidagi farqqa qaramay, ular birgalikda mavjud bo'lib, o'zaro yordam berishadi va bir-birlarini faollashtiradilar.

Qon, uning shakllanishi va aylanishi

Qonning manbai taloq va oshqozondan olingan oziq moddalardir. Ling Shu ta'limotida shunday deyilgan: "Jun-Chao oziq-ovqatdan ozuqa moddalarini olganda, ularni qonga aylantiradi. Uning hosil bo'lishi uchun moddiy substrat - taloqda hosil bo'lgan Ing Chi". Bundan tashqari, qon hosil bo'lishi uchun buyrakning mohiyati ham zarur, masalan, u yerda shunday deyilgan: "agar mohiyati tugamagan bo'lsa, u jigarda qonga aylanadi".

Ushbu iqtibos mohiyat va qon o'rtasidagi yaqin aloqaga va jigar-buyrak aloqasining muhim funksiyasiga ishora qiladi. Yaratilgandan so'ng, qon tomirlar orqali aylanadi va uning vazifalari yurak, jigar, taloqqa bog'liq.

Yurak funktsional jihatdan birlamchi bo'lib, qon aylanishini boshqaradi.

Dalak qon tomirlari tomiridan qonni oldini oladi va oziqlantiradi, jigar esa Chi va qonning erkin oqishini faollashtiradi va uni saqlaydi, qon aylanish hajmini tartibga soladi.

Natijada, normal qon aylanishi va barcha organlar va tizimlarning ishi uchun ushbu uchta organning aniq muvofiqlashtirilgan va yaxshi muvofiqlashtirilgan ishlashi zarur.

Qonning funksiyalari

Qon butun tanada aylanib, barcha a'zolar va to'qimalarni yuvishda quyidagi muhim vazifalarni bajaradi:

Barcha organlar va to'qimalarning oziqlanishi va namlanishi.

Qonning bu funksiyasi oyoq-qo'llarning harakatida va ko'zning holatida namoyon bo'ladi.

Su Ven shunday deydi:

"Agar jigarda qon bo'lsa, ko'rish keskin"

"Agar oyoqlarda qon bo'lsa, ular yurishlari mumkin"

"Agar barmoqlarning qoni bo'lsa, ular tushunishlari mumkin"

Qonning disfunktsiyasi ko'z va og'izning qurishiga, bo'g'imlarning harakatlanishining buzilishiga, terining qurishi va tozalanishiga olib keladi.

Qon aqliy faoliyatning moddiy asosidir va uyg'un qon aylanishi kuchli ruhni saqlaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Xalmatova B.T., Oхunov A.O., Karimov M.Sh. va boshq. Tibbiyot kasbiga kirish, Darslik. Toshkent. 2019 y.
2. Xalmatova B.T., Oхunov A.O., Karimov M.Sh. va dr. Введение в клинику, Учебник. Ташкент. 2019 г.
3. Oхunov A.O. Основы общего ухода за хирургическими больными. Электрон дарслик - Ташкент. 2014 г.
4. Зокирходжаев Ш.Я., Солихов М.У. Шифокор ва бемор. Ўқув қўлланма -Ташкент. 2016 й.
5. А.Х. Ўсмонхўжаев, Н.З. Мухамеджанов, М.С. Азизов, Ф.Н. Ибрагимов
Ибн Сино ислоҳлар қомуси, Авиценна энциклопедия терминологий, “ЯНГИ АСР АВЛОДИ”, Toshkent 2013й, 472 б.
6. А. Усманходжаев, Э.И. Баситханова, Ў.П. Пратов, А.Д. Джаббаров Ўзбекистонда ўсадиган шифобахш ўсимликларнинг этимологик замонавий энциклопедияси, Toshkent 2018 й, Янги аср авлоди, 544б.
7. Х.Н. Қаяумов., Ёнг Ил Сонг.,З.И.Туксанова. Игнатерапия, Бухоро-2019
8. Савелий Кашницкий. Жемчужины Восточной медицины.издательство АСТ-2018
9. Шукур Иргашев “Табиатнинг ўзи табиб” Toshkent, “Ибн Сино”, 2013.
10. www.minzdrav.uz;
11. www.tma.uz
12. 3.www.Ziyonet;
13. www.acpunctur.ru
14. www.igli.ru
15. www.doktor.ru,
16. [www.medinfo. home.ml.org](http://www.medinfo.home.ml.org)

**MAVLYANOVA ZILOLA FARXADOVNA
USMANXODJAYEVA ADIBAXON AMIRSAIDOVNA
BURXANOVA GULNOZA LUTFILLOYEVNA
RAVSHANOVA MAFTUNA ZOXIDJONOVNA
BUTABAYEV MAXMUDJON TUXLIBAYEVICH**

XALQ TABOBATI FALSAFASI ASOSLARI

O'quv qo'llanma

“TIBBIYOT KO'ZGUSI” NASHRIYOTI

Mas'ul muharrir — Dildora TURDIYEVA

Musahhih — Olim RAXIMOV

Texnik muharrir — Akmal KELDIYAROV

Dizayner va sahifalovchi — Olima ZOHIDOVA

“TIBBIYOT KO'ZGUSI” bosmaxonasida chop etildi.

Pochta indeksi 140100. Samarqand shahar,

Amir Temur ko'chasi, 18-uy.

Bosishga 26.05.2021 ruxsat etildi. Bayonnoma raqami: 10

Bichimi 60x84^{1/16}. “Times New Roman” garniturasida. 10 bosma taboq.

Adadi: 500 nusxa. Buyurtma raqami: 373 / 27.10.2021

Tel/faks: 0(366) 2335415, e-mail: samgmi@mail.ru, www.sammi.uz

